Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Ignaz Schwarz

Exegesis Historica, Et Critica De Origine, Et Progressu Juris Publici Universalis, Praesertim Naturae, Et Gentium

[Heidelberg]: Typis Jo. Jac. Haener, [1767]

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

41.a.8

Fi-3102.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0002
DFG

EXEGESIS HISTORICA, ET CRITICA

DE

ORIGINE, ET PROGRESSU
JURIS PUBLICI UNIVERSALIS,
PRAESERTIM NATURAE,
ET GENTIUM,

AUTHORE

P. IGNATIO SCHWARZ S. J.

DENUO

IN LUCEM DATA,

QUANDO

FAVENTE, AC PROTEGENTE

SERENISSIMO, ET POTENTISSIMO

PRINCIPE ELECTORE

CAROLO THEODORO,

MUSARUM PALATINARUM STATORE

P. JOANNES JUNG, S. J.

PHILOSOPHIAE MAGISTER, EJUSDEMQUE IN ALMA, ET ANTIQUISSIMA UNIVERSITATE HEIDELBERG. PROF. PUBL. ORDIN.

PROMOTOR

AD HUNC ACTUM LEGITIME DESIGNATUS,

REVERENDOS, RELIGIOSOS, PRAENOBILES, NOBILES, ORNATOS, AC ERUDITOS DOMINOS UTRIUSQUE LAUREAE PHILOSOPHICAE CANDIDATOS BACCALAUREATUS, ET DOCTORATUS INSIGNIBUS EXORNABAT,

HEIDELBERGAE IN AULA ACADEMICA

die VII. Septembris Anno MDCCLXVII.

Typis Jo. Jaç. Haener, Typogr. Aulico-Academici.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0003
DFG

QUAESTIONES INAUGURALES,

R. P. PROMOTORIS:

Quaenam natio rebus praeclare inventis sese prae ceteris commendet?

DD. MAGISTRORUM:

Quae sit hodie laus praecipua nationis Germanicae?

D. D. MAGISTRI.

PRIMI DEFENDENTES,

I. D. Theodorus Schad Steinenſ. S.C.C.

II. D. Steph. Leopold. de Stengel Mannheim. S. C. C.

III. D. Francisc. Kilian Bingenſ. S.C.C.

IV. D. Georgius Müller Heidelberg.

V. D. Francisc. Georg. Kalt Spirenſis

VI. D. Jo. Georgius Jaeger Germersheim. S. C. C.

DEFENDENTES DENOMINATI

D. Francisc. Lotharius Bauer Spirenſis S. C. C.
D. Georgius Günther Mannh. S. C. C.
D. Jacobus Babel Mannheim. S. C. C.
D. Andreas Leopoldus Burtzler Mosbacenſis.
D. Franciſcus Cetti Heidelberg.
D. Wilhelmus Diebold Geinsheim. S. C. C.
D. Joannes Ferſt Grosheubacenſis.
D. Joannes Haas Hettenheim.
D. Petrus Thomas Haas Landavienſis.
D. Michaël Hoepfner Mergentheim.

D. Angelus Hügel Ballenberg. S. C. C.
D. Josephus Ignatius Kilian Burckheim. S. C. C.
D. Franc. Joseph. Koehler Etlinganus.
D. Paulus Manzius Neostadianus S. C. C.
D. Joannes Metz Haynan.
D. Stephan. Francisc. Anton. Molinari Mogonus, Ecclesiae ad S. Bartholomaeum Francofurti Canonicus. S. C. C.
D. Joannes Mathias Moesel Mannheim.
D. Joannes Nepomuc. Pichelmayer Mannh.
D. Joannes Paptista de la Prade Marsal. ex Lotharing. S. C. C.
D. Nicol. August. Praepara Neostadian. S. C. C.
D. Francisc. Joseph. Stafflinger Bruchsal. S. C. C.
D. Joann. Mathias Taglieber Tanhusanus.
D. Joannes Henric. Thyri Edesheim. S. C. C.
D. Joannes Antonius Wunder Mannheim.

Ad utrumque gradum Promoti sunt.

R. M. Josephus Printz Soc. Jesu, Ss. Theol. & Sacr. Canon. Auditor.
R. M. Francisc. Schauffler Soc. Jesu, Ss. Theol. & Ss. Can. Auditor.
R. M. Joannes Heun Soc. Jesu, Poëtices Prof.
D. Engelbert. Gerlach Brettens. S. C. C.
D. Georgius Wilh. Ruck Dürmstein. S. C. C.

DD. BACCALAUREI.

PRIMI DEFENTENTES

I. D. Tobias Schmitt Bruchſal. S. C. C.

II. D. Carolus Mundorff Steinenſis, S. C. C.

III. D. Laurentius Doller Brettenſis, S. C. C.

IV. D. Carolus Meisner Kislav. S. C. C.

D. Joannes Stephanus de Scheben, Nobilis de Cronfeld, Inſignium Eccleſiarum Collegiatarum ad S. Mauritium Moguntiae, & S. Paulum Wormatiae Canon. S. C. C.
D. Joſephus Antonius de Schmitt Mogonus.
D. Joſephus de Wagner Bruchſal. S. C. C.
D. Andreas Achten Erfurtenſ. S. C. C.
D. Jacobus Anthon Edenkovenſ. S. C. C.
D. Petrus Bordolo Kirchbergenſ. S. C. C.
D. Joſephus Boulayer Oſthovius.
D. Carolus Braam Mannheim. S. C. C.
D. Chriſtophorus Braun Malſenſ.
D. Petrus Brentano Bingenſ. S. C. C.
D. Michaël Cullmann Germersheim.
D. Joannes Ehrenfrid Erlenbacenſ.
D. Georgius Fantina Heidelbergenſ. S. C. C.
D. Gabriel Fieſinger Offenburg. S. C. C.
D. Kilianus Foerſch Reipolskirchenſ. S. C. C.
D. Joannes Goeringer Mannheim. S. C. C.
D. Antonius Günther Mannheim. S. C. C.
D. Joſephus Halibaur Hardheim. S. C. C.
D. Joſephus Haedener Heidelbergenſ.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0007
DFG

D. Michaël Helle Mannheimenſ.
D. Antonius Hensler Heidelbergenſ. S. C. C.
D. Benedictus Hoffmann Oeſtringenſ.
D. Sebaſtianus Jacobi Reilingenſ.
D. Franciſcus Knell Landavienſ.
D. Joannes Knörzer Buchenſ.
D. Wilhelmus Kreith Spirenſ. S. C. C.
D. Franciſcus Liebler Wormat. Inſignis Eccl. Colleg. ad B. V. M. Wormat. Canon. S. C. C.
D. Valentinus Linck Schippacenſ.
D. JoſephusNeckermann Kirrweileran. S. C. C.
D. Jacobus Philipp Rorbacenſ.
D. Nicolaus Pointcaré Nancejan. S. C. C.
D. Valentinus Reſch Bensheim.
D. Franciſcus Reuther Bensheimenſ. S. C. C.
D. Wolffgangus Richter Mergentheimenſ.
D. Nicolaus Ries Rothenbergenſ. S. C. C.
D. Antonius Schell Heidelbergenſ.
D. Adamus Schmitt Mannheim. S. C. C.
D. Lotharius Seidenberger Spirenſ.
D. Bernardus Siegel Bruchſal. S. C. C.
D. Jacobus Spigler Neoſtad. ad Haardam.
D. Adrianus Stöhr Spirenſ. S. C. C.
D. Jacobus Vonderlöhr Weingartenſ.
D. Philippus Walſecko Bingenſ. S. C. C.
D. Franciſcus Wilhelm Bruchſal.
D. Adamus Wolff Neoſtad. ad Haardam.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0008
DFG

POETICUS

IN

SOLEMNI PROMOTIONE PHILOSOPHICA

APPLAUSUS,

ACCINENTIBUS

IGNATIO FANCK Heidelbergenſi,
GEORGIO DETROGE Mannheimenſi,
ANTONIO SCHOPP Heidelbergenſi,
JOSEPHO MEYERHOFFER Heidelb.
PETRO ROOS Seleſtadienſi,
JOSEPHO HOFFER Heidelbergenſi,

HUMANISTIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0009
DFG

AD R. P. PROMOTOREM.

Symbolum. Sol albam meſſem irradians.
Lemma. Meo matura, & pulchra calore.

ODE.

Virum feracis cernitis aemulum
Titanis: almum dicite Cynthium;
Si frigus unum, & aeſtus unus
Explet Apollineas ariſtas.

Sex ille glebas meſſibus excolit,
Sex vina Chiis montibus excoquit;
Et Tu, JOANNES! tres ſophorum
Aonia paris arte meſſes a).

At quippe pignus nobilius creas;
Dum laureatum perpolias ſophum,
Quam Phoebus albam quando ſpicam,
Aut hilarem coquit igne Bacchum.

Dic, Aſceburgum b)! qua juvenes ſophos
Via ſagaces duxerit in ſinus
Mundi. Magonza c)! glorioſis
Clara Viri artificis triumpho

Victam Aſceburgi cantibus adjuva
Vocem: probatum nam tibi Socratem
Non invidi Moeni unda tergo
Coeruleo famulans ferebat.

Quin! ipſa Rheni garrula littora
Utrinque longo murmure confremunt
Paeana JOANNI, nec ullo
(Tuta fides) tacitura ſeclo.

Quos

a) Ter tradidit Philoſophiam. b) Aſchaffenburgi primum.
c) Moguntiae iterum.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0010
DFG

Quos fecit arcto pendulus Aeolo
Novus viator per ſtabiles aquas,
Rhenum patrem qua Moenus auget,
Daedaleos ſtupet usque greſſus d)

Calcata Doris: ventifero timet
Thorace vinci, plenaque taedii
Sub marmore indignatur audax
Per liquidos iter ire fluctus.

Admurmurantum lumina Principum e)
Ad usque metas haec novitas tenet:
Nec nota tantorum Virorum
Experiens ſatiat voluptas

Pectus. Perennans haec memori canet
Rhenus camoenâ; dum loca greſſibus
Signata ſuſpenſis ſalutat;
Dum celebri bibitur Magonzae.

Trucis novercae lethiferos dolos
Vitans tuo ſi federat ariete;
Securior rideret iras
Aequoreas Nepheleja Virgo f).

Nec tu, ſi haberes Icare Daedali
Thoraca noſtri, glutine cereo
Plumae ſoluto, triſte nomen
Fluctibus aequoreis dediſſes.

d) Thoracem hydroſtaticum Germanicis, Gallicis, atque Italicis nuntiis celebratum Moguntiae in Rheno primus exhibuit per diſcipulum Philoſophum eo indutum: eundemque juſta diſſertatione ſecundum principia Hydroſtatices explicuit. Mog. 1765. Vide etiam Berliniſches Magazin IIten Bandes IIItes Stück p. 260.

e) Aderant ſpectaculo Eminentiſſimi, & Sereniſſimi Electores Moguntinus & Palatinus maxima cum approbatione.

f) Helle, Athamantis filia, Nepheles novercae inſidias navi, ab aureo ariete dicta, cum fratre Phryxo avecta fugit, ſed mari merſa, ei fecit nomen Helleſponti.

Plaudente docti littore Niccari,
Experta divae Te Sophiae ducem
Bicornis Heidelberga notae g)
Sedibus accipiens ſtagyrae h)
Gaudet. Relictis altiùs urbibus
Faſtigiatorum ut juga montium
Utrinque ſurgunt, & madentes
Nubibus inſinuant capillos;
Phoebea tantum viſa ſcientia eſt
Divinioris partubus ingeni
Illuſtre ſupra nomen ire
In ſophicos ſubeundo fontes.
Sudata curis Te novitas trahit i),
Non aeviternae quae fidei quatit
Divina fundamenta; ſed quae
Lucifugis tumulata terris
Arcana coecis ex adytis levat,
Et curioſis luminibus dedit
Videnda, ſive intelligenda
Ingeniis meliore natis
Et educatis Pallade. Nil latet k)
Sub Caucaſo, nil multiparo in mari,
Nil perſecat Jovem volando,
Nec nova planta comas profundit,
Cujus fugacem non petis indolem.
Myſteriorum participem ſibi
Natura te cum laude legit.
Poſt ſacra ſic habeat Sophia.

g) Jam ante 8. annos in Seminario Carolino fuit Praeſes DD. Theologorum, & Profeſſor linguarum Orientalium.

h) Tertio Heidelb. Studium Philoſophiae decurrit.

i) Dedit eruditam Diſſertationem de Pſychologia contra VV. & RR. Materialiſtas. Heidelb. 1766.

k) Dedit aliam Diſſ. de ſtructura exteriore globi terraquei, & quomodo corpora marina, aliaque petrificata in montes terraeque ſtrata pervenerint? Heidelb. 1767. Et 3tiam ibid. de Elem. Statices & Mech.

TRIUMPHUS DD. MAGISTRORUM.

Lemma. Omnibus hic erit unus honos. *Sex* praemia primi Accipient. Aeneid. v. 308.

ODE.

Victorioſi gloria Caeſaris,
Dum luna complet cornua, quinquies
Eburneo ſedentis axe
Ocyus indecores tenebras
Squalens pudendis ſordibus incolat!
Criſtae minacis terribilem comam,
Ferrumque Gallico recondat
Sanguine, Pharſalicove potum.
Novi triumphi fulgur amabile
Saevi timorem luminis obruit,
Quando bienni de palaeſtra
Palladii redeunt Ulyſſes.
Accenſus auro divite, gemmea
Gaza ſuperbus currus inambulat:
Hunc tortilis ſublime tollit,
Et nivea ex elephante ſedes.
Arguta Virgo, vera loqui ſagax,
Pudica ſanctis moribus Ethicae,
Scrutando ſubtilis Matheſis,
Et Phyſica inſpiciens acuto
Cauſas ſepultas lumine. Spiritus
Adinſtar acris tum Phyſicae ſoror
Sedem premunt junctae curulem,
Foedere pacifico ligatae.
Congratulatur coerula Virginum
Sibi catenam turmą volens capi
Docta manu: captivitatem
Eſſe ſuum didicit triumphum.

In eruditis ſtrenua praeliis
Claudit juventus Virgineum latus.
Non impari fulgens decore
Pieriis ſpoliis opima.

Dextram prehendit maximus Hercules,
Hic, absque damno a) ſanguinis & ſui,
Et hoſtis, innocens triumphat
Hectore Dardanio beatus

Magis. Siniſtram nobilis obtinet,
Qui caule b) docto floſculus exiit,
Dextram prehendat, ni Parentem
Ipſe ſibi velit anteire.

Et Martianis tertius ignibus c)
Micat: ſolutam poſt aciem vibrans
Adhuc ab ore ardente flammas:
Ille d) molit metuenda roſtra,

Et beſtiarum lubrica cornua.
Cur unus audit e) frigidus? igneus
Olli ſub acri fervor arſit
Pectore dum caluere bella.

Demum ille ſparſi tergora militis
Venando f) longe lapſus in avia.
Poſtremus ad decus curule,
At ſpoliis locuples volavit.

Hos

---

a) D. SCHAD Defendentium primus.

b) D. de STENGEL II., cujus cl. praenobilis parens fuerat inter primos PRIMUS 1737.

c) D. IGNATIUS KILIAN III.

d) D. MÜLLER IV.

e) D. KALT V.

f) D. JAEGER VI.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0014
DFG

Hos capta ovantes cum Sophia duces,
Miranda visu forma trahit. Triceps
Chimaera fortis Syllogismus,
Cornibus horrificum Dilemma,

Ingens camelus mille tumens dolis
Voluminoso tergore turrifer
Sorita, tum Enthymema pernix
Tigris. Et hos facilis jugales

Habena rectas ire vias docet:
Illustre frenum nam ratio tenet;
Ad bellicosum haec duxit ignem
Quam merito regit ad superbas

Aedes honoris! Quid video? . . Viri
Armos eadem coeruli epomide,
Qua principes pone insequuntur
Laureolis paribus virentes.

Experta bello pectora! currui
Subnexa nodis mille sophismata,
Discissa vultus, protrahuntur
Et laceros lachrymantur artus.

Nudata frontem fraus sequitur pede
Adhuc doloso, fusca nigram togam,
Inscitiam aspectans sororem,
Nunc querulo comitem in triumpho.

Congratulantum molle strepentia
Auras loquaces murmura pervolant,
Et usque Tarpejam Sophiae
Cosmologae comitantur aedem.

OVATIO
DD. BACCALAUREORUM
CUM PROMISSIONE TRIUMPHI.

Lemma. Hos succeſſus alit. Aeneid. v. 230.

ODE.

Ovare vobis tempora myrteis
Pubes vireſcens frondibus, annuas
Poſt Palladis pugnas togatae
Conſtituit Sophicus ſenatus.

Decora vadis; candida defluit
Contenſioſis ex humeris toga:
In compitis Paeana laetum
Tibia non inhonora clangit.

Donec coruſco lumine flammeus
Bis ſena Phoebus ſigna ſemel ſubit;
Non vanus augur purpuratum
Praecino vaticinans triumphum.

Laborioſis irreſolubiles
Nodos jugales unguibus, entheo
Cum diſcidit ferro morarum
Praecipitans Macedo volumen,

Antiqua Mantis Numine Delphico
Expergefactus facta aperit: viam
Non impeditam in dives auri
Aſſyriae gremium patere.

Vobis perita non ſuperabiles
Manu Machaeras exacuit FABER a),
Jctuque docto pertinaces
Inſtituit ſecuiſſe nodos.

Jam

a) R. P. Profeſſor ANTONIUS SCHMIDT annis 1764 & 1765. Praeſes Philoſoph. in Sem. Carol. Heidelb.

Jam conciderunt rupta repagula,
Diffusa laetum planities jacet
Aptata Mavorti. Volentem
Laurigeri capietis orbem.

Apollinares post stata praelia
Hoc glorioso sub duce vos duces
Redibitis. Seu tutus hostis
Sub vitreo Thetidos recessu,

Seu sub cavatis ventribus ardui
Jugi, tonantem seu super aethera
Imbelle straverit cubile;
Porriget ille cruentus herbam.

Anfractuosos fallere tramites
Nostis, Sinoni credere nescii:
Perita dextra fabricavit
Haud dubiae fidei stateram b).

Hac veritatis pendite pondera!
Auctoritati praecipiti manu
Cremare thus vetat: dolosas
Rite jubet rapuisse larvas.

Te, Phoebe! plenus prospicio Ducum
Agmen decoris moenibus imminens,
Ad glorioſum, quem senatus
Obtulerit properans triumphum.

Effusa portis turba Patrum ruet,
Pubemque ducet laurigeram ad sacrum
Montem, inferens victoriosis
Purpureos humeris honores.

PRI-

b) Edidit eruditam Dissert. de Authoritate Humana Heidelbergae 1767.

PRIMI DD. MAGISTRI

Ab Anno 1705.

QUO

SERENISSIMUS, ac POTENTISSIMUS PRINCEPS ELECTOR PALATINUS JOANNES WILHELMUS

PATRES SOCIETATIS JESU PROFESSORES AD CATHEDRAS PHILOSOPHIÆ PUBLICAS CLEMENTISSIME ADHIBERE

dignatus est

usque ad annum MDCCLXVII.

1705. *D. Nicolaus Maſſet, Wormat.*
1706. *D. Joſeph. Franciſc. de Metzger.*
1707. *D. Joann. Franciſc. Schommartz, Heidelberg.*
1708. *Wilhelm. Ferdinand. de Fritz, Wertheim.*
1709. *D. Henricus Hartard. Schommartz, Heidelb.*
1710. *D. Carol. Sebaſtian. Kerman, Mœckmühl.*
1711. *D. Frider. Joſ. Henr. Ebenburger, Heidelberg.*
1712. *D. Joannes Weber, Flockenbacenſis.*
1713. *D. Franc. Teutſch, Landavienſis.*
1714. *D. Joann. Valentinus Wengler, Trevirenſis.*
1715. *D. Theodor. Weiler, Sittardenſis.*
1716. *D. Joſephus Scherer, Heidelberg.*
1717. *D. Bartholomaeus Hagner, Ubſtad.*
1718. *D. Petrus Taruſello, Heidelberg.*
1719. *D. Petrus Waweler, Mogon.*
1720. *D. Valentin. Molitor, Mellerſtad.*
1721. *D. Georg. Schütz, Heidelberg.*
1722. *D. Philippus Kuhnz, Hadamar.*
1723. *D. Anton. Reibelt, Ilbesheim.*
1724. *D. Joann. Schumacher, Bodenheim.*
1725. *D. Craffto de Mayenberg, S. R. I. Eques.*
1726. *D. Joann. Latomus, Nicroſtein.*
1727. *D. Franc. de la Gera, Heidelberg.*
1728. *D. Paulus Stengel, Wetzlar.*

1729.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0018
DFG

1729. *D. Conrad. Schumacher, Hannover.*
1730. *D. Wilhelm. L. B. Ulner de Diburg.*
1731. *D. Michaël Geiger, Didichheim.*
1732. *D. Ignatius Bauer, Wertheim.*
1733. *D. Ivo Schwaan, Hadamar, S. C. C.*
1734. *D. Carol. Wilhelm, Philippoburg. S. C. C.*
1735. *D. Nicolaus Rollin, ex Bandebazaille, S. C. C.*
1736. *D. Jacobus Stahlhöffer, Philippoburg. S. C. C.*
1737. *D. Georgius de Stengel, Wetzlar. S. C. C.*
1738. *D. Franciscus Günter, Bensheim. S. C. C.*
1739. *D. Joseph. Bronnen, Neostad. S. C. C.*
1740. *D. Joannes Kuhn, Spirensis, S. C. C.*
1741. *D. Petrus Noelle, Olpens. S. C. C.*
1742. *D. Wendelin. Stephani, Bruchsal.*
1743. *D. Henricus Ritter, Mannheim. S. C. C.*
1744. *D. Franciscus Doering, Burweil. S. C. C.*
1745. *D. Carol. Herzog, Mogon. S. C. C.*
1746. *D. Joseph. Geiger, Bruchsal. S. C. C.*
1747. *D. Petrus Paraquin, Neostad. S. C. C.*
1748. *D. Lotharius Weininck, Nicrostein. S. C. C.*
1749. *D. Frideric. Günter, Bensheim. S. C. C.*
1750. *D. Conrad. Werner, Wetzlar. S. C. C.*
1751. *D. Theodor. Falck, Olpens. S. C. C.*
1752. *D. Franciscus Schelkopf, Hilsbacens. S. C. C.*
1753. *D. Michaël Römer, Wormat. S. C. C.*
1754. *D. Daniel Huber, Mannheim. S. C. C.*
1755. D. *Godefrid. Stahl, Mannheim. S. C. C.*
1756. D. *Adam. Schneck, Heidelberg.*
1757. D. *Josephus Wedekind, Fuldens.*
1758. D. *Adrian. de Lamezan, Mannheim. S. C. C.*
1759. D. *Henric. Geiger, Billigheim. S. C. C.*
1760. D. *Josephus Sertorius, Mergentheim. S. C. C.*
1761. D. *Philippus Ulsamer, Nicrosulm. S. C. C.*
1762. D. *Franciscus Alef, Heidelberg.*
1763. D. *Wilh. Ant. Ign. de Weiler, Mannheim. S. C. C.*
1764. D. *Leopold. Ferdin. Günter, Orbensis, S. C. C.*
1765. D. *Joann. Nepomucen. Ziwny, Rastad. S. C. C.*
1766. D. *Assuer. Maximil. L. B. de Weichs, S. C. C.*

A. L.

Temporis, typorumque preſſus anguſtiis, multa praefari non poſſum; pauca omittere non debeo. Inter nobiliores, quae hodie in publicis Academiis florent, ſcientias, haud dubie eſt juris naturalis diſciplina. Conſtat, quam immodica gloriatione quidam ex DD. Proteſtantibus hujus ſcientiae, primum inventae, laudem ſibi vendicent, quamque phaleratis elogiis praecipuos ſuos hoc in genere ſcriptores extollant. Non is ego ſum, qui promeritam viris literatis laudem detrahere cupiam; multa tamen criſi, eruditione, animo a partium ſtudiis libero opus eſſe cenſeo, ut, quid probandum, aut rejiciendum ſit, diſcerni queat. Praeſtitit id meo judicio egregie vir reconditae doctrinae IGNATIUS SCHWARZ S. J. in hiſtoria ſua critica juris naturalis, quam ille juſto volumini de Inſtitutionibus Juris Naturae & Gentium praefixit. Movit me ea res, praeſertim in tanta criticorum Catholicorum hujus generis penuria, ut eam, rurſus praelo ſubjectam, DD. Philoſo-

losophiae Candidatis, consuetos honores Academicos ritu solenni recipientibus, in manus traderem. Erit fortassis, quando annis futuris ad complementum universi operis, in quo, teste Cl. Roys, nihil sive ad ubertatem, sive ad integritatem, soliditatemve doctrinae desideres, reliquae etiam partes, iteratis typis excusae, sequentur. Illud miror in neminem hactenus criticorum Protestantium, qui alioqui in carpendis hujus generis Catholicorum lucubrationibus tam sunt liberales, me incidisse, qui hunc juris naturae scriptorem, quem Catholici facile inter praecipuos numerant, impugnet. Non ita pronum esse mihi fateor, hujus rei causam divinare, praesertim cum liber ignotus esse nequeat, quem Cl. Dessing, sat acerbe a Cl. Schmausio castigatus, non sine singulari elogio commemorat. Interim novi, partum hunc non omni naevo esse immunem. Optarent alii majorem styli puritatem, subin claritatem, ordinem, methodumque magis concinnam. Cuperent alii abesse verborum acerbitatem, quibus interdum Cl. auctor, aliquorum Protestantium inficetis irritatus dicteriis utitur; cui quidem postremo incommodo, quantum licuit,

cuit, occurrere ſum conatus, ita ut me conſcio nihil relictum ſit, quod humanitatis jura violare poſſit. Reliquis tamen incommodis mederi haud potuiſſem, niſi opus univerſum in novam formam recuderem, a quo conſilio me quam plurima revocarunt. Illud nihilominus curae fuit, ut notas hinc inde criticas adjicerem, queis tempora, etiam auctore poſteriora, breviter illuſtrarem. Vos, DD. utriusque laureae Philoſophicae candidati, quibus potiſſimum libellus dicatus, hunc meum laborem aequi, bonique conſulite, & valete!

EXE-

EXEGESIS HISTORICA ET CRITICA

DE

ORIGINE ET PROGRESSU JURIS PUBLICI UNIVERSALIS, PRAESERTIM NATURAE, ET GENTIUM.

Historiae juris Naturae & Gentium.

INSTRUCTIO I.

De origine, nomine, essentia, constitutivis, ac distinctivis Juris prudentiae universalis, ac naturalis.

ARTICULUS I.

De origine & acceptione juris, ac jurisdictionis in genere.

§. 1.

Quaeritur I. Quae prima omnis juris, jurisdictionis, ac legum origo? R. *Creator, summusque Legislator* DEUS.

Explicatur. Jus, a jubendo; *a jure* justum; *a justo* justitia derivata noscitur, sic ut jus *in latiore sensu* significet omne, quod *justum*, seu consentaneum *rationi* ac legibus; *in pressiore* indicet aequum, seu unicuique ex justitia debitum.

Origo Juris in genere, sive denotet justum.

In prima acceptione est *objectum virtutis in genere;* in secunda *justitiae*, seu *jurisprudentiae* in *specie*, diciturque *facultas moralis, quam unusquisque habet, vel circa rem suam, vel circa rem sibi debitam.* In alia acceptione *jus* derivatum a *jubendo*, vel significat potestatem aliquid sanciendi, & sic *jurisdictio* dicitur; vel indicat ipsam sanctionem, seu regulam justi, & sic dicitur *Lex.* Porro lex dividitur in *naturalem*, & *positivam*; naturalis, quæ ex ipsa natura rationali oritur, *est conceptio Naturae indita ad operandum convenienter:* a) unde sicut Deus est Creator naturae humanae, ita & naturalis legis, ex eodem promanantis, Author merito appellatur. *

sive jurisdictionem

sive legem

§. 2. *Lex positiva*, seu ex Imperantium arbitrio *posita*, & quasi naturae legi superaddita, *est ordinatio rationis ad commune bonum, ab habente potestatem promulgata.* b) Rursus dividitur in *divinam, & humanam*, seu a Legislatore divino, vel humano propositam. *Divina vetus* in Testamento veteri; *nova* in novo Naturae legi est superaddita a Deo. *Humana*, seu authoritate hominum adjecta, vel *est communis Gentibus*, sic ut officia Gentium erga Gentes ex naturali ratione. communique consensu ordinet; vel est *particularis* alicui Reipublicae; & tunc

Qualemcunque,

a) Angelicus in 4. dist. 33. a. 1.

* SUAREZIUS breviter L. 2. de Legibus c. 16. n. 2. Jus quandoque sumitur pro facultate ad rem, seu dominio in re; quandoque pro lege, seu regula operandi; illud est jus utile, & reale; hoc honestum, & legale.

b) Angelicus 1, 2. Q. 91. a. 4.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0024
DFG

tunc si sit sancita a potestate politica, dicitur *Civilis*; si ab Ecclesiastica, dicitur *Canonica*.

Hujus qualiscunque jurisdictionis, seu legis, origo prima est *Deus*, legislator summus; *non enim est potestas nisi a Deo* vel *immediate*, vel *mediate:* nam qui primus posuit legem *Adamo*, is eidem & potestatem legislativam in suos posteros communicavit. Inde Patriarchae omnes, *Moyses* praecipue, *Legislatoris* nomine insignes; inde potestas quoque, ipso naturae & Gentium jure, extensa in Monarchas, Reges, & Magistratus, qua sine humana societas & commune commercium subsistere haud potuisset. Habetur a Deo.

Art. II.

De origine juris publici in specie, ejusque essentia, ac proprietatibus.

§. 3. Q. II. *Quae origo juris publici universalis? Quae ejusdem ratio ac proprietas?*

R. Origo est naturali jure posterior, progressus successivus ad usque hodiernos apices admodum politos. Origo juris publici in specie.

Declaratur. Etsi jus naturae simul cum hominibus ortum, atque in prima statim creatione illorum cordibus sit inscriptum, juris tamen naturalis *disciplina* est ipso jure posterior; sicut jus publicum posterius est jure naturali, adeoque utriusque juris disciplina; sequioribus demum saeculis, suam debet originem & culturam. Inde

Deducitur 1. *Jus* non raro sumi pro ipsa *jurisprudentia*, seu *facultate*, *leges*, In genere dicitur facultas interpretandi.

pretandi leges pro bono publico.

salutem hominis concernentes, explicandi, easque actionibus humanis applicandi, quae Imperatori dicitur *justi & injusti scientia; Celso Ars aequi & boni* c) per aequum intelligendo, quod convenit *juri naturae;* per bonum, quod expedit *saluti Reipublicae.* Hinc jureconsulti, *seu aequi bonique notitiam profitentis est, aequum ab iniquo separare; licitum ab illicito discernere; poenarum metu & praemiorum exhortatione bonos efficere;* verbo: naturae & juris publici leges rite exponere, & actionibus civium applicare, quod, ULPIANO, teste, genuinam *Philosophiam est profiteri.*

Notio juris prudentiae publicae & universalis.

§. 4. *Deducitur* 2. Jurisprudentiam *publicam & universalem* pressius describi posse, *quod sit habitus prudentiae, per se dirigens actiones publicas omnium, vel saltem plurium civitatum ad justitiam & salutem publicam, in suo genere consummatam.*

Differentia.

Hinc patet *discrimen jurisprudentiae publicae, & universalis, a privata & particulari.* Nam 1. Illa, *ut publica, per se* dirigit actiones publicas, seu eas, quae *immediate* statum publicum concernunt, & *directe* ordinantur ad publicam felicitatem; haec spectat actiones, & utilitatem privatam. 2. Illa, ut *universalis,* respicit omnes populos, vel saltem plures; & con-

c) L. 1. §. 1. ff. de jure & just. abstrahendo hic a rigore Scholastico, quem pluribus expensum vide in erudito Prodromo Juris controversi, hic loci edito An. 1737. sectione 1, §. 2, n, 55. f, m. 29.

considerat, quid inter ipsas Civitates & Regna sit justum vel injustum: haec curam gerit unius Civitatis, vel Reipublicae, veluti *Athenienſis*, aut *Romanae*. 3. Illa legibus utitur, universaliter omnes, aut plures populos obligantibus, adeoque variationi haud obnoxiis, cum aut Deum Authorem, aut communem Gentium assensum pro causa respiciant; haec leges habet, publicas quidem, sed tamen particulares, adeoque pro temporum varietate mutabiles.

§. 5. *Deducitur* 3. *Subjectum jurisprudentiae universalis:* hoc conficiunt omnes, qui jure publico universali diriguntur, quos inter 1. sunt Imperantes, *qua tales*, seu summi, seu subordinati in ordine ad subditos. 2. Subditi in ordine ad imperantes, & qua membra ad Rempublicam. 3. Civitates vel omnes, vel plures inter se: unde Authore GROTIO, *jus publicum ordinat totum ad partem, partem ad totum, & duo tota inter se.* a) Subjectum.

Si tamen Imperans vel Civitas consideretur *ut persona*, quae privatorum instar cum civibus, seu extraneis pacta celebret; si cives considerentur *invicem inter se*, ad jus publicum, cuivis Reipublicae *proprium*, non *ad universale publicum* pertinent.

§. 6. *Deducitur* 4. *Objectum*, *forma*, *& efficacia* jurisprudentiae publicae universalis. *Objectum* sunt *actiones omnes*, quae ad statum, gubernationem, conservationem, ac felicitatem completam Rei- Objectum.

a) Epist. 4.

publicæ, societatisque humanae tendunt. Forma est *differentia* disciplinæ hujus specifica, qua actiones has dirigit non ad privatam felicitatem unius, sed publicam omnium, aut saltem plurium Civitatum. *Effectus* consistit in obligatione *efficaci* omnium, spectatis praeceptis naturalibus; plurium vel omnium, saltem moratiorum, spectatis Gentium placitis, utpote quae communi consensu ejusmodi Gentium coaluere.

Si dicas, Reges, Populosque liberos esse legibus solutos, id si verum, solummodo verum est de *civilibus* & *temporariis*, non *universalibus*, *perpetuis*, *& omni tempore accommodatis:* nam & Reges, & Populi liberi, *exleges* esse ne possint, nec summe libere in omnem effundi licentiam, vel maxime indigent legum fraeno, ut intra justitiae limites contineantur. Si replices, eosdem in casu transgressionis nec agnoscere Superiorem, nec Judicem, id quidem verum *est de humano*, non tamen *divino:* nam norunt *ipso naturae lumine* Deum, & quidem *malorum vindicem*, si minus in hac vita, certe post vitam, ubi immortalis anima poenis, *qualibuscunque demum*, a Deo ultore reservabitur.

Pro fine Justitiam, salutem publicam.

§. 7. *Deducitur* 5. *Finis hujus Jurisprudentiae publicae, ac universalis.* Nam finis *proximus* est *justitia; remotus & ultimus salus publica;* in suo genere *perfecta*, ac *completa*, hoc est, quae non terminetur hac solummodo vita, sed & in altera, *quacunque tandem beatitate*, consummetur,

tur, ut per decursum pluribus demonstrabimus.

Art. III.

De distinctivis, & constitutivis Juris publici universalis.

§. 8. Q. III. *Quae distinctiva, & constitutiva Jurisprudentiae publicae, ac universalis?*

Distinguitur Jurisprudentia publica, a Politica, ex objecto, modo & efficacia.

R. I. Jurisprudentia publica distinguitur. 1. *a Politica* ex *objecto saltem formali:* nam, etsi utraque Civitatem, qua talem, consideret in ordine ad se, & ad exteros; illa tamen considerat, saltem ex fine primario, *sub ratione justitiae*, justa ab injustis secernendo; haec *sub ratione utilitatis*, proficua a noxiis separando: quod si *justum*, ut saepe fit, coincidat cum *utili*, id respectu Jurisprudentiae est *quasi per accidens*, quamvis haud semper coincidat, uti patet in actionibus, negative justis, seu merissime permissis. Distinguitur item *ex modo:* nam Jurisprudentia procedit *demonstrative* ex principiis necessariis; * Politica *probabiliter* ex prudentiae, ac experientiae dictaminibus: illa leges latas explicat, & interpretatur; haec dirigit ferendas. Distinguitur denique *ex vi &*

* Sive per se, & ex intentione propria, sive per accidens, uti dicitur in prodromo supra laudato sect. 1. §. 2. n. 43. nos hac ex parte luctari nolumus contra torrentem.

efficacia: illa siquidem obligat *per leges*; haec suadet solummodo *per Consilia.*

Jurisprudentia publica & universalis distinguitur. 2. A *Ratione status*, ut vocant: haec enim est pars Politicae ** & in seligendis conservandae Reipublicae mediis est saepe particularis, arcana, ambigua, mutabilis, & diversa apud diversos pro cujusque Nationis genio, regiminis forma, & Religionis circumstantiis.

Eadem distinguitur 3. Ab *Ethica* saltem *inadaequate*, utpote quae versatur circa actiones tam privatas, quam publicas sub ratione *honesti*, ac *decori* potius, quam *justi.*

Eadem distinguitur 4. A *Theologia morali*, quae motivo generali bonitatis, atque malitiae, versatur circa virtutes omnes, ac vitia; spectat *primario, ac praecipue* forum internum, & tractat actiones quaslibet, sive respectum habeant ad Civitatem, sive non.

** Ratio status HIPPOLITHO a lapide in proleg. dicitur: „ratio boni publici procurandi, & mali avertendi. SCIPIO„NI Ammerato est medium extraordinarium, quo pro tem„porum & momentorum occasione, boni publici causa, „cum derogatione juris civilis, negotia incidentia expe„diuntur. SCHWEDERO in introduct. in J. P. C. I. Thes. 5. est Cynosura consiliorum & actionum ad praesentem Reipublicae statum administrandum, ut felicius Reipublicae finis seu salus publica obtineatur. Ex quibus colligitur, rationem status ad singularia potius; jus publicum ad universalia tendere. SCHYZIO in Coll. J. P. exercit. I. Thesi 14. „est norma, qua Princeps, vel Res„publica plerasque actiones ad commodum privatum diri„git", adeoque locum non habere asserit in jure publico, cujus finis est justitia & populi salus. Sed hoc non de genuina ratione status, bene vero de spuria intelligendum, quae, ut notat SCHARSCHMIDIUS, rationis nomen non meretur, cum contra rationem sit, nec rectae rationis dictamen sequatur.

§. 9. R. II. *Constitutiva* Jurisprudentiae publicae, & universalis *primaria, ac proprie talia* sunt, Jus naturae & Gentium: illud enim ad omnes; hoc saltem ad plures pertinet Civitates: illud generatim monstrat, quae naturae rationali, & speciatim, quae humanae societati, ad quam inclinat, conformia sint, atque difformia, adeoque praecepta, seu prohibita; hoc indicat, quid justum sit inter omnes, vel saltem plures Civitates, alioquin Gentes appellatas, quarum consensu nata sunt jura, *quae Populos complures inter se colligant, & utilitatem non Coetuum singulorum, sed magnae illius Universitatis respiciant,* uti loquitur GROTIUS a).

Complectitur ut Constitutiva propria, jus naturae, & Gentium.

§. 10. *Ad Constitutiva* Jurisprudentiae publicae, ac universalis *suo modo* reducitur etiam jus divinum, *in quantum scilicet jus naturale illustrat, declarat, & complet.* Negari enim haud potest, quod jus divinum tam veteris, quam quam novi Testamenti plurimum conferat ad intelligenda juris naturalis praecepta, utpote cum utrobique reperire sit Divina Oracula, id ipsum, quod recta ratione tam circa actiones hominum publicas, quam privatas constitutum est, aut *clarius* aut *extensius* explicantia, ut clarescet ex dicendis.

Reductive jus divinum

Pariter *suo quoque modo* reducitur Jurisprudentia *canonica*, & *civilis*, in quantum quidem & ipsae jus naturale, & Gentium illustrant. Cum enim, ULPIANO teste b) jus publicum

& humanum.

a) De J. B. & P. in proleg. §. 17. f. m. 14. edit. Francof. a. 1691. qua posthac utemur.
b) L. 1. §. 1. de justitia, & jure.

consistat in *sacris*, *sacerdotibus*, & *Magistratibus*, facile liquet ex utroque hoc jure multum lucis, ac perfectionis juri Naturae & Gentium accessisse.

Denique *inter adjumenta* recte etiam numerantur testimonia Sanctorum Patrum, antiquorum Philosophorum, & caeterorum Prudentum *scita*, Theologorum, & Jurisperitorum *concluſa*; imo & historiae monumenta, exempla, atque judicia, praesertim pro jure Gentium, quae omnia per decursum explicatius patescent.

Art. IV.

De constitutivis, & distinctivis Jurisprudentiae naturalis.

Jurisprudentiae naturalis constitutiva.

§. 11. Q. *IV. Quae constitutiva & distinctiva Jurisprudentiae naturalis?*

R. 1. *Constitutiva* Jurisprudentiae naturalis *intrinseca*, & *proprie talia*, non sunt illa tantum *principia*, quae dirigunt *officia hominis ad hominem*, ac *Societatem*, sed etiam illa, quae dirigunt *officia hominis ad Deum*, ut Authorem Naturae, *& ad se ipsum in ordine ad felicitatem, vitae rationali propriam, ac completam.* 2. Inde haec Jurisprudentia, sicut *in objecto materiali*, ita & *in principiis* participat de sic dicta Theologia naturali, seu Philosophia morali, ut tamen ab utraque hac disciplina tam in *objecto formali*, quam *modo tendendi* distinguatur. 3. Ut adeo *Puffendorffius* cum suis, disciplinam juris naturae, *ab ejusmodi principiis seque-*

stran-

ſtrando ex toto, * eam non niſi *mancam* tradiderit, *ac imperfectam.*

Explicatur pars. I. *Honeſtas*, ut eſt conformitas cum lege, *ſeu naturali*, *ſeu poſitiva*, divina, vel humana, eſt forma, qua actiones omnes, *cuicunque legi conformes*, denominantur *honeſtae:* unde & officia erga Deum, quae ex arbitraria pietate, devotione ſupererogatoria, religione, ſive per legem divinam, ſive per humanam ad perfectiorem cultum determinata, exercentur, dicuntur *honeſta*, utique *honeſtate pietatis erga Deum*, ſub quo reſpectu, atque extenſione tractantur in Theologia, ſeu naturali ſeu morali. Officia hominis erga ſe ipſum, aſſumpta in exercitio virtutum *ad libitum*, v. g. cultu animi perfectiore, refaenatione affectuum, & ſenſuum meliore, caſtigatione corporis, & caſtitate ultronea, neglectu honoris, & famae heroico &c. dicuntur *honeſta*, ſed honeſtate virtutis, cujus ſunt actus. Officia erga proximum, exercitia ex motivo virtutis *ad beneplacitum* v. g. gratitudinis, quae eſt mera obligatio honeſtatis, ** liberalitatis, generoſitatis in condonandis injuriis &c. *ſunt honeſta* honeſtate virtutis, ex cujus imperio exercentur, & ſub hac ratione considerantur in Ethi-

* Etſi alibi non nihil ſe corrigat, ac emendet, dum ait: „ ſe duas ſaltem propoſitiones Theologiae naturalis, „ mutuò ſumptas, in ſuum opus tranſtuliſſe: quòd nempe „ Deus & legis naturalis, & Societatis civilis, & quae „ hujus ſeminaria ſunt, matrimonij & imperij paterni, „ Author ſit, cum iſta ad inſtitutum ſuum ſuffecerint. „ Alibi: Ei, qui Societatis humanae indolem, vincula, „ legesque unicè componenda ſumpſerit, non potuiſſe „ Divini Numinis conſiderationem planè ſequeſtrari, eò „ quòd ab eo legum ſocialium origo & firmitas proma„ net. „ In Spicilegio Juris Nat. c. 1. §. 16. & 17.

** Nam teſte COVARUVIA non oritur ex debito praecedente, ſimpliciter tali, nec ſtringit in conſcientia.

Ethica. Contra officia *erga Deum*, *seipsum*, *& proximum*, quae legi naturali sic sunt conformia, ut haec conformitas fundetur *in debito naturae necessario*, *obligatione indispensabili*, & sub reatu poenae necessario explenda, sunt quidem *honestia*, *sed honestate justitiae*, quatenus participant *rationem justitiae*, que cuique tribuit suum, adeoque *formaliter justa* appellantur.

Officia erga Deum & se ipsum pertinent ad jus naturae.

§. 12. *Jam Probatur haec pars assertionis.* Jurisprudentia naturalis *ex fine intrinseco*, *& proprie tali* dirigit actiones omnes, quae participant *rationem justitiae proprie talis*, hoc est, quae participant *honestatem formalem*, relucentem *ex debito cuicunque reddendo*, *atque explendo*: *ergo ex fine intrinseco non* tantùm dirigit *officia hominis erga hominem*, seu societatem humanam; sed etiam *erga Deum*, ùt Authorem Naturae, *& se ipsum.* C. Patet: nam officia hominis erga Deum, & se ipsum, *quatenus sunt de jure Naturae*, non participant rationem *meae virtutis*, puta, religionis, vel *honestatis* qualiscunque, sed religionis ac honestatis, fundatae *in debito naturae necessario*, *indispensabiliter explendo*: ergo participant rationem justitiae *proprie talis*: ergo non minùs, ac officia hominis erga hominem, Jurisprudentiae naturali sunt propria.

Quòd si quis litem moveret *de nomine*, replicando, justitiam, *proprie talem*, non haberi in officiis erga Deum, & se ipsum, quia non

ad

ad aequalitatem, *ad alterum &c.* Reſpondetur, etſi non habeatur juſtitia *rigoroſa*, ſeu *proprie talis*, commutativa, vel diſtributiva, ut in officiis hominis erga hominem, atque Communitatem; haberi tamen *proprie talem*, uti probatum, quanquam & *commutativa*, ſeu *propriiſſime talis*, ex communi ſententia habeatur erga Deum; immo & *ſuo modo* erga ſe ipſum, quatenus homo reſpectu corporis, vitae, & talentorum, non agit Dominum, ſed merum adminiſtratorem. Recte LEIBNITIUS quondam ſimilia oggerenti PUFFENDORFIO: (a) *Quum in internis quoque jus & obligationem, peccataque in Deum, & rectas actiones a Natura conſtitui, nemo negare poſſit, ubi quaeſo, tractabuntur haec naturalis juris & juſtitiae capita, niſi in ſcientia juris naturalis?*

Neque recte reſpondet IMMANUEL WEBERUS, *Puffendorfii Apologeta*, ea capita tractanda eſſe *in Theologia naturali & Ethicis.* (a) Nam contra eſt: haec ipſa capita, quae Theologia naturalis & Ethica tractat *ex motivo pietatis*, *ac honeſtatis*, Jurisprudentia naturalis tractat *ſub ratione juſtitiae*, ſic ut in objecto *materiali*, actionibus puta humanis, conveniant; *in formali* pietatis, honeſtatis, atque juſtitiae *ſuo modo*, & ſaltem *formaliter*, differant, iisdem principiis, *rectae ſcilicet rationis*, uti *pietatis & honeſtatis*, ita *& juſtitiae officia* dirigentibus: unde

§. 13.

(a) In epiſt. cenſoria libelli PUFFENDORF. de officiis hom. & civis ſ. m. 19.

(a) L. c. in notis n. 40. 41. In Ethicis & Theologia naturali. Juris autem naturalis eſſe capita, dum ita crude (quae imperitorum lingua minus polita eſt) dicuntur, peccatur id, quod eſt in principio.

Ab utraque disciplina Theologiae, & Philosophiae moralis, saltem formaliter distinguitur.

§. 13. *Probatur* II. *pars.* §. 11. Triplex haec disciplina, ut dictum, respicit actiones morales, rectae rationis dictaminibus dirigibiles, sic tamen ut Theologia naturalis spectet actiones directas *ex motivo pietatis*, seu *ut pias;* Philosophia moralis *ut honestas;* Jurisprudentia naturalis, *ut justas;* ergo *suo modo*, & saltem *formaliter*, hae disciplinae distinguuntur. C. Ex eo clarescit, quod sicut justitia *in genere* differt a virtutibus caeteris, *praecipue*, *quod agat ex motivo juris*, *quod alteri*, *cui aliquid tribuit*, *proprium est*, uti recte animadvertit non nemo Recentior: (b) ita *eadem ratione* differat disciplina juris naturae *in specie* a Theologia naturali, ac Ethica; ut nihil dicam de differentiis aliis *ratione objecti magis universalis*, & *obligationis diversae*, queis tam Theologia naturalis, quam philosophia moralis a naturali Jurisprudentia *inadaequate* distinguuntur.

Neque recte quis diceret, principia *honesti*, *decori*, & *justi* ex *ipsa divisione*, esse praecisive saltem opposita, adeoque ad disciplinas diversas spectantia, sola ratione *justi* Jurisprudentiae naturali *proprie* competente.

Sicuti & ipsa principia honesti, decori, & justi.

Nam contra est: Cum haec principia solummodo sint distincta *ex modo tendendi*, seu *ex motivo*, quo applicantur, & plerumque, quod *hone-*

(b) in prodromo juris controversi sectione 2, §. 1. n. 117.

honestum sub hoc respectu, sub illo quoque sit *justum*, & vicissim; haec eadem principia Jurisprudentiae naturali sunt propria, atque intrinseca. * Siquis tamen contenderet, *in officiis ad proximum, rationem justi* magis proprie elucescere, & haec ipsa principia *sub ratione honesti*, & *decori*, etiam in disciplina juris naturae tractari, & applicari posse, nil refragabimur, eo quod res attineat *modum loquendi*, in quo semper sumus faciles, si modo, & *sub ratione justi*, haec principia disciplinae juris naturae maneant propria, atque intrinseca, id quod erat demonstrandum.

§. 14. *Probatur* III. *pars assertionis* §. 11. Disciplina juris naturae *Puffendorfiana* vel rescindit, vel supponit principia, quae dirigunt officia hominis ad DEUM, seu actiones *praecipue internas*, Authori naturae ex rigorosa justitia debitas: ergo vel rescindit, vel supponit prin-

Puffendorfius, disciplinam juris naturae reddidit manca.

* Atque hoc tenet a fortiori, si verum, quod legimus in erudito prodromo juris controversi, nuper edito hic loci, sect. 1. §. 2. assert. 3. f. m. 18. a n. 35. ubi dicitur, quod Jurisprudentia cum prudentia sit idem prorsus habitus, sic ut & Jurisprudentia distinguatur in Ethicam atque Politicam, ipso Imperatore §. 3. J. de J. & J. Jurisprndentiae officia determinante: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere. Sed quia non satis apparet, quomodo inanis omnino sit verborum lusus, si distinguantur actiones honestae qua tales, & justae qua tales; & quia res tota videtur ultimato devolvi ad modum loquendi, malumus loqui cum pluribus, qui sicut distinguunt, saltem in rigore juridico, honestum inter & justum ratione motivi, ita & Jurisprudentiam naturalem, quo ad modum tendendi, contra distinguunt ab Ethica, seu Philosophia morali, etsi reipsa, ut diximus, fere coincidant saltem in iis, quae obligationem veram, nec mera consilia important.

principia quaedam juris naturae constitutiva intrinseca: atqui tali modo tradit disciplinam *mancam*, & imperfectam: ergo.

Officia hominis erga Deum a disciplina juris naturalis excludit PUFFENDORF multis locis, imo alicubi generatim actiones internas omnes ad Theologiam moralem *) videtur rejicere, dum ait: *quod sicut forum humanum circa interna non sit sollicitum, ita jus quoque naturale magnam partem, circa formandas hominis actiones solum exteriores, versetur:* (a) & sic de aliis.

Inter adjumenta accersit etiam jus positivum, & Theologiam moralem;

§. 15. Q. *V. An inter adjumenta jurisprudentiae naturalis locum habeat jus positivum, & Theologia morum.* R. Cum Orthodoxis passim Doctoribus affirmando, quia serviunt ad magis declarandum jus naturae & gentium. 2. Hae disciplinae, etsi quam maxime sint distinctae a disciplina juris naturae, PUFFENDORFIUS tamen in assignanda diversitate est dupliciter erroneus. 3. In censurandis vero, hac ex parte Authoribus aliis, est more suo satyricus.

Saltem ad jus naturae magis illustrandum.

§. 16. *Declaratur pars.* 1. *Subsidia extrinseca* disciplinae juris naturae, & Gentium sunt ea, quae, licet eandem *immediate* non constituant, *mediate* tamen con-

*) Weberus Glossator addit, internam rectitudinem potius supponi ex Ethicis, juxta illud: ubi desinit Ethicus, ibi incipit Jureconsultus.

(a) L. de officiis in praef, §. 9.

concurrunt ad juris naturae notitiam saepe faciliorem, saepe perfectiorem reddendam: atqui talia subsidia sunt etiam jus positivum, & Theologia moralis: ergo.

Theologiam morum, & jus civile posse juri naturali usui esse, ipsenec PUFFENDORFIUS inficiatur, dum ait: *sicut juri civili, & naturali facile inter se convenit*, (a) *ita & virtutes Christianae animos hominum ad societatem quam maxime disponunt, sic, ut Theologia quoque moralis honestatem vitae civilis efficacissime promoveat:* * *uti & vice versa, si aliquem videas, qui turbulentum & importunum vitae Civilis membrum se gerat, tuto judices licet, religionem Christianam intra labra ipsi tantum haerere, cor nondum penetrasse.* (b) Inde non male LEIBNITIUS: (c) *plurimum referret* (disciplinae juris naturae) *parallela addi juris Civilis, inter homines recepti, praesertim Romani, ipsiusque etiam juris sacri; ita usus juris naturae apud Theologos, & Juris consultos pronior futurus esset, quod nunc magis sermonibus celebratur, quam negotiis adhibetur.*

§. 17. *Declaratur pars* II. ex §. 15. Jus naturale differt a positivo, quod illud sit *universale;* hoc particulare: illud nitatur *lumine rationis;* hoc *lege Superioris* &c. &c. Differt a Theologia morali, quod illud *ra-*

Quae disciplinae, etsi quam maxime sint diversae,

(a) In praef. §. cit. 5.
* Weberus addit: quo enim melior quis Christianus, eo melior civis: contra si contra.
(b) L. c. §. 8.
(c) In epist. cens. f. m. 6.

rationem honesti & inhonesti deducat ex dictaminibus *rationis*, ad suum finem rite ordinatae; haec *ex principiis* Sacrae Scripturae *revelatis*: quod illud pro fine respiciat felicitatem *naturalem*; haec *supernaturalem*, *aeternam*: quod illud formet *hominem*; haec *Christianum*, & sic de aliis: ergo diversitas cuivis est manifesta.

Non tamen differunt ex objecto & fine,

Si PUFFENDORFIO credimus, disciplina juris naturae differt insuper a Theologia ex *objecto*, eo quod illud versetur circa actiones solum *externas*; haec circa *internas*: (a) differt insuper *ex fine*, eoquod illud respiciat pro fine *felicitatem vitae hujus ambitu concluſam*; *haec felicitatem alterius vitae aeternam*: (b) atqui hac in duplici differentia *Puffendorfius* est erroneus, sternitque juris naturalis principia imperfecta, quia soli felicitati externae, & temporali accommoda: ergo. *Minor probatur*. Jurisprudentia *in genere*, & praesertim naturalis *in specie*, pro fine intrinseco, & *immediato*, respicit Justitiam veram, hoc est, actiones non qualitercunque, sed *formaliter* justas: pro fine *mediato* respicit felicitatem, non qualemcunque, sed veram, hoc est, vitae rationali propriam, perfectam, & beatitate ultima, saltem naturali, consummatam: ergo respicit actiones etiam internas, & felicitatem, *solo vitae hujus ambitu* nequaquam concluſam: ergo in assignata duplici hac differentia PUFFENDORFIUS est erroneus. *Ant.* erudite & solide probatum legere est in Prodromo, supra lau-

(a) Praef. cit. §. 9.
(b) L. c. §. 9.

laudato, (a) & a nobis, in loco proprio, fusius demonstrabitur.

§. 18. *Declaratur pars* III. Bk. §. 15. PUFFENDORFIUS ait, (b) *se limites Jurisprudentiae naturalis accuratius sic designasse, ut praetextus adimeretur hominibus, importune curiosis* (hoc est, Theologis, & Juris-Consultis illis, qui clamabant, jus Naturae a Theologia morali, Jurisprudentia civili, & Ethica non distinctum, uti notat WEBERUS) *febriculosam suam censuram extendendi ad hancce disciplinam, quae saepe, velut interjecta, ab ipsorum provincia disjungitur.* Sed aliud est, disciplinam juris naturalis cum Theologia morali, seu jure positivo, identificare, atque confundere; aliud est, *adminiculo Theologiae moralis* &c. jus naturae magis declarare, & utrumque *Puffendorfii* febriculosum suppositum falsitatis arguere, atque subruere; prius non faciunt Theologi Censores, sed posterius.

Correcturus Authores, ipsemet potius corrigendus.

Crises Weberianae phrasi sat indecora expressae, ex satyrico PUFFENDORFII calamo sunt mutuatae, (c) queis scripsit: *Sclolasticos, etsi Moralistarum nomine superbiissent, non tamen nisi centonem ex Theologia, Jurisprudentia, & Philosophia consarcinatum, immo non nisi quae-*

(a) Prodromi Juris controversi sect. 2. §. 2. a n. 178. f. m. 101.
(b) De Officiis in praef. §. 4.
(c) Ex comment. ad Pullum, Ven, lipsi. f, 46. 47.

ſtiunculas inanes, in vita civili nullum plane uſum habentes, propoſuiſſe: unde factum, ait, ut hactenus hoc jus naturale, tanquam commune aliquod proſtibulum, cum quo omnes rem habere voluerunt, tractatum ſit, ideoque maximae Puffendorfio debeantur grates quod diſcrimen hoc omnium primus hic tradiderit. (a) Ita hic epitomator. Sed glorioſos ejusmodi logos, in prolegomenorum fine, uberius ſpectandos dabimus.

INSTRUCTIO. II.

De triplici ſtatu Naturae integrae, purae, & lapſae.

ART. I.

De ſtatu Naturae integrae.

§. 19.

Quaeritur I. Quid de jure Naturae in ſuis initiis, ſeu ſtatu Naturae integrae ſentiendum?

R. *Sunt plura curioſa magis, quam certa, & licet ad ſcopum Jurisprudentiae naturalis publicae haud ſtricte ſint neceſſaria, ſunt tamen accommoda, & ſcitu minime indigna:* Unde

Adam a Deo creatus eſt in ſtatu,

Obſervandum I. Hominem ab ipſo Deo, * Authore naturae, fuiſſe creatum *in*

(a) De officiis in praefat. §. 2. & 4. in notis.

* Aliquod miniſterium in formatione corporis Angelis Angelicus tribuit I. p. Q. 19. A. 2. ad I. cum Auguſtino de gen. ad Lit. l. 9. c. 15. ſed ſtylus S. ſcripturae oppoſitum ſuadet, qui productioni Empyrei, terrae, viri & foeminae non praemittit imperium fiat, ſed ſimpliciter dicit: creavit Deus, faciamus hominem, aedificavit Dominus &c. videatur Ulloa diſp. I. c. 9. de primis & ultimis temp.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0042
DFG

perfecto, corporis & animae dotibus naturalibus.

in Statu conformiter ad finem creationi perfecto, * corpori scilicet inspirando spiraculum vitae, animam rationalem, & immortalem, cujus potentia triplici animatum hominem vere creavit *ad imaginem, & similitudinem suam.* ** Inter corporis dotes fuit integritas sensuum, membrorum omnium symmetria, staturae perfectae decor, temperamenti, & humorum debita proportio, ex quibus fluebat sanitas, virtus ad operandum, pulchritudo, tantaque perfectio, quanta juxta conditionem sui status, & naturae expediebat.

Inter naturales animae dotes fuit intellectui *Adami* a Creatore Deo infusa scientia rerum omnium naturalium *** necessaria non modo *ad usum & conservationem*

* Juxta illud Ecclesiast. 7. fecit Deus hominem rectum; & Gen. I. v. 31. vidit Deus cuncta, quae fecerat, & erant valde bona.

** Hoc est juxta SUAREZIUM in opere sex dierum L. 3. c. 8. Imprimendo animae creatam quamdam sui imaginem, quae fundet relationem hominis ad Deum, tanquam suam originem, & prototypon spirituale, sic, ut illa ratio fundandi seu imago, sit esse naturale animae, incorporeum, indivisibile, immortale, existens totum in toto & totum in singulis partibus, capax participationis divinae, virtutum & actuum, divinitatem participantium, secundum substantiam, tres potentias, & actus &c. item imprimendo animae gratiam supernaturalem, quae fundat similitudinem, seu imaginem magis perfectam &c. Videatur Natalis Alex. T. I. f. 38. Hist. Eccles.

*** Quia necessaria ad integritatem illius status & praecipue Adamo, ut Patri & Institutori ceterorum hominum, queis naturalium rerum scientia in omni statu ad vitae tranquillitatem necessaria communicanda erat; quae omnia

nem corporalis vitae, sed etiam *ad instructionem* * & *gubernationem* omnium; ** imo & *ad contemplationem, ac laudem Creatoris.* Inde orta cognitio rerum materialium, etiam Cœlorum; cognitio primorum principiorum, dictaminumque moralium, ad vitam, naturae rationali conformiter, instituendam; praecipue tamen cognitio Dei, *ut causa universalis, & Naturae Authoris*, quod objectum naturalis hujus scientiae praecipuum, & finis, cum *Adae* data sit scientia magis propter Dei cognitionem, quam propter corporis conservationem, vel gubernationem. Haec autem scientia fuit *ordinis naturalis*, dependens a phantasmate, speciebusque intelligibilibus simul inditis; fuit *perfecta* intra capacitatem humanae scientiae, & in eo gradu, quo ab homine naturaliter est obtinibilis ***

Si Voluntati *Adami innocenter*, hoc est, sine omni culpa creatae, superaddidit Creator habitus Virtutum moralium, qui quidem per actus humanos ordinis naturalis acquiri possunt, ut illorum adminiculo voluntas rectae rationi esset subjecta, atque dispositа ad appetitum in-

---

omnia fusius probat Suarezius l. c. c. 9. & patet ex Geneſis 2. Adduxit Deus animalia ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, conformiter nempe ad eorum naturas.

* Paraphraſtes in Pentateuchum Samaritanum: Et plasmavit Deus, inquit, ipsum spiritu sapientiae, ut inde ad Posteros omnes artes, & scientiae, tamquam ex primo fonte, promanarent.

** Geneſis 1. v 26. Ut praesit &c. Dominamini &c. Subijcite terram &c. Ecce dedi vobis omnem herbam. Sapiens: dedit illi potestatem eorum, quae sunt super terram.

*** Inde gravis GROTII error, etiam a suis Paraphraſtis acatholicis castigatus, dum scripsit L. 2. c. 2. §. 2. Primos

inferiorem, in honestatis officio continendum.* Hae virtutes fuere infusae in eo gradu perfectionis, qui huic statui *erat conveniens*, juxta consilium voluntatis divinae, & extendebat se ad omnes materias morales, saltem *illi statui conformes*, etiam amoris Dei, naturali cognitioni (quae loco fidei) respondentis.

§. 20. *Observandum* II. Homini in naturalibus *recto*, a Deo fuisse superaddita dona supernaturalia gratiae, & quidem probabilius, in primo creationis instanti fuisse eidem infusum habitum gratiae sanctificantis, hoc est, charitatem cum aliis virtutibus, ac donis Spiritus Sancti, saltem quoad habitum consequentibus gratiam sanctificantem. Hinc *Voluntas* ornata fuit charitate, & spe beatitudinis futurae; *intellectus* illustratus mysteriis supernaturalibus *quoad Divinitatem*, cognoscendo Deum, ut objectum supernaturalis Beatitudinis; ut principium salutis, & sanctitatis; ut finem ultimum, & remuneratorem in ordine supernaturali.

Immo spectatis quoque donis supernaturalibus, quoad tres animae potentias,

mos homines conditos in magna simplicitate, cujus argumentum fuisset nuditas; fuisse in illis ignorationem magis vitiorum, quam cognitionem virtutis &c. Recte THOMASIUS Jurispr. Div. l. 1. c. 2. n. 24. hoc dogma Deo injurium vocat, addens in nota: aequiparat Grotius Adamum & Evam cum barbaris in India. Certo respectu tamen fuit ignorantia vitiorum in actu exercito, non signato; aut clarius, ignorantia facti, non juris.

* Juxta illud: Creavit Deus hominem rectum, & secundum se vestivit illum virtute. Eccles. 17.

Insuper intellectus, illustratus fuit mysteriis supernaturalibus * *quoad incarnationem Divinam*, ** cognoscendo mysterium hoc, *saltem quoad substantiam* unionis naturae humanae cum Verbo, & uti loquitur *Angelicus*, non secundum quod ordinabatur hoc mysterium *ad liberationem a peccato*, sed secundum quod ordinabatur *ad consummationem gloriae*, sic ut *Christus Adamo* fuerit propositus, ut credendus, & adorandus, tanquam verus Dei Filius; tanquam spirituale Caput totius Generis humani; tanquam Author gratiae, gloriaeque.

Accessisse specialis providentia Dei cum immunitate ab errore, rebelli concupiscentia, passibilitate ac morte.

§. 21. *Observandum* III. His Naturae & gratiae donis, veluti pro complemento, accessisse plura alia privilegia, & dona Dei quasi extrinseca, praecipue *specialem Dei providentiam*, atque protectionem, vi cujus homo erat *immunis omni errore, atque deceptione* antecedenter ad peccatum, quam sententiam SUAREZIUS dicit communem. *** Hanc immunitatem *Angelicus* statuit (a) partim

* Probabilissimum est Suarezio l. c. c. 18. n. 5. habuisse etiam ante peccatum revelatum mysterium SS. Trinitatis.

** Sed haec dependent ab illa Quaestione: an Christus venisset Adamo non peccante, ubi non paucos contrarios novimus.

*** L. c. c. 10. n. 3. haec immunitas non vi naturalium donorum, sed ratione specialis protectionis, naturae integrae competiit, dicente S. Augustino L. 3. de lib. arb. c. 18. Approbare falsa pro veris, ut erret invitus, non est naturae instituti hominis, sed poenae peccati. S. Thomas probat ex rectitudine status, in quo divinitus ei subventum fuisset, ne deciperetur in iis, quorum scientiam non habebat. Q. 94. A. 4. ad 5.

(a) l. D. L. 94. A. 4. ad 5.

tim in interna scientia, ac prudentia; partim in speciali providentia, *qua ei divinitus fuisset subventum.* 2. Vi ejusdem erat quoque *immunis ab omni rebellione concupiscentiae* sic, ut appetitus sensitivus perfecte subjectus fuerit voluntati, ac rationi, neque hanc unquam praevenerit, aut illi imperanti repugnarit. * Haec immunitas habebatur *partim per intrinsecos habitus*, *partim per extrinsecam Dei providentiam*, per illos disponebatur ratio ad considerandum, judicandum, seu imperandum *convenienter;* voluntas ad sequendam rectam rationem *delectabiliter;* & ad movendum appetitum *fortiter;* appetitus ad obedientiam *celeriter.* Per providentiam specialem removebatur omne, quod posset appetitum ad motus ejusmodi excitare, vel negando concursum, ne in illos prosiliret; vel efficacius illum movendo, ut voluntati ad nutum obsecundaret.

Vi ejusdem providentiae specialis homo, ante lapsum, *suo modo* erat *impassibilis*, ac *immortalis*, hoc est, etsi natura sua fuerit passibilis, ac mortalis, potuisset tamen nunquam mori, si voluisset, seu nunquam fuisset moriturus, si non peccasset. Atque hoc ex revela-

* Patet ex Gen. 2. Erat uterque nudus, & non erubescebant; quis indicavit tibi, quod nudus esset &c.

tione est certum, * etsi *in modo* varient Authores. Teste *Angelico id fiebat partim per propriam rationem, qua poterat nociva vitare; partim per divinam providentiam, quae sic ipsum tuebatur, ut nihil ei occurreret improviso, a quo laederetur:* (a) & sic evitabatur laesio, seu mors *per causam extrinsecam.* Ne autem corpus humanum congenita sua in corruptionem proclivitate tabesceret, prohibebat lignum vitae, quod aderat teste AUGUSTINO, (b) *ne hominem senecta dissolveret, & ut corruptionem corporis inhiberet. Accedebat temperies aeris summa, corporis dispositio optima, humorum temperamentum, ut, eodem teste, nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ulla molestia ingereretur; nullus intrinsecus morbus, nullus ictus extrinsecus metueretur; sed summa esset in carne sanitas; nullus in paradiso aestus, vel frigus; nulla in ejus habitatione ex cupiditate vel timore offensio; nihil triste; non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat invitum* &c.

Vocatur justitia originaria.

§. 22. *Observandum* IV. In his Naturae, & Gratiae donis, uti & specialibus privilegiis, constitisse illam, sic dictam, *originalem justitiam*, quae probabilius fuit *collectio plurium habituum*, & bene-

* Est definitum contra Pelagium in Conc. Milevit. c. 1. Trid. sess. 5. c. 1. Genes. 1. Morte morieris in poenam, ne forte sumat de ligno vitae, & vivat in aeternum. Sap. 1. Deus creavit hominem inexterminabilem, invidia autem Diaboli mors intravit in Mundum. Idem S. Paulus ad Rom. 5. Inde S. Augustinus. L. 7. Gen. ad lit. c. 25. Mortalis erat conditione corporis animalis, immortalis beneficio Conditoris.

(a) I. P. Q. 97. A. 2. ad. 4.

(b) L. 14. de civit. c. 26. & L. 1. de peccat. merit. c. 3. & sub ejus nomine dicta Q. 19. N. & V. T.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0048
DFG

beneficiorum Dei, sic, ut gratia fuerit *radix* ceterorum donorum, quae ad complementum talis *justitiae* requirebantur. Hinc *justitia* dicitur, quia denotat rectitudinem quamdam totius hominis secundum corpus & animam.

Teste *Angelico* (a) *Consistebat* 1. In debita subordinatione animae ad Deum, intellectus scilicet ac voluntatis, habeturque per dona, vel habitus, qui illas potentias recte disponunt in ordine ad Deum. *Consistebat* 2. In subordinatione debita partis inferioris ad superiorem, id est, phantasiae ad intellectum; & appetitus sensitivi ad voluntatem, sic ut nulla in his motio, disconveniens homini, esse posset. *Consistebat* 3. In debita subordinatione corporis ad animam, quoad indolentiam, impassibilitatem, & immortalitatem, quae omnia manifeste includunt *donorum plurium collectionem*.

Fuisset in statu naturae integrae propagatio humani Generis,

§. 23. *Observandum* V. Propagationem humani Generis futuram fuisse etiam in statu naturae integrae. Colligitur ex illo geneseos: *multiplicamini; replete terram; non est bonum homini esse solum; masculum & foeminam creavit illos; erunt duo in carne una* &c. quae dicta non sunt *occasione peccati*, sed *antecedenter*, propter bonum talis naturae. Propagatio haec futura erat *per viam naturalis generationis*, quae servari poterat salva perfectione illius status, dicente *S. Augustino: Non video*,

(a) Q. 95. A. 1.

video, quid prohibere potuerit, ut essent hominibus honorabiles nuptiae, & thorus immaculatus, etiam in Paradiso: hoc Deo praestante fideliter, justeque viventibus, ut sine ullo inquieto ardore libidinis, sine ullo labore, doloreque pariendi, foetus ex eorum semine gigneretur. (a)

Status Virginitatis ac coelibatus non videtur fuisse a statu innocentiae *simpliciter* exclusus; quia etsi matrimonium non fuisset in *remedium*, sed in *naturale praeceptum;* non tamen fuisset *quoad omnes*, & *extra casum necessitatis*. An potior fuisset status Virginitatis statu matrimonii, est incertum: nam etsi usus matrimonii non impediisset majus bonum. v. g. *Contemplationem DEI*, inducendo seculares curas &c. uti fit in statu naturae lapsae, non tamen fuisset sine delectatione, saltem ordinata, nec sine omni cura educationis, sic ut finis honestus Virginitatis statui videatur haud defuisse.

Fuisset vitae Societas, saltem domestica in familiis.

§. 24. *Observandum* VI. Circa genus vitae politicae dubium haud esse, quin homines in statu naturae integrae victuri fuissent *in quadam communitate*, *saltem domestica familiae*, & ea quidem multiplicatis sensim familiis, per divisionem *multiplici*, sine aliqua tamen conjunctione morali inter se, sic ut referrent potius *aggregatum quoddam* quasi *per accidens* plurium domesticarum communitatum. *Ratio* est, quia haec societas, oritur ex pro-

(a) L. 9. Gen. ad litt. c. 3, & seq.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0050
DFG

prolium procreatione, & naturaliter resultat ex multiplicatione filiorum, nepotum &c. & videri posset, quod haec *pro statu naturae integrae* fuisset satis perfecta, quia sufficiens ad vitam commode transigendam, partim propter Paradisi abundantiam; partim propter vitae innocentiam, sic ut illa omnem defectum, infirmitatem; haec omnem injuriam, hostemque cavendum, vel vindicandum excluſisset: immo ipsa *naturalis* ad societatem *proclivitas* sufficienter fuisset expleta, & per communitatem domesticam, & per familiaritatem plurium familiarum, absque praejudicio libertatis naturalis.

Immo etiam Civilis, ac publica.

Nihilosecius *probabilior* * videtur sententia Angelici (a) SUAREZII (b) aliorum, quae statuit, homines in statu naturae integrae, si diutius durasset, habituros fuisse societatem Civitatis, seu Regni politicam, *sive unam sive plu-*

* Nil enim ulli Doctorum incidit, praeter conjecturas probabiles, in hisce quidquam statuere. Et in hoc sensu forsan non metuenda critis gravissima PUFFENDORFII, qua dixit VALENTINO ALBERTI in Spicil. Juris Naturae c. 2. §. 9. p. m. 34. Si quid ingenio polles, nec censorem metuis, quaeso, deforma nobis civitatem Paradisiacam, & distincte exprime, quae ratio ad eam instituendam homines moverit (hoc est, moviſſet) & cur non imperio paterno, inde authoritate contenti, libertatem naturalem, qua nulla tunc mala libidine gaudere poterant, retinuerint: quae vis tunc Imperii, quae potestas Magistratus, quae indoles legum civilium &c. Quae tu si ita explicaveris, ut cordati risum, aut lacrymas continere queant, non triobolaris Statista habeberis.

(a) 1. P. Q. 96. A. 3. & 4.

(b) In oper. dict. L. 5. c. 7. f. m. 170.

plures, pro capacitate loci, & multiplicatione humani Generis. *Ratio est*, quia haec, homini, non tantum *per accidens*, ratione naturae corruptae; sed *per se* convenit, & in omni statu ad ejus perfectionem conducit: non enim propter *solam indigentiam auxilii mutui*, sed & *propter se* appetibilis est, ad majorem vitae jucunditatem, & honestam communicationem, homini tam naturalem; ad instructionem in scientiis; ad incitamentum in virtutibus, cum non omnes in hisce dotibus fuissent aequales. * 2. Unde, licet nobilitati illius status repugnasset *dominium hominis in hominem*, prout oppositum est *servituti*, ** *quod tamquam dominium proprietatis*, dat potestatem in servum, ejusque actiones in commodum solius Domini; non tamen videtur repugnasse *dominium gubernationis*, quod refertur ad subditum in suis actionibus, tam ad suam, quam communem utilitatem, dirigendum. *Ratio* est, quia ejusmodi subjectio non fuisset defectus, repugnans illi statui, utpote non privans hominem libertate simpliciter, & dominio suarum actionum; nec subdidisset eum ad serviendum alteri in ejus commodum, sed ad obediendum in actibus hone-

---

* P. ULLOA de primis & ultimis temp. disp. I. c. 9. f. m. 65. ait. Quoniam non idem fuisset, esse immunes a peccato originali, & scire omnia, & non indigere Magistro, tunc fuissent discipuli, & Magistri; sic Mariam subditam legimus Josepho, Christum utrique. Addit, propter diversitatem judiciorum, voluntatum, & consequenter opinionum, quae etiam in Angelis reperitur opus fuisset supremis potestatibus, ne Mundus evasisset in chaos.

** Nam a Deo creatore in sola animalia datum homini fuit dominium: inde S. Augustinus de Civit. L. 19. c. 15. Conditio servitutis jure intelligitur imposita peccatori &c. ut nomen hoc sit culpa meriti, non naturae. Item: non homini (tamquam mancipio, seu subdito poenis coercendo) sed hominem pecori voluit dominari Creator.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0052
DFG

nestis, in proprium vel commune bonum redundantibus: potestas illa *gubernativa* fuisset tunc *coactiva*, per quam subditi poenis subjicerentur; sed *directiva* in majus bonum, & pacem Communitatis ordinata. *

§. 25. *Observandum* VII. In statu naturae integrae conservandam fuisse, suo modo, primaevam rerum Communionem, nulla inducta tam stricta divisione, privatisque dominiis, est *sententia communis*. ** Rationem assignant, quod divisio evaserit necessaria ad vitandas rixas, pacemque inter homines servandam; immo & propter sustentationem ex rerum cultura, quae in earum com-

Fuisset conservata primaeva bonorum communio, etsi divisio nec fuisset illicita, nec injusta.

* Intelligenda haec de subditis, in sua innocentia perseverantibus: nam si peccassent, extra statum innocentiae fuissent, estque incertum, qualis in illo statu, fuisset modus gubernandi, & puniendi peccatores. Forsan non fuisset dissimilis illi, qui visitur in statu naturae lapsae. De priori statu intelligendus idem S. Augustinus l. c. cum dixit: Justi non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi; nec principandi superbia, sed providendi misericordia; sic & in Angelis datur subordinatio. Inde Thomasius Jurisp. Div. L. I. c. 2. n. 38. Satis frigide scribit: Quidam distinguunt inter imperium directivum, & coactivum: & hoc ipso fatentur, non extiturum (Rempublicam in statu integro) quoniam imperium directivum est ignis frigidus.

** Unde ZIEGLERI, STRAUCHII, STRUVII vix bene emendant GROTIUM L. 2. c. 2. n. 2. Negando communionem primigeniam, & adstruendo Adamo datam Universi hujus proprietatem, fit ut non nisi per titulos assignationis, aut qualiscunque cessionis, ad Posteros devenerit. Distinctio familiarum non infert per se distinctionem bonorum, praesertim immobilium: & etsi, sublata rerum divisione, non fuisset locus liberalitati, ac beneficentiae, id proveniisset ex perfectione status, qui excludebat omnem egentium defectuositatem, litigiorum, ac aemulationum occasionem &c.

communione fuisset facile neglecta: atqui haec ratio cessaret in statu naturae integrae. Nihilosecius ejusmodi divisio in statu hoc haud fuisset illicita, nec injusta; immo in rebus mobilibus, vel consumptibilibus, videtur fuisse necessaria, cum res, ad usum acceptae, fuissent accipientis, & invitis absque injuria haud eripiendae.

In immobilibus, absolute loquendo, non fuisset necessaria quidem divisio, etsi, usu & consuetudine illi statui haud repugnante, fuisset forsitan introductum, ut portio terrae, seu privatim culta, seu habitata, ab alio juste occupari haud potuisset, ipsa ratione, & ordine naturali id exigente.

Fuisset vita potissimum contemplativa, moderato labore hinc inde interpolata.

§. 26. *Observandum* VIII. Cum in statu naturae integrae neque fuissent bella, neque negotiationes, neque corporum curae in vestibus cibisque artificiosis; cum neque fuissent opera misericordiae corporalis, utpote nullis infirmis, atque afflictis; cum neque fuisset usus artium mechanicarum ad sublevandas necessitates; cum denique nec fuisset otium, rectae rationi adversum, sequitur, vitam majori ex parte futuram fuisse *contemplativam*, cum aliqua tamen moderata actione mixtam. *Contemplativam* quidem Dei & effectuum ejus, etiam in ordine supernaturali, quae per fidem & charitatem exercetur; in scientiis item discendis, ac docendis: *activam* in cultura

tura terrae moderata, ac delectabili, juxta illud: *posuit Deus Adam in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum.* (a)

Etsi *Adamus* non peccasset, nos tamen potuisse peccare, ut habet communior. Nam potuerunt peccare Angeli & Protoparentes, etsi constituti in gratia originali, adeoque per peccatum eidem sorti ac poenis fuissemus subjecti, quali nunc subjacemus in statu naturae lapsae. Tenet tamen communior, venialia tunc non fore commissa *ante mortale,** non enim *ex subreptione*, quae repugnabat rectitudini illius status; nec ex *deliberatione*, quia quamdiu homo non fuisset *per mortale* aversus a Deo, tanquam ultimo fine, ex Dei dispositione libera, mansisset integer ille status, cujus pars erat specialis protectio; sicut nullus potuisset esse defectus in inferioribus potentiis, vel actibus, quae omnia fusius probat SUAREZIUS. (b)

Adamo innocente potuissent peccare posteri.

ART. II.

De statu Naturae purae.

§. 27. Q. II. *Quid specialiter memorabile de statu Naturae purae.*

R. *Me-*

(a) Gen. 2. v. 15. Unde erravit GROTIUS L. 2. c. 2. §. 2. Si omnem industriam excludit, cum ait: vivebant facile ex his, quae sine industria sponte sua terra proferebat. Errat OSIANDER Glossator, si ex sola cultura eos victuros autumat.

* Unde PUFFEND. in Spicil. Juris Nat. c. 2. §. 10. f. m. 313. Dicit quidem, non tamen probat, nullum aliud peccatum, fuisse patrandum, si modo a sola comestione arboris vetitae homo abstinuisset.

(b) De opere sex dierum l. 3. 13. f. m. 190.

Fuit absque peccato originali, & absque ordinatione ad beatitudinem supernaturalem.

R. *Memorabile I.* Quod sit status, in quo homo, absque peccato originali, habuisset quidem omnes facultates, Naturae humanae proprias; sed tamen sine ordinatione sui ad finem; seu beatitudinem supernaturalem, per supernaturales gratias obtinendam, sic, ut servatis Naturae legibus, non attigisset beatitudinem, nisi mere naturalem, & suo statui proportionatam; iis non servatis, fine hoc excidisset.

Etsi non fuerit, fuit tamen possibilis:

Satus naturae purae fuit saltem possibilis, hoc est potuisset saltem a Deo creari homo absque supernaturalibus gratiis, aliisque donis gratuitis, *immunitatis*, a morte, *& rebellione* concupiscentiae &c. *Est Catholicorum communis,* patetque ex eo, quod ejusmodi status nullam involvat repugnantiam; sit conformis perfectissimo DEI Dominio, quo potest creaturam ordinare ad hunc finem, quin teneatur illam assumere ad filiationem cum jure haereditatis aeternae; quod immunitas, a morte, rebellione concupiscentiae &c. non sint *proprietates naturae*, sed *dotes originalis justitiae.* Unde merito damnati sunt errores *Baji*, queis docuit, *sublimationem hominis ad consortium DEI, Naturae innocenti fuisse debitam ac naturalem; hominem non potuisse initio creari talem, qualis nunc nascitur; immortalitatem fuisse conditionem naturalem &c. distinctionem amoris naturalis erga Creatorem, & gratiati erga Beatificatorem, vanam esse, ac commentitiam.* (a) Similia *Jansenius:* inde illa conclusio: *non ema-*

(a) Inter propositiones damnatas a Pio V. Gregorio XIII, & Urbano VIII, 22. 27. 52. & 78.

emanasset Bulla, si Pontificibus prius fuisset ostensum, doctrinam Baji fuisse doctrinam genuinam Augustini.

§. 28. *Memorabile II.* Quod homini in statu naturae purae, non potuisset a Deo praefigi finis *merissime temporalis*, seu felicitas quaedam *inclusa ambitu hujus mortalis vitae:* nam haec fuisset improportionata animae, ex sua natura spirituali, ac immortali; fuisset DEO, ut Authori naturae, incongrua, utpote cujus est creare hominem haud in alium finem, quam suam gloriam: haec autem commensuratur animae immortali, adeoque durationi alterius vitae.

Non potuisset a Deo praefigi felicitas, hujus vitae ambitu clausa.

Unde *Sequitur* 1. Quod finis, seu beatitudo illa debuisset esse naturaliter obtinibilis, adeoque oportuisset, homini esse provisum de mediis indispensabiliter necessariis, qualia essent illustrationes intellectus, & motus voluntatis tam generaliter, quam particulariter directivi ad bonum; uti & alia forsan auxilia extrinseca in removendis tentationibus nimiis, quorum auxiliorum defectu homo non fuisset sufficienter dispositus ad suum ultimum finem.

Beatitudo illa naturalis fuisset obtinibilis mediis naturalibus.

Sequitur 2. Quod homo, his instructus auxiliis, *saltem simpliciter loquendo* * potuisset habere propositum absolu-

Homo habuisset potentiam servandi totam legem.

C 2 tum,

* Abstrahendo, an si urgeret gravissima tentatio, vel plures &c.

tum, & efficax * ſervandi totam legem naturae, ſic ut Deum amaſſet ſuper omnia, *etiam amore benevolentiae*, etſi mere naturali, & praeciſe tendente in Authorem Naturae. *Unde Scotus:* (a) *Ratio recta dictat, ſolum ſummum bonum infinitum eſſe ſumme diligendum, & per conſequens voluntas hoc poteſt ex puris naturalibus: nihil enim poteſt intellectus recte dictare, in quod non poſſit voluntas naturaliter tendere.*

Saltem remotam.

§. 29. Etſi homo ordinariis hiſce auxiliis non potuiſſet potentia morali, *abſoluta & proxima*, ſervare *diu* totam legem naturae ob ingruentes moraliter loquendo graves tentationes, praecipue ratione concupiſcentiae, in bona ſenſibilia nimium projectae, ** potuiſſet tamen potentia morali, *ſaltem conditionata*, ſic ut *faciendo quod eſt in ſe*, ſeu obſervando totam legem *aliquamdiu*, debitum illi fuiſſet auxilium ad potentiam ejusdem *diutius* obſervandae, & ſic deinceps per totam vitam. Atque haec potentia ſuffeciſſet, ut ne quis poſſet oggerere, hominem in illo ſtatu fuiſſe *moraliter neceſſitatum* ad excidendum ſuo ultimo fine, & incurrendas poenas alterius vitae. Hinc ſi quis, obſervata taliter Naturae lege, perveniſſet ad terminum viae, fuiſſet illi debita beatitudo naturalis, tanquam *meritorum praemium*, ſic tamen, ut ſimul fuiſſet *Dei donum*. Nam ut homo non modo *facere poſſet*, ſed *etiam face-*

* Abſtrahendo, an affective, vel etiam effective.

(a) In 3. diſt. 27. Q. unica §. iſtis igitur.

** Adde imbecillitatem intellectus, levitatem voluntatis, inſtabilitatem imaginationis, curas corporis, prava exempla, conſilia &c.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0058
DFG

faceret semper, quod erat in se, opus erat auxilio, *non mere sufficiente*, sed *congruo*; quod, sicuti gratia dici potest, ita & illa potentia *absoluta* ac *proxima* inter gratias numeranda, quam, *veluti praemium simul ac donum*, consequitur beatitudo. Ita multi: sed tamen alii aliter. *

§. 30. Hi, in statu Naturae purae, admittunt *potentiam moralem absolutam* servandi totam legem *pro semper*: quia *necessitatem moralem absolutam excidendi a fine suo*, seu *beatitudine naturali*, judicant repugnare conditioni naturae etiamnum innocuae, quae pessime constituta foret *in ordine ad suum finem*, nec creata *in rectitudine naturali*, uti tamen aliae creaturae, etsi ordinis inferioris. ** Judicant insuper, id repugnare Authori naturae, ejusque perfectionibus divinis. *** Unde naturae purae, *antecedenter ad peccatum*, tribuunt exigentiam quandam, seu jus naturale, *quasi morale*, **** ad auxilia seu extrinseca, seu intrin-

Imo proximam ex sententia plurium.

* Quos non minore numero adducit GONZALES.

** Quae consequuntur suum finem: rationalis, dignitate excellentior, necessitaretur moraliter ad excidendum suo fine, & ad incurrendas poenas alterius vitae; adeoque ex sua natura plus haberet mali, quam boni; neque talis status homini prudenter foret optabilis. &c. &c.

*** Repugnaret sapientiae, ordinare hominem ad finem, eidem moraliter impossibilem; Bonitati, creare naturam innocentem, cujus individua omnia moraliter deberent aeternum puniri, & desperare de salute; Providentiae, quae efficaciter allicere non posset hominem ad praemium moraliter impossibile, nec absterrere per poenam, moraliter inevitabilem &c. &c.

**** Haec exigentia naturalis, seu jus morale, si non dicatur absolutum, sed per preces hominis, tanquam cooperationem necessariam, primum complendum, potentia moralis, consistens in hoc jure, haud erit absoluta, sed ex parte conditionata, ac distincta a beneficio creationis, ut adeo hujus, sic modificatae, sententiae Patroni difficultatem sententiae prioris penitus haud evitarent.

trinseca, * non quidem naturae debita *determinate*, uti debitae sunt aliae proprietates, ac potentiae physicae, sed debito *indeterminate*, seu ex suppositio *status innocentis*, quibus auxiliis tolleretur moralis illa necessitas peccandi graviter, proveniens primario *ab excessu* concupiscentiae, in natura lapsa nimium effrenis, quem proin excessum, *ut talem*, peccati originalis poenam *essentialem* pronuntiant, ut infra dicemus. Beatitudinem tamen, *ut Dei gratiam*, salvant, quia etsi moraliter *obtineri posset*, non tamen *obtineretur*, nisi dependenter *ab auxiliis congruis*, vel etiam a *magis congruis*, absolute indebitis, quae potentiam redderent faciliorem.

Beatitudo in statu naturae purae.

§. 31. *Memorabile III.* Quod beatitudo illa naturalis *in statu naturae purae* constitisset quidem *in cognitione Dei mere abstractiva*, in suo tamen genere clara, atque perfecta, ex qua manasset amor Dei, ut Authoris naturae, itidem *suo modo perfectus*, *securus*, *& absolute satiativus*; siquidem excluisset omnem anxietatem, vel desiderium visionis intuitivae, utpote quae in, & pro illo statu, non cognosceretur esse possibilis, adeoque nec foret appetibilis, fere sicut Bea-

* Haec enim auxilia vel consisterent in speciali Dei protectione, ne objecta tot & tanta occurrerent; ne vehementer adeo allicerent; ne tentationes tamgraves se se ingererent &c. Vel consisterent in illustrationibus, vel motibus, sat efficacibus &c. vel per Deum, vel per Angelos, vel per homines subministratis, quae auxilia exigentia haec naturalis solummodo vage respiceret, cum dependenter ab illis, indeterminate acceptis, haberi posset potentia moralis absoluta.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0060
DFG

Beatis in ſtatu elevationis nulla unionis hypoſtaticae inquieta eſt appetentia, quia omnino incompetentis, atque incongruae.

§. 32. *Memorabile IV.* Quod homo in ſtatu naturae purae *ſufficienter* fuiſſet *rectus*, etſi creatus cum concupiſcentia luctante adverſus ſpiritum, ſtimulante ſuo modo ad peccatum, ac cauſante pudorem &c. Ratio eſt, 1. quia obluctatio concupiſcentiae humanae naturae eſt naturalis, cum appetitus ſenſitivus feratur in ſuum objectum *naturaliter*; hoc autem ſit omne *bonum delectabile ſenſibile*, etſi rationi minus conforme, & ne in ſenſus incurrat ab homine *inimpedibile*. Accedit, quod dominium rationis deſpoticum, ſeu *omni modo* ſubjectum, non ſit proprietas naturae, ſed donum ſpeciale.

Homo fuiſſet recte creatus etiam cum concupiſcentia.

Concupiſcentia in ſtatu naturae purae quidem eſt ſtimulus ad peccatum, ſed inefficax, neque neceſſitans, cum ratio ſit ſufficientibus mediis inſtructa ad negandum conſenſum. Accedit, quod, ſicut tentationum externarum ſenſus eſt occaſio victoriae, majorisque meriti a Deo intenti, ita & ſtimulus internus concupiſcentiae. *Unde 1.* Haec concupiſcentia in natura pura fuiſſet quidem a Deo Conditore *realiter*, ſicut aliae imperfectiones *phyſicae*, ac *negativae*, ſeu a naturae *limitatae* eſſentia profluae, uti *paſſibilitas*, *mortalitas &c.* non tamen fuiſſet a Deo *formaliter*, quatenus eſt *defectus ſtricte moralis*, ſeu malum morale, inclinans *efficaciter*, ſeu *per ſe* cauſans peccatum, nam inclinat quidem ad bonum ſenſibile, ſed, *quatenus eſt*

Quae fuiſſet a Deo ſalteim realiter.

peccatum, *non nisi inefficaciter*, & *mere per accidens*.

Nec fuisset imperfectio positiva:

2. Neque est inordinatio naturae *positiva*, quod concupiscentia *non omni modo* subdatur rationi, sed mere *negativa*, & *indebita:* nam concupiscentia dicit *appetitum sensitivum*, & *negationem doni specialis;* unde nec concupiscentia est Deo odibilis, nisi *victrix*, puta, *ratione peccati*, non *ratione sui*, odio redundante in peccatum, non in concupiscentiam, causam peccati *mere per accidens*.

Sed malum mere physicum

3. Licet concupiscentia, tanquam causa pudoris, sit malum *physicum*, & imperfectio ex naturae limitatione promanans, uti & aliae necessitates physicae, ex nutritione consecutivae, & *naturali pudori subjectae*, nemo exinde dicet, in statu naturae purae non futuras fuisse possibiles, vel in Creatoris praejudicium redundantes &c.

Peccati remedium esse potuisset condonatio Dei gratuita.

§. 33. *Memorabile V.* Quod in statu naturae purae sicuti fuisset libertas, & peccati occasio cum potestate non nisi morali, *seu conditionata*, *seu absoluta*, ad servandam diutius totam naturae legem; ita & fuisset peccatum. Hinc licet homo *de se* haud valuisset *condigne* satisfacere, potuisset tamen dari peccati remedium *per condonationem Dei gratuitam*, si minus *mere extrinsecam*, saltem per qualitatem intrinsecam tanquam complementum condonationis, peccato incompossibile. Hic favor, seu qualitas, licet fuisset naturae indebita, non tamen ideo fuisset *Theologice* supernaturalis, qua in re sicut nulla apparet implicantia, ita & possibilitas status manet salva. Sic

Sic si resurrectio corporum naturaliter fuisset indebita ac impossibilis, * nulla exinde in Deum redundasset Injustitia *positiva:* nam sicut actus externi non *formaliter*, sed solummodo *denominative* sunt liberi, ac meritorii; ita corpori non debetur proemium ex *justitiae* titulo, *stricte dictae*, totusque homo, spectatus *moraliter*, censetur consequi suum finem, si modo anima beatitudine perfruatur. Hinc Patres, cum loquuntur *de Dei justitia*, loquuntur *de negativa*, quatenus ea minus sit manifesta hominibus, neque plus probant, quam quod resurrectio non sit *contra lumen rationis*, uti Gentiles contendebant.

Praemium virtutis sufficiens, etsi soli animae impensum.

§. 34. *Memorabile VI.* Quod *propagatio humani Generis, & ratio vitae civilis*, in statu naturae purae, eodem modo denique obtinuisset, quo in statu naturae lapsae.

Propagatio & vitae civilis ratio

Natura sibi relicta, & in peccatum sensim prolapsa, iisdem ad vitam sustentandam, pacem publicam conservandam, & felicitatem tam hujusce, quam alterius vitae obtinendam subsidiis indiguisset; & sicut iisdem naturae legibus fuisset obstricta, ita & disciplina ejusmodi legum, omnibus communi, tam circa religionem naturalem, quam circa humanam Societatem, habuisset opus, quae disciplina tamen per jura Gentium, vel etiam alia positiva, pro rerum exigentiis cum tempore superaddita, fuisset ad majorem perfectionem deducta, eo Proportionaliter modo, quo haec in statu naturae lapsae, *etiam abstra-*

* Qua de re RAINAUDUS in Philosophia morali dist. I. Q. 4.

strahendo a religione revelata, cernimus, ac experimur.

Art. III.

De statu Naturae lapsae.

Ejus notio

§. 35. Q. III. *Quid specialiter notandum de statu naturae lapsae?*

R. I. Quod sit status, in quo Natura humana, per lapsum in peccatum, originalem justitiam, atque integritatem, a Protoparente acceptam, perdidit, variisque malis subjecta fuit: haec considerari potest, prout nondum est reparata, & prout est reparata *a Christo* quo ad culpam, & qualis *de facto* datur in statu, quo vivimus.

peccati originarii essentia

§. 36. R. II. Quod peccati originalis, *qua actualis*, essentia consistat in peccato *Adami* praeterito, *quatenus istud est moraliter nostrum;* essentia vero originalis, *qua habitualis*, consistat in eodem *Adami* peccato, *quatenus est moraliter posterorum*, & in iis moraliter perseverat. Patet: nam his praecise positis intelligitur utriusque essentia.

Coroll 1. Ex his *sequitur* constitutiva peccati originalis, *qua habitualis*, essentialiter esse peccatum *Adami*, alligationem nostrarum voluntatum, & negationem remissionis.

Non est qualitas morbida.

Coroll 2. Sequitur contra quosdam Orthodoxos, peccatum originale non consistere *in qualitate morbida*, ut vult *Catharinus*: nam fingi-

fingitur absque necessitate; nec potest explicari, a quo producatur, & quomodo propagetur. Neque consistit *in reatu poenae*, ut vult *Vasquezius;* quia juxta *Tridentinum* in baptismo tollitur, quidquid habet rationem peccati, quin tollatur totus reatus poenae temporalis, in hac vita subeundae. Neque consistit *in privatione justitiae originalis*, ut volunt *Thomistae*, atque *Scotistae;* quia peccatum originale vel potest tolli per condonationem extrinsecam, vel per qualitatem ejusdem sublativam, quin hoc ipso tollatur isthaec privatio, sicut reviviscat originalis justitia, nisi prout gratiam supernaturalem continet, naturae purae debitam asseverent. Accedit, quod Deus videatur, posse velle privationem justitiae originalis tanquam poenam, & effectum, quin hoc ipso velit peccatum originale.

Nec concupiscentia.

Coroll. 3. *Sequitur* contra Acatholicos, quos inter *Illyricus*, peccatum originale non esse *substantiam, a Diabolo factam*, quae animam ex imagine Dei transformat in imaginem Diaboli: nam cum, ex communi Doctorum, Deus solus *per se* sit causa & Author omnis substantiae, nequit dari substantia intrinsece mala. Hos inter *Lutherus*, atque *Calvinus*, qui peccatum originale male statuunt *in rebellione concupiscentiae:* nam juxta *Tridentinum* originale tollitur per baptismum, non tollitur peccati fomes, seu rebellio concupiscentiae. Hos inter etiam est *Melanchton*, qui male adstruit pro originali *peccatum actuale a parvulis primo conceptionis instanti commissum*, quia ibi deest rationis usus & libertatis, & quamvis adesset, credibile haud foret, omnes illico mortaliter peccaturos.

§. 36.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0065
DFG

Dari hoc peccatum in omnibus Adae posteris, est de fide.

§. 36. R. III. Quod detur existentia peccati originalis, tam *actualis*, quam *habitualis*, in omnibus *Adae* posteris, excepta sola Immaculata, patet: nam dari peccatum, *ab Adamo physice* patratum, sic ut fuerit etiam *moraliter* posterorum, in conceptione ab omnibus contractum, & perseverans moraliter, ita ut sit nobis intrinsecum, salutis privativum, ni deleatur, testatur Scriptura, Concilia, Patres, communis Fidelium, fundaturque in universali redemptione, necessitate baptismi etiam respectu parvulorum &c. De exceptione *Immaculatae* Orthodoxis constat ex authoritate irrefragabili, & ratione manifesta: nam potuit Deus eandem eximere a pacto *Adami*, & praeservare: ergo fecit, quae demonstrata alibi legere est. Inde

Per & ob alligationem fuit nobis moraliter voluntarium & imputabile.

Coroll. Deducitur, Peccatum originale *formaliter* existere in Posteris per peccatum *Adami*, quatenus est moraliter nostrum, *per & propter alligationem* voluntatum ad voluntatem *Adami*, tanquam capitis moralis a Deo constituti, quo ad observationem, vel transgressionem legis de fructu arboris non comedendo. Siquidem peccatum *Adami*, ut esset *moraliter nostrum*, debuit esse nobis *moraliter voluntarium*, ac *imputabile:* tale esse non potuit, nisi per hoc, quod Deus transfuderit voluntatesnostras in voluntatem *Adami*, & alligaverit voluntati illius, tanquam Capitis, in ordine ad observationem vel violationem legis, meritum vel demeritum, praemia vel poenas inde consequentes.

Haec

§. 37. Haec alligatio voluntatum habetur per decretum Dei, seu pactum cum *Adamo*, tanquam capite morali suorum Posterorum. Nam quod potuerit Deus hac ratione voluntates nostras transfundere, patet ex Magistratu, alligante voluntatem pupilli, non exspectato ejus consensu, voluntati Tutoris; ex homine in alium v. g. *Procuratorem*, seu *Legatum* transfundente suam voluntatem in ordine ad certos effectus &c. Quod Deus ita transfuderit, ex eo liquet, quod alius modus non suppetat salvandi Scripturam, quae saepe testatur, nos peccasse in *Adamo*. Hinc

Haec alligatio fuit possibilis.

Coroll. Deducitur, quod haec alligatio fuerit *conveniens, & antecedenter ad omnem eventum humano Generi optabilis*. Nam erat *conveniens*, ut originalis justitia, donum praestantissimum, post se trahens amicitiam Dei cum infinitis aliis donis, non conferretur absque omni consensu & merito, ac velut obtruderetur invitis, aut saltem non consentientibus, cum hoc modo nec Angelis, nec *Adamo* collata sit. Item: *optabilius* erat, ut requireretur consensus moralis, quam physicus: nam alias differri debuisset ad usque usum rationis; ante quem plurimi decessissent, non elevati justitia orginali. *Optabilius erat*, ut alligaretur consensus *Adamo*, utpote longe magis instructo donis naturae, gratiae, praesidiis ad observandum praeceptum, idque *principaliter* etiam intuitu istius alligationis, excepto tamen *Christo* & Beatissima.

Conveniens, & antecedenter ad omnem eventum optabilis Generi humano.

§. 38. Haec Transfusio voluntatum probabiliter facta est a Deo per aliquod pactum, *for-*

Constitita que in pacto

eum Adamo, tanquam capite morali posterorum:

formaliter vel aequivalenter tale, dicente Scriptura: (a) *ipsi autem, sicut Adam transgressi sunt pactum:* adeoque constituendo *Adamum Caput morale humani Generis*, probabilius ei innuit voluntatem, qua vellet transfundere justitiam, seu labem originalem in posteros, *Adamque* vel libere acceptavit, vel etiam, non requisito consensu, Deus absolute eum obligavit, utpote Dominus absolutus in suas creaturas. Unde

Adeoque non physica quadam transfusione, sed mere morali.

Coroll. Deducitur, Peccatum originale non transfundi *physice* per propagationem animae ex traduce, seu per semen *Adami* infectum; sed *moraliter*, in quantum descensus immediatus, vel mediatus *per generationem naturalem est* conditio, ratione cujus fuit alligata voluntas descendentium, per quam peccarunt in *Adamo*, & ab illo, *tanquam capite morali*, originalem maculam contraxerunt.

Peccati originalis poenae variae,

§. 39. R. IV. Quod variae fuerint poenae peccati originalis. 1. *Quo ad animam* privatio gratiae sanctificantis, & aliorum donorum supernaturalium: item vulnera praecipuarum potentiarum, intellectus, voluntatis, memoriae appetitus concupiscibilis, & irascibilis. 2. *Quo ad corpus*, mors, morbi, fames, sitis, dolores, & passiones aliae afflictivae. 3. His additae poenae, *quasi extrinsecae*, inimicitia Dei, servitus Daemonis, persecutio hominum, subjectio,

* ami-

(a) Osee. 6. v. 7.

* amissio dominii in bestias, calamitas a Coelo, elementis &c. 4. Secuta demum paena alterius vitae pedisequa, quam vocant *damni* respectu visionis beatificae; non tamen sensus respectu tartarei ignis. Ex quibus

Queis natura spoliata donis gratuitis & vulneratа in naturalibus bonis.

Coroll. 1. Infertur Naturam humanam originali peccato fuisse spoliatam *donis gratuitis*, & vulneratam quoque *in naturalibus bonis*, non quidem *corruptione interna* principii physici, seu arbitrii liberi, sed *amissione juris* ad specialem Numinis providentiam, qua suppeditata fuissent auxilia, Naturae integrae debita, ad finem ultimum facile consequendum.

Sic tamen, ut pleraeque etiam dari potuissent absque peccato.

Coroll. 2. Infertur, has omnes poenas hoc ipso fuisse solummodo *accidentales*, non autem essentiales, ** abstrahendo *ab excessu quodam* rebellis concupiscentiae, qui de facto datur; item excepto mancipatu daemonis, Dei inimicitia &c. Nam etsi hae poenae inflictae sint *ratione peccati originalis*, potuissent tamen dari *etiam sine peccato*, nempe *in statu naturae purae innocentis*. *De gratia originali*, ceterisque supernaturalibus donis, naturae indebitis, patet ex conceptu *entis supernaturalis*: de *passibilitate* ac *mortalitate* constat ex natura composita per elementa, & per humores inter se pugnantes, cui proin aeque connaturale est, per

* ULLOA teste l. cit, f. m. 65. Etsi mulier in statu innocentiae fuerit naturaliter subjecta viro, ut perfectiori individuo, quia caput mulieris vir, neque creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum, teste Apostolo ad Cor. I. c. 11. Tamen post lapsum subjecta fuit duriori quadam subjectione, puta etiam invita, & jugi pertaesa; etiam danti imperia minus aequa &c.

** Hoc est tales, quae infligi non potuissent absque peccato praevio.

per continuam pugnam pati, corrumpi, mori, ac animalibus ceteris. Eadem est ratio de *concupiscentia obluctante*, cum natura humana composita sit ex appetitu inferiore, qui contra rationem saepe fertur in objecta illicita, ut dictum supra. Denique *de poena damni* nullum est dubium, non enim visio beatifica debetur homini *naturaliter*, etsi poena sensus aeterna, absque personali peccato, adstrui nequeat, nulla ratione hanc evincente.

Unde vulnera non indicant corruptionem physicam, sed moralem.

Coroll. 3. *Infertur*, naturam eatenus *vulneratam dici in naturalibus*, quatenus per peccatum *separata est* a justitia originali; non enim vulnus, nisi *continui separatio:* unde, disrupta hac unione, intellectus *vitiatus* fuit per ignorantiam; voluntas *infirmata*, per propensionem ad malum; appetitus *concupiscibilis laesus* per effroenem concupiscentiam; *irascibilis* per infirmitatem, ac torporem ad bonum. Accessit ex Daemonis mancipatu, ut etiam ab extrinseco potuerit tentari *vehementius*, excitando passiones in corpore per humores, turbando species ac phantasiam &c.

Natura lapsa non est facta debilior, spectando vires, purae naturae debitas.

§. 40. R. V. Quod, his nil obstantibus, juxta multos natura lapsa per originale non sit facta *debilior*, seu quod nil perdiderit de viribus arbitrii liberi, *purae naturae debitis.*

Rationes quas afferunt sunt istae. 1. Quia juxta communem Patrum, naturalia manere integra, & solum gratuita sunt amissa, natura lapsa non aliter differente a pura, quam homo vestibus spoliatus a nudo. 2. Quia damnata est propositio BAJI LV. *in sensu Authoris*, qui fuit, *quod Deus non potuisset creare hominem*

cum

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0070
DFG

cum tali cumulo miseriarum, quibus nunc nascitur subjectus. 3. Quia in utroque statu datur aequalis possibilitas ac impossibilitas moralis, *quo ad servandam diu totam naturae legem*, neutra *absoluta*, utraque *conditionata*, ut dictum supra, sicque vitatur duplex error oppositus; LUTHERI, qui liberum arbitrium dicebat deperditum; PELAGII, qui nihil perditum asseverabat.

§. 41. Contra non pauci tenent, naturam lapsam fuisse factam debiliorem, *saltem secundum excessum concupiscentiae rebellis*, quem peccato originali *essentialem* existimant, ut dictum supra. Sententia opposita.

Rationem assignant 1. Quia natura lapsa per originale fuit etiam aversa a Deo in naturalibus; vere fuit odio digna, adeoque amisit quodammodo jus ad media, seu vires consequendi *Deum*, etiam *ut finem naturalem;* per servitutem diabolicam fuit facta indignior, vilior, atque debilior. 2. Quia *moralis necessitas* excidendi suo fine videtur repugnare conditioni naturae innocentis, & perfectionibus Creatoris, quam necessitatem moralem, spectatis naturae viribus, tamen adstruunt Patres in statu naturae lapsae. 3. Quia sic melius conciliantur duo effata Patrum, quo ad speciem oppositа: nempe naturalia mansisse *integra*, & tamen naturam non modo *spoliatam* gratuitis, sed etiam *vulneratam* in naturalibus, * uti descendentem de *Jericho*. Inde

Utra-

* Non quidem sic, ut debilitas major naturae lapsae proveniat ex corruptione intrinseca, privatione, seu immuta-

Salvuntur momenta

Utraque sententia habet magni nominis patronos inter Orthodoxos, utraque solvit momenta sibi opposita.

Secundae sententiae

Authores prioris sententiae respondent ad rationem primam posterioris: quod natura, siquidem aversa sit per originale a Deo, etiam ut Authore naturae, sit quidem facta *infelicior*, & *miserior*, non tamen *debilior* in naturalibus. *Ad 2.* Quod in natura pura fuisset quidem moralis necessitas excidendi suo fine, non tamen *absoluta*, sed *superabilis*, quia *conditionata*, *si faceret*, *quod est in se:* sub hac conditione, & natura lapsa habuisset *potentiam moralem*, ne incurreret saltem poenas sensus. *Ad 3.* Quod vulneratio facta sit *per separationem* justitiae originalis a natura, adeoque sit *vitiata*, *laesa*, & *debilior facta* respectu naturae integrae, non purae.

Et Primae.

Authores posterioris sententiae vicissim respondent ad rationem primam prioris, quod naturalia manserint integra, quo ad ea, quae naturae purae sunt *debita determinate*, hoc est, tam *antecedenter*, quam *consequenter* ad peccatum, quod etiam in illo statu erat possibile; non autem quo ad ea, quae tantum *indeterminate debita*, seu consequenter ad peccatum. *Ad 2.* Quod propositio *Bají* damnata sit *in sensu Authoris*, qui, uti constat ex Bulla, volebat hominem non potuisse ab initio creari *simpliciter mortalem*, *passibilem cum aliqua concupiscentia*,

---

mutatione principii intrinseci, naturae determinate debiti; nam nullum hujus rei fundamentum in Scriptura, vel Patribus: sed ex amissione juris, quasi moralis, ad specialem Dei assistentiam, & auxilia naturalia, naturae innocenti debita in ordine ad finem ultimum moraliter consequendum, uti dictum supra.

tia, quommodolibet reluctante; de exceſſu autem non fuerit quaeſtio: unde argumentum male extendi dicunt *a ſimpliciter ad ſecundum quid. Ad 3.* Quod impotentia *moralis*, & quidem *abſoluta*, reſpectu totius legis ſervandae diutius, videatur repugnare conditioni naturae innocentis, ut dictum. Ita illi. *Nobis de his omnibus eſto problema.* *

§. 42. Q. *IV. An Gentilibus, quibus abſque culpa eſt incognita vera religio, ſiquidem ſervent legem naturae, ſalutis ſpes ſuperſit?* Gentilibus non eſt praeciſa ſalutis ſpes.

R. *Supereſt:* nam *facientibus, quod eſt in ſe*, Deus non deerit, ſubminiſtrando neceſſaria, ac varia media, quibus ad ſalutem perveniant.

Dicitur 1. Quibus abſque culpa, quales ſunt, qui ſparſi per inacceſſos Orbis angulos, inſulasque, vel *nullo modo*, vel *modo* ſolum *inſufficiente*, hoc eſt, ſine morali evidentia ſeu certitudine, *ſaltem reſpectiva*, credibilitatis de exiſtentia revelationis, ac rei revelatae, ad aſſenſum fidei Theologicae requiſita, audierunt doctrinam coeleſtem, ſic ut penes illos nullum fuerit obſtaculum *culpabile*, & *moraliter imputabile*. Si abſque culpa ſit ipſis incognita vera religio,

Dicitur 2. Siquidem ſervent legem naturae, quam habent ſemper, *ſuper ſe ſignatam, tanquam lumen vultus Divini, una cum libertate indifferentiae* juxta illud: *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit eum in manu conſilii* Serventque naturae legem, ut abſolute poſſunt.

D 2

* Etſi, docti poſteriorem ſententiam, in eandem magis inclinemur.

filii sui, apponendo vitam & mortem. (a) Immo quam habent etiam *cum possibilitate moralis* servandi, *saltem aliquamdiu*, & *secundum prima principia in genere morum*, sic ut *facientibus, quod est in se*, Deus nunquam deneget gratiam, ulterius illam servare ut possint juxta ea, quae supra diximus. Quod si non servent legem naturae, jam non sunt *absque culpa*, seu obstaculo, respectu verae fidei *imputabiliter* posito, sic ut damnentur non quidem *immediate, directe & formaliter* propter infidelitatem negativam, utpote penitus involuntariam; sed propter peccata personalia juxta illud: *qui non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis:* (b) qua de causa & *Christus Sidoni* & *Tyro* judicium *remissius* praedixit. (c)

Quia Deus subministrabit necessaria media consequendae verae religionis:

Dicitur 3. Subministrando necessaria, & varia media &c. Nam, si qui praeventi arcanis modis, quos Deus scit, longiori, vel toto vitae cursu abstinuissent, *quo ad mores*, omni lethali peccato, Deus specialem hanc providentiam non sinet frustraneam, sed eos ad fidem rectam adducet, & humano quidem ministerio per aliquem ex innumeris modis, quae suppetunt Deo ad res humanas, ita combinandas, ut homines in quocunque angulo hujus globi terraquei audiant ab alio homine doctrinam, quam *de necessitate medii* * credere debent, ut salvi fiant.

§. 43.

(a) Eccles. 17.
(b) Lucae. 12.
(c) Matth. 11.

* Videatur P. DOMINICUS VIVA in propos. quartam ab INNOCENTIO XI. damnatam n. 13. f. m. 188. Ubi triplicem sententiam refert. Prima inter necessaria necessitate medii adstruit Deum esse, esse remunetatorem; mysteria Trinitatis, & Incarnationis inter necessaria

§. 43. Inter varia exempla afferri solet ille daemoniacus, a *Christo* liberatus cum dicto: *Annuntia illis, quanta tibi fecerit Dominus.* (a) Item *Cornelius Centurio religiosus, ac timens Deum;* (b) *Eunuchus Reginae Candacis, qui venerat adorare in Jerusalem;* (c) *Sergius Paulus* Proconsul, homo bonae moralitatis, *qui subin credidit admirans super doctrina Domini;* (d) *Macedones*, saltem aliqui, ad quos per visum missus est *Paulus*, (e) etsi prius prohibitus a Spiritu Sancto, ne adiret *Bithyniam;* Magi venientes ab Oriente,& sic de aliis. In veteri Testamento *Jobus Idumaeus*, *Jethro Madianita* primus

Uti exemplis variis est manifestum.

saria reponit necessitate praecepti, adeoque invincibiliter ignorantes salvari posse admittit. Sed haec opinio est S. Scripturae opposita, quae ait: non est in alio aliquo salus, nisi in Christo. Altera inter necessaria necessitate medii refert fidem utriusque Mysterii, saltem implicitam, una cum voto Baptismi, in contritione vel dilectione Dei perfecta implicite inclusо, ut sic aliqua tenus saltem quis ingrediatur Ecclesiam Catholicam, Salutemque consequatur, non vi sectae, quam credit explicite, sed vi Religionis Catholicae, quam credit implicite retractando quamcunque aliam fidem: ita SUAREZIUS, LAYMANNUS, MEDINA, SA & alii. Contra non pauci cum Angelico inter necessaria necessitate medii requirunt etiam fidem explicitam utriusque Mysterii Trinitatis, & Incarnationis, quo casu non desunt Deo innumera media, queis succurrat infideli facienti, quod est in se, de quibus Historiae. Secundam opinionem, ut probabiliorem, & benigniorem amplectimur cum DOMINICO VIVA in propos. 65. ab Innocentio XI. damnatam n. 10. & 11. t. m. 327.

(a) Marci 5. Matth. 8.
(b) Actorum 10.
(c) Ibidem c. 8.
(d) Ibid. c. 13.
(e) Ibidem c. 16.

mus ex alienigenis, *qui obtulit holocausta, & hostias Deo;* subin Author *Rechabitarum,* teste *Cornelio a lapide;* (a) *Ruth Moabitis* dicens: Deus tuus, Deus meus; *Achior Ammonita,* & sic de aliis.

Verissime AUGUSTINUS: (b) *salus religionis hujus, per quam solam veram salus vera veraciterque promittitur, nulli unquam defuit, qui dignus fuit, & cui defuit, dignus non fuit.*

Notitia de triplici Naturae statu.

§. 44. Q. *V. An notitia de hoc triplici Naturae statu, etsi ad propositum scopum stricte haud necessaria, saltem non sit scitu digna, & utilis, praecipue Orthodoxis?*

Scitu digna, & utilis.

R. *Est scitu digna, & utilis propter plurimos errores, quos, admodum pernicioſos, ex hoc triplici Naturae statu deduxerunt Acatholici, & etiamnum hodie deducunt in hac ipsa materia de jure naturae.*

Propter errores, in quos inciderunt Pelagiani.

§. 45. *Exemplo sit* 1. *Pelagius,* qui negavit, *statum naturae integrae, seu elevatae,* ratus, hominem, *solis naturae viribus,* posse servare totam legem, *salutariter* mereri, & *supernaturalem* beatitutinem consequi: & ex hoc purulento principio, quid mirum, quod pestilentes alias deduxerit sequelas? v. g. *Adami* statum fuisse conditionem Naturae; eundem aeque ante, ac post lapsum fuisse ob-

(a) 1. Paral. 2.
(b) De temp. Chtist. relig. Idem de praedest. c. 9.

obnoxium concupiscentiae, morti, & aliis malis; omnem gratiam dari ex meritis, merita autem haberi ex solis naturae viribus; regulariter solam dari gratiam externam creationis, liberi arbitrii &c. internam nec necessariam absolute cum non det simpliciter posse, sed bene, agere &c.

Pelagius negavit quoque *statum naturae lapsae*, proprie talem, asserens, peccatum *Adae* illi soli nocuisse, neque dari originale, transfusum in posteros, *quo ad culpam*, sed solum *quo ad imitationem*, licet ejus Discipuli transfusum admitterent *quo ad poenam;* haereticis aliis, circa peccati originalis essentiam, ac existentiam, in errores varios prolapsis, ut supra diximus.

§. 46. *Exemplo sint II.* SEMIPELAGIANI, seu MASSILIENSES, qui admittebant quidem gratiam internam ad potentiam bene agendi, uti & labem originalem; cum *Pelagio* tamen eatenus evertebant statum naturae integrae, elevatae, quatenus dicebant *initium justitiae esse ex nobis, seu ex naturae viribus.* Semipelagiani.

Inde fluxerant sequelae quorumdam contagiosae: v. g. gratiam omnibus quidem offerri, non tamen *praevenire*, vel *adjuvare* libertatem in agendo, sed tantum *subsequi*, adeoque non esse necessariam *ad inchoandum, vel faciendum bonum*, sed tantum *ad illius consumationem, atque perseverantiam;* Deum tantum dare *posse* agere, non *velle* agere bonum, adeoque dari quidem gratiam invitantem, *non tamen coope-*

rantem; omnes posse solis naturae viribus agere *salutariter* &c. &.*

Lutherus, & Calvinus.

§. 47. *Exemplo sint* III. LUTHERUS, atque CALVINUS, qui *statum naturae purae* negabant, rati, hominem non potuisse creari sine justitia originali: qui itidem corrumpebant statum naturae lapsae, dicentes, *liberum arbitrium in natura lapsa deperditum, sicque corruptam fuisse naturam, ut nihil possit ab ea procedere, nisi peccatum.*

Bajus.

§. 48. *Exemplo sit IV.* BAJUS, qui negavit pariter *possibilitatem status purae naturae*, inde deducens damnatas quisquilias de elevatione, & integritate naturae, *veluti conditione mere naturali; de impossibilitate hominis initio creandi, ut nunc nascitur &c.* sicut supra jam memoravimus.

Jansenius.

§. 49. *Exemplo sit V.* JANSENIUS cum suis pedissequis, qui praecipua sua fundamenta deducunt *ex male negata possibilitate status purae naturae.*

Inde fluit Originalem justitiam, gratiam sanctificantem, electionem ad visionem beatificam &c. esse dona, purae naturae innocenti debita, nec sine illis ante peccatum po-

* Non una erat Semipelagianorum classis, nec circa gratiam idem error, nisi quod initium fidei non gratiae, sed arbitrii liberi viribus adscriberent, ut ex S. HILARIO & PROSPERO alibi dicemus.

potuisse creari hominem; fluit, illa dona non esse *intrinsece*, & *quo ad substantiam*, supernaturalia, adeoque illorum privationem esse poenam originalis peccati *essentialem;* immo ad essentiam gratiae, intrinsece supernaturalis, non requiri, ut sit indebita naturae; fluit, *Adamum* ante peccatum fuisse amicum Dei naturalem; per solam naturam habuisse jus primum, & radicale ad visionem beatificam; fluit, illa dona, naturae integrae debita, etsi non dederint *ipsum operari simpliciter* juxta *Jansenium*, dedisse tamen ipsum posse *operari*, adeoque conjuncta fuisse cum libertate indifferentiae, sed iis deperditis & ipsam hanc perditam libertatem, naturamque lapsam traditam esse delectationi *victrici*, seu necessitanti ad peccata *per concupiscentiam*, seu ad bona *per Christi gratiam*, *cui resisti nequit;* illa mala, & ista bona manere homini imputabilia ad meritum seu demeritum, ad praemium seu poenam, eo ipso, quod haec bona, & illa mala sint adhuc libera *a necessitate coactionis*, & voluntaria in voluntate Protoparentis, moraliter nostra; fluit, gratiam sufficientem in statu naturae lapsae non tam utilem, quam pernicioſam, quacum sola homini justo, etiam conanti, praecepta impossibilia, adeoque *Christum* non pro omnibus mortuum; fluit denique, causam omnis reprobationis esse peccatum originale, ob quod Deus sine ulla praevisione ullius demeriti decernat damnationem; motus involuntarios esse peccata, immo omne opus, quod non actu refertur ad Deum, esse peccatum, & si quae sunt plura alia *Jansenianí* cerebri erronea, ac damnata phantasmata.

§. 50. *Exemplo sit VI.* PUFFENDORFIUS cum suis amanuensibus, qui jus Naturae, *non quidem male ex statu*, *ab* Puffendorfius.

omni elevatione praecisa, examinant, sed tamen per solam felicitatem, *hujus vitae terminis concluſam*, dimetiuntur;

Quasi vero dum de felicitate naturae rationali propria agitur, praescindi, posset a felicitate vitae alterius, saltem qualicunque, ipso naturae lumine cognita; quasi vero jus stabiliri possit, nullo respectu habito ad poenam, vel praemium alterius vitae, *saltem naturale*, quo solo Naturae Author, tanquam remunerator bonorum, & vindex malorum, naturali juri sufficientem, ac plenam dat efficaciam: unde *Pufendorfiana* disciplina de naturae jure enervis manca, in multis falsa, in non paucis periculosa, atque erronea, uti per decursum saepius clarescet. *

Guilielmus de Muelen.

§. 51. *Exemplo sit VII.* GUILIELMUS DE MUELEN qui sententia, vel ipsi *Thomasio paradoxa*, & ad *Antinomismum* inclinante, ** statuit, in statu naturae integrae *nullam* obtinuisse *legem naturalem*, sed ex mero naturae impulsu, ac quadam inclinatione illibata, absque obligatione, considerata ut tali, homines observaturos fuisse ea, ad quae in statu corrupto nos adigimur per leges Naturae, ut adeo nec hodierna justitiae &

* Inde est, quod in specim. Controv. c. 4. §. 12. de statu hominum naturali, statum purorum naturalium ad Scholasticorum commenta rejiciat, sic ut non existentiam modo status purae naturae, sed & possibilitatem, commentitiam arguere videatur.

** Unde THOMASIUS I. infra cit quo pacto, cum forte legeret (DE MUELEN) justo legem non esse positam, incaute (cum LUTHERO, & aliis Antinomistis) in istam sententiam paradoxam prolapsus est.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0080
DFG

& injustitiae notitia status ille, longe felicior, indiguisset. Sed

Contra est 1. Quod homo in statu Naturae integrae, abstrahendo a lege positiva, vetante fructum scientiae, polygamiam, divortium &c. fuerit liber *simpliciter:* ergo poterat peccare: atqui peccatum est *transgressio legis. Contra est 2.* Quod constet, ante transgressionem legis positivae, *de facto* peccasse primos homines, saltem in mente *per infidelitatem, & superbiam,* transgrediendo leges naturales subjectionis, & dependentiae a Deo Creatore &c. *Unde Thomasius: non poterat violari lex positiva, quin simul violaretur justum naturale, facienda ea esse, quae Deus jubet.* (a)

§. 52. *Exemplo sit VIII.* Ipse THOMASIUS, qui variis erroribus *statum naturae integrae* corruptum dedit. Thomasius.

Mirum est virum alioqui haud obtusi ingenii ad ejusmodi Commenta delabi potuisse, qualia sunt dum dicit 1. (b) *Homo in statu illo potuisset, credo, carnes comedere, sed verevr, ut voluisset: si tamen voluisset, magis probabile est, eum comedisse carnes crudas, quam coctas:* quasi vero vel natura belluinum hunc morem, subin, hac ipsa de causa, tam severe a Deo prohibitum, (c) minus horruisset; vel sapientia illius status, tanto superior, modum naturae humanae magis congruum, commodumque, ignorare potuisset. *Cum dicit 2.* (d) *Nec de infantibus cur aliter sentiam, causam video. Potuissent nimirum a nativitate cum Parentibus suis*

(a) Jurispr. Divinae L. 1. c. 2. in nota ad n. 61. edit. 1730.
(b) L. 1. c. 2. n. 22.
(c) Gen. 9. Carnem cum sanguine non comedetis &c.
(d) L. c. n. 25.

suis sapienter de rebus quibuscumque ratiocinari &c. quasi vero causam aliter sentiendi non darent organa, infantiae propria, & absque prodigio ad ratiocinationes, saltem adeo maturas, inepta. *Cum dicit* 3. (a) Fuit *societas in statu integro summe aequalis*, cum ante lapsum, communis subjectionis causa, imperfectio *Evae tribui* nequeat: quasi vero subjectio, *respectu, viri*, ut perfectioris individui, de quo Apostolus: *neque creatus est vir propter mulierem*, sed *mulier propter virum* (b) fuisset imperfectio, repugnans illi statui, nec nisi in poenam lapsus injuncta. Accumulare plures ejusdem errores, opus non est: ex his sat patet, quam belle is correxerit *errores communis doctrinae* (c) ut ait, quos ipse potius adstruxit *contra communem doctrinam.*

INSTRUCTIO. III.

De statu Naturae antediluviano.

ART. I.

De propagatione hominum antediluviana.

§. 53.

Propagatio humani ge-

Quaeritur I. Qualis & quanta fuit propagatio humani Generis per primos

(a) L. c. n. 29.

(b) Ad Cor. I. c. II.

(c) In programate Libri cit. f. m. 80. edit. A. 1694. Zugeschweigen, daß ihm diese Betrachtung die Nichtigkeit viler gemeinen Lehren, von dem Stand der Unschuld wurde gewisen haben, daß es wurde Respublicas gegeben haben, quae de re supra: das die Kinder den Elteren hätten gehorchen müssen, quasi vero subordinatio, seu subjectio, mere directiva, statum integritatis dedecuisset.

mos incolas hujus Mundi ad usque diluvium?

neris antediluviana copiosa,

℟. *Videtur, humanum Genus fuisse tam copiosum, ac nunc; immo copiosius forsam, & consequenter incolas antediluvianos per quatuor Orbis partes aeque fuisse diffusos.*

Ratio est 1. *Tempus*, ad *Adamo* ad usque Catacliſmum, ultra ſedecim ſaecula extenſum. * Si *fides* DIODORO, poſt diluvium, ſpatio trecentorum annorum, ſic multiplicati fuere *Noachidae*, ut NINUS habuerit exercitum, peditum, decies ſeptiès centena millia; equitum ducenta millia; curruum falcatorum millia decem, & ſexcentos. Eodem tempore ZOROASTER quadringenta millia ſolummodo virorum &c. in ſuis copiis numeravit, eodem teſte *Diodoro*.

Colligitur ex diuturnitate temporis, ſaltem ad ſedecim ſecula extenſi,

Illud certum, *Hebraeos* ſpatio annorum quindecim ſupra ducentos, adeo fuiſſe propagatos *in Ægypto*, ut inde exierint *ſexcenta fere millia peditum virorum*, etſi non niſi ſeptuaginta animae ſint ingreſſae. (a) Si duobus, tribusve ſaeculis multitudo tanta, reſpectu exercitus gemini, & aliquod perſonarum, quanta

* Juxta Vulgatam per annos 1656. juxta Septuaginta per annos 2262. Annos autem & ſaecula tunc eodem computo veniſſe, ac hodie, indubitatum eſt Criticis, quorum momenta protulimus in Iuſſit. Hiſt. Sacrae 6. I. Inſtruct. 3. f. 60.

(a) Gen. 46. 27. Deut. 10. 22.

ta fuerit in sedecim saeculis respectu totius Generis humani?

Ex longaevitate vitae, ab Adamitis ad octo & novem secula plerumque extensae.

Ratio est 2. Vita *Adamitarum longissima.* De Protoparente novimus, quod post centum annos & triginta, genito *Seth*, * per ulteriores octingentos *genuerit filios, & filias* ** ut ad caeterorum aetatem, in octo vel novem saecula plerumque extensam, ex primaevo Naturae robore, omnibus communi, ducatur merito argumentum. Certe *Cain*, teste PERERIO, (a) *Lamecho*, nepoti quinto, a quo creditur occisus, convixit pluribus annis: *Noe*, eodem Authore, (b) *Abrahamo*, nepoti de-

* Adeoque mox post occisum Abelem anno 129. etsi Moyses natum referat primum post Jabel & Jubal, quo tempore Adam non erat amplius in vivis.

** Adamum, post natum Abelem, ultra annos centenos, abstinuisse a generandis prolibus non est vero simile, obstante praecepto multiplicamini, maxime in prima hominum penuria: & unde suam habuisset uxorem Cain? Quod aliis praetermissis solum Seth Scriptura memoret, ratio est, quia hoc satis erat ad scopum, seu lineam descendentem Noemi, & consequenter nostram, ex Adamo demonstrandam. Jam tum caepisse homines multiplicari, etsi id sexto primum capite referat Moyses, per non infrequentem Sacro Historico postpositionem, patet Ex dicto Caini: omnis, qui invenerit me, occidet me &c. Sic licet sacer Historicus dicat, vixit Seth 105. annos, & genuit Enos &c. cum Noe esset 500. annorum genuit Sem &c. nequaquam sequitur, nullos antea filios generasse, quia id memorare non erat necessarium ad ostendendam Noë genealogiam, sufficiebatque addidisse: insuper genuit filios & filias &c. ut enim Christus non descendit ex Abraham, Isaac, & Jacob per primogenitos, ita nec Noe, nec Genus humanum ex Adamo, vel Patriarchis illis per primogenitos &c. Videatur ULLOA l. c. f. 207.

(a) L. 7. in Gen. n. 23. & 24.

(b) L. 14. n. 919.

decimo, coaevus fuit per quinquaginta & octo annos: *Sem*, juxta CORNELII chronotaxin, *Jacobo*, nepoti undecimo, synchronus fuit per annos propemodum quinquaginta. (a)

Quam hominibus abundaret hic Mundus, si plerique, violenta morte non abrepti, sexcentis abhinc annis etiamnum viverent, nobisque conviverent? Quid si diuturna adeo vita per sedecim saecula duraſſet?

Ex primaevo aetatis flore ac robore,

Ratio est 3. *Primaevae aetatis robur, ac flos*, * posterorum qualitatibus morbidis necdum ita debilitatus, atque corruptus, *accedente benedictione Divina*, qua Numen *Evae* praedixit, non modo *multiplicandas aerumnas, sed & conceptus:* hinc SALIANO Authore rectius sentiunt, qui pene quot annis geminos, alterum marem, alteram faeminam, produxisse putant, cumque hi sensim adolescerent, alii identidem pullularent, *Eva* perpetuo aut ferente uterum, aut parturiente. Quod si contigit, debita cum

(a) In Chronol. post genesin.

* Neque obstat illud S. AUGUSTINI L. 15. de Civit. c. 15. Tanto serior fuit proportione pubertas, quanto vitae totius annositas: nam ex hac ipsa ratione primaevi roboris patet S. Augustinum non locutum de pubertate vim generativam, sed prout indicat distantiam a senectute: & licet fuissent impuberes ad usque annum 70. spectata etiam vi generativa, quid tantilla mora minueret, respectu habito ad vitam in sex, septem, vel octo secula prolongatam? Neque obstat illud, eruntque dies illius centum viginti annorum: Gen. 6. quia ex communi intelliguntur hi anni de spatio ad paenitentiam concesso ante diluvium.

cum proportione, aliis faeminis lapsu saeculorum sedecim cum dimidio, quis in computum cogere poterit millionum milliones, tunc incolentium hunc Orbem?

Etsi non singulae rationes, complexum tamen ex hisce ternis *probabiliorem* facit Sancti AUGUSTINI sententiam, qua dixit, primam illam hominum generationem *in immensum per annos MDCLVI. propagatam:* (a) ergo & assertum supra positum, *videtur* probabilius.

Tres hominum progenies praecipuae ante diluvium.

§. 54. Q. II. *Quot & quales erant hominum progenies ante diluvium memorabiles?*

Primaria Adami per Seth.

R. *Tres.* Prima, & primaria descendebat ex *Adamo* per *Seth*, quem *Eva* nominavit *semen aliud* pro *Abèl* secundogenito; (b) *Adam* vero *specialiter* genitum a se dixit *ad imaginem, & similitudinem suam*, (c) adeoque *divinam.*

Haec progenies initium dedit celebri illi *civitati Dei*, seu coelesti, juxta phrasin *Sancti Augustini* (d) cujus surculos Scriptura vocat *filios Dei;* Apostolus Gentium *vasa aurea, argentea, facta in honorem in magna Mundi domo*, (e) hoc est, *praedestinatos*, ut idem explicat in epistola *ad Romanos.* (f)

Altera

(a) L. 15. de Civit. Dei c. 8.
(b) Gen. 4. 26.
(c) Gen. 5. 3.
(d) L. 14. de civit. Dei c. ult. & L. 15. cap. 1. & sequent.
(e) 2. ad. Tim. 2. 20.
(f) C. 9. Quae omnia in sensu orthodoxo, & procul a Sethianornm, Praedestinatianorum & Calviniarum erroribus sicuti dicta, ita & intelligenda sunt.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0086
DFG

Altera progenies descendit ex *Adamo* per *Cainum* primogenitum, & quae initium dedit *famosae Civitati terrenae*, ut habet idem HYPPONENSIS, cujus posteros S. Scriptura vocat *filios hominum*; Apostolus *vasa lignea, fictilia*, facta *in contumeliam* in Mundi hujus *magna domo*, hoc est, *praescitos*, ac *reprobos*, de quibus idem Apostolus loco citato. Altera Adami per Cainum primogenitum.

Tertia progenies mixta originem traxit ex sceleratis connubiis filiorum Dei, & filiarum hominum, * de qua Scriptura: *Gigantes erant super terram in diebus illis: postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illaeque genuerunt; isti sunt potentes a seculo viri famosi*, ex corruptione familiae *Seth* cum familia *Cain* dicti gigantes, hoc est, *filii terrae*, non solum propter immanem corporum proceritatem, ** verum etiam propter animum trucem, & quasi ter- Tertia mixta.

* Non ex commixtione propria, aut daemonum cum foeminis, ut non nulli fingebant; neque ut alii, Angelorum cum iisdem &c.

** S. AUGUSTINUS ait: L. 15. de civit. Dei c. 9. Vidi ipse non solus, sed aliquot mecum ex Uticensi littore, molarem hominis dentem tam ingentem, ut si in nostrorum dentium modulos minutatim concideretur, centum nobis videretur, facere potuisse, ut adeo molaris ille dens, quem in armario nostro Orbaniano hic loci videre est, nequaquam fidem excedat, ut multi putant. Quod Gigantes dicti sint non solum ob morum feritatem, ac violentiam, sed ob staturae proceritatem, pluribus probat NATALIS ALEXANDER Histor. Eccles. T. 1. f. m. 89. Sunt tamen, qui dubitant, an non ingentia illa ossa sint reliquiae elephantum, aliarumque belluarum insolitae magnitudinis. Longitudo corporis humani raro octo pedes excedere videtur Cl. HALLERO Physiol. L. XXIX. §. 4. vid. Göttinger Anzeig. IV. Stück. An. 1766. p. 31.

renum, id est, propter *superbiam, tyrannidem,* ac *immersionem in res terrenas.*

Prima nomen traxit a probitate, altera ab improbitate.

Prima progenies Filiorum Dei, qui sic dicti ob characterem *probitatis*, habuit sectatores initio multos; secunda filiorum hominum, qui sic appellati *ob improbitatem*, sectatores habuit longe plures, *ex Adamo* descendentes *per Cain;* immo & *per Abelem*, & alios *Adami filios*, siquidem ad unum omnes fuere diluvio obruti, excepta *Noe Sethiani* familia. Civitatem *Caini* terrestrem auxit progenies mixta, cui ansam dedere formosae filiae, quae, accedente musica inter suos inventa, traxerant in ruinam etiam *Sethi* posteros, dum contra naturale praeceptum vitandi periculi, ne declinarent a justitiae semita, pernicios illarum nuptiis se illigarunt.

Art. II.

De vivendi forma antediluviana.

Politica vivendi forma,

§. 55. Q. *III. Qualis politica vivendi forma penes antediluvianos Mundi incolas viguerit?*

Fuit habitando pagos, urbes sub regimine vario.

R. *Probabilius incoluere, fere ad nostri temporis normam, pagos, castella, urbes; adeoque videntur habuisse Monarchias, Aristocratias, Democratias, aliasque regiminis species, non minus perfectas, quam praesentes.*

Uti colligitur ex urbe Henochia.

Suadetur 1. Quia de urbe *Henochia, a Caino* erecta, constat: immo, teste sancto Ambrosio. (a) *Urbes condidit plures Cainus, multorumque Princeps, ac Dominus plurimos annos impune vixit.*

Ad-

(a) L. 2. de Cain & Abel; c. 10.

Addit PHILO: (a) quod aquae diluvii *civitates cunctas*, in campestribus regionibus sitas, *inundarint*, *atque subverterint; quae autem in editioribus locis habitatae sint, continuati imbres, nec interdiu, nec noctu intermissi, funditus subruerint.*

Suadetur 2. Quia absonum est judicare antediluvianos omnes fuisse *stupidos*, *bardos*, *incultos*, *barbaros*, cum per novem secula illis convixerit *Adam*, omni sapientia repletus, & Patriarchae alii, praeclari adeo praeceptores: ergo probabilius non omnes erant vagabundi, ad instar *Arabum*, ac *Tartarorum*; sed coluere plerique vitam civilem, sustentandae vitae & commodam & *suo modo* necessariam. Indole minime barda.

Praeterea copia *Adamitarum*, dissensionum evitatio, & terrae promovenda cultura haud dubie suaserit rerum divisionem, facta *prima occupatione*, vel *Adami determinatione*, *sorte*, vel *alio modo* nobis incognito: unde, ad defendenda propria, pagi & urbes, variaeque formae regiminis necessariae. Necessitate

§. 56. Q. IV. *Quae fuerit commercii humani ratio apud Adamitas antediluvianos?* Usi omnes lingua quae dicta post modum hebraea, etsi per dialectos variata.

R. I. *Usi sunt omnes lingua, dicta postmodum Hebraea, etsi per dialectos multas divisa, ut aegre se caperent unae, & aliae ex illis Gentibus. Colligitur* unitas ex eo, quod non nisi post cataclismum

E 2 me-

(a) PHILO de Vita Moysis.

memoretur linguarum diviſio, cum prius terra eſſet *labii unius*. *Colligitur hebraea* ex communi Authorum, & ex etymologia nominum, quae ante diluvium hominibus impoſita legimus.

Diverſas fuiſſe tum temporis linguae ſacrae dialectos, probabile redditur ex illo Galaaditico ſcibolet. Quodſi enim haec lingua inter ſolos Iſraelitas fuit diſtincta in varias dialectos, quanto magis id contingere debuit, dum hic ſermo erat toti humano generi communis. Colligitur quoque ex paritate idiomatum matricum, qualis *Graeca*, *Latina*, *Germana &c.*

Nec defuit mercatura, etiam nautica.

§. 57. R. II. *Nec illis defuit mercatura, etiam nautica per navigationes.*

Deſumitur. Ex eo, quod, uti dictum, non omnes fuerint *trunci*, *& duro e robore nati*, *queis neque mos*, *neque cultus erat.* Cum ergo *non omnis ferret omnia tellus*, neceſſe erat, ex una vehi in aliam regionem, quae huic ſuperflua, illi commoda, ac oportuna.

Inſulas, terrae nobilem portionem formatas quoque initio, ut eſſent navigantium aſyla, & hoſpitia, ſatis eſt veroſimile: ergo hanc quoque terram repleſſent in Orbem diffuſae gentes; non natitando; ergo navigando: non enim apparet, cur ars, poſteris cognita, antediluvianos fugeret, captumque ſuperaret.

Uti & artes aliae, quarum inventores memorat ſacer codex,

§. 58. R. III. *Nec caruere artibus mechanicis, uti nec liberalibus diſciplinis.* 1. *Architectonica*, *mercatura*, & *nautica* colligitur ex dictis. 2. *Agricultura*, & *paſtoritia* ex eo

eo quod *Cain* dicatur *agricola*; *Abel pastor* ovium, & *Jabiel* Pater eorum, qui habitaverant in *tentoriis pastoritiis*. 3. Fabrilis ferraria, & metallifera desumitur ex eo, quod *Tubalcain* dicatur *malleator*, & *faber in cuncta opera ferri & aeris*. 4. Ars bellica, quam tanti aestimant miseri mortales, ut ingeniosius norint saevire in semetipsos, tot inter gentes illas, in vitia prolapsas, vix defuerit, praecipue inter Gigantes antediluvianos, quos *Moyses* vocat *viros famosos*, *seculo potentes*; & sanctus *Augustinus* iisdem *etiam* applicat epitheton Prophetae *Baruch*, *scientes bellum*. 5. Musica colligitur ex eo, quod dicatur *Jubal* pater canentium *cythara* & organo. 6. Theosophia quaedam deducitur ex eo, quod *Enos dicatur*, *caepisse invocare nomen Domini &c.*

Nisi dicere velimus, *Adamitas* illos meros fuisse fungos, satis probabiliter concluditur, ULLOA Authore, (a) multos ex illis exercuisse artes mechanicas, & liberales, nec non didicisse disciplinas naturales plerasque, etsi non omnino omnes, nec ea forsan perfectione, quae modo visitur. Profecto cum intra quindecim secula, quae diluvium, & *Romam* conditam intermediant, postdiluviani, etsi Patriarcharum primorum magisteriis destituti, curtaque aetatis decempeda dimensi, usi sunt pene omnibus artibus, ac disciplinis; cum Mundum mercatura, & navigationibus perlustrarint, urbibus

(a) De primis & ultimis temporibus disp. 2. c. 1. n. 13. f. m. 211.

bibus, pagisque repleverint, & per Monarchias, aliasque regiminis formas, civilem vitam coluerint, quis antediluvianis similia negabit, etsi per septendecim prope saecula vividiore ingenio, longiore experientia, potioribus naturae viribus hunc Mundum colentibus, & incolentibus?

Ratio victus.

§. 59. Q. V. *Quae ratio victus in statu illo hominum antediluviano?*

Cum non constet occisionem animalium fuisse a Deo prohibitam.

R. I. *Non constat, occisionem animalium, sive aquatilium, sive volatilium, sive terrestrium a Deo tunc fuisse prohibitam.* Patet 1. Ex illo: *dominamini piscibus maris &c.* ergo concessum *Adami* posteris fuit dominium proprietatis *in ordine ad usumfructum:* atqui hic haberi nequit ex animalibus plurimis, nisi occisis, per pelles ad vestitum; per ossium ac viscerum medicinales virtutes ad vitam; per carnium esum ad victum &c. *Patet 2. Ex sacrificiis:* sic obtulit *Abel ex primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum,* (a).

Illud *Ovidii: At vetus illa aetas non polluit Ora cruore, tunc & aves tuto movere per aera pennas &c.* sapit *Pythagorismum* de transmigratione animarum in corpora animalium &c. qui, si subsitisset illa aetate per sedecim secula, nec terra accumulatos animalium greges; nec aer volatilia; nec fluvii aquatilia capere potuissent, uti recte notavit *Maldonatus.* (b)

§. 59.

(a) Gen. 4.
(b) In 19. Matth. ver. 4.

§. 60. R. II. *Neque constat, esum ejusmodi animalium illo aevo fuisse prohibitum.* Nam quod non nisi post diluvium legamus datam a Deo expressam licentiam: *omne, quod movetur, & vivit* (proportionatum complexioni humanae) *erit vobis in cibum &c.* (a) nil obstat: siquidem prius id memorare *explicite Moyses* neque debuit, neque voluit, contentus id indicasse *implicite: dominamini &c.* Neque repetita carnis permissio est Scripturae insueta, sic legimus post diluvium, *aestas & hyems, nox & dies non requiescent:* (b) & tamen jam ante diluvium dixerat Creator: *dividant diem ac noctem, & sint in signa & tempora.* (c)

Neque constat fuisse prohibitum carnium esum.

Aeque parum prohibitio deducitur ex illis verbis, *dedi vobis omnem herbam, ut sint vobis in escam, & animantibus cunctis.* (d) Nam prius jam dixerat Deus: *dominamini &c. si exclusive* sumantur haec verba, nec lacticiniis vesci potuissent homines illi, nec animantes carnivorae carnibus, repugnante natura, sed meris pomis, ac herbis, id quod absurdum. Hinc sanctus *Paulinus* in illud *Divi Pauli: quis gregem pascit, quin de lacte ejus edat?* (e) non male subinfert: *Non igitur Abel gregem pascens, gregis lacte non vescebatur*, nec non & carne, cum specialis ratio non proferatur.

(a) Gen. 9. vers. 4.
(b) Gen. 8. 22.
(c) Gen. 1. 14.
(d) Gen. 1. 29.
(e) 1. Ad Cor. 9.

Etsi multi praesertim ex Sethianis vel plerumque, vel semper abstinuerint.

§. 61. R. III. *Probabilius tamen Sethiani quidam Nepotes; immo & alii, vel semper, vel plerumque ab esu carnium abstinuere, non quidem praecepti ergo, sed aliis de causis.* Patriarchae illi, in Scriptura nominati, videntur abstinuisse *severioris disciplinae causa*, utpote *quasi Ecclesiastici, & Religiosi* illius aetatis, magisque remoti a rebus carnalibus.

Alii tamen vel eadem de causa, vel saltem *ob nauseam*, multiplici carnium immunditia procreatam, quam nos ab assuetudine etsi minus experiamur, illi tamen ob puriorem educationem, cum magis sentirent, hoc ipso in alimenta fructuum defaecatiora magis inclinabantur.

Art. III.

De moribus atque religione antediluviana.

Ratio morum in Sethi linea laudata propter integritatem.

§. 62. Q. *VI. Quae morum ratio, norma, atque religio in Mundo antediluviano?*

R. I. In progenie *filiorum Dei*, per *Sethi* lineam expressa, sat impleta fuit mensura nominis *morum integritate.* Non enim ullum in hac linea reprehensum legimus, sed memorantur potius, utique e pluribus aliis, Doctores quatuor rerum ad religionem, & salutem aeternam spectantium.

1. *Enos*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0094
DFG

1. ENOS, qui coepit *invocare nomen Domini*, hoc est, ex Interpretum sensu, qui, tanquam *Vir religiosus, & pius*, cultum religionis seu restituit, seu solemniorem instituit, *quia publicum*, sic ut, certis ritibus ac temporibus, cuncti ad preces & sacrificia convenirent. In Enos.

Idem Patriarcha teste S. AUGUSTINO (a) etiam prophetavit, *exoriturum populum, qui, secundum electionem gratiae, nomen Domini invocaret.* Et quia, ULLOA Authore, (b) sat verosimile, ex tam magna illorum hominum multitudine aliquos saltem *Enos* fuisse imitatos, exorta inde est disciplina sacra invocandi, & laudandi Deum cum Theologica notitia eorum, quibus invocari debet. Certe sacrificandi ritus *jam Caino* erat declaratus, non *quo ad substantiam* solum, sed & *quo ad modum. Nonne*, inquiebat Deus, *si recte offeras, recte autem non dividas*, * non prima, non meliora, non debito modo, loco, & tempore sacrificando &c. *peccasti?* Inde sanctus AUGUSTINUS: (c) *Cain male dividebat, dans Deo aliquid suum, sibi autem seipsum.*

2. HENOCH, teste *sancto Juda* Apostolo, prophetavit de extremo judicio, *dicens:* (d) *ecce venit Dominus in sanctis millibus suis facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum &c.* Et licet anti- In Henoch.

(a) L. 15. de Civit Dei c. 18.
(b) L. c. t. m. 112. n. 15.
(c) L. c. c. 7. In Henoch.
(d) V. 14. & 15.
* In versione 70. Interpretum.

qui Patres hoc oraculum, ex libro quodam *Henochi* a sancto *Juda* desumptum, censuerint; immo plures *Henochi* libros *Origenes* memoret, de libro tamen nil affirmat sanctus Apostolus, *sed simpliciter* ponit *prophetiam.* *

Verosimile tamen est, ENOS ET HENOCHUM quaedam scripto tradidisse ob posterorum utilitatem, & ut esset apud *Adamitas*, per totum Mundum dispersos, invocandi Numinis modus, *modo aliquo permanente per characteres, vel symbola*, ** liber nihilominus *Henochi* praetensus est satis certo apogryphus, *quia continet fabulas de Gigantibus*, quos ex commixtione Angelorum cum filiabus hominum adstruit, AUGUSTINO *Teste*, (a) praeter alia absurdissima, quae exhibet NATALIS ALEXANDER. (b)

In Lamech. 3. LAMECH, *Mathusalae filius, simili* spiritu prophetico praeditus, *Adamitas* docuit spem in Messiam, ex vitae hujus miseriis concipiendam, dum dixit *de* Noë filio suo: *iste nos consolabitur ab operibus*,

* Contra quam scripserit S. Hieronymus in catal. Script. Ecclesiast. Epistolam parvam reliquit S. Judas: & quia de libro Henochi, qui apogryphus est, in ea assumit testimonium, a plerisque rejicitur. Item S. Augustinus L. 15. de civit. Dei c. 23. scripsisse non nulla divina Henoch, negare non possumus, cum hoc in epistola Canonica Judas Apostolus dicat.

** Contra quam scripserit Natalis Alexander Hist. Ecclesiast. Tom. I. f. m. 82. Multo probabilius negatur, Henochum N. B. prophetiam suam scripto tradidisse &c. Nam etsi probabilius negetur ille liber, Henocho affictus, non tamen ptobabilius negatur scriptura qualiscunque, ut diximus.

(a) L. 15. de Civit. Dei c. 23.

(b) L. c.

bus, & laboribus manuum noſtrarum in terra, cui maledixit Dominus, hoc eſt, interprete *ſancto Epiphanio,* (a) iſte, vel potius ille, quem ſub nomine *quietis* praefigurat nempe Meſſias, *requiem nobis dabit a peccatis noſtris, hoc eſt, a laborioſis operibus noſtris.*

In Noë.

Noemum pariter virum *juſtum* & *perfectum* a S. Scriptura nuncupari nemo ignorat, qui juſtitiae, ac poenitentiae Magiſtrum ſe praebuit, ſide, vaticiniis, & vindictae divinae denuntiatione celebrem: (b) & quia quatuor Orbis partes, probabilius habitatas ab antediluvianis, diximus, praedicavit plurimis, per nuntios, & epiſtolas, denuntiando iram venturam, ut quondam factum eſt tempore EZECHIAE, centum & viginti annis, ad plurimorum informationem ſufficientibus. (c) Inde

Inde religio, & morum doctrina colebatur per leges naturae.

Colligitur Religionem, morumque doctrinam illius aevi antediluviani conſtitiſſe *in legibus naturae,* & quidem primariis de Deo, ut Authore naturae, conſervatore, ultimo fine, bonorum praemiatore, malorum vindice, *praecipue in altera vita animae non interiturae cum corpore,* de Deo, inquam, timendo, amando, colendoque per cultum *tam internum, quam externum,* per preces, adorationes, vota, oblationes, victimas, ſacrificia varii generis *propitiatoria, expiatoria, euchariſtica &c.* De ſe ipſo &

(a) L. 1. adverſus haereſes T. 11. Haereſ. 30.
(b) Videatur Cornelius a Lapide in c. 6. gen. v. 3.
(c) Videatur Pater Ulloa L. c. n. 9. f. m. 208.

& proximo, *ad Dei similitudinem creato*, diligendo, tractandoque secundum rationis dictamen, *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris;* de recto creaturarum usu; de sobolis procreatione, & institutione secundum normam recti, honestique, & sic de aliis naturae legibus secundariis, seu ex harum norma per rationis dictamina deductis.

Et quasdam etiam positivas divinas.

Religio Patriarcharum antediluvianorum non caruit quibusdam mysteriis, & legibus divinis positivis, per quas naturae jura ad perfectiorem statum deducta, & ipsa ope Divinae gratiae elevata fuere per ritus, & modum specialem colendi, & invocandi Numinis; per fidem & spem in Messiam venturum, tanquam remedium *peccati originalis*, quin accedente charitate etiam *peccati actualis;* per bona, supernaturalis & aeterni praemii meritoria; per poenas aeternas, immortali animae ob scelera destinatas; per resurrectionis & judicii universalis mysteria, & sic de aliis forsan articulis Religionis tunc revelatae, quae ad posterorum notitiam non pervenere.

Ratio morum corrupta in stirpe Caini, praecipue per luxuriam, tyrannidem, non tamen idololatriam.

§. 63. Rx. II. Etiam progenies *filiorum hominum*, descripta per lineam *Caini*, implevit mensuram nominis, *morum impietate, ac corruptela.* Corruptionis fontem sat innuit Scriptura, dum in stirpe *Sethi* nullius faeminae, *in Caini* vero progenie plurium meminit, *Adae, Sellae*, uxorum *Lamechi* maechi; dum viros variorum graviumque criminum reos coarguit; dum memorat Magistros quatuor, meris-

meriſſime profanos, *Jabelem* patrem paſtoritae vitae; *Jubalem* Authorem muſicae, quae plerumque incitamentum genii ſolutioris; *Tubalcainum* artificem, ferreum, ad cudenda arma; Gigantes denique, *ſcientes bellum &c.* dum teſtatur *ex maledicta* (a) *Caini familia* pullulaſſe horrenda flagitia, homicidium *Caino* praeeunte, *Lamecho ſcelus* duplicante, (b) immo & polygamiae crimen * ſuperaddente; dum memorat libidinoſa mulierum formoſarum illicia, queis ſeducta quoque *Sethi* progenies, commiſtione lineae unius cum altera parturiente infandam luxuriam; dum aſſerit Gigantes, *viros* omni ſcelere *famoſos*, ſeu projectos in omnem ſuperbiam, violentiam, ſanguinolentam tyrannidem, omnisque generis flagitia.

De

(a) Gen. 4. verſ. 11.

(b) L. c. v. 19.

* Quia attentatum contra primam matrimonii inſtitutionem, teſte Chriſto Matth. 19. Erunt duo in carne una. Nec eſt paritas cum Patriarchis poſtdiluvianis: quia iis a Deo diſpenſante permiſſa polygamia ob varios fines, nulla accedente libidinis Lamechicae impotentia, ſed propagatione humani Generis, typicaque Chriſti figura, reſpectu multitudinis Gentium: quam diſpenſationem ſat probant facta Virorum ſanctiſſimorum, a Deo non reprobata; teſtimonia item ſanctorum Patrum. Accedit, quod polygamia in veteri Teſtamento nunquam prohibita fuerit, nec repugnet naturae juri, ſaltem quo ad finem primarium matrimonii, etſi quibusdam ſecundariis non concordet. Unde illud Joannis 8. Nos ex fornicatione nati non ſumus, non indicat connubium Agaris, ſed fornicationem mentis per Idololatriam, teſte ſancto Auguſtino, & verbum concubinae nil denotat niſi uxorem non primariam, ſeu cum pactis dotalibus, & ſolemnitate ducta &c. Videantur Coll. Hiſt. P. 1. Q. 7. f. 188. Natalis Alexander Tom. 1. Hiſt. Eccleſiaſt. Diſſertatione 5. f. m. 74.

De Idololatria, etsi speciatim pugnet contra honorem Divinum, cum fileat Scriptura, vitiis aliis *specifice* memoratis, probabilius immunis dicitur illa aetas. * Admitti tamen fors poterit atheismus quidam, *saltem virtualis*, *Ulloa* teste, id est, *totalis Dei oblivio* in plerisque illorum hominum, dicente Scriptura: *cunctam cogitationem cordis fuisse intentam ad malum omni tempore, & omnem carnem corrupisse viam suam super terram.*

Nihilominus plures ex utraque linea in cataclismo probabilius sunt salvati.

§. 64. R. III. *Nihilominus probabili conjectura dicitur, quosdam ex Caini progenie fuisse praedestinatos; nonnullos etiam ex Sethi propagine fuisse reprobos, adeoque ex utraque linea plures, diluvio intereuntes salvatos.*

Quia Caini maledictio non extendenda ad singulos.

Ratio est. I. Quia ex parentibus reprobis saepe nasci solent filii probi, & viciſſim. Exemplo est *Ezechias* ex Patre *Achazo; Manasses ex Ezechia;* nec maledictio *Caini* intelligenda de omnibus singillatim; nec visitatio Divina, respectu *paternae iniquitatis in filios*, (a) extendenda ad spiritualia, uti Deus protestatur apud *Ezechielem.* (b)

Accedit, quod in tanta hominum multitudine, conditionum & inclinationum diversitate, pror-

* Consentit Angelicus ob recentem creationis memoriam, & confirmat ex illo Sapient. 4. ubi dicuntur idola non fuisse ab initio &c. Ita contra Torniellum, Maimonidem, Tertullianum, Cornelium a Lapide in c. 14. vers. 13. Sapient. & alios.

(a) Exodi 20. 5.

(b) C. 18. 2.

prorsus sit incredibile, per tot secula *Sethianos* omnes, tenore non interrupto, conspirasse in unam speciem operationum liberarum; *Cainitas* vero in alteram.

Ratio est II. Quia illa verba: *omnis caro &c. cuncta cogitatio &c.* Si sumantur in sensu *Pererii* strictissimo, a salute excluderent *Mathusalemum*, & *Lamechum*, *Noëmi* progenitores; immo ipsam *Noë* familiam, Scriptura solum *Noëmum* justum declarante.

Fundamentum restringendi hos textus est *authoritas* Interpretum, & SS. Patrum, *Hieronymi*, *Ruperti &c.* ratioque desumpta ex diluvio, sensim ingruente, & per pluvias quadraginta dierum incredulos ad poenitentiam provocante. Videatur *Ulloa*, (a) qui sufficienter refutat opinionem oppositam, adeoque, & hanc *Natalis Alexandri* propositionem unicam, (b) quod aliqui *ex iis, qui diluvio perierunt, damnationem aeternam evaserint, gratis asseritur.*

INSTRUCTIO IV.

De Statu Naturae postdiluviano ad usque legem scriptam.

ART. I.

De vitae norma, atque religione.

§. 65.

Quaeritur. I. Quae ratio juris naturae, seu morum, vitaeqne norma, atque Norma religionis antediluvianae per traditio-

(a) L. 2. disputat. 2. c. f. m. 127.
(b) Tom. 1, Hist. Ecclesiast. f. m. 125.

nem propagata quoque est post diluvium.

atque religio apud Noachidas ad usque legem scriptam?

R. I. *Antediluviano statui utcunque consona, nisi quod Idolomanniae crimen sacrilegum flagitiis ceteris ultimum adjecerit pondus.*

Accedente tamen speciali pacto cum Abrahamo per signum circumcisionis.

Naturae leges ipsa hominis, a diluvio servati, conditio novo Orbi servavit; morum normam, cultumque Religionis ex antediluviano statu *per traditionem* propagavit ad posteros, nisi quod Deus, per speciale pactum cum *Abrahamo*, signum exterius fidei in Messiam venturum, hactenus indeterminatum, circumcisionis solemniori ritu, determinarit.

Noëmi progenies ex Semo pietatem proseminavit per Abrahami posteros.

Sicut ante, ita & post diluvium, progenies gemina benedictionem, & maledictionem proseminavit in Posteros. *Semi* soboles, *a Noëmo* benedicta, inhaesit pressius naturae legibus, cultuique veri Numinis. Hanc sapientiam exemplis magis, quam scriptis regulis, per institutionem domesticam derivavit in suos, sic ut *populum Dei* constitueret, qui *ab Hebro*, *Hebraeorum* vocabulo, a ceteris se discrevit. Inde processere *Abraham*, ceterique Patriarchae, pietate inclyti, qui legem Naturae in statu integro conservarat. *Contra Chami* progenies, a *Noëmo* maledicta, degeneravit a legum naturalium semita, & per illuviem scelerum, propagatam in suos, rationis lumen pene extinxit. Hac ex contagiosa stirpe pullulavit ambitio aedificantium turrim *Babel*, ut *celebrarent nomen suum, antequam dividerentur in uni-*

universas terras; (a) progerminavit tyrannis in *Nemrodo;* idolomannia in *Nino;* infanda luxuria in *Sodomitis:* inde bella, clades &c.

§. 65. &. III. Prae ceteris vitiis Idololatriae scelus totum pene corrupit Orbem. Idololatriae origo a sancto *Ambrosio, Hieronymo, Cyrillo, Eusebio,* & aliis communiter *Nemrodo,* seu Belo, *Viro superbo, & arroganti,* uti habet sanctus *Cyrillus,* qui, teste *Hugone a sancto Victore,* homines induxit, ut ignem, seu solem colerent, quasi Deum, quem errorem *Chaldaei* postea secuti sunt. * Idololatriam *in statuis, publicam & universalem,* adscribunt *Nino,* qui primus ad *Beli* Patris idolum *authoritate publica* statuerit reorum asylon.

Morum corruptelam auxit universalis Idololatriae contagio Authore Nemrodo.

Occasionem inductae Idololatriae adstruit *P.* KIRCHERUS linguarum diversitatem, & mores, qui apud diversas Gentes vigebant: *sub unius,* inquit, *linguae elogio viguit una quoque religio, quantum Chami progenies, jam a vera*

(a) Gen. 11. TOSTATUM, qui ait Q. 8. in hunc locum, ipsos non peccasse, erroris coarguit Dei judicium, & animadversio, dicente sancto Augustino L. 16. de Civit. Dei c. 4. "Insurgebat Nemrod cum suis populis furtim contra Dominum, qua est impia significata superbia. Videatur NAT. ALEXAND. Tom. 1. Hist. Ecclesiast. dissert. 5. f. m. 151.

* Inde S. EPIPHAN. & SUIDAS ex Philone, docent, idololatriam in cultu picturarum coepisse a Sarug, qui avus fuit Thare, & septimus a Noë; Thare vero ex luto, arte figulari, fecisse statuam Arani filii: sed haec probabilius falsa sunt.

vera disciplina degener, permisit. At sicut linguarum confusione divisi, ita primaevae religionis obliti, dum quisque ex Gentium Ducibus eam sibi religionem finxit, quae sibi maxime congrua videbatur, in innumeros errores de Deo, Mundo, Sideribus, Heroibus &c. prolapsi sunt &c. qualem praevaricationem Hebraei tribuunt Nepotibus Chami, Misraim videlicet, Chuso, Phut, & Canaano, qui, per Asiam & Africam diffusi in novas colonias, novos Deos, & ridicula dogmata pepererunt v. g. Adamum e Luna prodiisse &c. Ita ille. (a)

Occasionem dante linguarum divisione, Multiplici causa eandem promovente.

§. 66. Causas vero Idololatriae *varias* assignat *Salomon.* (b) Prima *supervacuitas*, seu vanissima ambitio, dicitur: unde *sanctus* ATHANAS. *hominum ambitione idololatria in Mundum inducta est.* 2. Furiosus amor in defunctos: *acerbo luctu dolens Pater cito sibi rapti filii fecit imaginem &c.* * Idem fecit amor filiorum in Parentes, subditorum in Reges. 3. *Nimius amor, & adulatio constituit inter servos suos sacra & sacrificia; Tyrannorum imperio figmenta, & hos, quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc, quod longe abessent, e longinquo figura eorum allata, existentem imaginem Regis, quem honorare volebant, fecerunt, ut illum, qui aberat, tanquam praesentem cole-*

(a) L. 3. c. 2. & 3. de Turri Babel.
(b) Sap. 14.

* Juxta Hieronymum Pradum hic pater fuit Symophanes Ægyptius; juxta S. Epiphanium fuit Sarug, vel Thare, respectu filii Arau.

colerent ſua ſolicitudine. 4. Fabrica imaginum, ac ſtatuarum: *provexit autem ad horum culturam, & hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia &c* inde facta fuere idola, ut Parentum, filiorum, Regum, inventorum artium, Heroum, beneficorum, aut amicorum memoriam ſervarent. 5. *Ignorantia Dei, & fraus daemonum,* ut loquitur *Angelicus:* (a) inde Sapiens: *Haec fuit vitae humanae deceptio, quoniam aut affectui, aut Regibus deſervientes homines incommunicabile nomen lapidibus, & lignis impoſuerunt.*

Breviter noſter CORNELIUS: Idolum ergo finxit defunctorum amor, & ambitio; provexit adulatio, & metus Principum; firmavit fraus daemonum, ſplendor Idolorum, tot ſeculorum error, & uſus: (b) *interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error, tanquam lex, cuſtoditus eſt,* ut habet Sapiens. * Acceſſerunt Poëtae, *Cicerone* Authore, qui compoſitis ad voluptatem carminibus, in Coelum ſuſtulerunt quosvis, ſicut fecerunt apud Reges, etiam malos, qui panegyricis mendacibus adulabantur. Immo, ut recte habet ſanctus ATHANASIUS, (c) acceſſit *deſiderium eorum,* qui ſcelus apotheoſi donatum vellent, propudioſius id patrare ut poſſent: unde illud adoleſcentis apud Comicum: *quod Jupiter fecit, ego non faciam?*

(a) 2. 2. Q. 94.
(b) In c. 14. Sap.
* Cicero de natura Deorum: ſuſcepit vita hominum, conſuetudoque communis, ut beneficiis excellentes Viros in Coelum favore, ac voluntate tolleret: hinc Hercules, Caſtor &c.
(c) Orat. contra Idola.

Sola prope Semi familia verum Numinis cultum conservante.

§. 67. R. IV. In familia *Semi*, etsi commorante inter Idololatras *Chaldaeos*, servatum probabilius semper fuisse Dei unius, & veri cultum, dicente S. Augustino: (a) *una Thare domus erat, in qua unius Dei veri cultus, solaque Hebraea lingua remanserat &c.* Ratio petitur ex testimonio *Achioris*: (b) *Populus iste ex progenie Chaldaeorum est: hic primum in Mesopotamia habitavit, quia noluerunt sequi Deos Patrum suorum, qui erant in Chaldaea: unum Deum Coeli coluerunt &c.*

Nec obstat illud *Josue*: (c) *trans fluvium habitaverunt Patres vestri ab initio; Thare Pater Abraham & Nachor (puta Nachoris) servieruntque Diis alienis. Namly: servierunt &c.* probabilius appellat supra *Patres*, quorum plures a *Chaldaeis* seducti; non supra *Thare*, Patrem *Abrahae* boni, & *Nachoris* in *Mesopotamia* seducti. *Proinde*, uti recte concludit S. Augustinus: *sicut per aquarum diluvium una Domus Noë remanserat ad reparandum Genus humanum; sic in diluvio multarum superstitionum, per universum Mundum, una remanserat domus Tharae, in qua custodita est plantatio Civitatis Dei.*

Art. II.

De Noachidarum praeceptis.

Noachidarum praecepta.

§. 68. Q. II. *Quid sentiendum de Noachidarum praeceptis, queis secundum dis-*

(a) L. 16. de Civit. Dei c. 12.
(b) Judith. 5.
(c) v. 24. v. 2.

sciplinam Hebraeorum jus naturale, & Gentium coluisse perhibentur a Rabinis?

Quasi de jure naturae cunctis Gentibus observanda.

R. I. *Noachidas* vocant *Hebraei* Gentes omnes, *ab Hebraea* distinctas. praecepta *Noachidarum* appellant juris naturalis praescripta, cunctis Gentibus observanda.

Hanc disciplinam, seculo elapso, ex *Hebraeorum* documentis * collegit J. SELDENUS, famosus *Angliae* Jctus, & ob doctrinae copiam appellatus *Magnus Dictator doctrinae Nationis Anglicanae*, cujus in lucubrationibus irrestrictam heterodoxiam sat indicat lemma, singulis ab ipso paginis praefixum: *super omnia libertas.* ** Librum, a *Seldeno* inscriptum, *de jure naturali, & Gentium juxta disciplinam* HEBRAEORUM, quia digressionibus spissiorem, in epitomen coegit JOANNES FRANC. BUDDAEUS.

Seldenus ex disciplina Hebraeorum redegit numerum in septenarium.

§. 69. R. II. Hanc disciplinam SELDENUS revocat ad septem praecepta negativa *illustriora:* 1. *De cultu extraneo*, quo vetatur idololatria, & quodvis superstitionis, & sacrilegii genus. 2. *De maledictione Nominis sanctissimi*, quo interdicitur omnis blasphemia, execratio, seu profanatio Divini nominis. 3. *De effusione sanguinis*, qua prohibetur homicidium omne. 4. *De revelatione turpitudinum*, quo excluditur omnis concubitus

* Haec recensentur in Bereschth Rabba Parascha 34. a Maimonide in Halach Melakim c. 4. a Jehuda Ben Samuel in Sopher Cozri parte 3. & aliis Hebraeorum Magistris.

** Περὶ παντὸς τῆν ἐλευθερείαν.

illicitus. * 5. *De furto & rapina.* 6. *De judiciis*, seu *regimine forensi*, ac *obedientia civili.* 7. *De membro animalis viventis non comedendo*, quo vetatur esus sanguinis.

Ad quem adstrictos fuisse ait, ab Hebraeis etiam proselytos domicilii.

Prima duo praecepta monstrant *officia hominis erga Deum;* quatuor reliqua *officia hominis erga alios*, & haec sex praecepta, ab ipsa natura dictata, & a Creatore Deo, *velut legem primordialem*, omnibus imperata, affirmant. Septimum revocant ad tempus *Noachi*, quod non solis *Hebraeis*, sed omnibus impositum asserunt Geneseos nono: *carnem cum sanguine non comedetis.* Ad horum capitum professionem a *Judaeis* adigebantur *Proselyti domicilii*, seu illi, qui ex Gentibus ad incolatum, seu pacem in territoriis *Israeliticae* ditionis fruendam, admittebantur citra *Judaismi* professionem. Contra *proselyti justitiae*, seu illi, qui circumcisione erant initiati, & ad *hebraicum* Populum aggregati, non modo ad haec, sed & *ad Mosaicam* legem, ritusque *Judaicos* tenebantur.

Ex his septenis deducta alia Praecepta secundaria.

§. 70. R. IV. His principalioribus praeceptis plura alia, minus illustria, naturae capita adjungebant *Hebraei*, (a) neque numero satis certa, neque eorum sententiis sat definita. Haec sunt in duplici specie: una eorum, quae ex praeceptis primariis fluunt, uti ex praecepto negativo *de revelatione turpitudinum* jura

* Quo reducebant Hebraei concubitum cum Matre, noverca, uxore aliena, sorore uterina, masculo, bestia.

(a) De quibus Seldenus fuse L. 7. c. 2.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0108
DFG

ra propagationis humanae, & contractus matrimonialis; *ex interdicto furti* jura dominii, obligationis, atque promissionis circa illa versantis; item poenarum modus in judiciis, quae *appendices* primariorum vocant *Thalmudici*, ex jure Gentium vel *hebraeo* superveniente, non raro derivatas. Altera species eorum est, quae quidem indita omnibus ab Authore naturae, uti parentum honor &c. ad quorum tamen observationem proselytos domicilii non adigebant civili poena *Hebraei*, sed suasione solummodo urgebant.

Haec disciplina juris naturalis, a *Seldeno* hausta ex *Hebraicis* fontibus, est *imperfecta*, *incerta*, *& manca*, curiositati magis, quam usui *accommodata*. *Ratio est 1.* Quia, ut recte notat PUFFENDORF, (a) non continet *principium omnibus certum*, ex quo Naturae praecepta vel *evidenter* fluant, vel saltem *demonstrative* deduci queant. Fundamenti loco ponuntur septem praecepta, quae nixa *Noachidarum* authoritate; haec vero *Hebraeorum traditione*, quae si sufficeret ad persuadendos Populos omnes, SELDENUS ea melius forsan ex *Jobi* commentariis derivasset. * *Ratio est 2.* Quia nil

Sed haec juris naturalis disciplina ex hebraicis fontibus est imperfecta, incerta, ac manca,

F 4

(a) De origine juris naturalis c. 1. f. m. 169.

*De cultu extraneo c. 31. si vidi solem &c. quae est iniquitas maxima & negatio contra Deum altissimum. 2. De blasphemia c. 1. 5. Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. 3. De homicidio c. 31. Si gavisus sum ad ruinam ejus, qui me oderat &c. 4. De adulterio l. c. Si deceptum est cor meum super muliere &c. 5. De judiciis c. 27. Cor viduae consolatus sum, Justitia indutus sum &c. 6. De furto l. c. vim fecerunt depraedantes pupillos, & vulgum pauperem spoliaverunt.

nil continet nisi sensa *Hebraeorum*, * neque demonstrat esse rationi rectae conformia; immo non agit nisi de proselytis domicilii, qui hisce praeceptis, *ex Hebraeorum mente*, obligabantur. *Ratio est 3.* Quia septimum praeceptum non pertinuisse ullatenus ad Gentes, colligitur ex illo *Deuteronomii:* (a) *Quid quid morticinum est, ne vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da, ut comedat, aut vende ei, quia tu Populus sanctus Dei tui es.* Accedit, quod duo praecepta prima contineant cultum Dei *solummodo negativum*, etsi ex primis *naturae* principiis sit certum, Deum *positivo cultu* esse colendum, atque amandum.

Art. III.

De Noachidarum politica, & lingua.

Studia Noachidarum in terra Sennaar.

§. 71. Q. *III. Quae studia Noachidarum in terra Sennaar, & quot linguae, queis in se divisis, & ipsi tandem a se divisi?*

Ex magisterio Noë varia, praesertim architectonica.

R. I. Verosimile est, juxta Kircherum, (b) totam multitudinem illam *a Noëmo*, tanquam Capite, gubernatam, institutam ab illo vivendi quamdam rationem politicam, & ut magis prodesset multiplicandis, ac inhabitaturis terrarum Orbem, leges politicas dictasse, oeconomicam edocuisse, uti & artes alias paran-

* Saepe erronea; sic Seldeno Authore L. 5. c. 6. fornicationem jure naturali licitam putabant.

(a) C. 14. 21.
(b) De turri Babel L. 2. Sect. 1. f. m. 26.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0110
DFG

randae calcis, eruendorum, fundendorumque metallorum, auri praesertim, prout ex stupenda turris *Babelicae* machina, aliisque prodigiosis aetatis illius fabricis, immensisque divitiis probat idem KIRCHERUS.

Linguam quod spectat, nulla homini insita est a natura.

Nullam linguam esse homini insitam a natura, probant experimenta *Psamitichi*, Regis *Ægyptiorum*, magni *Mogolis Melabdini*, *Mariae de Gonzaga*, Reginae *Poloniae*, queis etiamnum lactentes, educati a mutis, vel enutriti in sylvis rediere muti penitus, ac sylvestres. Vox *Beg*, quae *Persis* panem significat, caprarum balatus est potius, quam vox humana.

Originaria hebraea, si spectetur authoritas; si ratio, est incertum.

§. 72. R. II. Idioma originarium, *Adamo* infusum, *si spectetur authoritas*, *est hebraeum*; *si spectetur ratio*, est incertum. Incertum, an prima nomina *Adam*, *Eva*, *Cain*, *Abel* &c. ex etymologia *Moysis*, an *Adami* proveniant, ut recte notat HUETIUS; (a) *Amiram* primaevam adstruit *Chaldaeam*; THEODORET. *Syriacam*; * KIRCHER. originariam adstruit *hebraeam*, sed *doctrinalem*; *vulgarem*, ab ea derivatam, *Chaldaicam* appellat. Sed *Chaldaicam* omnino *ab hebraeo* idiomate aliquo modo esse diversam, colligitur ex Scriptura, ubi *Chaldaei* dicuntur Genus

(a) Apud Natalem Alexandrum T. I. Hist. Ecclesiast. f. m. 154.

* COROPIUS PECANUS absurde obtrudit Belgicam pro primaeva.

alterius linguae, quam ignorent, neque intelligant Hebraei, (a) & in quâ instrui debuere tres pueri *hebraei* jussu *Nabuchodonosoris.*

Huetio Authore lingua *Hebraica* non alia fuit, quam *Chananaea*, una ex iis, quae ortae sunt ex *Babelica* confusione; *Chananaea* forsan dicta a natione; *Hebraea* a transitu *Abrahae*, uti non male contendit Theodoret. Addit Huetius: primigeniam linguam vel funditus interiisse, vel in alias linguas fuisse divisam; vel si perseverarit, quaenam sit *Hebraea*, *Chaldaea*, an *Syrica*, an alia, sciri omnino non posse. (b)

Confusio facta per oblivionem subitam primaevi idiomatis, speciebus aliis infusis.

§. 73. &- III. Linguarum confusio contigit, *teste* Pererio, facta in familiis oblivione subita primaevi idiomatis, excepta familia *Heber*, ex qua *Abraham* fuit, uti aliqui divinant: subin infusae species cum idiomate novo, uti factum *Adamo* novimus, non tam ab Angelis, ut vult Origenes, quam immediate a Deo: non enim legimus; *descendite, sed descendamus.*

Illud sat contestatum, linguas divisas fuisse non *secundum homines*, sed *secundum familias*, quas *secundum cognationes*, *& linguas a Noëmo* divisas legimus: unde illud; *ut non audiat vocem prox mi sui unusquisque*, unamquamque familiam indicat. Immo est satis certum, quod Deus

(a) Jeremiae 5. vers. 12. Parall. ult. 17. & 21. Isaiae 28. vers. 11. Baruch. 4. vers. 15.

(b) Videatur Natalis & Kircherus. l. c.

Deus in hac confusione tantum indiderit linguas matrices, ex quibus ceterae postmodum profluxere.

§. 74. R. IV. Probabilius linguarum numerus definiri haud potest, etsi, ex communi Patrum antiquorum sententia, per confusionem *Babelicam* septuaginta circiter, & paulo plures dicantur prognatae.

Linguarum numerus est incertus.

Opinio de septuaginta duabus linguis nititur septuaginta duobus posteris* filiorum *Noe*, enumeratis capite decimo Geneseos. Atqui hoc fundamentum probabilius nullum: non enim credibile, *Phalegi* Majores, *Arphaxat*, *Sale*, & *Heber*, fuisse complices in aedificatione turris *Babelicae*. Accedit, quod *Jectan*, ejusdemque filii tredecim, necdum fuerint nati tempore confusionis.

§. 75. R. V. Quasdam matrices linguas ex illa divisione supersesse, sat certum est: quaenam illae sint, minus certum. Inter omnes tamen pene convenit, *Hebraeam*, *Graecam*, *Latinam*, *Teutonicam*, & *Illyricam* matrices esse, ex illa confusione etiamnum resiliuas, e quibus linguae ceterae sint enatae.

Etsi quasdam supersesse matrices sat certum.

Ex HEBRAICA derivatae sunt *Chaldiaca*, *Arabica*, *Samaritana*, *Æthiopica*, *Syriaca*. *Ex* GRAECA, *Attica*, *Jonica*, *Æolica*, *Phrygia* &c. *Ex* LATINA *Italica*, *Gallica*, *Hispanica*, *Lusitanica*. Ex TEUTONICA, *Belgica*, *Danica*, *Succica*, *Anglica*, *Scotica*. Ex SCLAVONICA, *Polonica*, *Hungarica*, *Bohemica*, *Moscovitica*, *Tar-*

* Annumeratis ex graeco codice Elisae & Cainano.

Tartarica, *Turcica*, *Bulgarica &c.* Ex his ipsis linguis dialecticis plures alias cum tempore enatas esse, sat constat, ut adeo idiomatum varietas sicut non satis cognita, ita neque numerus determinari queat. *

Quae tamen per dialectos varias corruptae.

§. 76. R. VI. Sicut linguae originariae per dilalectos varias variatae, ita & hae amplius fuere corruptae, ut adeo plures vel corruptionem, vel oblivionem omnimodam passae sint.

Talem vicissitudinem necessario inducebat diversarum Gentium commixtio, Imperiorum mutatio, Regnorum destructio ad usque parvas reliquias, coloniarum introductio &c. & sic de aliis, ut adeo *F.* DE TRAMBLAY existimet, nullam linguam amplius illi similem, quam ante annos sexcentos locuti sunt nostri Majores. (a)

Germanica diutius pura, subin per latinam corrupta, sed a Carolo Magno Maximiliano I.

§. 77. R. VII. De lingua *Germanica* memorabile. 1. Quod diutius aliis nativum tenorem conservarit, eo quod, teste TACITO, haec Natio nulli alteri permixta fuerit ad usque aevum *Julii Caesaris*. 2. Quod *Germani*, victi *a Romanis*, idioma-

* Sic MYLLERUS ex Patre ANGELO ROCCA haec verba: Pater noster centum linguis diversis edidit. Immo PAULUS GAZ de Ragusa: centum linguas locutus est, uti legere est in ejus epitaphio, Romae posito Anno 1662. CHAMBERLANES id ipsum Pater noster jam pridem 150. linguis diversis vulgavit. Linguae Indicae tam incertae, quam variae sunt; in solis Indiae occiduae Americanis Regionibus idiomata facile quingenta numerari, ex Missionariis nostris colligimus; omnium vero Regionum in Indiis linguae ad mille & septuaginta reduci posse, scribit noster P. KIRCHERUS. De Turri Babel L. 3. c. 1. f. m. 132.

(a) In Tract. de linguis Anno 1703. edito.

ma nativum *latino* corruperint, id quod *de Francis* orientalibus, seu *Gallis*, potissimum intelligendum, qui assumpsere *latinam* linguam provincialem, quam AUSONIUS *latinae aemulam;* alii *Romanam rusticam* appellabant: ex qua subin prodiit delicata nostri seculi filia, hoc est, lingua, *Gallica.* 3. Quod *Germanica* initio Genti asperae, quia, Authore TACITO, *habitanti sub aspero climate*, accommodata fuisse, dicatur, sic ut sermo stridori barbaro; cantus leonum rugitibus similior fuerit: quod mitigata sit primo per commercium politius cum *Romanis*; subin per CAROLUM M. redacta in regulas, * tum per RUDOLPHUM Caesarem in Cancellarias inducta, ** mox ab aevo MAXIMILIANI I. per scientias exculta, & priore demum seculo ad omnem elegantiam per societates Eruditorum. *** & per Poesin aetatis nostrae *germani-*

priorisque seculi studiis, politior reddita.

* Sic EGINHARDO teste, Carolus Magnus Grammaticam Germanicam confici jussit, ex qua sua carmina OTFRIDUS Monachus, teste TRITHEMIO in Chron. Hirsav. ad A. 882. Inde nomina mensium, & ventorum Carolo suam debent originem, ut habet PFEFFINGERUS T. I. in VITRIARIUM f. m. 439. Post OTOFRIDUM, qui sub LOTHARIO floruit, numeramus Grammaticos Germanicos facile ducentos; celebriores mihi occurrunt cl.cl. FRISCH, BOEDICKER, AICHINGER, GOTTSCHED, FREISLEBEN S. J. POPPOWITSCH.

** Anno 1273. in Comitiis Norimbergensibus, ubi statutum, ut diplomata, recessus &c. idiomate Teutonico ederentur; id confirmatum Anno 1512. in Comitiis Colon. a Maximiliano I.

*** Talis fuit anno 1617. 24. Augusti erecta in castro Hornstein Wismarienſi, die sogenannte Frucht-bringende Gesellschafft des Palmen Ordens Caspare Trautleben Moderatore, Flore-

nicam exculta noſcatur, *ut adeo vix cauſſae quidpiam ſubeſſe videatur, cur P. Bouhour, & Petronius linguam *Germanicam*, ſaltem hodiernam, appellitent *barbaram*, *nullo lepore praeditam*, *ideoque Gallis non addiſcendam*. ** 4. Quod poli-

---

Florebat olim membris & proſapia & eruditione illuſtriſſimis. Quilibet ſpeciali nomine inſigniebatur & pro ſymbolo characteriſtico ſibi deligebat herbam, aut plantae genus, v. g. roſam, trifolium &c. Videtur hodie ferme evanuiſſe. Nihilominus vigent adhuc ejusmodi Academiae idiomati germanico excolendo deſtinatae Lipſiae, Berolini, Goettingae. &c.

* Quo progreſſa ſit hodie poeſis Germanica, melius intelligi nequit, niſi ex judicio Gallorum cenſorum, qui in JOURNAL ETRANGER A. 1761. M. ſeptemb. elegantem diſſertiunculam hac ſuper re ediderunt ſub titulo: Eſſai ſur la poeſie Allemande, ubi poetas Germanos ſummis laudibus extollunt. In Poeſi Lyrica commendatur GLEIMIUS, WEISSIUS, HAGENDORN, & ſuppar HORATIO UTZIUS; in Fabulis GELLERT, LESSING, LICHTWEHR, & rurſus HAGENDORN; in Bucolicis, GESSNERUS, ROST, GAERTNER, & denuo GELLERT; In Satyricis palmam omnibus praeripit RABENERUS. Neque vero alii ſuo fraudandi encomio, quos inter DUSCHIUS, KLEISTIUS, tergemini fratres SCHLEGELII, WERNICKER, HALLERUS &c. Praecipuo tamen elogio decoratur KLOPSTOCKIUS in Meſſiade, de quo ſubjungunt cl. cl. authores; Le ſenſible Fenelon apres avoir cité ces deux vers de Virgile: Fortunate ſenex! hic inter flumina nota, & fontes ſacros, frigus captabis opacum" 's eſt ecrié: Malheur, a quiconque ne ſentira pas le charme de ces vers! ah! mille fois plus malheureſes encore les ames ſtupides, qui liront la Tragedie de M. KLOPSTOCK ſans emotion, ſans attendriſſement, ſans verſer des larmes. De cl. GOTTSCHEDIO non aeque benignum ferunt judicium. Vide JOURNAL ETRANGER l. c. Sequuntur hac in re criſin auctoris du PHILOSOPHE DE SANS-SOUCI, qui carpens admiratores hujus poetae ſcribit:

Et Gottſched doit tenir le ſceptre du Parnaſſe.
Midas jugeoit ainſi ſur le ſacre vallon
Des pipeaux du Satyre, & du luth d' Apollon.

** Mutavit hac in parte ſententiam ſuam natio Gallica, dum hoc tempore non tantum copioſam ſobolem in Germaniae terras dimittit, idiomatis diſcendi gratia, ſed etiam Lute-

politiorem idiomatis noſtri formam, etiam noſtra aetate denuo deturpare, & Eruditorum ſtudia reddere fruſtranea conentur plures cauſae. Praecipua eſt Nationis *Germanicae* vitium, quae, uti aliarum Gentium veſtitus, ac mores; ita & linguas affectat: inde abſona exterarum vocum commixtio * modus loquendi vel ſcribendi affectatus, ** ac ampullatus &c. a modernis depravata.

* prae-

---

tetiae in ſchola militari Regia alit Profeſſorem linguae Germanicae cl. JUNCKER, cujus Grammatica Teutonica Pariſinis typis A. 1762. impreſſa, eſt in manibus meis. Addit cl. ZACHAR. Praefatione in ſeinen auserleſſenen Stücken der beſten Deutſchen Dichter von Opitz bis an gegenwärtige Zeiten edit. 1766. quod hodie Pariſiis Poëtae Germani, GELLERT, HALLERUS, GESSNERUS &c. notiores ſint, quam multis in locis Germaniae. Certe eadem in urbe typis vulgantur a D. HUBER, Choix des poeſies allemandes, ubi praeter ſupra laudatos locum habent: duo SCHMIDTII, BREITENBAUCH, WIELAND, OPITZ, KANITZ, ZACHAR. &c. vid. Göttinger Anzeige. 95. Stück. Anno 1766. pag. 759.

* Ætatis noſtrae Author Germanicus vocat die eingeſchaltete ausländiſche Flücht-Wörter ꝛc. Addit exemplum: Monſieur hochgeehrter Patron: Seine hohe meriten, dardurch er mich a l'extreme verobligieret, cauſieren mich denſelben mit diſen Zeilen zu ſerviren ꝛc. Meinen jetzigen etat concernierend, ſo iſt derſelbe, rebus ſic ſtantibus, entre deux, muß derohalben der balance des verkehrten Glücks mich ſubmittieren, nit zweifſende, ein beſſere eſperence werde mich ſecundieren, baſta, & haec de his. Bey allen nouvellen paſſieret weiters nichts memorables, als daß ſich realiſiere das alte Sprüch-Wort. Molto di rumore, poco di lana &c. Del reſto, bitte mich in derſelben ſuovenance, und grace favorabiliter zu conſervieren ꝛc.

** Sic aliqui mutilant vocales cum ZESIANIS Scribendo hi, di, wi, melodi, ꝛc. Contra communem probatorum authorum usum, qui ſcribunt hie, die, ꝛc. Alii reſecant Conſonantes v. g. Pfar, Nar, Man, GOt, ꝛc. Alii eas multiplicant cum GRUWEL, v. g. Sprachch, Sprechchen ꝛc. Alii easdem contra ſenſum optimorum immutant ſcribendo v. g. Frygier, Filoſofie, Filipp, Kriſtus, Kriſtian, Kom-

*praeterquan quod vernacula dialectis suis minime careat, nec *politiori* facile sit commiscenda, per quam vernaculam intelligimus linguam in loquendi, & scribendi methodo usitatam Eruditis, seu speciali studio *Germanismi* culturam, ac puritatem servantibus.

§. 74.

Konrecktor ꝛc. Alii scribunt substantiva sine Litera initiali majuscula v. g. adtler, gans, fürst, könig ꝛc. Alii ubique interserunt literam H. v. g. Natuhr, Altahr, Bahrt, ꝛc. Alii ubique omittunt, v. g. Zal, Malzeit, Mel, Or, Stal ꝛc. Conf. cl. GODSCHED. Sprachkunst II. Hauptstuck von der Rechtschreibung p. m. 65. Neque desunt, quibus displicet illa quaedam veluti species servitutis, qua nonnulli, repudiato patrio more, ubi cultioris linguae usus alioqui viget, in exterarum quarundam Provinciarum leges jurant, & peregrinam Dialectum avide imitari student, quo pertinere videtur illud: denn, und wenn, Verderbnisse, erlaucht, gegessen ꝛc. Grad, als wann ich von eiferen wolte herleiten: gegeiferet. Ita Ignat. WEITENAUER S. J. vir multarum cognitione linguarum percelebris in libello, cui Titulus: Zweifel von der Deutschen Sprache. An. 1764. Quanto altiores alebant spiritus Graeci, nobilis & politissima gens, quos inter diversas Dialectos Atticam, Doricam &c. non tantum in vulgo, sed etiam apud eruditos scriptores usitatas fuisse novimus; neque ulla Provincia eo se demittebat, ut ab alia scribendi, aut loquendi leges acciperet.

* Exemplo ejusdem Authoris: als das hellschimmerende, Glantz-volle Himmels-Aug die von tiessesten Meers-Flutten hervortrabende, mit der Aurora begleitete, annehmlich lachende Sonne, in ihrem Feur-Blitz- und Glantz ausgezierten Wagen in das weit ausgebreitete blaue Himels-Feld mit Risen Schritten hereintratte ꝛc. Huc spectare videtur stylus ille quorundam obscurissimus, de quo stomachabundus SERENIS. BORUSSIAE REX in Colloquio cum cl. GELLERT, apud RABENER: es ist was verteüfeltes, sie bringen mir ganze Bögen, und ich verstehe nichts davon. Et post recitatam a GELLERT fabulam; das ist Schön. Recht Schön. Das verstehe ich alles. Da hat mir aber GOTTSCHED eine übersetzung der Iphigenia vorgelessen, ich habe das Französische dabey gehabt, und kein Wort davon verstanden. Sie haben mir noch einen Poeten den Pietsch gebracht, den hab ich weg geworffen. Cui GELL: Den. werfe ich auch weg.

§. 74. VIII. Id denique notatu haud indignum, quod nomen *Altissimi* in omnibus linguis, quae quidem nobis sunt cognitae, *sit tetragrammaton*, seu *quadriliterum*, forsan ut Nationibus cunctis per hoc significentur *quatuor* in Deo esse Orbi credenda, *unitas* in essentia, *Trinitas* in personis.

Nomen Dei in omnibus linguis tetragrammaton,

Haec TRIUNITAS exprimitur Germanice Gott, Latine *Deus*, Graece Θεὸς, Hebraice *Jehova*, יהוה Syriace *Ella*, Arabice *Allo*, Ægyptiace Θῶυτ, Æthiopice *Agel*, Abyssine *Agzi*, Persice *Syri*, Illyrice *Boog*, Hispanice *Dios*, Gallice *Dieu*, Hungarice *Bogi*, Moscovitice *Tios*, Bohemice *Buoh*, Belgice *Goot*, Anglice *Good*, Scotice *Goed*, Hibernice *Dieh*, Saracenice *Agdi*, Mogice *Orsy*, Assyrice *Adad*, Coptice Θεος, Peruanice *Zimi*, Indice *Tura*, Tartarice *Anot*, Calefornice *Soto*, Congane *Aneb*, Angolane *Anup*, Maurice *Alla*, Islandice *Gudi*, Canadane *Birib*, Mexicane *Bosa*, Quitenice *Hoba*, Paraquarice *Diur*, Chilice *Hana*, Philippinice *Mora*, Japonice *Zaca*, Sumatranice *Pola*, Narsingice *Bila*, Melindice *Abag*, Maldivice *Obra*, Zaslanice *Bora*, Ormusice *Alai*, Cyrenice *Popa*, & sic de aliis.

ART. IV.

De Nationum origine.

§. 75. Q. *IV. Quae, facta dispersione, Nationum origo inter Noachidas?*

Nationum origo incerta.

R. I. *Incerta*, nec nisi Authorum conjecturis plerumque innixa. Illud certum, *Noachidarum* Protoparentem esse *Noemum*,

Nisi in tribus Authoribus Japhet, Sem, & Cham.

mum, ejusque tres filios, *Japhet*, *Sem*, & *Cham*, Patriarchas primos, queis Populi & sua nomina, suamque originem debeant. At quomodo horum posteritas in tot nomina, & Nationes divisa sit, ex imaginaria nominum analysi potius, quam fundamento solido, deduci potest.

Semi posteritas, in varias Gentes divisa per quinque filios.

Semi posteritas, *dignitate* prima, constitit in filiis quinque. Primus *Elam*; unde derivant *Elamitas*, e quibus *Persae*. Secundus *Assur*; unde *Assyrii*. Tertius *Arphaxat*, cujus filius *Sale*, Pater *Heberi*, unde aliqui deducunt *Hebraeos*, etsi haec denominatio probabilius derivetur ab ejus pronepote *Abrahamo*, quem venientem *in Chanaan* Incolae appellarant *Hebreu*, hoc est, Divo, AUGUSTINO interprete, *transfluviatilem*, eo quod transisset *Euphratem*, qui prius habitasset trans fluvium, *in Mesopotamia* scilicet, *ac Chaldaea*: unde, ut supra jam diximus, & lingua *Hebraea*, nomen suum sortita est, eo quod nullus, *ex Heberi* posteris, per septem generationes dictus *Hebraeus*; sed primus nomen hoc portaverit *Abraham*. Quartus *Semi* filius fuit *Lud*; unde *Lydii*: quintus *Aram*; unde *Syri*: nam *Syria hebraice* per *Aram* significatur.

Chami per quatuor.

Chami posteritas quatuor filios numeravit. Primus *Chus*, qui lingua *hebraica* significat *Aethiopiam*; unde *Aethiopes*. Secundus *Mesraim*, qui *hebraice* sonat *Aegyptum*, in qua hodiedum civitas *Mesra*; unde *Aegyptii*. Tertius *Phut*; unde populi *Lybiae*, & *Mauritaniae*, id indicante *fluvio Phut*. Quartus *Chanaan*; unde *Chananaei*, Incolae terrae sanctae. *Chus*, inter alios filios, genuit *Nemrod* & *Saba*; unde *Sabaei*. *Mesraim*, sex inter filios, habuit *Ludim*; unde

Ly-

Lydii. *Chanaan*, inter undecim filios numeravit *Sidonem*; unde *Sidonii*: *Hetaeum*; unde *Hetaei*; *Jebusaeum*, unde *Jebusaei &c.* & in his populis impleta *Noemi* est maledictio, cum per *Semi* Posteros sunt subjugati, & e terra *Chanaan* ejecti.

Japheti progenies septem filiis, veluti totidem ramis genealogicis, constare dicitur. Primus *Gomer*; unde populi *Galatiae*. Secundus *Magog*; unde *Messagetae*, & *Scythae*. Tertius *Madai*; unde *Medi*, aliique populi vicini. Quartus *Javan*; unde *Jonii*, & *Graeci*. Quintus *Thubal*; unde *Iberii* trans pontum *Euxinum*, & juxta aliquos *Hispani*. Sextus *Mosoch*; unde *Moscovitae*, *Cappadoces*. Septimus *Thiras*; unde *Thraces*. *Gomer* inter tres filios numeravit *Ascenem*, a quo nonnulli *Alemannos* oriundos putant, quos *Hebraei* adhuc hodie dicunt *Askenesim*. Dixi oriundos putant: nam alii aliter loquuntur. *Ab* AVENTINO statuitur *Tuisco*, qui *Abrami* tempora antecessit, regnavitque *in Europa*; unde *Teutones*. *A Manno* alii derivant *Alemannos*; *ab Ingervon*, ejus fratre, *Ingevones*; *ab Istervon Istaevones*; *ab Hermanno Germanos*; *a Suevo Suevos*, & sic de aliis. Japheti per septem.

ART. V.

De Origine Dominiorum.

§. 76. Q. *V. Quae origo dominiorum inter Noachidas, seu prima rerum divisio?* Dominiorum origo.

R. I. Terrarum, seu rerum divisio communius adstruitur duplex. Primam quae quasi dederat *jus ad rem*, factam Debetur terrarum divitioni, factae circa annum

1787. effectui data circa annum 1931.

ajunt circa ortum *Phalegi*, anno Mundi MDCCLVIII. post diluvium CXXXII, id indicante Scriptura; (a) quae *Phalegi* nomen a *divisione* derivat, *eo quod in diebus suis divisa sit terra.* Consonat Interpretum sat communis cum JOSEPHO, qui ait *Phalegum* natum, dum *habitationes distribuerentur.* * Alteram divisionem, quae dederat *jus in re*, ad turrim *Babelicam* referunt, seu ad annum Mundi MCMXXXI. Diluvii CCLXXV. confusione linguarum urgente, ut factam, jam ante annos CXLIII. effectui darent, atque exequerentur.

Qualitas & modus divisionis est satis incertus.

Qualis fuerit Terrarum divisio, sat obscurum, aliam EPIPHANIO, aliam aliis adstruentibus. ** Idem sentiendum *de modo divisionis*, quam allegatus EPIPHANIUS non determinatione *Noëmi*, aut prima occupatione, sed sortitione factam interpretatur. Probabiliore calculo *Semo* obtigit *Asia* ab *Euphrate* ad usque mare *Indicum:* habitavit primo *Chaldaeam*, dein *Aegyptum*, *Chamus* obtinuit *Africam*, *Arabiam*, *Syriam*, *Aethiopiam:* habitavit primo juxta *Euphratem.* *Japheto* cessit *Europa*, & pars *Asiae* orientalis, quae cis *Euphratem*, *a Tauro* monte divisa excurrit in *Archipe-*

(a) Genes. 10. ver. 25.

*Etsi sanctus HIERONYMUS & GENEBRARDUS haec ab Hebero patre dicta, prophetice interpretentur, cum Rabbi Jose dicente: Heber fuit Propheta Magnus, quoniam afflatu Spiritus Sancti filium suum nominavit Phaleg, a futura videlicet divisione in fine vitae ejus.

** Apud Ptrem KIRCHERUM in Turri Babel L. 1. f. m. 16. item in arca Noë L. 3. de divisione Gentium.

chipelagum, seu mare *Ægeum:* habitavit primo *Insulas* Gentium, quas alii nominant *Europam*. Haec tamen divisio non servata semper, cum multos *e Chami*, *Japhetique* posteris venisse *in Asiam*, & *e Semi* propagine plures *in Europam*, & *Africam* migrasse, legamus.

§. 77. R. II. Divisionis, saltem primae, Authorem allegant *Noëmum*, divino lumine ad hanc adductum. Causa primaria haud dubie fuerit multitudo *Noachidarum* immensa, quae circa molimina turris *Babelicae*, ex probato Mathematicorum computo, jam ultra 4195000. excurrerat. 2. Evitatio jurgiorum, atque dissensionum, quae circa primam rerum occupationem facile emersissent, potentioribus minus validis cuncta facile erepturis. 3. Ipsa terrae procuranda cultura.

Author primus Noë; causa multitudo dividenda, dissensio evitanda, cultura terrae procuranda.

Ubi cuncta communia, cuncta facile negliguntur; cessat magnam partem industria in colendis agris, arboribus, procurandisque vitae necessariis &c.

§. 78. R. III. Absolute loquendo, *rerum communio*, maxime immobilium, * qualis habita fuit initio, Creatore Deo terram, maria, & omnia, quae in eis sunt, *Adamo*, ejusque posteris subjiciente, *Naturae*,

Rerum communio fuit naturae conformior.

* Nam greges ovium Abelis, utique ei fuere propriae, uti & alia labore proprio comparata &c. Sic & alia v. g. fructus arborum, & agrorum; animalia item fera, & mansueta, etsi quilibet iis frui licite posset, utpote communia, erant tamen propria primo occupantis, & sic de aliis, eo modo, quo hodie sunt bona derelicta, uti recte advertit Lugo de Justit. disp. 6, sect. 1.

rae, saltem *per se* loquendo, *fuit conformior. Ratio* est, quia *supponit statum naturae rectae*, sublativum frigidi illius verbi: *meum ac tuum &c.* e quo pullulant innumerae lites, jurgia ac bella. * Unde THOMASIUS (a) in statu naturae integrae rejicit recessionem a communione, seu *dominiorum distinctionem.* 1. Quia tritum proverbium, *amicorum omnia sunt communia:* atqui ibi regnasset amicitia maxima. 2. Quia ibi summa fuisset *aequalitas*, opposita statui dominii inaequali: certe divites & pauperes fecisset dominiorum distinctio. 3. Quia divisionis nulla adfuisset causa: sponte proferebat omnia tellus; labor non erat inter molestias; natura paucis contenta, nulla lis, nulla invidia.

Hoc tamen non obstante, semper *licita*, immo, *multiplicato Genere humano*, juxta dicta superius §. 77. fuisset *probabilius* etiam facta divisio *in statu quoque naturae integrae.* 1. Quia probabilius fuisset factus *status*, etiam *civilis*, ex rationibus ibi allatis. 2. Quia non obfuisset perfectae amicitiae, immo profuisset, cum non omnes in naturae dotibus fuissent aequales. 3. Quia non induxisset paupertatem, sed perfectiorem sufficientiam, non invidiam vel lites, quas ejusmodi subordinatio efficacius excluisset.

* Ejusmodi statum repraesentavit primitiva Ecclesia, & etiamnum repraesentant Communitates religiosae teste GROTIO de J. B & P. L. 2. c. 2. §. 1. quem hac ex parte, malignitate sibi consueta, carpunt KEMNITII, OSIANDRI, HENNIGES, & alii.

(a) In Jurisp. Div. L. 2. c. 10. n. 71.

set. Unde errat THOMASIUS, cum scribit: valde errant, qui distinctionem in statu integro, *propter ejus perfectionem*, quaerunt: *quia, ut omnis ordo rectae rationi consentaneus, ita pulcherrimus ordo possidendi res illi statui quam maxime profuisset.* Quasi vero perfectior sit hodie Ecclesiae status, in quo diu, *propter cessationem charitatis*, cessavit communio, prae altero, qui erat in primitiva Ecclesia: & forte ibi etiam fuissent Reges, Electores, Comites, Barones, Doctores, Licentiati, Magistri, Baccalaurei? *quia & horum est pulcher ordo.* Ita ille. Sed haec vana sunt. Nam sicut praesens Ecclesiae status, *cessante charitate*, vel potius increscente Fidelium numero, non est quidem perfectior in se, sed tamen *magis necessarius*, & *utilis &c.* etsi *manente charitate* potuisset, immo multiplicato Fidelium numero probabilius fuisset quaedam rerum divisio, *sed demptis imperfectionibus praesentis status:* ita a pari respectu status integri. Ceterum ordo per Reges, principes, Doctores &c. est ordo, supponens *statum naturae corruptae*, adeoque non comparandus est cum illo ordine civili, quem in statu naturae integrae induxisset *abundantia perfectionis.*

§. 79. Rr. IV. *Posito statu naturae lapsae, & multitudine hominum*, ad rationis rectae dictamina adstringi nolentium, *licita*, * *justa*, *congrua*, *melior*, & ut ali-

Supposito tamen statu naturae lapsae divisio fuit utilior.

* Non enim jus naturale praecipiebat, ut haec bonorum communio semper observaretur: sed eam tamdiu permittebat, donec ex justis causis res seu per occupationem primam, seu alio modo particularibus Dominis attribuerentur. BOECLERUS negat in statu innocentiae debuisse, vel etiam potuisse esse rerum communionem propter ordinem pulcherrimum possidendi res &c. Sed recte refutatur a PUFFENDORFIO L. 4. de J. N. & G. c. 4. §. 13.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0125
DFG

aliqui volunt, a Deo inspirata *Noemo* fuit haec rerum divisio, qua acquirerentur dominia particularia cum aliorum exclusione. Unde cum CLEMENS *I.* summus Pontifex ait: (a) *per iniquitatem factam esse inter mortales divisionem* loquitur *de causa divisionis*, qua multi multa sibi *inique* appropriarunt, ortis inde rixis; non *de ipsa divisione*, facta ex hisce causis. Hinc sicut *mali mores facere solent bonas leges*, ita natura depravata fecit justam, & meliorem rerum divisionem.

Hinc rerum divisio aliis est juris naturalis, aliis est juris Gentium.

Rerum divisio juxta quosdam *juris est naturalis:* quia supposita hominum multiplicatione, praesertim in statu naturae lapsae, natura divisionem rerum exigit, ut *necessarium medium* ad conservandam felicitatem Generis humani, qua sine divisione terra non coleretur, nec evitarentur rixae, atque dissensiones. Juxta alios *est juris Gentium:* quia naturae jure cuncta communia, & licet natura humana exigat conservandam tranquillitatem, non tamen exigit *per se*, conservandam hoc *determinate* medio divisionis, sed *per quodcunque*, determinandum consensu Gentium, quo evitata fuissent jurgia &c. Juxta alios denique originaria acquisitio habebatur per *occupationem;* sed ubi discedere mortalibus placuit a primaeva communione, habebatur *per divisionem*, sic ut de rebus in medio positis, *praevio Gentium pacto*, *saltem praesumpto*, sua cuivis assignata sit portio authoritate *Adami*, vel *Noachi;* vel mutuo con-

(a) C. dilectissimis. 12. Q. 1.

consensu, uti respectu *Lothi* ac *Abrahami &c.* Sed de his infra * expressius mentem nostram declarabimus.

Art. VI.

De origine Imperiorum.

§. 80. Q. *VI. Quid sentiendum de origine Imperiorum?* Origo imperiorum, abolenda Anabaptistis, & Luthero.

R. I. Erronea est opinio *Donatistarum*, *Anabaptistarum*, & etiam *Lutheri* variis in locis, ** quae vel omne imperium tolli, maxime inter *Christianos*; vel id non nisi a Deo irato procedere, adeoque tuta conscientia neminem posse gerere Magistratum, affirmat.

Haec doctrina, Besoldo teste, confundit omnia, Reipublicae est perniciosa, fovet seditiones, & inducit anarchiam exemplo *Judae Galilaei*, tot cladium Authoris, qui & ipse asseruit, solum Deum & *esse*, & *dici* debere *Dominum*.

§. 81. R. II. Falsa etiam est sententia Bodini asserentis, *Regna omnia vi tyrannica coaluisse.* (a) Patet experientia, qua scimus, plura Regna, Populorum consensu erecta, *uti Israeliticum: constitue nobis Regem &c.* (b) Non debetur per se, & abstrahendo ab acquisitionis modo, vi, & tyrannidi.

* P. II. Tit. 2. Instruct. 1.

** Maxime in L. de bello rustico, & aliis, fuse a nobis allegatis P. IV. Coll. Hist. Q. 13. f. 426.

(a) L. 1. de Republica: c. 6.

(b) 1. Reg. 8. 5.

Etsi Imperiorum principium, quod statuunt *in Nemrodo*, Monarcha tyrannico, transmittatur esse malum, * id respectu Imperii est mere *per accidens*, nec *status* Monarchicus malus, sed acquirendi *modus;* cum aliud sit potestas, aliud abusus potestatis. Unde illud Oseae: *ipsi Reges constituunt absque me, Principesque assumunt me inscio:* (a) pertinet ad solos Reges *Israeliticos*, Deo rebelles, ac impios, non *ob potestatem*, sed *ob acquisitionem*, & *usurpationem potestatis:* & licet tyrannis non sit a Deo, *prout est malum culpae*, est tamen a Deo, *prout est malum poenae*, juxta illud ejusdem Oseae: (b) *Dedi tibi Regem in furore meo*: sic contra *Jeroboamum* non permissus pugnare *Roboam*, testante Propheta: *a Deo factum fuisse hoc Verbum.*

Eorum initia ab antediluvianis temporibus petenda.

§. 82. Rx. III. Regnorum prima initia jam antediluvianis temporibus debentur, recte dicente Griphandro, (c) etiam ante lapsum *Adami* futurum fuisse quamdam politiam *non quidem dominandi libidine, sed quodam officio dirigendi. Adamum* paternum quoddam imperium exercuisse in filios, & nepotes, atque post eum Majores in suas familias, constat. Certe *Cainus* jam tunc urbem *Henochiam* condidit, non ut Plato censet, (d) quo se ad-

* Nam sunt, qui Nemrodum negant fuisse Tyrannum, sed asserunt Venatorem, qui grassatores, aliosque facinorosos represserit per suos; & in humani commercii commodum subjugarit.

(a) C. 8. v. 4.
(b) C. 13. v. 11.
(c) Disputatione politica 3.
(d) In Protagora.

adversus feras securum redderet: sed quod homines vivere in societate, rerumque communionem habere, docuit, uti ex ARISTOTELE refert PERERIUS. Immo & filii Dei, ONCKELIO Interprete, filii Principum, & Magnatum dicti sunt.

Regnorum perfectiorem speciem, de qua constet, puta *Monarchicam*, non nisi post diluvium apparuisse, compertum est. Nam etsi Regnum universale nunquam extiterit, per Dei tamen providentiam semper viguit magnum quoddam in Orbe Regnum, quod si minus potentia, celebritate saltem, ac fama antecelluit ceteris, quale novimus primum *Assyricum*, deinde *Persicum*, *Graecum*, & *Romanum*, quod hodie *Romano-Germanicum*.

Etsi perfectior species primo post diluvium invaluerit, in quatuor praecipue Monarchiis.

§. 83. R. IV Imperia *juris Gentium* esse dicunt, quia toti humano Generi communia, & ex ipsis rerum naturis, primaque eorum constitutione oriunda. Unde Philosophus: *nil esse tam aptum ad jus & conditionem naturae, quam imperium:* (a) adeo *ut* CICERONE teste: (b) *sine illo nec domus ulla, nec civitas, nec Genus hominum, nec Mundus stare posset.*

Suntque juris Gentium.

Profecto, uti recte animadvertit Pater MOLINA, etsi in novo Orbe, quem vocant, detecti occidentales Populi nil fere nobiscum commune habeant, quamdam tamen Reipublicae

(a) L. 1. Polit. c. 3.
(b) De leg. in prin.

cae formam ſervare comperti ſunt: ſic *in America* ſaltem Duces habent, ac Capitaneos; *Mexicani* Reges ſtatuuntur electione; *Peruani* etiam ſucceſſione, ut ex hiſtoriis eſt compertum.

Primus Monarcha.

§. 84. Q. II. *Quis fuerit primus in Orbe Monarcha?*

Reſpondet I. PETRUS GREGORIUS TOLOSANUS, (a) *Adamum* fuiſſe primum, utpote a Deo conſtitutum, *ut praeeſſet piſcibus maris, volatilibus Caeli, & univerſis animantibus ſuper terram*, (b) Sed hoc imperium *in creaturas irrationales*, non vero *homines* fuit, adeoque non dicendum niſi imperii veri *aliquale praeludium*. Adde, quod *Adami* imperium in ceteros homines *paternum* ſolummodo fuerit, non *Monarchicum*.

Non Cainus.

Reſpondent alii II. Primum Monarcham fuiſſe *Cainum*, quia primus condidit urbem *Henochiam*. Quod ſi Monarchae nomen ſumatur *late*, pro qualicunque adminiſtratore Reipublicae, ſeu Regulo, quales triginta legimus *a Joſue* debellatos, (c) & *ab Adonibezek* ſub menſam ad colligendas micas detruſos, numero ſeptuaginta, (d) facile damus, ejusmodi parvulum Monarcham fuiſſe *Cainum*. Sed ſi nomen Monarchae accipiatur *ſtricte*, pro Capite ſummo Monarchiae, qualem quadruplicem memorat Scriptura, id merito negamus.

Sed Nemrodus, ſeu Na-

Reſpondent III. Alii, Aſſignando *Nemrodum*, alii *Ninum*, alii *Nabuchodonoſorem*. Sed ſi

(a) L. 19. de Repuplica c. 1. ſect. 2.
(b) Gen. 1.
(c) Judicum 1.
(d) Jud. 1. v. 7.

si Monarchiae primae ortus sumatur *simpliciter*, primus in Orbe Monarcha probabilius fuit *Nemrodus*. Patet ex Genesi, (a) ubi legimus: *fuit autem principium Regni ejus Babylon*, * Si Monarchiae ortus intelligatur *in sensu limitato*, quo ad excellentiae & dignitatis gradum praefiguratum DANIELIS 2. secundo *per caput aureum*, primus Monarcha fuit *Nabuchodonosor*, eo, quod ille Rex primus Monarchiae *Babyloniae* appelletur DANIELIS. 2. buchodonosor.

INSTRUCTIO V.

De cultura juris Naturae, & Gentium in statu Legis scriptae, seu veteris Testamenti.

De jure naturae in statu legis antiquae.

ART. I.

De Connexione juris Naturae cum Lege veteri.

§. 85.

Connexio juris Naturae cum lege vetere.

Quaeritur I. Qua ratione jus naturae & Gentium ex lege Divina scripta sit confirmatum, magisque perfectum ac illustratum?

Jus naturae, etsi distinctum a jure divino, utpote revelato,

R. I. Jus naturale & Gentium, etsi quam maxime distinctum *a jure Divino* positivo (2.) recte tamen consideratur in ordine *ad jus Divinum*, neque sic confunditur, sed magis firmatur, & illustratur. *Ratio*

(a) C. 10. vers. 10. A. M. 1931. diluvii 276.

* Inde notae sunt urbes, a Nemrodo, & Nino erectae, ad littora Tigris & Euphratis: Babylon, Arach, Achad, & Calna in terra Sennaar Gen. 10. v. 10. Ninive, Ursen, Orpha in Chaldaea &c. Videatur Patet KIRCHERUS de Turri Babel L. 2. c. 11. f. m. 96.

Ratio primae partis est, quod jus naturale spectet *officia hominis*, ut ab omni elevatione, & religione revelata *abstracti*; jus vero divinum spectet *officia hominis*, *ut elevati* per leges divinas ad statum supernaturalem, supponitque religionem revelatam: illud deducitur *ex ratione naturali*, nititurque principiis, nulli non cognitis, *& ad omnium captum* attemperatis; hoc habetur *ex Authoritate Dei loquentis*, nec omnibus, sed soli tunc Nationi *Hebraeai* proprium erat, ac revelatum.

Illustratur tamen per jus Divinum.

Ratio secundae partis est, quod ipso PUFFENDORFIO teste, per legem scriptam librosque divinos, lex naturalis quam maxime sit illustrata, *sic ut vix ullum caput sit juris naturalis, quod tactum non sit.* (a)

Addit KEMERICHIUS, *Puffendorfii* enucleator, in legibus scriptis, & *per Moysem* promulgatis, *contineri omnes regulas honesti, decori, & justi, quas & David in suis psalmis egregie illustrarit; Salomon quoque variis sapientiae regulis in suis proverbiis, & Ecclesiaste adauxerit; quin & Prophetae, oraculorum divinorum interpretes, in suis orationibus & explicarint, & inculcarint. Subjungit denique, multos Hebraeorum, qui praecepta morum incorrupta tradiderint, fuisse Syracidem, & Authorem libri sapientiae.* (b)

§. 86.

(a) De discip. Juris naturae c. 1. f. m. 168.
(b) In PUFFENDORFIO enucleato c. 4. praelim. f. m. 18.

§. 86. R. II. Praecepta decalogi praecipue *ad officium hominis* spectant, & jus naturae firmant, ac explicant. Si sub die sabbathi intelligatur *cultus Dei externus in genere*, leges sunt naturales simul, *ac Divinae positivae: naturales* quidem, quatenus mores dirigunt ad honestatem, cordibusque inscriptae omnes homines, imperantes, parentes, & sub quacunque Republica viventes obligant. *Divinae positivae*, quatenus digito divino tabulis quoque lapideis insculptae, Populoque *Israelitico* per *Moysen* sunt traditae.

Sic decalogus est mera confirmatio legum naturalium.

Praeter has leges *naturales divinas*, datae *Hebraeis* sunt aliae leges divinae positivae, cum *ceremoniales*, tum *judiciales*. Illae spectabant ad ritus pro Testamento veteri praescriptos; istae ad justitiae, & Reipublicae administrationem. *Leges divinae*, *quatenus naturales*, incommutabiles sunt, & in utroque Testamento in omnium hominum mentibus permanere, & permanent; positivae erant *Hebraeis* solummodo propriae, & cum eorum Republica sublatae, una cum Testamento veteri, per mortem *Christi* exspirarunt.

Hebraeorum leges ceremoniales & judiciales.

Praeter leges divinas, cum *naturales* tum *positivas*, in Testamento veteri erant etiam variae *traditiones Mosaicae*, & *Pharisaicae*; illae laudabiles, istae vituperabiles. Inter illas erant praecipuae, quod libri, in *Hebraeo* Canone contenti, vere essent divini; quod foemellis esset remedium contra originale, qualecunque tandem fuerit, seu fides Parentum, seu aliquod aliud; quod sacrificia cruenta essent mortis dominicae praefigurativa, & sic de aliis, quae

Traditiones Mosaicae & Pharisaicae.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0133
DFG

quae etsi non scripta, tamen tradita novimus. Inter *Pharisaicas* traditiones erat *lavatio manuum* ante & inter comedendum, (a) fuga Publicanorum, (b) superstitiosa observatio Sabbathi, (c) & sic de aliis, (d) quas saepe reprehensas a *Christo* Domino legimus.

Religio naturalis quo ad praecipua capita, per legem seu religionem revelatam est confirmata, articulisque pluribus illustrata.

§. 87. E. III. Religio naturalis, quo ad praecipua capita, quod nempe *sit Deus;* quod *unus;* quod *providus, puniens malos, & praemians bonos,* non modo per legem, seu religionem revelatam est confirmata,(e) sed & explicata,articulisque pluribus extensa, ac illustrata. (f) Mysterium tamen sanctissimae Trinitatis in Testamento veteri nullibi expresse, saepius tamen *obscure*, revelatum legimus. (g) Multa tamen fuere revelata *de Christo.* Illud Geneseos 3. v. 15. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem; & semen tuum, & semen illius: ipsa* (in textu *Hebraico*) *ipse conteret caput tuum:* illud, inquam, oraculum est quasi fons, ex quo manarunt omnes Dei promissiones, figurae, & visiones de *Christi* passione, & morte adeo-

(a) Matth. 7. & 15.
(b) Matth. 9. Lucae 7.
(c) Matth. 12. Lucae 6.
(d) Matth. 9. 15. 23.
(e) Exodi. 3. v. 14. Ego sum, qui sum: Deut. 6. v. 4. Deus unus est; Sapient. 6. v. 8. aequaliter est illi cura de omnibus.
(f) Quod sit infinite Bonus, Psal. 72. 144. ubique praesens Psal. 134. Immutabilis Num. 23. Aeternus Psal. 89. Omniscius 1. Reg. 2. Omnipotens gen. 17.
(g) Gen. 1. vers. 1. & 26, Gen. 3. vers. 22, 11. v, 7. 19. v. 24. Psal. 66. v. 8.

adeoque totius Ecclesiae lapis fuit, *velut angularis.* *

In specie revelatum legimus, quod Messias esset nasciturus ex semine *Abrahae:* Gen. 22. v. 18. 2. Quod ex familia *David* Jerem. 23. v. 5. 3. Quod ex Virgine. *Isaiae 7. v. 14.* 4. Quod in *Bethleem Judae. Micheae 5. v. 2.* 5. Quod praedicaturus esset evangelium salutis, & pacis, idque confirmaturus multis prodigiis. *Isaiae 61. v. 1.* item *35. v. 4.* 6. Quod infanda passurus. *Isaiae* pluribus locis. 7. Quod descensurus ad inferos, & tertia die resurrecturus. *Psal. 15. v. 10.* 8. Quod ascensurus ad Coelum. *Psal. 67. v. 10.* 9. Quod sessurus ad dexteram Dei Patris, *Psal. 109. v. 1.* 10. Quod missurus Spiritum sanctum. *Isaiae 44. v. 3. Joël 2. v. 38.* 11. Quod judicaturus vivos, & mortuos. *Psal. 95. v. 13.* & sic de aliis, quae indicant, *Christum ut hominem,* in Testamento veteri *clare* praenuntiatum; *subobscurius tamen, ut Deum:* uti patet ex illo *Psal. 2. v. 7. Filius meus es tu, ego hodie genui te,* ex quo loco probat Apostolus: *Hebr. 1. v. 4. Christum* esse majorem Angelis. Item: *Dixit Dominus Domino meo, Psal. 109. v. 1.* quem locum ipse *Christus Matth. 21. v. 44.* explicat de sua divinitate. Clarius locutum legimus *Isaiam 35. v. 4. Deus ipse veniet & salvabit vos.* Porro in Lege veteri fidem in *Christum,* ut Redemptorem,

* Huc pertinet illud, quod Pater KIRCHERUS noster refert Tom. 1. Oedipi Aegypt. f. 110. missam nempe ad se tabulam, descriptam iisdem characteribus, qui legunturin saxo quodam posito ad radices montis Horeb, ubi lex data MOYSI est. Erat scriptura illa plerisque linguarum orientalium peritis nodus, plusquam Gordius, quam tameu Pater KIRCHERUS, per combinationem triplicis linguae, Hebraeae scilicet, Samaritanae, atque Syriacae sic evolvit cum omnium polyglottorum approbatione & calculo: Deus Virginem concipere faciet, & ipsa pariet filium. Oraculum prorsus simile illi Isaiae 7. v. 14. Ecce virgo concipiet, & pariet filium,

rem, fuisse necessariam ad salutem, certum est, AUGUSTINO teste, (a) & primum, qui crediderit in *Christum* fuisse *Adamum*, probat S. HIERONYMUS. (b)

ART. II.

De juris naturalis conditione apud Gentiles in statu Legis scriptae.

Durante statu Testamenti veteris conditio disciplinae juris naturalis apud Gentiles sat erat imperfecta.

§. 88. Q. *II. Quae inter Gentes illo aevo fuit tam juris naturalis, quam moralis Philosophiae conditio?*

R. *Admodum imperfecta.* Ratio est, quod principia vera circa officia hominis, falsis sophisticisque sic depravarit Sophorum lusca nimis prudentia, vel potius coecitas oculata, ut *ratio justi, honesti, decorique* saepe non nisi in spissis tenebris scintillarit.

Id unum apud omnes sana ratio inconcussum reliquerat, officium hominis consistere *in operatione ad finem;* finem vero esse *felicitatem*, cujus vera cognitio ad recte vivendum, maximum habet momentum, eo quod ex illo discamus, *quid sit agendum, quid fugiendum*, ut recte tradidit ARISTOTELES. (c) At tota diversitas antiquorum erat *de fine, Ciceroni* si fides; quem verum, & ultimum hominis, cum non rite perspectum haberent in ethnica illa caligine, licet, tralucente paululum ratione, campos elysios, seu tartara sibi post fata proponerent, factum est, ut extra *veram felicitatem, seu finem* aberrantes, ad alios spurios sua

(a) Epist. 89. ad HILARIUM Q. 3. & L. 1. contra duas epistolas Pelagianorum c. 7.
(b) L. 3. Coment. ad Ephesios.
(c) 1. Ethicorum.

sua praecepta dirigerent, & in officiis hominis, eorumque principiis, ad tam diversa avia dilaberentur.

§. 89. Q. III. *Quos fines, & qualia principia statuerunt illius aevi Sophistae?* Felicitas hominis.

R. *Varia*, sic, ut Sancto AUGUSTINO teste, (a) MARCUS VARRO ea curiosius scrutatus, sectas octoginta octo ultra ducentas enumerarit. *

Tres tamen prae ceteris erant famosiores: quid Stoicis, Epicureis, Peripateticis. *Epicuraei*, ** qui finem seu felicitatem statuerunt *in bonis corporis, ac fortunae:* unde negarunt providentiam Divinam, & animae immortalitatem. Alii cum *Seneca* & *Stoicis* finem, seu summum bonum, fixerunt *in bonis animi:* hinc inter alia ajebant, cuivis in sua virtute gloriandum; ad se se liberandum a miseriis licitam esse occisionem sui; passiones animi esse vitiosas, omnia regi fato; Deum esse animam Mundi &c. (b) Alii cum *Aristotele* & *Peripateticis* finem quaerebant *in complexo ex corporis, animique bonis:* hinc admittebant triplicis Generis bona, *externa*, quae *parva; corporalia, quae media;* virtutes, *quae magna bona* nominabant: sic unum bonum alteri subordinabant, eo quod bona externa subserviant

(a) L. 9. de Civit. Dei c. 7.

* Huc spectant GRAECI Sapientes, immo & Poëtae, quorum apophtegmata, ad morum doctrinam spectantia, adhuc extant. Huc pertinent moralia instituta Pythagorae. Item inter barbaras Gentes SABII, CHALDAEI, PERSAE, INDI; cumprimis vero Sinenses, in quorum scitis veterioris quidem sapientiae vestigia, sed mixta superstitiosis, & perversis dogmatibus, tectaque mysticis ac hieroglyphicis involucris, reperire est.

** Quidquid sit de EPICURO, de quo multi male, non nulli bene; illud certum, ejus sectam apud Veteres male audiisse.

(b) Videatur CORNELIUS a LAPIDE ad acta Apostol. c. 17. v. 18.

corpori, corpus animae, anima operationibus virtutum, & honestatis, ac proin beatitudinem hominis in operationibus virtuosis sitam definiebant, *quod sit operatio virtuosa animae, non carens bonis externis, & corporalibus, tanquam adminiculis, conjuncta honestati, & jucunditati, quae ex honestate actionis oritur.*

Unde systema Veterum triplex, quo vel corporis animique bona propter virtutem; vel virtutem propter haec bona; vel utraque propter se appetenda esse, docebant.

§. 90. Q. IV. *Quod fuerit systema Veterum circa officium hominis, & ejus principia?*

R. Illud ex VARRONE refert S. AUGUSTINUS: (a) ad beatitudinem, seu finem hominis indagandum, teste *Varrone*, posuerunt *tria quaedam* ipsius naturae ductu *cognata capita*, quae homines absque doctrinae adminiculo (seu virtutis adscitae, uti ajebant) *quasi naturaliter appeterent.* Haec inter tria capita primum erat *Voluptas*, qua delectabiliter moventur corporis sensus: alterum erat *quies*, seu *carentia molestiae corporalis:* tertium *utraque simul:* quod complexum exprimebant *per prima naturae*, denotantes *incolumitatem hominis* in corpore & animo, quae habetur per *integritatem membrorum, valetudinem, sensus integros, carentiam doloris in corpore*, uti & per ea dona, *quae in hominum ingeniis* reperiuntur.

Haec dixerunt esse *virtutum semina*, quibus, si adolescere homini liceret, quin ab opinionibus pravis, veluti spinis succrescentibus praefoca-

(a) De Civit. Dei L. 19. c. 1. 2.

focarentur, ipsa hominem ad beatam virtutem perducerent. Verbo: haec tria, scilicet *voluptatem*, *quietem*, & *utrumque simul*, seu *prima naturae* ita esse in homine dicebant, ut *virtus*, quam postmodum adjicit doctrina ac institutio, *propter haec* sit appetenda; aut ista sint appetenda *propter virtutem*; aut utraque *propter se*. Inde VARRO, ut diximus, tot varias sectas deduxit, quas S. AUGUSTINUS reduxit ad tres, quae fiunt, cum vel prima naturae *propter virtutem*; vel virtus *propter prima naturae*; vel utraque, id est, virtus, & prima Naturae *propter se* sunt appetenda.

Adstruentes insuper vitam socialem.

Denique vitam beatam etiam *socialem* esse perhibebant hi Sophi, quae & amicorum bona *propter se* diligat, sicuti sua, eisque propter se ipsos hoc velit, quod sibi, sive in domo sint sicut *conjux*, *liberi*, aliique *domestici*; sive in loco, ubi domus est, sicut est *pagus*, *oppidum*, *urbs*, ut sunt hi, quos *cives* dicimus; sive in Orbe toto, ut sunt Gentes, quas *humana societas* conjungit. Et hoc erat systema, vel potius Chaos Sophorum veterum, dum, circa hominis beatitudinem vagabundi, *defecerunt scrutantes scrutinio*. (a)

ART. III.

De disciplinae naturalis tantopere corruptae causa.

Causa moralis Philosophiae adeo praeostetae, apud Gentiles erat error in fine, seu genuina ho-

§. 91. *Q. V. Quae erroris tanti, & tam variae aberrationis causa fuit apud Sophos Gentiles?*

R. Quod errarint *in fine*, seu vera hominis felicitate, quae non *in bonis creatis*, *imperfectis*, *incertis*, *caducis* cum vita *labentibus*;

(a) Psal. 63.

minis felicitate, dum caducam ſtabili praeferrent,

bus; ſed *in bono increato, perfecto, certo, ſtabili,* ac poſt fata *perenni,* hoc eſt, *in cognitione & amore, ſeu fruitione Creatoris* conſiſtit, ſaltem *naturali qualicunque,* id quod, *ipſa natura dictante,* omnibus notum eſt, abſtrahendo nempe, an ipſa immortalitas animae, hujusque ultimi boni fruitio *perpetua, ex ſolo naturae lumine,* omnibus cognita eſſe poſſit, qua de re per decurſum uberius diſſeremus.

Hic nobis ſufficit illud Divi AUGUSTINI: (a) *Dicebat Epicuraeus: mihi frui carne bonum eſt. Dicebat Stoicus: mihi frui mea mente, bonum eſt. Dicebat Apoſtolus, mihi autem adhaerere Deo, bonum eſt. Errat Epicuraeus; fallitur Stoicus. Tunc enim recte anima vivit, ſi non ſecundum carnem, neque ſecundum ſe ipſam vivit, ſed ſecundum Deum: ſicut enim anima carnis, ita Deus animae vita eſt.*

Hoc eſt,

§. 92. Q. *VI. Quis ex iſthoc errore finis profluxit error in naturalis juris principia circa officium hominis?*

Dum negligerent finem ultimum fruitionis divinae; uti & medium, ſeu vitam naturae rationali conformem,

R. I. *Aeque multiplex.* Cum enim, ut diximus, creaturae rationalis *finis ultimus,* ſeu felicitas ſumma, conſiſtat in fruitione Creatoris, ſaltem naturali; cum ad hunc finem ſit medium unicum *vita conveniens naturae rationali,* ſequitur, officium hominis in hoc Mundo unicum eſſe, in

ſunt

(a) Apud Cornelium a Lapide ad Epiſtolam ad Romanos c. 8. n. 123.

actionibus omnibus eo intendere, *ut vivat vitam conformem suae naturae*, seu ut agat ea, quae naturae rationali sunt *convenientia*; vitet vero ea, quae illi *disconvenientia*.

Dum negligerent vera Naturae principia honesti, decori, ac justi.

Porro *principia*, in ordine ad talem vitam, sunt *dictamina*, seu *praecepta naturalia*, quae homini exhibet *lumen intellectus*, naturae ejus inditum, circa actiones suas in genere moris dirigendas, per quod discernit inter ea, *quae decent*, & *dedecent* naturam rationalem, judicatque *bonum*, inter & *malum*; *honestum* ac *inhonestum*; *virtutem* ac *vitium*, sic ut illa sit amplectenda, hoc fugiendum. Quod si penitius indages in ista principia, naturae rationali *per se nota*, & implantata circa actiones, in genere moris dirigendas, reponit ANGELICUS, esse praecipue tria; nempe, *ut homo vivat ex honestate*. 2. *Ut vivat ex ratione*. 3. *Ut vivat ex justitia, & jure*. In quibus principiis observandis situm est *officium* hominis *universale*, seu *officium officiorum*, quamdiu in Mundo est, ut nempe cuncta agat ad normam *honesti*, *rectae rationis*, *& justi*. His suppositis, *per argumentum a contrario*, jam ultro sese denudat multiplex Sophorum gentilium error. Unde

Dum in mediis sisterent, veluti fine.

§. 93. R. II. Errarunt Veteres. *In fundamento* seu *fine*, quod in *subordinato ultimum*, hoc est, *in medio finem* statuerent, nempe in creaturis, bonis corporis, & animae, seu sana mente, vitaque naturae conformi, quae creaturam *disponere* ad felicitatem ultimam, reddere vero *plene* beatam non potest. Siquidem satiativa beatitudo animae rationalis non in

hac vita per creaturas, utpote caducas; sed solummodo post vitam in Deo obtineri potest, quam cum non nisi a longe perspicerent Veteres, & *in creaturis*, non *in Creatore; in ipso homine*, non in hominis Conditore quaererent, *dereliquerunt fontem aquae vivae, fodientes sibi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas.* (a)

Et principia spuria, ex carne ac sensibus deducta, sectantur.

Errarunt quoque in Principiis, quae non *ex recta ratione*, sed *ex carne* & *sensibus* deduxere: nam sicut vera principia *ex ratione*, ita falsa fluunt *ex carne*, seu in *Lipsiana* phrasi, (b) *ex opinione*, ac sensibus: siquidem recta ratio nil aliud est, quam *verum de rebus humanis judicium;* opinio contra *judicium fallax*, sic ut ex hoc gemino fonte *& virtutes & vitia* oriantur in rebus humanis. Hinc sicut recta ratio suggerit principia vera v. g. *vivendum esse ex honestate, ratione, justitia*, adeoque vitandum esse *turpe; honestum* esse praeferendum *utili*, & *jucundo*, &c. ita *opinio*, ac *sensus* inclinat ad principia, rationalis juris eversiva, v. g. *Vivendum esse ex passione, utile & jucundum honesto praeferendum*, & sic de aliis monstris, in quae abstractos novimus veteres illos Sophistas potius, quam Sophos.

Art. IV.

De Philosophiae Gentilis applicatione ad eruendas naturae leges.

Ex testimoniis Sophorum gentilium non

§. 94. *Q. VII. An ex Gentilium Sophorum dictis fluat legitimum argumentum pro*

(a) Jeremiae 1.
(b) De constantia L. 1. c. 4. & 5.

pro eruendo, adſtruendoque jure Naturae, ſic ut illatio valeat: hic actus pro honeſto, vel inhoneſto eſt agnitus a Gentilium Sophis: ergo eſt naturae lege prohibitus, vel praeceptus?

probatur jus Naturae

R. I. *Immediate* non fluit, ut patet: ſiquidem jus naturae, ratioque honeſti ac inhoneſti non tam *ex teſtimoniis Gentilium* mere extrinſecis, quam ex *natura actus*, principiisque intrinſecis eſt determinandum.

Immediate, utpote ex principiis intrinſecis eruendum.

Fluit tamen *mediate*, tanquam a ſigno extrinſeco, ſatis probabili, ſic ut ſenſus ſit: *hic actus pro honeſto, vel inhoneſto eſt agnitus a Gentilium Sophis, non niſi ſolo rationis lumine plerumque praeditis: ergo indicium eſt, in ipſa materia ſubeſſe rationem honeſtatis, vel inhoneſtatis, ſic ut a natura prohibitus ſit, vel praeceptus. Ratio eſt:* quia judicium Sophorum eſt judicium prudentum: ergo habet fundamentum in rei natura, quod ipſa eſt ratio conformitatis, vel difformitatis cum Natura.

§. 95. R. II. Unius, alteriusve pronuntiatum non eſt indicium, ſemper ſufficiens, inferendae conformitatis, ſeu difformitatis naturalis, niſi haec ex ipſa qualitate actus ſatis traluceat. *Ratio eſt:* quod Gentilium SOPHI (queis Oratores, Hiſtoricos, atque Poëtas jure accenſeas) vel ſint *Aegyptii*, *Graeci*, vel *Romani: at Aegyptii* ab *Hebraeis; Graeci* ab *Aegyptiis; Romani* a *Graecis* rudimenta legum traxere, nec MOYSIS volumina anti-

Neque ſufficiens eſt pronuntiatum unius, vel alterius, forſan aliunde hauſtum.

quis Sophis fuere incognita, praeterquam, quod illi Populi, haud longa terrarum intercapedine a se invicem distracti, ex perpetuo commerciorum usu, belli pacisque negotiis publicis, & vitae quadam, atque morum convenientia, facile in quasdam conditiones tacito consensu transire potuerint. Unde forsan non immerito quandoque vapulat GROTIUS a suis Scholiastis; & VALENTINUS ALBERTI *a* THOMASIO, (a) dum jus naturae satis demonstrasse non raro se autumant, *si, rationis loco,* unius alteriusve Sophi gentilis testimonium exhibuerint.

Consensio tamen non male a Grotio admittitur pro argumento saltem extrinseco.

Haud tamen merito iidem Authores GROTII regulam seu reprobant, seu observationibus suis obscurant, qua statuit, (b) argumentum ex testimoniis Gentilium, *siquidem sit discrete adhibitum*, ad juris naturalis probationem (saltem extrinsecam & mediatam) non esse inutile. *Rationem* addit, quia, *cum multi, diversis temporibus ac locis, idem pro certo affirmant, id ad causam universalem referri debet, quae in quaestionibus juris* (seu materia morum) *alia esse non potest, quam aut recta illatio, ex naturae principiis procedens, aut communis aliquis consensus: illa jus naturae indicat; hic Gentium, quorum quidem discrimen non ex ipsis testimoniis, sed ex materiae qualitate, desumendum est.* Hinc ejusmodi sensus, atque consensus, etsi *partialiter* forsan innixus cuidam noti-

(a) In programmate f. 60. Item L. 1. c. 2. n. 70. Item L. 3. c. 2. n. 12.

(b) In prolegomenis de J. B. & P. n. 40.

notitiae ex *Hebraeorum* commercio hauſtae, *principaliter* tamen *praecipue* fundatus praeſumitur *in recta illatione*, *ex naturae principiis procedente*, qua ſine notitiam illam, ut pleraque alia Gentis *Hebraeae* ſcita, gentiles hi Sophi potius inter ſuperſtitioſa phantaſmata rejeciſſent. Neque recte THOMASIUS ad univerſales cauſas, abſque omni limitatione, *refert legem Divinam*, (a) cui, tanquam cauſae, ejusmodi Gentilium effata ſuam originem debeant: nam lex Divina, ut a naturali diſtincta, partialis eſt cauſa non Gentilibus, ſed ſolis Fidelibus manifeſtata, ac cognita.

§. 96. R. III. Conſenſus unanimis tam Gentilium, quam Fidelium, doctorum & indoctorum, omni loco & tempore, in materia morum, eſt argumentum legitimum, ex quo, *mediate* ſaltem, eruitur jus naturae, actuumque honeſtas, vel inhoneſtas. *Ratio eſt*, quod alias natura foret male conſtituta in ordine ad ſuum finem; deficeret in fundamento honeſtatis, redundaretque imperfectio in Deum, ut Authorem naturae, ſicuti alibi fuſius demonſtrabimus.

Unde a fortiori conſenſus omnium Nationum univerſalis, in materia morum, legitimum eſt argumentum.

Eo forſan reducas illud SENECAE: (b) *apud nos veritatis argumentum eſt, aliquid omnibus videri: ſic Deos eſſe (quo ad ſubſtantiam*, ſeu praedicatum ſupremi cujusdam Entis, non *quo ad numerum*) *inter alia colligimus, quod omnibus opinio de Diis inſita eſt: nec ulla Gens usquam eſt adeo extra leges, moresque projecta, ut non aliquos Deos credat.* Cum *de animarum*

(a) L. 3. c. 2. n. 16. & 17.
(b) Epiſt. 117.

rum aeternitate (potius immortalitate, prout dicit durationem, quantamcunque demum ultra fata hujus vitae extensam) *differimus, non leve momentum apud nos habet consensus hominum, aut timentium inferos, aut colentium. Utor hac publica persuasione: neminem invenies, qui non putet & sapientiam bonum, & sapere.* Ita ille.

Art. V.

De morum corruptela durante statu legis scriptae.

Corruptela morum in Testamento veteri

§. 97. Q. *VIII. Quae & quanta fuerit morum in Orbe corruptio illo aevo legis scriptae, seu ante Christum natum?*

Magna etiam in Populo electo ex Gentium assuetudine.

R. I. *Etiam in Populo electo, seu Israëlitico, magna.* Etsi Naturae leges per scriptam fuerint roboratae, magis perfectae, ac sublimatae; nihilosecius Gentium assuetudine pars *Judaicae* Nationis potissima, non modo praecepta Divina ac positiva, sed & naturalia pene dedidicit.

Res patet (1.) Ex tot Prophetarum testimoniis, querelis, lamentationibus, minis. 2. Ex decem Tribubus, in foedum schisma, ac *Idolomanniam*, per *Roboamum* delapsis. 3. Ex tot poenis captivitatum, ac servitutum; ex sceptro *a Juda* ablato; ex jugo, *a Romanis* imposito. 4. Ex Sacerdotio foedum corrupto; ex ipsa lege, per *Pharisaicas* superstitiones adulterata; ex tota Synagoga, ad repudium sensim se disponente. &c. &c.

§. 98.

§. 98. R. II. *Quantum ad Ethnicos fatendum est, quod non nulli Philosophi, naturae leges utcumque agnoverint, vitamque iis canformen publica doctrina professi sint.* Sic *negari nequit* I. Fuisse inter illos Sapientes, maxime STOICOS, * qui officium hominis erga Deum, proximum, ac se se ipsum, praeceptis, rationi quam maxime congruis, stabiliverint, uti Author est TULLIUS. (a)

Major apud gentiles Sophos, Vita doctrinae, utcunque sanae.

Profecto non pauci inter prima principia numerabant, *honestatem vel solam, vel maxime propter se expetendam esse:* unde STOICI *omnem;* ACADEMICI *praecipuam partem beatitudinis naturalis in virtute* collocaverant. Hi certe etiam in illa Idolomanniae caligine, quae universum pene Orbem oppleverat, argumentis, aeque multis ac validis, contra sequiores Sophastros vindicabant *hoc suum proprium officium hominis,* quem *ad virtutem & honestatem,* non *ad scelera & turpitudines* natum, & ejus *beatitatem naturalem in honesta,* ad rectae rationis, & virtutis leges *exacta vita* sitam esse; non vero *in sensuum illecebris, & affectionibus, aliisque bonis externis,* propugnabant; immo & confutabant eorum errorem, *qui utile* praeferrent *honesto,* & actiones hominis *ex suis commodis & non ex honestate* metirentur. **

Ne-

* His certe GREGORIUS NAZIANZENUS in epistola ad EUDOXIUM Rhetorem, in doctrina morum, principem locum adjudicat.

(a) L. 1. & 3. offic. qui & ipse egregium opus hoc de officiis ad ductum praecipue Stoicorum conscripsit.

** Inde PUFFENDORFIUS c. 1. §. 1. de origine Discip. juris Nat. uber quoque fuit proventus Philosophorum moralium, quibus circa mores hominum, ad dictamen sanae rationis componendos, opera est posita.

Et Naturae legibus apud quosdam satis conformi.

Negari nequit 2. Non paucos ex illius aevi Philosophis, solo dictante rationis lumine, per praecepta & apophtegmata, propemodum *Christiana*, mores & officia hominis formasse, ac reformasse.

Exemplo sit SENECA, ob doctrinam non semel *Christiani* cognomine honoratus, qui de beata vita scripsit: (a) *Beatitudo est vita conveniens naturae suae, quae non aliter contingere potest, quam si primum sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suae. Summum bonum est animus, despiciens fortuita, virtute laetus, cui unum bonum honestas, unum malum turpitudo.* Recte, si modo hoc bonum ad acquirendum summum & ultimum ordinetur. Exemplo sit PLATO, ob doctrinae praestantiam etiam *Divinus* non nullis dictus, qui AUGUSTINO teste (b) finem hominis esse docuit *secundum virtutem vivere, & ei soli convenire posse, qui notitiam Dei habeat, & imitationem, nec esse aliam ob causam beatum: idemque non dubitat, hoc esse philosophari, amare Deum, cujus natura sit incorporalis: ipsum autem verum, ac summum bonum dixit Deum:* unde *Philosophum vult amatorem Dei, ut, quoniam Philosophia ad beatam vitam tendit, fruens Deo sit beatus, qui Deum amaverit.* Haec S. AUGUSTINUS *de Platone*, cujus Philosophiae primas tribuit, praesertim in moralibus, eo quod PLATONICI proxime ad fidei *Christianae* veritatem accedant. *

§. 99.

(a) C. 1.

(b) De Civitate Dei. L. 8. c. 8.

* Sunt, qui haec sensa de Deo, ex IEREMIA Propheta, PLATONEM hausisse, existimant.

§. 99. &. III. Nihilominus major ac generarlior fuit morum & juris naturae corruptela apud veteres Sophos Gentilium. Etsi enim rationis lumen sat clare illis affulserit, constat tamen, hoc ab animi pathematis, veluti totidem nebulis, fuisse haud modice obfuscatum. Accessit non raro *habitus depravatus*, quo rectum judicium amplius corruptum fuit, sic ut recta ratio circumobsessa, velut scintilla inter vapidos aeris fumos, intermicuerit quidem, sed sua luce haud praevaluerit. * Inde factum, ut in illos, quos diximus, errores, circa veram beatitudinem, in Deo quaerendam prolapsi sint: immo *cum cognoverint Deum, nec tamen ut Deum glorificaverint*, teste *Apostolo Gentium*, (a) *obscuratum est insipiens cor eorum, traditique sunt in passiones ignominiae.* Hinc

Depravati tamen animi nebulas quasdam admiscendo.

Plerosque, quos antiquitas colit tanquam sapientes vitam duxisse, intolerabili arrogantia, spurcitiis, flagitiisque turpissimis inquinatam,

Neque vitam ac mores ex toto ad illius normam

* Animadvertit hoc ipsum etiam KEMERICHIUS in Pufendorfio enucleato c. 4. de Hist. J. N. n. 27. f. m. 20. Generatim de omnibus his Sophorum sectis affirmare liceat, eas honesti, decori, & justi regulas neque exhausisse, neque distinxisse. Ipse PUFFENDORFIUS de orig. Discip. Juris. Nat. c. 1. §. 4. f. m. 171. ait, Veterum Philosophorum monumenta non paucas quidem sententias continere ad jus Naturae illustrandum facientes; ut tamen longe minoris sint, quam exspectari ab illis par erat, quibus haec praecipua esse opera debebat, mores hominum ad legem naturalem formasse &c.

(a) Ad Rom. 1. v. 21.

conformando.

tam, auctor est DIOGENES LAERTIUS (a) Nam 1. PERIANDER, inquit hic Author, *Cratea*, propria matre sua, abusus est. 2. SOCRATES ALCIBIADI in deliciis fuit. 3. THEODORUS ait, sapientem publice absque pudore scortis congressurum. 4. PHAEDON, captus ab hostibus, infami se quaestui addixit. 5. STELPO, praeter uxorem, *Micarete* pellice utebatur. 6. MENEDEMUS notatur nimium fuisse familiaris amasio *Asclepiadis*. 7. ARISTIPPUS testatur PLATONEM fuisse captum amore *Stellae* Astrologi, & *Dionis*: alii *Phaedrum* addunt; alii etiam *Alexin*. 8. DION DORYSTENITES *Theodotae* & *Philetae* scortis palam congrediebatur: duos itidem adolescentes, *Demetrium & Myrleanum Leocharem*, turpiter amavit; unde *ab* ARISTONE CHIO paederastes est appellatus, 9. ARISTOTELES *Hermiae* concubinam, ad usque insaniam latreutici cultus, amasse traditur. 10. DEMETRIUS PHALEREUS, qui trecentis & sexaginta statuis honoratus est, *a* CLEONE turpia est perpessus. 11. ARISTENES dicebat, Sapientem formosissimis quibusque mulieribus congressurum. 12. DIOGENES volebat communes mulieres, & filios. 13. Idem dogma in Republica statuebat ZENO. 14. CHRISIPPUS, nec abstinendum matribus, filiabus, ac filiis, censebat. 15. EUDOXUS *Theomedonti Medico* in deliciis fuit. 16. EPICURUS, *Leontia* & *Themistia* meretricibus; immo & *Pythocle* adolescente ubusus scribitur, & sic de aliis. Ita CORNELIUS ex LAERTIO, etsi unum & alterum non nulli excusent. *

(a) Apud CORNELIUM a LAPIDE in c. ad Rom. v. 26.

*De SOCRATE BRIETIUS ad annum 3654. Si vera sunt, quae de Deo moriens dixit, de ejus salute cum aliquot Eruditis dubitare licet: eundem, paederastias injuste accusatum, damnatumque a populo, fortiter cicutam bibisse scribit.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0150
DFG

Corruptio maxima, prorsusque infanda fuit in cetera Gentilium foece, sic ut, inversis eversisque naturae legibus per corruptissimos moris, & idolomanniae contagionem universalem, totus Orbis vitiorum veluti catacliſmo fuerit inundatus, dum tandem apparuit Iris illa, ex rore coelesti deplua, CHRISTUS scilicet, *Reparator* Orbis. Maxima denique corruptela apud ceteros.

INSTRUCTIO VI.

De ulteriore progressu, majorique perfectione Juris naturalis, ac Gentium, in statu Legis novae, seu Testamento Gratiae.

ART. I.

De Legis novae aptitudine ad disciplinam juris Naturae.

§. 100.

Quaeritur I. Quid lucis, ac perfectionis attulerit Philosophiae naturali, atque morali Lex Evangelica Christi Salvatoris?

℟. I. *Splendoris attulit plurimum, sic ut jus naturae, idololatricis tenebris prope ex-* Lex evangelica Naturae legem & reparavit, & illustravit.

---

bit. ERASMUS scribere ausus est, vix me contineo, quin dicam: Sancte Socrates, ora pro nobis. EMANUEL THESAURUS L. 2. Phil. Mor. c. 3. & 5. EPICVRO tribuit vitam eremitica magis austeram, aitque finem non posuisse in voluptate, sed in mortificatione, seu extinctione passionum, ac quiete mentis. Quid quid sit de his, id dicimus, sanctum BERNARDUM non male scripsisse de PETRO ABAILARDO Platonizante: dum multum sudat, quomodo Platonem faciat Christianum, se probat ethnicum: Videatur CORNELIUS noster.

extinctum, non modo reparavit, sed & ad nativum splendorem evexerit.

Teste Puffendorfio.

Declaratur a PUFFENDORFIO. (a) In libris novi Faederis, inquit, praecepta legis naturalis passim *luculentissime* inveniuntur expressa, & quidem, ut illa non solum jubeantur exerceri citra ullum Nationis discrimen, *sed & omnibus cum requisitis, quae perfectam actionem absolvunt.*

Ut ea omnia *ad unum caput, velut ad legem quampiam fundamentalem*, possent revocari, ex qua ceterae perspicua consecutione deducerentur, ipse Salvator noster, eum in finem, *dilectionem* proposuit, quae cum nostra Societate (loquamur universalius *cum humanae vitae felicitate*) quam amicissime conspirat: nempe *diliges Deum & proximum sicut te ipsum, sic ut, quod tibi non vis, alteri ne feceris &c.* Addit: Isthaec praecepta omnibus modis illustrare conati sunt, qui in libros Divinos edidere commentarios, tantum non infinitos, sic ut in Theologia *Christiana* nullum praeceptum desiderari videatur, quod ad regendas in universum hominis actiones, moresque faciat. Ita ille. Ad PUFFENDORFII mentem scripsit quoque ejus Enucleator KEMMERICHIUS: (b) sed nova lux verae Sapientiae exorta, suusque juri naturali splendor est restitutus, dum CHRISTUS servator, doctrina & veritate coelesti, Orbem illustrare caepit, eandemque Apostolis ulterius explanandam demandavit. Ita illi.

§. 101.

(a) De discipl. Juris Natur. c. 1. n. 2. f. m. 169.
(b) In PUFFENDORFIO enucleato c. 4. n. 30. f. m. 21.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0152
DFG

§. 101. R. II. *Lex Evangelica suo splendore naturalis juris principia sic illustravit, ut ea etiam perficiendo in multis correxerit, ac elevarit.*

Immo in multis perficiendo ac emendando elevavit, naturali jure ad perfectionis Evangelicae culmen provecto.

Declaratur. Occurrit multiplex in Evangelio locus, ubi CHRISTUS Naturalis juris dictamina a *Christianis* distinguit, perficit, ac elevat ad gradum Natura altiorem.

Sic legimus (a) *Audistis, quia dictum est, oculum pro oculo, & dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi & alteram.* Rursus: *Audistis, quia dictum est, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum? Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos &c. si salutaveritis fratres vestros tantum, nonne & Ethnici hoc faciunt?* Sic APOSTOLUS GENTIVM: (b) cum *Gentes*, inquit, *quae legem non habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt, ejusmodi legem habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente ipsis conscientia.* Verbo: notum est illud: *Date Caesari, quae sunt Caesaris, & quae sunt Dei, Deo:* ubi officia hominis, qua hominis, & qua CHRISTIANI, sat indicantur, & distinguuntur. Recte BUDDAEUS: (c) Ea utique *Christianae* doctrinae est indoles, ut praeter fidem, vitam quoque, ad omnem honestatem compositam, ab hominibus exigat, modo quidem longe excel-

I 2

(a) Matth. 5. v. 38.
(b) Ad Romanos. 2. v. 14.
(c) In Hist. Juris Nat. f. m. 13.

cellentiore, quam ut ad mores christianos formandos sola sufficiat ratio: at tamen modo tali, quo ex rationis praescriptis honesta neutiquam habeantur pro turpibus, sed & ceterae virtutes, propriae *Christianis*, uti & illae, quae omnibus communes sunt, commendentur, Servatore ipso subinde ad rationis dictamen provocante.

Art. II.

De Patrum studiis respectu juris Naturae.

§. 102. Q. II. *An sanctorum* Patrum *monumenta lucis quidpiam disciplinae juris naturalis attulerint?*

Crises DD. Protestantium de SS. Patribus.

R. I. Si DD. Protestantium crises venari volupe, Patres locavere non inutilem operam, etsi imperfectam, utpote juris naturalis cum Christiana ethica, ac morali Theologia confusivam. Ita Puffendorf:

Puffendorf.

Puffendorf de Ss. Patribus ita pronuntiat: *Ex commentariis eorum, quibus primaeva & genuina religionis Christianae dogmata unice cordi fuere, plurimum* lucis, & subsidii, disciplinae juris naturalis accessisse fatetur, etsi naturalis juris principia cum *Christianis* male confusa non semel pronuntiet.

Kemmerich.

Breviter ejusdem enucleator: (a) *Patres* Ecclesiae quoque de officiis hominum & *Christianorum* commentati sunt, sed philosophiam ethnicam doctrinae *Christianae* parum feliciter saepe junxerunt.

Grotii & Ziegler.

Etiam Grotius haud nihil defert sanctorum Patrum effatis, quo ad ea, quae *magna cum asse-*

(a) KEMMERICHIUS l. c. n. 31, f. m. 21.

asseverationе, & quasi comperta, affirmant, eoque magis, *quo & plurium apparet consensus, & propius acceditur ad primae puritatis tempora, cum nec dominatus adhuc, nec coitio ulla primitivam veritatem adulterare potuit.* (a) Paraphrasin subjungit ZIEGLERUS: post priora enim quinque secula *Anti Christi* machinationes magis magisque invaluerunt, propter quas cum inficeretur in dies Ecclesia, mirum non est, Doctoribus talia excidisse, quae a puritate prioris Ecclesiae multum recesserunt. Recte igitur GROTIUS consensum Patrum, *ad primae puritatis tempora*, restrinxit, quippe quibus Ecclesiae Doctores, tum doctrinae puritate, tum morum integritate excelluerunt, ut in utroque genere merito nunc ab eis consilia petantur. Hinc oppido falluntur, aut fallunt potius hodierni Moralistae, qui difficultates, quae circa fidem emergunt, e Veteribus hauriendas; doctrinam morum a Recentioribus summendam esse, imprudenter asserunt, quos idcirco, atro carbone notat LUDOVICUS MONTALTIUS. (b) Ita ille

Suorum crises firmat BUDDAEUS, dum ait: saepius antiquissimis etiam Ecclesiae Doctoribus, de juris naturalis capitibus, haud perfunctorie sermo instituitur. BASILIUM MAGNUM, GREG. NAZIANZ., ipsumque CHRYSOSTOMUM evolvat, legat, scrutetur, cui dubium forte id, quod a me asseritur, videtur. Hos, ingenio acri & judicio singulari, juris hujus quaestiones, quoties attigere (attigere autem saepius) expediviſse constat, ut ipse HUGO GROTIUS, restaurator philosophiae hujus felicissimus, tum demum & pondus & robur, & lucem insignem se assertis suis Buddaei.

(a) In prolegom. §. 51.
(b) Epist. provinc. 5.

conciliare posse, si Praesulum horum authoritate sententiam suam muniret, fuerit opinatus. AMBROSIUS, qui plane ad TULLII exemplum * *tres de officiis* libros composuit, quanta solertia in hac doctrinae parte versatus sit, nemo, puto, ignorat, aut, si quis ignorat, adeat BOECLERUM, qui in praefatione ad hosce AMBROSII libros, quanti sanctissimi viri labor sit faciendus, omnes edocuit. Hi ipsi autem Ecclesiae Doctores officia hominis & *Christiani* (id quod non est dissimulandum) multo minus principia, utique diversa, non ita, ut par est, secernendo, quae tamen secernenda esse ipsi sine dubio perspectum habuere, alii ut in eundem errorem inciderent, & quod hodie non adeo infrequens est, Theologiam moralem cum jure Naturae confunderent, suppeditavere occasionem. Ita ille

Sed Patres non quidem unice, concomitantes tamen, magisque accomodate ad sua tempora, coluere jus naturae. Utpote intenti ad doctrinam morum Evangelicam potius, quam naturalem.

§. 103. Rx. II. *Sanctorum* PATRUM *studia non quidem unice ac directe, quod illi aevo haud necessarium; concomitanter tamen, & indirecte, quod tunc percommodum, disciplinam juris naturae & Gentium plurimum illustrarunt.*

Declaratur Ss. PATRES plerisque scriptis (si demas Theologica, maxime polemica contra haereticos, & paganos) illustrarunt *doctrinam morum*, tradendo dogmata, *non modo rationi congrua*, quod minus; *sed & Evangelicae normae conformia*, quod majus; instituendo suos, ut in

* L. I. c. 7. sic ait S. AMBROSIUS: de quibus officiis, etiamsi quidem philosophiae studentes scripserunt, ut PANAETIUS, & filius ejus apud Graecos, TULLIUS apud Latinos, non alienum duxi a nostro munere, ut & ipse scriberem.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0156
DFG

in officiis ad Deum, se ipsos, & proximum, non solum tanquam homines viverent, quod antiquum; sed & tanquam *Christiani*, quod novum.

Iidem Ss. PATRES non judicarunt, scopo suo necessarium, ut traderent *disciplinam merissime naturalem*, qua ipsi etiam Ethnici discerent vivere *rationi conformiter*, & in Republica temporali *feliciter;* sed hanc, aliunde suppositam, vel a Sophorum naevis correctam, ordinare conati sunt, ac elevare ad disciplinam, Evangelii legibus conformem, qua ipsi etiam Ethnici discerent vivere, *& hic & ibi feliciter*, quod illo aevo percommodum: ergo Ss. PATRUM studia, non quidem *unice*, & *directe*, quod haud necessarium; *concomitanter* tamen, & *indirecte*, quod tunc percommodum, disciplinam juris Naturae illustrarunt.

Quid Ss. PATRES in jure naturali praestiterint, constat ex notitia eorum, quae reliquere posteris & Orthodoxis est contestatum. DD. Acatholicos convincet vel solus S. AMBROSIUS in libro, ab ipsismet * tantoperę laudato; maxime vero S. AUGUSTINUS de Civitate Dei, ubi singula antecedentis verba totidem pene capitibus firmat, ac roborat. Inde MACEDONIUS, *Africae* Vicarius, perlectis his libris recte exclamavit: *Anceps sum, quid in illis magis mirer, an sacerdotii perfectionem, philosophiae dogmata, historiae plenam notitiam, an facundiae jucunditatem,*

* BUDDAEUM igitur, BOECLERUM, imo ipsos Patrum fontes citatos adeant, qui cum GLAFEYO tanto cum contemptu de opera horum sanctissimorum juxta & doctissimorum virorum, juri naturae impensa loquuntur. Vid. Adams Fried. Glafeys ꝛc. vollständige Geschichte des Rechts der Vernunft. L. I. §. 94. pag. m. 77.

quae ita imperitos etiam illicere poteſt, ut, donec explicent, non deſiſtant, & cum explicaverint, adhuc requirant. Convicti namque ſunt impudenter pertinaces &c. Ut nihil dicamus de partu ANGELICI, cui titulus *de regimine Principum*, quem interpolatum quis forſan verius dixerit, quam ſuppoſitum. *

Tractando illud cum ſubordinatione ad divinum, non cum illius confuſione.

§. 104. &. III. *Ss. Patres Leges* naturales *non confundebant cum* poſitivis *evangelicis.*

Declaratur. Jus naturale non *privative*, & *ſolum*, ſed una cum *Divino* tractare; Naturae placita legibus evangelicis jungere, hisque illa perficere, ac elevare; officia hominis officiis *Chriſtiani* conformare, atque ſubordinare, per Sophorum ſcita, naturae conformia, doctrinam *Chriſtianam* firmare, id quod fecerunt Ss. Patres, veluti ſcopo orthodoxo magis proficuum, & neceſſarium &c. ſic, inquam, jus naturale tractare, non eſt, illud cum Divino *confundere*, hoc eſt, unum ab altero non ſecernere, officia *Chriſtiani* pro officiis *hominis* venditare, philoſophiam ethnicam doctrinae *Chriſtianae parum feliciter* jungere, id quod non fecerunt ſancti Patres, prout tamen illis, meriſſima dicacitate, affingunt paſſim acatholici Naturaliſtae.

Haec ſi DD. Proteſtantes vel ſemel ſerio perpenderent, argumentum hujus confuſionis haud

* Videantur dicta de hoc libello P. II. hiſt. Coll. Ignat. SCHWARZ.

haud toties orthodoxis oggererent, nec responsionem toties cum rubore eandem audirent. Ceterum quod Ss. PATRES seculo IV. posteriores defectionis in doctrina morum insimulent, manifesto partium studio, ut mitissime dicam, tribuendum, quia nempe sentiunt novas *Reformatorum sucorum* opiniones ex his Ecclesiae Doctoribus fortissime impugnari. *

ART. III.

De studiis Scholasticorum respectu ejusdem Disciplinae naturalis.

Scholasticorum studia,

§. 105. Q. I. *Num Scholasticorum studia, maxime vero Jesuitica in moralibus placita, disciplinae juris naturalis quidquam profuerint, idque illustrarint, vel potius obscurarint.*

Disciplinae juris naturae penitus deturpativa juxta protestanticos Moralistas,

R. I. Si scriptoribus J. N. & G. Acatholicis fides est, Scholastici orthodoxi naturalis juris disciplinam penitus obscurarunt.

Praetenditur prima causa a PUFFENDORFIO, (a) & BUDDAEO, (b) quod neglectis STOICORUM, & PLATONICORUM placitis, quae facile emendari, ac in solidum juris naturalis corpus componi poterant, ** sola ARISTOTELIS dogmata in scholas indu-

* Uti alibi demonstramus P. IV. Coll. Hist. Q. 10. f. 359.

(a) L. c. de orig. & progressu discipl. Juris Natur. c. I. §. 4. f. m. 171.

(b) In Histor. Juris natur. f. m. 24.

** BUDDAEUS: praeclara sunt, quae SENECA, quae EPICTETUS, quae M. AURELIUS ANTONINUS, Imp. & Philosophus, praecepere &c. non leviter STOICOS jus naturae attigisse, sed exhausisse penitus,

induxerint, aestimatione, Sophi hujus merita plurimum superante, cum in ethicis, & politicis vix quidquam proferat praeter officia civium, & instituta civitatum *Graeciae*, pro disciplina totius Generis humani parum servitura.* Eventus docuit, BUDDAEO teste, *Aristotelica* Philosophia effectum, *ut parum abfuerit, quin moralis doctrinae jacturam penitus Scholastici facerent.*

Ob inductam Aristotelis spinosam quamdam paediam.

Praetenditur secunda causa, KEMMERICHIO PUFFENDORFII enucleatore,(a) *paedia quaedam Aristotelica, spinis ac tribulis obsita.* Monachi, inquit, *in scholas* intrusi, indeque dicti *scholastici, Aristotelem in Philosophia Ducem secuti, hoc non sufficiente, Scripturam*, ac PATRES *in subsidium vocando, varia juris Naturae capita subtili ac spinoso disputandi genere excusserunt, unde Philosophia ac Theologia Aristotelico-Scholastica enata est.*

Prae-

---

tus, vel CICERONIS libri de officiis testantur &c. PUFFENDORFIUS in praefat. L. de Jure Nat. & G. plus suis idaeis videtur tribuere: „Operae pretium foret investigare, inquit, num quid perfectius & sublimius, praeceptis morum per nos traditis, contineatur in libris STOICORUM, SENECAE, EPICTETI, & MARCI ANTONINI.

* Inde inquit in Praefat. L. de J. N. & G. Multos ante annos meditabar commentarium de politica Graecanica, sed quem alia, magis necessaria, hactenus intercepere. In eo recensere instituera dogmata politica, a Graecis Scriptoribus, cumprimis PLATONE, & ARISTOTELE tradita, quae deinceps sese in Authores Romanos, ac hujus quoque seculi scholas, scriptoresque, diffudere, e quibus non pauca absurda, & erronea alia, turbas ac convulsiones civitatum ponere apta, inveniuntur. Quale opus in os ingeri cumprimis expediebat illis, qui adhuc, pro tuenda decrepiti ARISTOTELIS authoritate, conjurationes inire narrantur, CATILINARIAE similes, nisi quod fratribus, Sacramento adstringendis, non cruor sanguine mistus, sed cerevisia, faecibus turbida, pateris circumlata sit &c. ita ille, more suo satyricus,

(a) L. c. c. 4. n. 34. f. m. 22.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0160
DFG

Praetenditur tertia causa ab aliis, *imperitissima disciplinae hujus cum Theologia, maxime morali, confusio, ac depravatio.* Ita THOMASIUS: (a) Theologia scholastica, inquit, *in detrimentum inemendabile*, philosophiam ita cum Theologia, *contra monitum Pauli*, confudit, & rudem inde indigestamque molem, uno verbo, *informe chaos quoddam effecit*, cui ansam dedit neglectus Jureconsultorum, *ante reformationem* elegantiora studia negligentium: unde Theologi Pontificii involarunt in Jurisprudentiam naturalem, *veluti rem derelictam &c.* Ob confusionem cum Theologia, maxime morali.

Stylo mordaci haec fuse declarat BUDDAEUS. (b) *Utinam!* inquit, suppeditata a PATRIBUS occasione confundendi Theologiam moralem cum jure naturae, *mitiora fata, & Theologiam & jus simul Naturae excepissent.* Et quis ignorat, fuisse tempus, cum faeda, & tristis ignorantia (puta ante reformationem *Luthericam*) Orbi universo incumberet? Fuisse tempus, cum superstitionis regnum, magnis undique viribus, stabiliretur? Deplorent alii cladem, puriori doctrinae coelesti illatam: id ego nunc ago. Philosophiam moralem quoque, cum ceteris artibus incultam, squalore & rubigine obsitam, jacuisse, ut proscriptam velut, profugamque avolasse, & Mortalium deseruisse sedes, censere ejus aetatis homines potuissent, neminem fugit. Non quidem defuerunt, cum *Scholasticorum*, ut vocant, *barbaris vocibus* sapientiae sacraria personarent, ex ipsis etiam Theologis, qui hanc doctrinae partem sub incudem revocarent: ast adeo infeliciter, ut nullus dubitem, multos in eam ituros sententiam, satius hosce homines & sibi, & optimae arti con-

(a) In dissert. prooemiali §. 31. ad Jurisprud. Divinae institutiones.

(b) L. c. f. m. 15.

consulturos fuisse, si haec sacra non attrectassent. De Scholasticis, aliquanto recentioribus, subjungit, *quod spinoso dicendi genere*, quae fere *propria istorum hominum laus sit*, multa juris naturalis capita excusserint, *sine ordine* tamen, & *lubrico fundamento*, *miscendo divina humanis*, & vel plane *nulla*, vel *jejuna* & *ridicula* afferendo rationum momenta, *saepissime ad Patrum authoritatem, Conciliorum canones, & decreta Pontificum provocando &c.*

Puffendorfii reformatio in sequestranda juris naturalis disciplina.

§. 106. Rr. II. Prae reliquis speciali nota dignus PUFFENDORFIUS, qui in Doctores & morum Magistros Catholicos acerbiore stylo invectus est.

Inde est 1. Quod sibi scopum praefixerit unicum, ut disciplinam juris naturalis a Theologicis lumbricis redderet *sequestratam: non enim*, inquit, *nativo nitore exsplendescere, & tranquilla veluti pace efflorescere potest haec disciplina, nisi super istas tempestates subducta fuerit.* (a)

In everrendo Scholasticorum pulvere

Inde est 2. Illius severa crisis in ZENTGRAVIUM: *sane*, inquit, *in* ZENTGRAVII *scripto* SUAREZ, VASQUEZ, BONACINA, ESCOBAR, *&c. & id genus Sophistae, utramque paginam faciunt, quorum nugis immori, si dulce sibi Zentgravius judicat, caveat tamen, dignationem Christiani nominis tanta contumelia adspergere, ut istorum quisquilias, venerabili vocabulo disciplinae Christianorum, venditare velit.* (b)

Non sine censuris etiam in suos.

Inde est 3. Illius amarulenta querela de Theologis, *etiam suis*, cum ait: *Viris eruditis* (Jure consultos sibi similes notat) *iniquissima lege*

(a) L. c. §. 7. f. m. 175.
(b) In Spicilegio controv. c. 1. §. 1. f. m. 279.

lege cum talibus (Asiniis tenebrionibus, aliisque) *congrediendum esse, qui vel affectibus, vel inscitiae suae tam venerabilis vocabuli* (Theologi scilicet) *authoritatem circumponere soleant; qui omnibus viribus ad opprimendos, aut infamandos suos adversarios connitantur, quos rationibus se se superaturos desperant.* (a)

Magno nominis sui encomio.

Inde denique 4. Est illa laudum buccina, quam ubique inflant *Puffendorfiani Encomiastae. Hic vir hic est*, qui nobilissimam juris naturalis disciplinam non tantum a *Grotianae* paediae residua scoria, sed & ab omni Scholasticorum furvure, *ad ultimum usque pulviscutum*, expurgarit.

§. 107. &. III. Eorundem Doctorum Protestantium calculo, JESUITARUM doctrina moralis tandem juris naturalis disciplinam amplius depravavit.

Juxta eosdem perniciosissima fuere Jesuitarum studia, ob corruptam nimium doctrinam moralem,

Laconice haec absolvit KEMMERICHIUS: (b) *Tandem*, inquit, *& perniciosa Jesuitarum dogmata admixta nobilissimam doctrinam penitus depravarunt.* Non nihil facundior BUDDAEUS: (c) Antecessorum, inquit, errores varios, eosque gravissimos, tantum abest, ut *Romanae* Ecclesiae Theologi posteriores emendaverint, ut etiam auxerint, haereditatem, novis commentis locupletatam, ad Posteros transmissuri. Fidem faciunt illepida ista *de probabilis opinionis usu, de peccato philosophico* commenta, cui furori, an addi aliquid possit, vehementer dubito. Mea quidem parum refert, sintne JESUITAE, an alii figmenti hujus (de probabilismo) Authores, nunquam tamen a me quis-

(a) L. c. §. 7. f. m. 175.
(b) L. c. §. 34. f. m. 22.
(c) L. c. f. m. 17.

quisquam impetrabit, ut non cladem, *quam aliis erroribus suis, & Theologiae & Philosophiae morali hi ipsi societatis Jesu sacerdotes intulerunt*, tantam esse censeam, ut nullis, quantumvis praeclaris istorum in litteras, bonasque artes meritis, possit compensari. Ita moralis doctrina, nobilissima philosophiae pars, veluti profuga, modo per Jureconsultorum, modo per Theologorum castra oberrans, mitius profecto ab illis, quam his habita est, quippe quibus parum fuit, non ita, ut decebat, illi litare, sed corrumpere insuper & depravare pulchrum visum fuit. Ita ille.

Puffendorfius de JESUITIS *Viennensibus* ita quaeritur: (a) *Hi librum meum* (de jure naturae & Gentium) *ad ipsos perlatum, in publico mercatu Viennae vendi prohibuerunt, ut ut, cum super hoc interrogarentur, nullam idoneam ejus prohibitionis causam afferre possent.* * *Sed id mihi apud Sapientes, bonosque commendationis efficacissimae loco est, quod istis hominibus mea scripta invisa sint: utpote quae cum rationibus Regni tenebrarum, cujus ipsi columina sunt, haud quidpiam congruunt.*

Epicrisis de censuris quorundam DD. Protestantium.

§. 108. R. IV. Censurae quorundam DD. Protestantium de Theologorum & JESUITARUM studiis, veluti doctrinae morum, & juris naturae pernicioſis, partim sunt acerbae & ultra modum exaggeratae, partim ex offenso & male affecto animo profectae.

An Aristoteles causa in-

Hoc assertum ut declaretur, opus non est, nisi causas illas excutere, §. 105. allatas, quae ad

(a) L. c. §. 7. f. m. 175,

* Hae causae infra in Puffendorfiana anatome clarescent, & amplius ampliusque per decursum.

ad ejusmodi crisin ferendam permoverunt. Et quidem quantum ad 1. De ARISTOTELE, merito gratulamur hodiernae Philosophiae, quod jugum illud servitutis excusserit, quo in verba & opiniones unius hominis jurare cogebatur. Neque tamen assentimur barbatulis illis semiphilosophis, qui magni quid praestitisse se existimant, si in venerabilem hujus Philosophi barbam involantes, ejusdem auctoritatem modis omnibus deterere studeant. Aliter de magno hoc viro sentiunt eruditi aequioris criseos, & emunctioris naris. Ejus inventum de arte syllogistica, aeterna memoria celebrabitur apud eruditos; Methodus syllogistica floret etiamnum in lectionibus academicis, vel ipsorum Protestantium saniorum calculo probata; * Quamvis autem in *Ethicis* opus absolutum non dederit STAGYRITA, in politicis etiam nimis angustis civitatum Graeciae finibus se constringat, neque ad communes generis humani leges sese extendat, a multis tamen supra PLATONICOS, STOICOS, quibus in materia morum multum tribuimus, aliosque gentilium Philosophos extollitur. Testes sunt non tantum veteres morum magistri inter Catholicos, sed & ipse BUDDAEUS, hac in re sibi parum constans, dum fatetur (a) ARISTOTELEM *longe majori, quam* PLATONEM, *solertia fuisse versatum in ea Philosophiae parte, quae agit de moribus.* Cui adstipulatur GROTIUS: *inter Philosophos*, inquiens, (b) *merito Principem locum retinet* ARISTOTELES, *sive tractandi ordinem, sive distinguendi acumen, sive rationum pondera consideres.*

cultae & corruptae morum doctrinae apud Catholicos.

Quan-

* Videatur Cl. WOLFF cogit. Ration. de virib. Intell. §. 110.

(a) L. c. f. m. 23.

(b) In praefat. cit.

De barbarie & spinis veterum in severioribus disciplinis.

Quantum ad II. de *Paedia Aristotelica*, non placet quidem inculta illa veterum barbaries, qua aliqui voces *Latio* ignotas mira temeritate sine ulla necessitate, aut utilitate confingebant. Sed hoc tempori donandum. Interim id veritati parum nocebat, imo nuda & incompta veritas facilius discernitur, quam si fucata verbositate sit contecta. Spinas porro, quas in scholasticis morum Magistris reprehendunt critici, haud probamus, si nimium sint cumulatae; verum caveant censores illi, ne spinae, de quibus conqueruntur, sint ejusmodi, quibus imperita duntaxat cruentantur ingenia. Quantum ad III. sufficiunt ea, quae §. 104. dicta sunt.

Supervacaneum jam foret fusius ostendere, quam maligno ex animo hae crises profluxerint. Probant id abunde dicteria, scommata, auxeses, queis de Doctoribus Catholicis loquentes, nihil crepant, nisi detrimentum inemendabile confusae Philosophiae moralis cum Theologia contra monitum Pauli; imaginarias tenebras *ante reformationem Luthericam;* supersitionis Regnum stabilitum; purioris doctrinae stragem; Philosophiae moralis proscriptionem; rationum momenta ridicula, jejuna, Scholasticis propria; Theologorum quisquilias; inscitias; *Jesuitarum* commenta de probabilismo, & peccato philosophico; eorundem doctrinam moralem corruptam &c. & similia, quae nil nisi rhetoricam sapiunt horum hominum, maledicentiae assuetam, de calumniis dudum convictam,* re-

* Peccatum philosophicum, & probabilisinum, quod concernit, infra probabimus, profanos hos Legulejos ne quidem scire, quid carpant. Corruptelam doctrinae moralis Jesuiticae contra Jansenisticos convitiatores, quorum hi Interpretes sunt, Parte VII. Coll. Hist. Q. 4. jam vindicavimus. Interim pergunt etiam posterioribus temporibus in tanta luce artis criticae quidam ex DD. Protestantibus eandem

responsione indignam, nec, nisi ad scribillatorum ejusmodi confusionem publicam, Orthodoxorum oculis hic subjectam.

§. 109.

---

dem obtrudere naeniam, sic inter alios SIEG. JAC. BAUMGARTEN in seinem Unterricht von rechtmäßigem Verhalten eines Christen, oder theologischen Moral. pag. m. 5: scribere non dubitat: unter denen Römisch-Catholischen wird die scholastische Moral noch fortgesetzt, die von denen Jesuiten durch irrige Lehrsätz theils ungewisser, theils verderbter worden. Dahin die Meynungen gehören von philosophischen Sünden, Hinlänglichkeit guter Absicht, oder muthmaßlicher Rechtmäßigkeit auch bey sündlichen Handlungen u. d. m. Doch haben sich denenselben andere unter ihnen, sonderlich die Jansenisten widersetzt, und eine richtigere Moral gelehret. Nec minus acerbe HEINECCIUS Elem. Hist. Phil. c. 4. §. 102. p. m. 53. Et tamen hi doctores ANGELICI, CHERUBICI, SERAPHICI non modo universam Philosophiam ac Theologiam erroribus quamplurimis inquinarunt, verum etiam in Philosophiam moralem invexere sacerrima illa Principia Probabilismi, reservationis mentalis, peccati Philosophici &c., quibus JESUITAE etiamnum mirifice delectantur. Qua in re mirum est, quantum viri alioqui non infimae eruditionis vel ignorantiam, vel malignitatem prodant suam. Nam ut dissimulem inter alia multa, quod Cl. BAUMGARTEN Jansenistas in Catholicorum numero habeat, ubi est hodie tot inter Professores publicos JESUITAS vel unus, qui doceat committi posse peccatum mere Philosophicum? Quot & quinam fuerunt olim ex hac societate, qui illam doctrinam sunt secuti? De Gallo, nescio quo, memini me legere, qui hanc distinctionem inter peccata admisit, aliis omnibus dissentientibus. Et qua fronte haec sententia JESUITIS generatim impingitur, aut etiamnum in deliciis esse dicitur? Sic nempe contingit, si scriptor scriptorem, velut ovis ovem sequitur sine judicio, sine examine momentorum partis adversae. Certe si hi auctores aut aequiores, aut diligentiores fuissent, fons ille, ex quo tanta fiducia hauriunt, nempe litterae provinciales famosi PASCALIS, cum notis WENDROCKII vel NICOLLE editae, utpote toties refutatae & tot stigmatis inustae, deberet iis esse suspectus. Videatur Entretiens de Cleandre & d'Eudoxe sur le lettres provinc. dixieme edition. Auct. P. DANIEL, cum adjunctis ibi censuris S. INQUISITIONIS Romanae, & Hispanae, supremi Concilii Regii Franc, Episcoporum, Facultatis Paris. &c.

Theologi orthodoxi, etsi non privative, concomitanter tamen excoluere semper Jurisprudentiam naturalem, cum debita subordinatione ad doctrinam morum Christianam.

§. 109. B. V. Doctores Catholici disciplinam juris naturalis non quidem seorsim (quod minus necessarium) sed tamen cum doctrina morum Christiana (quod magis proficuum) coluerunt, adeoque eandem evangelio subordinarunt.

Inspiciantur Disputationes prolixae de legibus, de jure & justitia, de actibus humanis &c. a Theologis, jureconsultis nostris editae, ubi frequenter, & solide pertractant quaestiones juris naturae, *in quantum nempe satis est ad scopum ipsis propositum*, etsi specialem disciplinam juris naturae neque adornent, neque difficultates omnes exhauriant. Recte GROTIUS, (a) *Scholasticos, si in quaestione morum consentiant, vix errare affirmat, ob perspicaciam ad ea videnda, quae in aliorum dictis reprehendi possunt.* Commentatores itidem *in Aristotelis* moralia, seu ethica, seu politica, & ipsi controversias Juris naturae discutiunt, etsi non *privative* definiant, in solis naturae scitis sistendo; sed ea *Christianae* politicae subordinando, quod ad eorum scopum utilius: ergo non est, quod Naturalistae tantopere crepent *Cimmerias* tenebras, *Lutherico Phosphoro* anteriores.

Non est opus in istorum confirmationem Theologorum catalogos texere, cum Catholicis, qui horum volumina terunt, ab experientia sit notum, satisque appareat per decursum, imo cum ipsis DD. Protestantibus, (qui nempe auctores illos non ex aliorum convitiis, sed ex propria lectione noverunt) sit contestatum, VELTHEMIO S. THOMAM in moralibus *Principem;* SUAREZIUM, VASQUEZIUM, SAN-

(a) In praef. §. 52.

SANCHEZIUM, MOLINAM, VALENTIAM, CONIMBRICENSES, & alios, ut Scriptores *aeternitate dignissimos, depraedicante.* Certe CONRINGIUS *Hispanos* Theologos, VASQUEZIUM, HENRIQUEZ, RODRIQUEZ, FERNANDEZ, DI CASTILLO *&c.* in Jurisprudentia naturali, & philosophia morali, celebriores ceteris omnibus judicat: addens, GROTIUM lectioni FRANCISCI VICTORIAE opus suum incomparabile, de jure pacis & belli, debere, eo quod hunc Praeceptorem FERDIN. VASQUII, & COVARUVIAE, saepius adducat.* Unus PUFFENDORFIUS, ejusque non nulli asseclae, numerum haud faciunt Orthodoxis: nam si Scholasticorum eruditionem ignorant, probant *se imperitos;* si sciunt, & nihilominus carpunt, probant sese *malignos simul.*

ART. IV.

De Juris civilis & canonici connexione cum jurisprudentia naturali.

§. 110. *Q. IV. Num disciplinae juris naturae, & Gentium adjumento fuerit jus Civile, atque Canonicum?*

Adjumento est disciplinae juris naturae.

R. I. Fuit, saltem jus civile, etiam DD. Protestantium calculo.

Omnium ore loquatur PUFFENDORFIUS. Hic, postquam JUSTINIANO exprobasset institutum, *velut rei litterariae oppido perniciosum*, quod pro integris Jureconsultorum vete-

* CONRINGIUS Operum Tom. 4. De Republ. Hispan. f. m. 77. & 78. ubi addit: „Qui igitur ad sublimissimam Philosophiae moralis cognitionem adspirat, compa„ret sibi Hispanos: Germani enim, & Galli, si cum iis „conferantur, nihil sunt.

rum libris quasdam solum lacinias Orbi obtruserit, qui immensam Commentariorum molem peperissent, inquit: (a) *Fatendum nihilominus est, quidquid adhuc Romanae Jurisprudentiae supereſt, juri naturali plurimum lucis attulisse, non solum, quia isti magnopere curae fuisse adparet, omnia ad rectam rationem, & aequitatem revocare; sed etiam, quia plurima, ad paediam juris naturalis spectantia, ab JCtis Romanis luculenter fuere pertractata.* Addit: *quantamcunque tamen laudem juri Romano tribuamus, fatendum utique est, peculiari adhuc disciplina juris naturalis fuisse, siquidem doctrinae morali sua constare debebat perfectio. Nam nec omnia, quae ad paediam juris naturalis pertinent, in Jurisprudentia Romana ita accurate, prout par erat, deducta inveniuntur; & cum ibidem naturalia positivis, & quae ex peculiari indole Reipublicae Romanae proveniunt, immixta sint, ista utique liquido discernere non poterit, nisi qui aliunde hauserit, qua nota haecce ab illis dignoscantur.* Ita ille.

Sed jus canonicum ingentem illi caliginem affundit, omnia detorquens ad quaestum, & potentiam Sacerdotum

§. III. & II. Sed jus canonicum eorundem Doctorum judicio juri naturali, ac universae de moribus doctrinae ingentem caliginem affudit.

Audiatur rursus PUFFENDORF. (b) *Ast vero*, infert, *illi Doctores, qui in Episcopi Romani verba jurarunt, queis omnia ad potentiam, & quaestum Sacerdotum vertere labor est, legi naturali, & universae de moribus doctrinae, magnam caliginem affudere, dum immensa voluminum mole id agunt, ut penes solos sacerdotes facultas sit, conscientias hominum ex*

(a) L. cit. §. 3. f. m. 171.
(b) L. c. f. 170.

ex suo libitu temperandi, adeoque ceteris, liquido suarum actionum judicio adempto, nil nisi caeci obsequii necessitas incumbat. Inde falsa illa canonici juris elogia, quae ex residuis *Wittenbergae* cineribus eruderant *Lutherici* nepotes, dum illud *cum* JOACH. HOPPIO, (a) non nisi *juris civilis simiam* appellant; dum, eodem interprete, nomen *a Canonibus* quidem derivant, *sed innoxiis illis primitivae Ecclesiae, utpote praecisis ab additamento juris & legis, quae omnia Patres antiqui merito Majestati humanae reliquerint:* ut adeo *juris Canonici* onoma primum seculo septimo innotuerit, quo nempe post obitum magni, humilisque GREGORII, *facta sunt fundamenta immensae potestatis Romanae* HILDEBRANDI *astutia*, subin seculo undecimo *molimina haec ad ἀκμὴν perducente.* Dum, cum eodem, canonici juris originem, *velut purioris Ecclesiae aevo ignotam*, ad sequiora tempora retrahunt male coinquinata, ut ajunt, regnandi libidine Clericos; foediore tyrannide *Romanos* Pontifices invadente, & potestatem quoque sibi injuste vendicante. Dum cum Cl. STRUVIO (b) assentiuntur CYNO, Jcto *Italico*, qui nova haec jura, a Canonistis excogitata, *ambitione usurpandae jurisdictionis secularis*, jam suo aevo scribere ausus est. (c) Dum, cum FRANC. DUARENO, *Gallico* Novatore, scribunt, *male cum rebus humanis actum fuisse, ex quo Decretis alae creverint.* (d) Dum, cum THOMASIO, inter naevos Jurisprudentiae

(a) In praecognitis Juris, editis Anno 1721. c. 8. f. m. 46. & seq.

(b) In programmate ad AND. DESSELII: Erotemata Juris canonici, quae suis notis protestantice corrupit.

(c) CYNUS, BARTOLI Professor, mortuus Bononiae An. 1336. hielte von dem Jure Canonico nicht viel, uti habet MENCKENS in Lexico.

(d) Apud STRAUCHIUM Disput. de O. J. Can. §. 23.

Germanicae, primo loco, ponunt *introductionem juris Pontificii in Imperium Romano-Germanicum*, & sic de aliis obtrectatorum dicteriis, ac censuris.

...is canoni...um juri na...urae adju...mento est.

§. 112. ℞. III. Etiam juris Canonici placita juri naturae multum lucis & adjumenti attulerunt.

Probationis loco sufficiet tantum indices juri Canonico annexos percurrere, apparebit plurima circa officia erga Deum, se ipsum, proximum declarari, confirmari, ad perfectionem evangelicam elevari. Verum cum haec unico obtutu in ejusmodi tabulas pateant, supervacaneum censemus rem exemplis declarare. Sufficiat hic tales testes afferre, quos nec ipsi Adversarii repudiare ausint. Primum locum merentur Divi Imperatores, qui per orbem Christianum promulgarunt, *quod leges civiles non dedignentur Sacros Canones* (scilicet simiam illam) *imitari;* (a) *Sacros Canones pro salute nostrarum animarum conditos, ac constitutos esse;* (b) *plus studii in observatione canonum, quam in custodia legum civilium ponendum esse;* (c) *Eos, qui canones observant, Domini Dei potiri auxilio, & qui in hosce praevaricantur, se ipsos condemnationi subjicere.* (d) Addunt: *Sacros Canones non minus, quam leges valere, etiam nostrae volunt leges;* (e) *quod sacri Canones prohibent, id etiam per nostras abolemus leges.* (f) Ita illi. Immo & hi ipsi *Aristarchi* sat produnt, sibi non tam displicere sacros

(a) Novell. 83.
(b) Novell. 132. Item 6.
(c) L. cit.
(d) L. c.
(e) L. 45. Sac. Can. de Epis. & Clericis.
(f) L. c.

sacros canones, quam canonum Authores, *summos* nempe *Antistites*, *eorumque authoritatem*, *Novatoribus invisam*, *quia infestam semper*: unde etsi cum HOPPIO (a) in terris Protestantium huic juri negent Authoritatem, quia, una cum *Primatu*, Pontifici *Romano* negant potestatem universales ferendi leges; etsi cum eodem jus istud *ad Papatus reliquias* referant, tamen *quia multa inibi sunt*, *quae laudem merentur*, *illud ipsum jus in terris Protestantium receptum*, *aut potius retentum* affirmat HOPPIUS, *cum antea jam esset in pleno*, *viridique usu tenebricosis Papatus temporibus*. Ita Lutheranus hic Causidicus, eodem ore, & humidus & siccus. Ipsa AUGUSTANA confessio Sacrorum canonum authoritate non semel sua firmare dogmata sustinuit illis verbis: *sic enim & Canones praecipiunt &c.* (b) Unde & allegatus supra ADAM. STRUVIUS, *in Germania*, inquit, *jus Canonicum obtinere tum apud Protestantes*, *tum apud Pontificios*; *ac in Academiis exponi publicis praelectionibus*, *in propatulo est*: *nam plurima utilia*, *& praeclara continet*, *ideoque non viget apud nos*, *ut a Pontifice praescriptum*; *sed quia Principum approbatione vel moribus*, *ubi aequitati*, *atque juri Divino consonum*, *Reipublicae nostrae in Ecclesiasticis*, *& Secularibus negotiis convenit*, *receptum est*. (c) Ergo & a Protestantibus receptum jus illud, quod *juri naturali*, *& universae de moribus doctrinae tantam caliginem affudit*.

Quanto mitius prae parente suo senserunt Lutheri nepotes, qui Wittenbergae, nescio, quam

(a) L. c. §. 27. & 28.
(b) Num. 7. de potest. Ecclesiast. allegans Q. 7. C. Sacerdotes: & C. oves.
(c) In programmate cit.

vertiginem passus exclamavit: *Doctor juratus sum sacrarum literarum; jus Canonicum multos errores continet; pyra igitur dignum censeri potuit, ac debuit.* Item: *Canones sunt scabiosi, Decretales pestilentissimi, Canonistae asinistae, atque Diabolistae.* *

INSTRUCTIO. VII.

De DD. Protestantium studiis, queis disciplinam juris Naturae & Gentium, tot Seculis neglectam, ac per Scholasticos obscuratam, produxere in novam lucem, perpurgatamque a scholastico, ut ajunt, pulvere, hoc tandem Seculo, redegere in formam, numeris omnibus absolutam.

Artic. I.

DD. protestantium sensa de suis circa disciplinam juris Naturae ac Gentium meritis.

§. 113.

Protestantes sibi vendicant privatim reformationem Disciplinae juris naturalis.

Quaeritur I. Quid utilitatis publicae, in excolenda disciplina Juris Naturae & Gentium, suis studiis tribuunt protestantici Moralistae?

R. I. Tribuunt plurimum, laudemque hac in sparta, velut sibi privative propriam, contendunt.

Declaratur I. Buddeo Authore, ut supra vidimus, cultura nobilissimae hujus disciplinae, sicut

* Videatur P. Gretscher de modo prohibendi libros Haeret. L. I. c. 22.

ſicut & purioris doctrinae coeleſtis, reformationi religionis in acceptis ferenda eſt. Inde illae exclamationes: *Utinam non duriora fata & Theologiam, & jus Naturae excepiſſent!* Inde illa lamenta: *deplorent alii cladem, puriori doctrinae coeleſti illatam &c. ego Philoſophiam moralem cum ceteris artibus ſqualore obſitam, & velut profugam, avolaſſe quaeror, &c. &c. tandem fata dedere proteſtanticos Reſtauratores*, &c. &c. * THOMASIUS nequit ſatis extollere Divinam Providentiam ob litterarium ſplendorem, a Proteſtantibus Orbi inductum, quo, excuſſa ſervitute humanae authoritatis, depulſisque craſſae ignorantiae tenebris, ARISTOTELICA barbaries in philoſophicis, caligo in ethicis abſterſa, Jurisprudentiae naturalis chaos feliciter eſt diſſipatum. (a)

II. Eisdem teſtibus, ** Inſtaurator primus, immortalem laudem promeritus fuit HUGO GROTIUS: *Tandem fata*, inquit BUDDEUS, *de-*

Inſtauratore primo Hugone Grotio, viro incomparabili.

* Similia JOAN. GROENINGIUS, jam a Clariſſ. P. FRANC. SCHMIER caſtigatus in Jurispr. Can. Civ. L. 1. ſ. m. 72. Hic ſcribere non erubuit ejusmodi ambullas: „aetati Scholaſticorum opponitur nova epocha, quam Lutheranam dicere ſoleo, utpote quae B. Lutherus, gratia Evangelii armatus, Romano Pontifici & Theologiae ſcholaſticae maſcule bellum indixit &c. Tum doctrina juſti naturalis, ſolutis vinculis, atque excuſſo ſcholaſtico pulvere, ex obſcuris Monachorum clauſtris erupit, atque novos ſibi Parentes (quos inter primum vocat Philippum Melanchtonem) adſcivit, a quibus etiam tanta cura, ſtudio, ac dexteritate culta, ut ob ingens incrementum novam quaſi ſe exhibuerit, & omni aevo praeſtantiorem. Profecto bellum juris naturalis protoparentem Melanchtonem, qui cum Luthero contendit, aeque impoſſibilia eſſe praecepta omnia; ac illud unum, non concupiſces. Videatur BELLARMINUS Contr. de juſtific. T. 3. L. 4. c. 10.

(a) In programmate Inſtitut.

** THOMASIUS: nachdem GROTIUS diſe edle diſciplin ein wenig unter der Banck herfür gezogen, und von dem Schul-Staub zu ſäubern angefangen.

dedere HUG. GROTIUM, *illum juris naturalis Restauratorem, qui restitutae suo nitori Philosophiae moralis gloriam apud litteratum, quacunque patet, Orbem jam pridem retulit.* (a) Authore PUFFENDORFIO, *vir iste incomparabilis, nostro seculo, quasi classicum cecinit, ut exquisitius aliquid in moralibus investigaretur, quam quo hactenus scholarum parietes resonuerant.* Eodem teste, *accinxit sese ad molendum hoc opus, in quo nulla priorum vestigia ipsum regebant, admiranda instructus ingenii & judicii felicitate, pari scientia litterarum sacrarum, Juris Civilis, omnigenaeque eruditionis, & infinita lectione.* (b) Addit ante HUG. GROTIUM extitisse neminem, *qui naturalia jura a positivis accurate discerneret, & ista in pleni systematis rotunditatem disponere aggrederetur.* FRIDERICO LUDOVICI si fides, HUGO GROTIUS, *vir omnium encomiis major, doctrinam juris naturae, a veteribus Moralistis admodum conspurcatam, restaurare, ac vero suo nitori restituere animum induxit.* (c) LAUR. FLEISCHERUS, postquam dixisset, *utilissimam juris naturae, & Gentium disciplinam per multa secula latuisse, aut plane occultam, aut pulvere scholastico commaculatam;* postquam neglectus hujus, atque contemptus causam adstruxit *miserrimum Religionis statum, & superstitiosa tempora, in quibus vixere nostri Majores*, subdit, surrexisse tandem *magnum* GROTIUM, *immortali laude dignum, disciplinae hujus restauratorem, qui in aureo suo libro* (quod REINH. VITRIARIO *opus Divinum*) (d) *de jure belli & pacis, ex tenebris illam*

(a) Hist. Juris nat. cit. f. m. 27.
(b) De origine cit. §. 5. f. m. 272. Item §. 1. f. 238.
(c) In Doctrina Juris nat. juridice considerata c. 1. §. f. m. 2.
(d) In instit. Jur. Natur. & Gent. in praefat.

illam produxerit, atque ejus tam neceſſitatem, quam utilitatem ſolidiſſimis rationibus evicerit. In eosdem ſenſus abit KEMMERICHIUS, cum ait: Surgente demum ſeculo decimo ſeptimo feliciora fata jus naturae experiri, atque *a ſqualore Scholaſticorum* repurgari, coepit, HUG. GROTIO potiſſimum Authore, atque *feliciſſimo egregiae diſciplinae reſtauratore.* Hic, cum eſſet vir acerrimi Ingenii, ac vaſtae eruditionis, opus, hortante illuſtri *Viro* PEIRESCIO, aggreſſus, jus Naturae & Gentium *in ordinem redigere*, atque *ad genuina ſua fundamenta* revocare; quaeque ad jus poſitivum ſpectant, *ab eodem ſecernere*, conatus eſt: quod, quantum per id tempus licuit, opere *de jure belli & pacis* edito, praeſtitit. Addit: Hoc opus ab initio, magno cum Eruditorum pariter, ac Aulicorum applauſu, ſuſceptum eſt: his inſtar oraculi, in controverſiis Principum iſtud conſulentibus; illis, tanquam novum corpus juris, idem in collegiis ſuis fundamenti loco collocantibus. Nec quisquam, dum vixit GROTIUS, quidquam contra movere eſt auſus, niſi quod *in Indicem librorum prohibitorum*, juſſu Papae, relatum ſit. (a) Ita ille, eique univoci alii plures. Certe LYMNAEUS, *unum* GROTIUM *plura cognita habuiſſe*, ait, *quam centum alios.* (b). GERARD. VOSSIUS eum, *litterarii Orbis miraculum, alterumque terrae Batavae, cum magno* ERASMO, *lumen appellat, quo nihil nunc undique eruditius vel ſol videat, vel ſolum ſuſtineat.* (c)

III. Ab eodem KEMMERICHIO: mortuo HUGONE, inquit, certatim Eruditi vel notis, & animadverſionibus illud caſtigare, vel am- Cujus veſtigia legere Scholiaſtae p

(a) L. c. n. 36. f. m. 22.
(b) Ad Capit. CAROLI V. f. 10.
(c) L. 3. de Hiſt. Lat.

amplioribus commentariis illustrare vel redactum in compendium enucleare allaborarunt. Inter Commentatores praecipui fuere Boecleri, Ziegleri, Osiandri, Gronovii, Velthemii, Obrechti, Henniges, * qui teste Becmanno (a) *veluti Comites praeclari sideris, lucem ejus majorem reddere, conati sunt.* Inter Epitomatores numerantur Klenckii, Schefferi, Müllerii, Suiceri, Vitriarii, Kulpisii, & alii passim obvii.

Nec Seldenus, nec Hobbesius, sua laude fraudandi sunt teste Puffendorfio, Fleischero, & aliis.

IV. Post Grotium non nullam mentionem facit Puffendorfius de Jo. Seldeno. Seldenus, inquit, nemini fortasse secundus haberi posset, si ei propositum fuisset, eadem acribia jus naturale ad universum humanum Genus, quam ad tradita *Hebraeorum* accommodare; aut si unius populi scita, pro sufficienti promulgatione juris, omnes Gentes obligaturi, haberi possent. (b) Seldeno adjungit Th. Hobbesium, de quo ait: *nemo rerum intelligens, inficias iverit, inter multa mala reperiri quoque plurima exquisite bona, & quantivis pretii: & illa ipsa, quae ab eo falsa traduntur, ansam praebuerunt, scientiam moralem, & civilem ad fastigium perducendi, sic ut de non paucis, quae ad perfectionem istius faciunt, vix cogitare alicui in mentem venisset, absque* Hobbesio *si fuisset.* (c) Alibi addit: Hobbesium tam profunde

* Adde Felden Professorem Helmst. qui primus in Grotium commentatus est, sed acriori censura, & Recentiorem Henricum Coccejum, aliosque apud Glafey L. III. de J. N. neuerer Zeiten §. 34.

(a) In praefat. editionis Grotianae cum omnium notis A. 1691.

(b) In praefat. de jure Nat. & Gent.

(c) In specimine Controv. c. I. de origine Juris L. c. §. 6, f. 174.

funde societatis humanae & civilis compagem rimatum fuisse, ut pauci priorum cum ipso heic comparari queant. FLEISCHERUS inter juris naturalis instauratores numerat magnos Viros, HOBBESIUM & PUFFENDORFIUM. (a)

V. PUFFENDORF de se ipso testatur, sese istorum, quos recensuimus, *studiis* excitatum, *& etiamnum imperfecta juris naturalis disciplina* motum, novo operi manum admovisse, atque *universam* hanc materiam, eo, qui sibi commodissimus visus sit, ordine *digessisse.** Hoc in labore eo intentum fuisse se asserit, *ut omnia solidis, & perspicuis rationibus confirmaret. 2. Ut illa, in quibus alii impegissent, declinaret. 3. Ut omnia, quae ad disciplinam juris naturalis pertinent, complecteretur, & in ordinem, non hiulcum & salebrosum, digereret. 4. Ut omnes controversias Theologicas ab eadem sequestraret, ipsamque ad captum universi Generis humani, quod circa religionem in diversissimas opiniones discessisset, accommodaret*, exemplo RICH. CUMBERLANDI, qui HOBBESII hypothesin *solidissime destruxisse, libro erudito de legibus Naturae*, simulque adversam hypothesin, quae ad *Stoicorum* placita proxime accederet, firmissime adstruxisset, quorum utrumque ** & sibi propositum fuisse affirmat. Unde ejusdem Enucleator KEMMERICHIUS hoc

Sed supereminet omnes Puffendorfius, hujus disciplinae gloriosus reformator, si fides penes ipsummet, suosque fautores.

(a) In praefat. cit.

* Unde in specimine Controv. c. 5. de origine moralitatis §. 22. f. m. 251. hoc sibi testimonium exhibet: „quod primus ego sim habendus, qui glaciem fregerit, viamque ad solidam, de jure Naturae & Gentium, scientiam monstraverim, id jactasse, a mea semper modestia abfuit, nec tanto unquam me sum dignatus honore. Quid laboris exhauserim, ipse novi; quod operae pretium fecerim, optimus & eruditissimus quisque liquidissimo judicabit.

** Non satis consequenter ad supra dicta de Stoicis: sic in epistola ad amicos scribit f. m. 102. ego Stoicorum sanae sententiae proxime accedo.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0179
DFG

hoc illi elogium ſtatuit: (a) felicior hac in parte PUFFENDORFIUS, qui a WEIGELIO primum ad ſtudia moralia excitatus, deinceps GROTII, & HOBBESII veſtigia premens, *jus Naturae in meliorem ordinem redigere, ac naevos, a ceteris admiſſos, emendare, defectusque eorum ſupplere*, anniſus eſt, editis *Elementis Jurisprudentiae univerſalis*; opere majore *de Jure Naturae, & Gentium*; denique libro *de officio hominis & Civis*. * Sed cum tritam Scholaſticorum viam deſereret, non paucos Adverſarios nactus eſt &c. Non defuere tamen, qui juſtum *Puffendorfianis* doctrinis pretium ſtatuerent, easque vel contra Adverſariorum naenias defenderent, vel novis acceſſionibus locupletatas, vel in novam compendii formam redactas, in clariore luce ponerent.

Quem ſecuti Commentatores, quos inter facile celeberrimus illuſtris Thomaſius.

VI. Idem KEMMERICHIUS proſequitur, quod inter PUFFENDORFII Commentatores HERTIOS, TITIOS, RECHENBERGIOS, BUDDEOS, WEBEROS, BARBEYRACIOS, emineat illuſtris THOMASIUS *in Inſtitutionibus Jurisprudentiae Divinae*, ubi duo praeſtiterit: Primum, quod PUFFENDORFII principia contra Adverſarios vindicarit, refellendo partim Scholaſticorum opiniones

(a) L. c. n. 51. f. m. 26.

* ADAMUS HOCHSTETTERUS in Collegio Puffendorfiano his elogiis mactat hunc partum: Eſt hic libellus, inquit, ſi molem, exiguus; at ſi ordinatiſſimam rerum practicarum ptope omnium compagem, infinitorumque conceptum ſpectes, vere magnus; immo dixerim fere inexhauſtus, quod non inficiabitur, qui poſt lectos, non ſine contentione, CICERONES, GENTILES, GROTIOS, & horum Commentatores, adnotatores, obſervatores, ipſumque PUFFENDORFII opus de jure naturae & Gentium, ad hoc opuſculum de officio hominis denuo regreſſus, attente id repetierit, atque, ceu par eſt, velut illorum omnium compendium, & quod pauci capiunt, admirabile ſupplementum evolverit.

nes *de lege aeterna Dei, convenientia actuum Juris naturalis cum sanctitate Divina, antecedenter ad voluntatem divinam, seu perfeitatem turpitudinis, & honestatis;* partim examinando ALBERTI novas hypotheses de jure naturae, *ex statu integritatis* deducto. Deinde, inquit, genuina legis positivae universalis fundamenta ex sacro Codice eruere laboravit. Quamvis autem a variis, ac siniſtris judiciis non prorsus immunis maneret hic liber, tamen a nemine oppugnatus fuit: quae cum PLACCIO, PRASCHIO, ROCHIO, BODINO super nonnullis juris naturae capitibus enatae sunt controversiae, non adeo magni momenti fuere. Cum autem dies diem doceat, curas posteriores elaborato Juris Naturae systemati adhibuit, ac fundamentis Juris Naturae & Gentium in lucem editis, non nulla emendavit, clariusque proposuit, cumprimis principia *honesti, decori, & justi* recte discernere docuit.

Laurentio Fleischero encomiaste.

LAURENTIUS FLEISCHERUS THOMASIO palmam inter omnes adjudicat: (a) quis, inquit, non agnoscat mente grata, & hilari animo accipiat, quod illustris THOMASIUS *ultimas huic disciplinae manus* admovere voluerit? Tantum enim in ea se praestitit, ut unusquisque, invidia atque odio haud excaecatus, fateri omnino debeat, *palmam ab illo aliis fuisse praereptam:* secutus quidem fuit vestigia GROTII, & PUFFENDORFII in Institutionibus Jurisprudentiae Divinae; sed ubi perspexit socialitatis principium *difficile, ambiguum, & mancum*, illi principio junxit *leges Divinas universales*, earumque usum, & applicationem ingeniosissime ostendit, nec non masculu-

(a) In praefatione ad institutiones Juris Naturae, & Gentium.

mascule contra alios defendit. Sed & harum legum insufficientiam primus ipse agnovit: unde *fundamenta Juris Naturae, & Gentium* conscripsit, *ubi accuratius* demonstravit, *& meliore methodo* omnia totius humani Generis officia, ad veram vitae hujus felicitatem spectantia, *ex regulis justi, decori, & honesti* rectius deduci posse, edocuit *Vir, immortales laudes hoc scripto promeritus, &c.* Ita ille.

Aliique, novi semper etiamnum hodie, Pufendorfiani pedissequi.

VII. Triumviros hosce, qualicunque passu, secuti sunt plures, & etiamnum hodie sequuntur Acatholici Moralistae, qui in disciplinam Juris Naturae & Gentium, magis magisque excolendam, incumbunt, propriis quisque elogiis, vel Fautorum panegyricis (recepto jam more) decorati semper, an juxta, an supra merita, decursus dabit. Tales sunt VITRIARII, KEMMERICHII, LUDOVICI, FLEISCHERI, WERNHERI, KOEHLERI, * HEINECCII ** recentissimi cum aliis, *** comi-

---

* HENR. KOEHLERUS, Professor Jenensis anno elapso 1738. systema juris naturalis, cumprimis cogentis, per exercitationes septem posthumas, publico reliquit, quod, si dixeris sine capite truncum, absolves eo ex capite, quod professione facta in fronte, officia juris naturalis interna, tam perfecta quam imperfecta, a naturali jure, uno velut ictu, rescindat. Author de cetero sat taediosus, quia in Laconica methodo dictatorius, cujus spasmum in coacervandis §§. & numeris quis mirabitur potius, quam ad juris naturalis systema eruendum tam facile indagabit.

** Hos inter Moralistas ex DD. Protestantibus, qui quidem nobis ad manus venire poterant, neutiquam ad unam solummodo lampadem expensos, punctum ceteris propius videtur tetigisse JO. GOTTL. HEINECCIUS; subin & suo modo BALTH. WERNHERUS, ut adeo Acatholica aetas, nostro quidem judicio, naturalis juris scita, ex hisce emendatius hauriret, quam ex aliis.

*** Adde JOACH. GEORG. DARIES Institutiones Jurisprud. Natur. Jen. 1740. JUST. SCHIRSCHMIDII Element. Jur. Nat. soc. & Gent. Jen. 1742. JOAN. CHRIST. CLAPROHTS Grundriß des Rechts der Na-

comitatu haud sane exiguo, e quibus priores hic nominavimus, quia, quod ad manus sint, saepius per decursum esse nominandos praevideamus.

Art. II.

Catholicorum judicia de hisce Protestantium judiciis.

Catholicorum sensus de fructu, qui ex Reformatione redundare potuit in jus naturae.

§. 114. Q. II. *Quis hac in re sensus sit criticis orthodoxis? Et an a Reformationis, sic dictae, tempore, reformatae rei literariae, ac Jurisprudentiae naturalis originem recte derivent Moralistae Protestantes?*

R. I. Haec Reformatio, spectata secundum se, non tantum nihil contulit ad disciplinam juris naturae & Gentium seu renovandam, seu illustrandam, sed ejusdem etiam Principia, quibus eam stabiliverunt primi auctores, prorsus videntur pugnare cum praeceptis & officiis juris naturalis. Percurramus ad hujus asserti declarationem officia hominis erga Deum, se ipsum, proximum, seu potissimum Rempublicam.

Corrupit officia erga Deum.

Religio, ut praetenditur, Reformata pro Principio statuit, quod *sola* fides sufficiat ad salu-

---

Natur, Götting. 1749. CHRIST. WOLFF Jus Nat. method. scientif. pertractatum 8. Tom. DAN. NETTELBLADT systema elementare univ. jurisp. Nat. Halae 1751. J. JAC. SCHMAUS. neues Systema des Rechts der Natur. Quo pertinere etiam videtur Cl. J. BERNH. BASEDOW practische Philosophie, Coppenhagen 1758. Plura dabit Bibliotheca Juris Nat. & Gent. CH. FRIDER. MEISTERI, & SCHMAUSII neues Systema citatum.

salutem, adeoque officia erga Deum in unius verbuli, nempe *fidei*, epitomen contrahit, *qua sola* satisfacit pro peccatis, hortante ipso religionis fundatore in haec verba, solatii plena: (a) *Pecca fortiter, sed fortius fide, & gaude in Christo &c. ab hoc non avellet nos peccatum, etiamsi millies uno die fornicemur, aut occidamus.* Nam *ubi fides est, nullum peccatum nocere potest.* (b) *Hinc etiam volens non potes perdere salutem quantiscunque peccatis, nisi nolis credere &c.* (c) Unde omnem apparatum *officii erga Deum* ipse PUFFENDORFIUS duobus verbulis absolvit, dicens: (d) *Cultum Divinum intra declamationem, exiguumque hymnum esse redactum a sectatoribus Calvini*, qui tamen ipsi inter Lutheranos apparatum majorem non inveniunt. Quidquid praeterea ad manifestandam nostram erga Deum subjectionem, reverentiam, ad excitandam in populo pietatem ab antiquissimis majorum nostrorum temporibus in Ecclesia Catholica usitatum fuit, id invidioso *superstitionis* nomine decoratur. Unde tanta sedulitate aboliti sunt dies festi, sacrificia, officia, Templorum cultus, ceremoniae *ad usque pulviculum a Calvinistis;* etsi *a Lutheranis retenta sint quaedam inania ceremoniarum ad aliquem cultus publici apparatum, & pro divertendis simpliciorum animis*, ut habet idem PUFFENDORFIUS. (e) Unde augustissimi Caesares, & Imperii Ordines in Imperii facie publica testati sunt, *quod per damnatam*

(a) Tom. I. Jen. Lat. edit. f. m. 345. in epist. ad Melanchtonem.

(b) In serm.: sic Deus dilexit Mundum.

(c) Tom. I. Wit. Lat. f. m. 54. Item L. de captivitate Babyl.

(d) De statu Imperat. German. c. 8. §. 7. f. m. 216. edit. Veron. A. 1667.

(e) L. c.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0184
DFG

tam Lutheri doctrinam, ejusque errores varios, omnis extincta sit devotio, tandemque eo deventum sit, ut omnis Christianae vitae decor, disciplina, virtus, lex, Dei timor, honestas, boni mores, ac vita, una cum Christiana vera charitate penitus interierit. (a)

II. Religio reformata spectata in suis Principiis aeque corrupit *officia hominis erga seipsum*, absolvendo eundem a praeceptis decalogi *per impossibilitatem*, etsi fere singula jure naturae stringant; (b) eximendo eundem *ab arbitrio libero* in ordine ad operandum bonum, & omittendum malum; (c) liberando eundem a molestiis bonorum operum: *nam bona Opera*, teste hoc novo Evangelista, *non faciunt bonum Virum, nec mala malum.* (d) Inde augustissimus Caesar CAROLUS V. in edicto *Wormatiensi*, ex unanimi Statuum Imperii, post recensitos *Lutheri* errores, expresse edixit: (e) *Quod, quemadmodum permittat ceteris habenas luxare omnibus animi cupiditatibus, & dissolute, effractis legum repagulis, pecudumque more vivere, sic ipse homo perfracti & effrenati ingenii, omnia Veterum instituta, legesque repudiet, conculcet, & opprimat &c.* Inde

Officia hominis erga seipsum.

III. Eadem Religio spectata secundum Principia sui Fundatoris, *officia hominis erga proximum, seu Rempublicam* penitus evertit, solvendo vincula societatis humanae, id est, leges

Et proximum, seu Rempublicam.

(a) In recessu Imperii AUGUSTANO A. 1530. §. 36.
(b) Ita recessus idem §. 21.
(c) Tom. I. Lat. Witt. f. 266. Ists doch nit möglich, daß wir uns der geringsten Sünd erwehren können; seitemahl die Schrifft sagt, daß wir des Teuffels Gefangene seyn, als unserem Fürsten, und Gott, daß wir thun müssen, was er uns eingibt.
(d) L. de libertate Christiana.
(e) In ipsa Lutheri versione.

omnes, etiam naturales, (a) praecipue tamen Ecclesiasticas, & humanas, (b) asserendo nullam legem humanam ligare in conscientia; nullam esse superioritatem inter *Christianos:* (c) verbo, *nullam Rempublicam feliciter administrari legibus.* (d) Unde augustissimi Caesares, & Imperii Ordines publicis edictis saepius declamarant in Orbem, quod doctrina, ut dicitur, reformata a *Luthero* excocta, *vere studia contraria, & dissensiones, dissidia, schismata, bella, caedes, & rapinas inter Christianos concitarit; obedientiam, & regimen omne prorsus sustulerit: unde Populi ad defectionem, ac rebellionem a suis, tam spiritualibus, quam temporalibus Dominis faciendam, ad rapinas, caedes, incendia, cum magno & manifesto Christianae Reipublicae discrimine, provocentur &c.* (e) Atque haec omnia alibi fusiore forsan, quam aliquibus ex DD. Protestantibus gratum sit, para-

---

(a) Tom. 5. Germ. Witt. f. m. 211. & 216. super c. 20. Exodi: Erstlich ist zu wissen, daß uns Christen, und Heyden, die zehen Gebott nit betreffen, sondern allein die Juden. Tom. 1. Witt. f. 189. & sequent. Das menschliche Hertz muß dem Gesatz GOttes, und GOtt selber über die massen feind seyn.

(b) L. de captivitate f. m. 76. de Sacramento Baptismi, Christianis, ait, nihil, ullo jure, posse imponi per legem sive ab hominibus, sive ab Angelis, nisi quantum volunt: liberi enim sumus ab omnibus.

(c) In respons. ad CATHARINUM. Christus, ut dixi, omnes leges per libertatem sustulit. L. de secul. potest: Hinc secularis potestas, praesumens legibus constringere mentes, Divino regimini derogatoria, animas perderet &c. L. de captivit. Babyl. f. m. 86. Esto jam certus, & sese agnoscat, quicunque se Christianum agnoverit esse, omnes aequaliter esse Sacerdotes, hoc est, eandem verbo, & Sacramento habere potestatem, usu Communitatis tamen consensui reservato &c.

(d) In decreto WORMATIENSI A, 1521, 8. Maji.

(e) Decreto cit.

paraphrasi demonstravimus, (a) ut adeo BUDDEI gloriatio satis hic evaporet, ac evanescat.

§. 115. R. II. Etsi DD. Protestantes posteriores, reformatore suo, ea saltem ex parte, sint minus anomali, quod non aeque proterant omnem potestatem saltem politicam, neque conculcent leges, seu naturales seu humanas, saepe tamen aliqui plurimum olent Lutherum, non raro pessime sapiunt Lutheri coaevum (b) Pseudopoliticum Florentinum, MACHIAVELLUM.

Protestantes posteriores corrigunt Lutherum, aliqui tamen olent Lutherum, imo Machiavellum.

Fidem asserto huic non petimus, nisi in quantum id probaverimus per decursum. Hic satis sit unum unicum exemplum famosi CONRINGII, cui *instar Bibliothecae vivae*, & *Musaeo ambulanti*, thus adolent passim sui. Hic sex vasta eruditionis suae volumina, etiam MACHIAVELLI PRINCIPE, tanquam cimelio politico, exornare; * & quia tot inter pestilentis doctrinae contagia politicis hinc inde luminibus scintillat, miris laudibus extollere; apologeticis scriptis defendere **; lectionem com-

L 3

(a) Parte IV. Coll. Hist. Q. 10. 11. & sequent.

(b) Mortuus est An. 1527.

* ISELINUS in Lexico V. MACHIAVELLUS. Gedachter Tractat de Principe ist von dem berühmten CONRINGIO mit einer verbesserten lateinischen Version, wie auch Anmerckungen A. 1660. herausgegeben worden: darauf A. 1686 eine neue Auflag erfolget.

** Non me latet esse hodie aliquos, qui MACHIAVELLUM excusant ea ratione, quod, quae scripsit, facienda esse Principi, non ex animi sententia scripserit, sed tantum notare voluerit ea, quae in aulis Principum fierent. Quae opinio est Cl. AMTHOR, DE LOE, tribuitur etiam illustriss. DE BELLISLE Testam. pag. 74. Verum cum animus scriptoris colligatur ex verbis, ut jacent, in sensu obvio acceptis, neque vero ex vita & morte ejusdem, de qua pessima nar-

commendare; in novam lucem pro Reipublicae utilitate protrudere; scholiis ornare; & repurgatum licet non paucis erroribus, novis tamen augere, & ampliare sustinuit, uti alibi ob oculos posuimus. (a) An id fecerit magno emolumento disciplinae de moribus, DD. Moralistae protestantes judicent. Illud certum, quod Orthodoxis, teste CONZENIO, (b) MACHIAVELLUS *sit Pseudo-politicorum Choriphaeus, turpis ac publicus vitiorum Doctor, qui Principem sic instituerit ad virtutem, ut tamen & vitia permiserit, ac velut Regno utiliora Virtutitibus quoque anteposuerit &c.* Quod Authore illustrissimo PELZHOFERO; (c) MACHIAVELLUS *per omnes libros suos virtutem veram abjurarit, imperia vitiis manciparit; religioni undequaque illuserit; crudelitatem, saevitiam, avaritiam, civium inopiam, dominandi esse praesidium; Regum tutelam fraudes, perfidiam &c. esse dixerit. Denique, quod talem formaverit Principem, qualem olim habuere barbari Tyrannum.* Quod, ipso fatente CONRINGIO, MACHIAVELLUS fuerit *atheus*, & *animae immortalitatem in dubium vocarit;* (d) *quod id vitii habeat, ut dolos, & vitia commendet; quod ea attingat, quae faciunt ad stabiliendam tyrannidem, & quidem in libello, cui male fecerit titulum Principis, cum inscribi Tyrannus debuisset; quod sit impius Scriptor, & scelerum Laudator, haud aliter legendus, quam qui de venenis scripserit, nec sine Anti-Machiavello &c.*

---

narrantur apud JOECHER gelehrt. Lex. JOV. ELOG. fundamentum habeatur, piam huic auctori mentem tribuendi, haerer illi macula, sinceriore veterum crisi, inusta, donec certioribus argumentis fuerit detersa.

(a) Parte septima Coll. Hist. Q. 2. f. 207. & sequent.
(b) L. Polit. I. c. 13. Item L. 2. c. 4. §. 1.
(c) In arcanis status L. 1. c. 3. & 7.
(d) Tom. 3. operum f. m. 1097.

lo &c. (a) Et haec, inquam, vel ipsis CONRINGIIS certa sunt: cur ergo partum, tenebris dignum, hi Politici protrahunt in novam lucem, suisque commendatitiis promulgant? Nempe, uti diximus alibi, (b) certorum hominum interest, habere ejusmodi opportunum mangonium, utpote quibus pretiosa semper malignitas in Apostolicam sedem; pretiosa politica, quae religionem subordinat felicitati status, elisa bicipitis regiminis specie, qua praerogativa religionem suam commendant; pretiosa illa doctrina, quae religionem tractat *indifferenter*, facilemque sternit ad licentiam autonomicam transitum. An in excolenda juris naturalis disciplina fors scopum similem sibi praefigant protestantes Moralistae, suspicari saltem possunt Catholici, conjectura haud sane temeraria, uti patebit illico ex dicendis.

ART. III.
Crisis de Hugone Grotio.

§. 116. Q. III. *Quale judicium Orthodoxis de* HUGONE GROTIO, *ejusque libro triplici de jure belli & pacis?*

Grotius de jure Naturae bene meritus in multis.

R. I. HUGO GROTIUS, sicut erat ingenio acutus, ita de disciplina juris Naturae, & Gentium in multis est bene meritus, nec DD. Protestantium elogiis indignus: immo dignior respective ipsomet PUFFENDORFIO, ac THOMASIO.

Natione Batavus, religione Arminianus.

Declaratur I. HUGO GROTIUS, stirpe nobilis, anno supra millesimum quingentesimum octogesimo tertio, *Delphis, Bataviae* oppido, lucem

(a) Tom. 3. f. m. 12.
(b) Parte VII. cit. f. 213.

cem hausit una cum Fide *Calviniana*. Ea ingenii felicitate excelluit, ut, etiamnum novennis, Poëta celebris audiret; ut anno decimo quinto in Philosophicis, Juridicis, Philologicis, crearetur Doctor; anno decimo septimo Advocatum jam ageret forensem, sic ut illico promotus in magnum *Rotterodami* Syndicum spes Statibus *Batavis* maximas faceret. Has fefellit, dum *Belgio*, male quondam unito ad extorquendam autonomiae licentiam, hac ipsa jam per ARMINIOS * male diviso, *is Calvini* castra desereret, infelix transfuga ARMINIANUS, quia in LOEVENSTEINIANAM arcem abstractus ad perpetuos carceres. Sed perpetui ne essent, effecit Conjugis *Mariae Reigersbergicae* astuta pietas. Haec in cista, librorum alias bajula, conclusum maritum feliciter *Antwerpiam* transtulit: is, subin *in Galliam* dilapsus, sui loco conjugem incarceratam inaudiit, doluitque. Tandem legationi *Suecicae* admotus, etiam Reginae displicuit, & brevi post vitae finem invenit *Roslochii* anno 1645. exuviis *Delphium* translatis.

Libro de jure belli ac pacis famosus.

II. E lucubrationibus celebriores *sunt mare liberum*, *mari clauso* SELDENI *Angli* oppositum: liber *de veritate religionis Christianae*, octo idiomata loqui doctus. Sed nominatissimus est partus *de jure belli*, *& pacis*, initio *Batavis* satis invisus, quod multa in eo crederent status sui arcana prodita. Quidquid sit, inter causas scribendi operis adstruit Author. *1. Neglectum justitiae publicum* persuasis propemodum cunctis, *quasi nihil injustum esset Regentibus*

* Arminiani sic dicti ab JAC. ARMINIO, Professore Lugdunensi Batavo Calvinista, qui in puncto praedestinationis recessit a Calvino. Dicuntur etiam REMONSTRANTES a libro, quem A. 1611. obtulere Statibus unitis sub titulo: REMONSTRATIO. Dicuntur, Socinianos quoque errores assumpsisse.

tibus, quod utile; id aequius, quod validius, neque Rempublicam regi sine injuria posse. 2. *Neglectum publicae pacis,* etiam penes *Christianos* effrenata bellandi licentia dominante. 3. *Neglectum Juris Naturae, & Gentium,* quod, ut ait, hactenus attigerint pauci, certo ordine tractarit nemo, etsi hoc fieri quam maxime interfit Generis humani. *Tractationis ordinem* sic recenset, ut libro primo proponat existentiam bellici juris, potestatem variam Imperantium, & officia subditorum; ut libro secundo exhibeat belli causas, rerum possessiones, dominia, pacta, foedera, legationes &c. Ut libro tertio describat effectus belli licitos, & illicitos, pacisque varias conventiones. *In tractationis modo* sibi tria proposita affirmat: 1. ut jus naturae deduceret ex principiis, quam maxime evidentibus; jus Gentium ex Sophorum veterum, Nationumque communi consensu. 2. Ut nil confunderet, jus Naturae, immo & Gentium, a jure civili & aliis gnaviter distinguendo, nec disciplinam Jurisprudentiae cum aliis commiscendo. 3. Ut insubsidia adhiberet quoque sacrae Scripturae oracula, Veterum testimonia, Scholasticorum sensa, historiae monumenta, Jurisconsultorum scita, & sic de aliis.

III. Hoc GROTII Opus nec suis carere elogiis ex toto etiam penes Orthodoxos patet. Quis enim neget, eum in disciplina hac, magis excolenda & redigenda in ordinem, veluti signa sustulisse primum? Hinc non nemo eruditissimus nostri seculi Scriptor religiosus illud vocat *praeclarum Opus,* eique adjudicat *primatum, eo quod primus, ut omnes fere testentur, manum doctissimam huic disciplinae pro incredibili, quod nactus erat, ingenio & eruditione, non minus eleganter, quam feliciter admoverit.*

Etiam Orthodoxis, quoad jus Naturae & Gentium, redigendum in disciplinam magis curatam primus.

(a) Illud forsan clarissimo huic Authori in animo sederat, quod non inepte BUDDEUS: (b) *Reprehenduntur, fateor in* GROTII *libris, de jure belli & pacis, singulares quaedam* (immo erroneae) *sententiae, quas tamen facile declinabit peritus Lector, neque propter aliquem naevum totius corporis pulchritudinem despiciet.* * *Hic viam primus ingressus est, quam deinceps alii suis signarunt vestigiis.* Hinc

Unde elogiis respective dignior, quam Puffendorfius, & Thomasius, utpote minus digressus a Patribus, & Scholasticis orthodoxis.

IV. Quod HUGO GROTIUS respective dignior sit suis elogiis, quam PUFFENDORFIUS, atque THOMASIUS, colligitur 1. Quia difficillius fuit invenire, inventis facilius addere. 2. Quia PUFFENDORFIUS, teste VITRIARIO (c) nil nisi perpetuus GROTII Commentator; PUFFENDORFII vero THOMASIUS. 3. Quia laudem illam, qua GROTII errores plures correxit, errores quoque non paucos superaddendo, uterque corrupit. 4. Quia disciplinae naturalis *sequestrationem* ab omni alia, qua tantopere PUFFENDORFIUS gloriatur, ut plurimum mutuavit a GROTIO, *qui*, ut ait, *discernere jus naturae a jure civili semper unice laboravit.* 5. Quia denique GROTIUS longe minus recedit a Patribus, Scholasticis, ac Orthodoxis principiis, quam PUFFENDORFIUS cum suo Scholiaste. Nam, cum uterque, per contemptum despoticum, Patres omnes, Scholasticosque exsufflet; immo studiose maligna industria omnem Scholasticae disciplinae pulviculum everrere adlaboret, in hypotheses, nimium *libere*, extravagantes, erroneasque ideas, magis

(a) Clarissimus Pater FRANC. SCHMIER in praefatione Jurisprudentiae publicae universalis.

(b) In Hist. natur. Juris. f. m. 27.

* Juxta illud HORATII: „Ubi plura nitent in carmine, non ego paucis offendar maculis, quas aut incuria fudit, aut humana parum cavit natura.

(c) In praefat.

magis quam ipse GROTIUS, delapsi sunt, ut clarescet saepius per decursum. Hinc, hac ex parte, non admodum male BUDDEUS, PUFFENDORFIANUM εὕρημα retundit, dum ait: (a) Jam certa me spes tenet, fore, ut quae deesse doctrinae hujus perfectioni videntur, addantur propediem: sed & ut illi (PUFFENDORFIANI) rectius sapere discant, qui *jus Naturae* a doctrina morali, quam *Ethicam* vulgo dicunt, *secernentes, hodie demum, aut nudius tertius illud enatum esse, docerique coepisse, adeoque e Recentiorum saltem scriptis haurirì posse, perperam opinantur.* Tradiderunt quippe jam antiquissimi Philosophi ARISTOTELES, PLATO, ceterique (quos inter praecipui Patres, atque Scholastici) jus Naturae, *adeoque Recentiores ita sectandi sunt, ne tamen penitus negligantur Veteres.* GROTIUM omnes imitari velim, iisque Magistris, quibus ille profecit, proficere omnes. Philosophos ille consulit omnium sectarum &c. quantumque praesidii accedat ex hujusmodi Scriptoribus morali doctrinae, ex uno incomparabili GROTII libro intelligi posse ANDREAS BOSIUS, vere non minus ac prudenter, judicat &c. Ita BUDDEUS, non admodum male, ut diximus, si tamen *modo debito* intelligatur.

§. 117. R. II. His non obstantibus HUG. GROTII partus, de jure belli & pacis, est admodum defectuosus, & erroribus etiam heterodoxis respersus, adeoque merito inter libros, Orthodoxis prohibitos, recensitus.

Nihilominus ejus liber est admodum defectuosus, erroneus, adeoque merito proscriptus, ipsomet Pufendorfio, erroneum & defectuosum tellante

Declaratur I. Ipsismet Protestantium censuris, ut ne ejus fautores querimoniae causam; Or-

(a) In Hist. natur. ad finem f. m. 31.

Orthodoxi dubitationis ansam praetendere valeant. PUFFENDORFIUS ita differit: cum GROTIUS nulli inter *Christianos* sectæ ita rigide se addixisse visus sit, nisi quod ad illos proxime accesserit, qui *Arminiani* audiunt; eoque ingenio fuerit, ut propter discrepantes opiniones non statim in partes discedendum arbitraretur, a sacri Ordinis hominibus sat aspere fuit acceptus. Nam a Pontificiis quidem ejusdem Opus inter libros prohibitos est relatum, non tam ob ea (uti calumniatur PUFFENDORFIUS) quae ipsorum placitis circa religionem dissona continet, quam quia in universum solidior philosophia moralis rationibus Regni tenebrarum adversatur: cum alias facile fuisset medicinam facere resectis materiis Theologicis, sicuti a nostratibus factum est, qui, contenti errores notasse, veris debitam aestimationem ideo non detraxerunt. Alibi ita habet (a): Fatendum est, non pauca *a* GROTIO fuisse *plane praeterita; quaedam levi brachio tractata; quaedam admissa, quae, & ipsum hominem fuisse, arguerent.** Imprimis non exiguam labem Operi aspergunt, queis passim *a receptis Orthodoxae Ecclesiae sententiis diversus* abit. Qui quidem magnorum ingeniorum infeliciſſimus labor mihi semper visus est, circa Divina aliquid novare: cum tanta aliarum rerum

(a) In praefatione de Jure Naturae & Gentium.

* Alibi, nempe c. 4. speciminis de fundamentali propositione Leg. Nat. f. m. 210. §. 11. addit: GROTIUM in justae artis formam non disposuisse jus naturae: praeter multa heterodoxa materiam de bello fusius tractasse, quam par erat &c. Addit, GROTIUM, a Commentatoribus variis vario modo frustulatim concisum, eviscceratum, extorsuatum, & diversicoloribus veluti juscculis commentariorum, notarum, observationum, compendiorum, tabellarum, & analyseon, quod pedanticissimum ferculum est, perfusum, ac adornatum, Juventuti fuisse propositum &c. Quasi vero non is ipse quoque pocillatorem GROTII egerit.

rum superfit copia, in qua alicui innoxie cornicum oculos configere liceat. Et per isthæc vere, ac utiliter dictis authoritas detrahitur, ac plurimorum asperrimae censurae provocantur, qui alias contra tales Viros ne hiscere quidem digni erant. *Ita* PUFFENDORFIUS, cui bellissime reponeret GROTIUS: γνόθι σεαυτὸν. Inde concludit alibi. (a) HOBBESIUM, & GROTIUM, qui tam multa, *a religione nostra abeuntia*, suis Operibus immiscuerunt, ne amplius Juventuti praelegere cogerer, librum meum praecipue edidisse, professus sum.

II. PUFFENDORFII enucleator KEMMERICHIUS testatur, (b) etsi GROTIUS multum praestiterit, naevos tamen in eodem notari: quales ait, *errores Theologicos; incautum Scholasticorum studium; convenientiam legis cum sanctitate Divina, una cum socialitate, & consensu Gentium principii loco collocatam; denique erroneam de jure Gentium sententiam.* Ita ille. FLEISCHERUS carpit, (c) quod GROTIUS *plura, aut plane intacta reliquerit, aut non solidis satis ex fundamentis demonstrarit.* Biographi GROTIANI apud ISELINUM, (d) praecipue arguunt ejusdem indifferentismum, quo in aliquibus cum Catholicis; in aliis cum *Lutheranis*, * *Arminianis*, *Photinianisve* manipulos legerit, adeoque sicuti pessime sensenserit, ita neque melius scripserit. Sed BOECLERUS, (e) CONRINGIUS, (f) &

Uti & Kemmerichio, Fleischero, & aliis, plures etiam, quam par est, in Grotio errotes culpantibus.

(a) In Apologia contra Indicem Novitatum f. m. 48.
(b) C. 4. §. 43. de Hist. Nat. (c) In praefat. cit.
(d) In Lexico V. GROTIUS.
* CONRINGIUS L. infra cit. ait: GROTIUM, etsi in religione ad partes Lutheranas transilire haud ausus fuerit, tamen & alteras (Calvinianas) deseruisse.
(e) In discip. ad GROTIUM L. 1. de jure P. & B. in principio, item c. 4. §. 20.
(f) In praefat. ad CASSANDRI controv. f. 133.

& ex iisdem OLDENBURGERUS (a) dant GROTIANI partus admodum heterodoxam anatomen, dum ajunt. 1. *Perpetuos* esse errores GROTII Theologicos, quoties dissereret de libero arbitrio, de imagine Dei in homine, de duplici lege, de discrimine veteris & novi Testamenti, quos *Photianismos* ne quidem oblitus sit in opusculo *de veritate religionis Christianae*. 2. Esse erroneum, & neutiquam audiendum in interpretatione Sacrae Scripturae, * eo quod sicuti *Rabbini*, ita & GROTIUS corticem tantum sumat, nucem relinquat in interpretatione dictorum *Christi*. 3. Esse item culpandum, quod quorumdam Patrum *Graecorum* sententias, eorumque Recentiorum, praeferat melioribus, communioribus, & vetustioribus. 4. Esse arguendum, quod Ethnicorum de originibus rerum sententias, correctionis, & supplementi indigas, secure nimium arripuerit. 5. Esse vituperandum, quod in explanandis quoque legibus singulares nonnunquam amplexus sit opiniones. 6. Denique esse quam maxime castigandum, quod in gratiam Pontificis non nulla mitius, quam debuisset, statuerit, quapropter merito a CONRINGIO sit refutatus. Inde subjungit OLDENBURGERUS: VALENTINUM ANDREAE, *reprehensum a Lutheranis, & progressu juris Natur. ac Gentium.*

(a) In indiculo Authorum f. m. 69.

* Addit OLDENBURGERUS: contra quod malum hoc remedio utendum est, ut verorum, & orthodoxorum dogmatibus pectus probe muniamus. O DAVUM simplicem! Ubi & quinam veri illi, ac Orthodoxi? An Lutherani Theosophi? An OSIANDER, quem toties crepat PUFFENDORFIUS? At si veros hos neget GROTIUS cum Arminianis, & Calviniistis, quomodo id probabunt Lutheri sectatores? Ubi Judex, qui litem ultimo decidat? Nunquid Scriptura, Judex sui, ex cujusvis spiritu privato? Nempe contra hoc malum apud heterodoxos nullum remedium.

tium. 239. quod GROTII *scriptum praefatione quadam nimium commendarit, eandem mutasse.* Haec DD. Protestantes; quos naevos detegent Theologi orthodoxi?

ART. IV.

Censura de Thoma Hobbesio.

§. 118. Q. *IV. Quid Catholici sentiunt de* THOMA HOBBESIO?

Thomas Hobbes Author pestilens in moralibus & politicis, merito in librorum indice expurgatus.

R. THOMAS HOBBESIUS est Author pestilens in moralibus atque politicis, cujus partus de cive, ac Leviathane inter Machiavellicos abortus * merito sunt relati, atque proscripti. **. 2. Ut adeo nullo honore PUFFENDORFIUS, cum non nullis, eidem inter protestanticos doctrinae moralis reformatores qualemcunque locum indulserit.

Ipsismet Protestantibus haud invitis.

Patet I. Ipsomet Protestantium calculo. PUFFENDORFIUS, etsi scopum scriptionis HOBBESIANAE, quo regiam potestatem ad culmen evehere, ejusque summo imperio, *jus quoque circa sacra*, vindicare conatus est, *magnopere probet* (quia finem, sibimet quoque praefixum) vitio tamen vertit, quod jus istud HOBBESIUS legitimis terminis non coërcuerit. *Plane*, inquit, *ferri non possunt assumpta quaedam nimium cruda* HOBBESIANAE *hypothesis, nec, quae eidem superstruuntur, dogmata, a sana ratione abeuntia, & non exiguam labem humanis rebus inferre idonea. Nec de iis*

* Natus HOBBESIUS in Anglia Malmesburi A. 1588, & ipse propemodum abortivus, utpote ante diem ex terrore Matris in lucem effulsus.

** Decreto S. Congr. Indicis 12. Martii, Anno 1703.

iis memorem, in quibus circa religionem Christianam diversus abit, quibus destruendis operam impendere aliorum est. (a) Alibi ait: *quod* Hobbesius *peculiaria sibi, & horrida dogmata finxerit, & hoc ipso apud multos, non citra rationem, aversionem sui excitarit.* Addit tamen, *& illud contingere, ut ab illis maximo cum supercilio condemnetur, abs quibus minime lectus fuerit, aut intellectus.* (b) Conringius Hobbesii ingenium deprehendisse se affirmat, *novitatum maxime studiosum, temerarium, praesidens*, ac *ineptum:* addit, ejus elementa de jure *impie philosophari;* Authorem dignum asseverat, *quem omnium odia excipiant.* (c) Kemmerichius ait, Hobbesium non modo in saniorem Philosophiam, sed & Theologiam impegisse, unde varios sibi Adversarios concitarit, Cumberlandum, Bramhallum, Cocquium, Scharrockium, Felmerum, Schaftum, Strimesium, & alios, etsi Apologetas quoque nactus sit Scargilum, Velthuysium, Becmannum, Gundlingium, (d) omnes protestantes, etsi Oldenburgerus (e) ex Cyriaco Lentulo Hobbesium *usque ad Coeli terraeque offensionem, novitatis cupidum asseruerit.*

Patetque ex hypothesi Epicurea, non nisi despoticismo Machiavellico accommodata,

Patet II. Ex damnata hypothesi, quam assumpsit. Si bene Puffendorfius divinat, intentio Authoris erat, stabilire *Epicuream* hypothesin, quam viderat, *civitatum in suam utilitatem cuncta referentium praxi*, satis communem, sive illam eo adegerit *genii convenientia*,

(a) De origine & progressu Juris Naturae & Gentium c. I. speciminis §. 6. f. m. 174.
(b) In praefatione operis de Jure Naturae & Gentium.
(c) Tomo operum 6. f. m. 575. & 562.
(d) l. c. n. 48. f. m. 26.
(e) In indiculo Authorum.

tia, sive *ingenii ostentatio* in defendenda hypothesi tantopere exosa, & paradoxa. Verius eo mentem intendisse fertur, ut in illis *Anglorum* turbis potestatem regiam, etiam ultra despoticismum *Machiavellicum*, firmaret. *

Patet III. Ex principiis impiis, quae inde deduxit. I. Nam, fundamenti loco, statum naturalem posuit *statum belli*, quem ex jure omnium in omnia, insitaque omnibus nocendi voluntate pariter ac facultate, deduxit. II. Statuit *voluntatem solius Imperantis esse regulam boni, & mali, justi, ac injusti* (a) quo ex principio intulit. 1. Ergo Reges imperando, demum faciunt bona ac justa; prohibendo, mala & injusta. (b) 2. Ergo regulae boni, malive sunt mere civiles, nec ante imperia extitit justum, vel injustum. (c) 3. Ergo peccatum, proprie dictum, non est nisi legis civilis transgressio, reliqua contra rectam rationem sunt tantum *facta imprudentia*. (d). 4. Ergo doctrina *Christi*, absque mandato Principis, *vim obligandi addentis*, se habet *per modum meri consilii;* & quod Scriptura sacra sit fidei regula, effecere soli *Christiani* Reges, qui & soli sunt ejusdem interpretes, sic ut summa totius religionis sit *Principum capessere jura, & parere imperio sive in sacris, sive profanis*. (e) 5. Ergo omne Regnum Dei est mere politicum, nec DEUS regit populum, nisi per Legatos, hoc est, Reges & Principes. (f) III. Statuit, *nihil injustum a Principe mandari posse; ejusque potesta-*

* Hinc Rex Angliae SORBIARIO dixerat: se uti HOBBESIO in vicem ursi, ad molossorum vires tentandas, & acuendas.

(a) De Cive c. 12. a. 1. & c. 14. a. 1.
(b) L. c.
(c) De Civ. L. c. Leviath. c. 13. & 18.
(d) De Civ. c. 14. a. 16, 17.
(e) Leviath. c. 42. 43.
(f) Leviath. c. 35.

testatem esse indefinitam: (a) ex quo principio deduxit, 1. Regis mandato qualescunque subditorum actus indubie justificari. (b) 2. Ad mandatum Regis licitum subdito fore, ipsum *Christum* negare. (c) 3. Si lex civilis jubeat invadere aliorum bona, vel uxores, id non fore furtum, vel adulterium. (d) IV. Statuit, *a subditis deberi Imperantibus obedientiam absolutam,* ex quo intulit. 1. Seditiosam esse opinionem, quod subditi peccare possint quomodocunque obediendo suis Principibus. (e) 2. Finem legis esse bonum praecipientis, adeoque Principes in subditos non posse esse injurios; illis esse licitum interficere etiam innocentes; extra civitatem quemvis a quovis spoliari jure, & occidi posse; in civitate ab uno tantum. (f) V. Statuit denique, *Ecclesiam esse indistinctam a Civitate:* unde intulit, Reges esse Pastores summos; & tot esse Capita Ecclesiarum, quot sunt Regna; Reges solos docere *gratia Dei*, ceteros *Regis gratia*, a quo fiunt Vicarii delegati; Sacerdotium formale esse penes Reges; haeresin esse *id omne, quod Rex, vel Magistratus summus credi vetuerit;* distinctionem regiminis temporalis, & spiritualis esse prorsus inanem, cum ejus sit *religio, cujus est regio &c.* (g) Verbo: summam totius Religionis esse, *Principum parere imperio, sive in sacris, sive in profanis* ut supra diximus (h). Haec sunt praeclara illa Principia, non alio Magistro quam cacodaemone in excidium religionis excogitata, qui-

(a) De Civ. c. 6. a. 13. & c. 14. a. 10. Leviath. c. 22.
(b) De Civ. c. 12. a. 1. 2.
(c) Leviath. c. 3. & 42.
(d) De Civ. c. 14. a. 9. & 10.
(e) De Civ. c. 6. a. 1.
(f) De Civ. c. 6. 7. 8. 9. 14. a. 1. Leviath. c. 20. 21. 23.
(g) De Civ. c. 17. a. 21. &c. Leviath. c. 23. 29. 39. 40. 42.
(h) Item l. c. supra, & in appendice ad c. 2.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0200
DFG

quibus utinam non inquinarentur tam multa pseudopoliticorum volumina. *

Artic. V.

De Samuele Puffendorfio.

§. 119. Q. *V. Quid praevie memorandum sit de* Samuele Puffendorfio? R. Ipsius ortus, libri, fata. Samuel Puffendorfius.

I. Sam. Puffendorfius, DD. Protestantium scriptis famosissimus, & sicut jam alibi diximus, (a) Eliae, *Lutherani* Praeconis, filius. Natales debet ignobili pago *Flehensi*, non procul *Chemnitio*, a cujus celebriore nomenclatura *Chemnitensem* sese dicere maluit. E Gymnasio *Grimensi* ad Academias *Lipsiensem*, *Jenensem*, & *Lugdunensem Batavam* delatus, Theologico studio, quod vocant, *jus naturale praesertim ac Gentium*, praehabuit, Grotii, Hobbesiique vestigia prosecutus. Subin a Carolo Ludovico Palatino, ad explananda publice juris Naturae & Gentium placita, primus ex acatholicis *Germanis*, *Heidelbergam* evocatus, *Calvinianus* inter *Lutheranos* firmum pedem habere non potuit. *Lundam*, novam *Scandiae Suecicae* Academiam, digressus, post varia fata scholastica ad Historici Regii munus, & Aulae secretiora promotus est. Sed pinguiore fortuna eundem licitarus Eliae, Lutherani Praeconis, filius.

* Quos inter Adrianus Houtinus Belga in Politica contracta, Bened. Spinoza Amstelodamensis, Remonstrantes, & Arminiani in Belgio cum Hugone Grotio in L. de jure summarum potestatum circa sacra, Seldenus, Colemannus cum suis in Anglia &c.

(a) P. III. Coll. Hist. Q. 5. §. 2. f. 277. quae hic, utpote in loco proprio, strictim repetenda sunt, quia Lector Historia critica fors non est instructus.

tatus FRIDERICUS BRANDEBURGICUS ad consilia interiora inter Ministros Aulae adlegit. Tandem anno vitae ultimo *a* CAROLO undecimo, Rege *Sueciae*, vix in Baronum numerum e vulgari aura evectus, ad communia vulgi fata a morte rejectus denuo, diem obiit *27. Octobris* anno 1694.

Primipilus inter Moralistas protestantes.

II. PUFFENDORFIUS, qui DD. Protestantibus audit *Primipilus inter Moralistas*, disciplinam moralem triplici lucubratione illustrare conatus est. In prima, quam appellavit *de habitu religionis Christianae ad vitam civilem*, errorem, ab orthodoxa Ecclesia pridem damnatum, versicolore obsonio obtrusit suis, nempe *Religionem statum non esse, sed Collegium in statu, negato non solum Primatu Apostolicae sedis, sed & distinctione regiminis Ecclesiastici, ac secularis.* Et hoc opus, scandalum pusillis, a nobis infra allidetur ad petram. Alterum, magis famosum *de jure Naturae & Gentium*, jam olim *Heidelbergae in Elementis jurisprudentiae universalis*, veluti informi foetu, conceptum, * tandem in Academia *Lundensi* a PUFFENDORFIO publicatum est. Hoc opus, quod HARTEWIGO teste (a) *absolutissimum, est partus ejus primarius, & opere* GROTII *incomparabiliter excellentius*, quia a lum-

* De quibus ait in specim. Controv. c. 3. §. n. f. m. 183. Qua de causa (ut jus ad captum omnium foret) etiam juvenilibus annis delineabam Libellum, rudimenta hujus disciplinae continentem, quem titulo Elementorum Jurisprudentiae universalis inscripseram &c. In praefat. operis de J. N. & G. ait, haec elementa, ut specimen ingenii daret, a se conscripta, apud plerosque bonos excusationem ex aetatis atque conatus simplicitate invenisse, unde & ipse maturior, maturiore hoc scripto prioris immaturitatem velut publice deprecatus sit.

(a) In dem verteutschten MONZAMBANO Lipsiae edito anno 1710. f. m. 665.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0202
DFG

lumbricis scholasticis defaecatius, * *cordatioribus, omnique pene Orbi erudito, secundum doctrinae suae ideas, aestimatissimum, ac probatissimum*, cui, veluti anacaephaleosin, pediseque quam subjunxit librum *de officio hominis & civis*.

III. Famosi illius libri *de jure Naturae, & Gentium* litteraria fata obiter hic repetenda, ut pateat partim ipsorum Protestantium de hoc opere sensus; partim ut PUFFENDORFIANI calami character pensiculatius nonnihil innotescat. Vix inter Academiae *Lundensis* Doctores *Lutheranos* (quos HARTEWIGUS *sternutatorios scholastici pulveris sectatores, & novitatum osores* appellat) apparuit PUFFENDORFIANUS hic foetus, a nugis scholasticis depuratissimus, *turmatim* illum aggressi, armis scholasticis lacessere coeperunt. (a) Hos inter primus JOSUE SCHWARZ, *Lundensis* Theosophiae Professor, composito *indice novitatum*, hunc PUFFENDORFII partum *Atheismi*, (b) *Paganismi*, *Zwinglianismi*, *Socinianismi*, *Pelagianismi*, *Cartesianismi*, & super omnia *Papismi* (c) postulaverat. Et licet SCHWARZII Collegae, congregato concilio, hoc Jus Naturae, ut ajebant *monstrosum*, ad moralem trutinam (ut quidem habet Biographus) (d) S. THOMAE, SUAREZII, VASQUII, SANCHEZII, MOLINAE, DURANDI,

Variis fatis etiam inter suos, ratione doctrinae suae, exercitus.

* Weil er darinnen die scholastische Grillen mehr als GROTIUS verlassen, ut habent Basileenses in Lexico.

(a) Squadronen-Weiß ꝛc. Wie wohl er der meisten ihre Attaquen, Feur-Mörser, und verrostete Canonen viel weniger als nichts aestimirte. Dann es waren viel fast mit lauter Sophistischen Hagel und Schroot darapti, felapton, und papierenen metaphysischen Blasen geladen, vor welches Geplarre PUFFENDORFIUS unverzagt ware.

(b) Scriptor vitae f. 667.

(c) ISELINUS V. PUFFENDORF.

(d) F. m. 678.

BONACINAE, de ESCOBAR, & aliorum appensum, reprobarint; Authorem ut *Novatorem*, *& Academicae Juventutis corruptorem*, damnaverint; nihilosecius a Regimine Aulico, cui censura libri a Rege erat commissa, PUFFENDORFIUS est absolutus, novitatum index reprobatus, combustus, & BECKMANNUS, Juris Professor, qui eum clanculum typis mandaverat, exilio mulctatus. Assultus repetiere & alii plures in *Germania* DD. Protestantium Doctores: hos inter numeranda venit Facultas Theosophica *Jenensis*, ad cujus vota Jus naturale PUFFENDORFII, edicto publico, per JOANNEM GEORGIUM, *Saxoniae* Electorem, est reprobatum: (a) etsi toleratas demum *hypotheses* PUFFENDORFIANAS memoret ejus Biographus. Et FRIDERICUS GESENIUS, Superintendens *Garlebiensis*, has hypotheses *multae perversitatis;* VALENTINUS VELTHEM, Professor *Jenensis*, easdem *perniciosae* & *periculosae novitatis* coarguit, sed uterque satyrico PUFFENDORFII dente, ille ut *Garleensis* cerevisiae fumis turgidus zythopevta; (b) hic ut *veteris barbariei* putidus latrevta, (c) derisus, sannisque fuit expositus. His suc-

(a) An. 1673.
(b) F. m. 709.
(c) F. m. 723. & 727. VELTHEMIO, qui in Moralibus S. THOMAM ut Principem, SUAREZIUM, ut Metaphysicorum Papam, VASQUEZIUM, SANCHEZIUM, MOLINAM, VALENTIAM, CONIMBRICENSES, ut Scriptores aeternitate dignissimos, depraedicabat, inter alia reponit: Animadversum est, ex quo tempore quidam nostratium Theologorum istis Scholasticis pretium aliquod ponere coeperunt, neque in universum eosdem cum Luthero, inter σκύβαλα numerarunt, res nostrae Religionis subinde in deterius iviſſe, Pontificios contra fines suos promoviſſe, & ad recuperanda, quae amiserant, non parum spei accepiſſe. Miris facetiis in hanc rem ludit Para-

succeſſere certaminis Inſtauratores STRIMESII, & ZENTGRAVII, illi *Francofurtenſis*, hi *Argentoratenſis* ſtudii Profeſſores, & PUFFENDORFIANUM principium juris naturalis, quod *in ſocialitate* ſtatuitur, impugnarunt. Et *Lipſienſis* SCHARSCHMIDIUS, PUFFENDORFIANAS ideas exoſus, monſtroſam MONZAMBANI Rempublicam diruere tentavit: ſed perſonati ROLLETTI ſarcaſmis, *in* SCHARSCHMIDIO VAPULANTE, ſuetum

Paraphraſtes Germanicus ſ. m. 729. Als PUFFENDORF, GROTIUS in der Philoſophie Neuerungen, und zu reformiren anfiengen, ſtunde man in der Opinion, derjenige wäre ungelehrter, und Barbar, der die Scholaſtiſche, und Metaphyſiſche pedanten Grund-Sprach nit en maitre parlieren könte: damahl ware die Wunder-heilige Scholaſtiſche Wiſſenſchaft, abſonderlich Metaphyſica, als Regina omnium ſcientiarum, als die wohlbeſtellte Cammer-Fräulein der Theologie, Juisprudenz, und Medicin denen Studioſis recommendiret, als gleichſam die Sturm-Haub der Gelehrten, und wann ein anderer Feind käme, und in die Flanquen fallen wollte, ſtellten ſie ihme gleich ein halb Dutzet wohl mondirte, und mit guter Rüſtung verſehene Diſtinctiones unter Augen, trieben den erſten Sturm ab: wollte diß nicht fruchten, holten ſie ein Hauffen metaphyſiſche Axiomata, und Canonen, anſtatt den Canonen herfür, und feuerten ihren Adverſariis ins Geſicht ꝛc. Ja es wurden auch öfters die Adels- und Stands-Perſonen dahin perſuadiret, daß ſie ſich auf ſolche Abſurditaeten legten, und an ſtatt, daß ſie ſich auf die wahre Philoſophie, und polite Wiſſenſchaften appliciren ſollten, wann ſie von Academien nach Haus kommen, wußten ſie nichts anderes als von metaphyſiſchen entibus, rationis, von barbara, celarent, felapton, cameſtres, und dergleichen monſtris zu diſcuriren, wodurch dañ viel edle Gemüther zu Staats-Sachen, und anderen realen affairen inhabil gemacht, und in Grund verdorben ſeyn. Iſt diß nit zu beklagen, daß man die edle Zeit einig auf dergleichen Zeug emploiret ꝛc. Ita hic Paraphraſtes omnem Scholaſticam methodum, Heterodoxorum veterum more, ad ſupprimendam veritatis, preſſius indagandae, ſemitam, adducit in ludibrium, & contemptum. Quid ſi ejusmodi phantaſiis, & ipſi Catholici ſeſe imbui ſinerent? An non e converſo dici poſſet illud PUFFENDORFII? Ex quo tempore quidam Noſtratium ſcholaſticae formae omne pretium adimunt &c.

tum in morem, est elusus. (a) Necdum satis. Idem fundamentum Juris naturae, *quo ad socialitatem*, aliasque Juris PUFFENDORFIANI hypotheses, *Orthodoxo juris & Gentium jure*, ut ajebat, convellere aggressus est VALENTINUS ALBERTI, cum Theosophis *Lipsiensibus:* Iis indiguit ordinario rursus PUFFENDORFII clypeo, e *Juvenalis* satyris deprompto. Denique & manus committere debuit cum SECKENDORFIO, qui ALBERTINAS hypotheses praetulit PUFFENDORFIANIS, & sic de aliis satis PUFFENDORFIANI partus *de Jure Naturae & Gentium*, quibus bene SECKENDORFFIUS finem imposuit scripto anonymo, PUFFENDORFIUS *modestiae castigatione admonitus &c.*

Quo ad systema disciplinae dogmaticae de jure Naturae & Gentium suis encomiis non est indignus.

§. 120. Q. *VI. Quae videatur crisis sanior de scriptis* SAMUELIS PUFFENDORFII?

R. I. PUFFENDORFII liber de Jure Naturae & Gentium (idem suo modo judicium esto de libri hujus epitome, seu officio civis, ac hominis) quoad systema disciplinae dogmaticae suis encomiis non est indignus. 2. In multis est ingeniosus, eruditus, & explicando naturae juri perquam accommodus; in non paucis est veritati consonus, & etiam Orthodoxis haud illaudatus. 3. Immo a suis Antagonistis ex ipsis DD. protestantibus non nunquam immerito est reprehensus, & ab-

(a) A. 1678. priusquam ad castigandam Cyclopis (SCHARSCHMIDII) stultitiam accingamur &c. sic ungit & pungit stylo satyrico per totum, hunc in modum ubique pariter facundus, & foecundus in suis apologiis PUFFENDORFIUS.

abstrahendo a stylo satyrico, a semetipso contra suos, saltem hinc inde, non inefficaciter defensus.

Declaratur quoad I. Non immerito PUFFENDORFII Encomiastae hunc asserunt *respective primum*, qui disciplinam Juris Naturae ad systema dogmaticum, GROTIANO multum accommodatius, revocarit, & ut ipse loquitur, *pleraque, paediam juris naturalis spectantia*, longe ordinatiore methodo pertractarit. Atque hoc praecipue praestitit in libello *de officio hominis & civis*, ubi *officia ad Deum* supplevit, quam methodum, non modo probamus ipsi, sed & eandem imitari conabimur per decursum. Accedit, quod GROTIUM suppleverit in multis; in pluribus HOBBESIUM emendarit, & Jus Naturae a ceteris curatius non raro discreverit.

Quia est respective dogmatista primus in methodo, etiam ipso Grotio, magis accommodus,

Nec ex toto displicet *Scopus*, quem sibi praefixum toties inculcat, tractandi nempe jus Naturae *peculiariter*, & suo modo *universaliter*. *Peculiariter*, quatenus peculiarem disciplinam constituit, cujus constituendae principium unicum sit *lumen rationis*, sequestrando jus Naturae tam a Divino positivo, quam humano, & utriusque controversiis, maxime Theologicis. *Suo modo universaliter*, quatenus accommodetur ad captum omnium hominum, *quamcunque circa sacra persuasionem foventium*, sic ut ex principiis, *ipso lumine naturae suppeditatis*, ad eorum veritatem agnoscendam, *solius rationis ope*, omnes compelli queant. (a) Ubi tamen duplex vitandus est error, ab eodem commissus: primus *per excessum*, dum ipsam quoque Theosophiam naturalem *sequestrando*, abstraxit a Religione

Uti etiam in scopo tractandi jus Naturae, sequestratum a ceteris, vitato tamen duplici ejusdem errore, quem hac ex parte commisit per excessum, & per defectum.

(a) In Epist. ad amicos f. m. III. in specimine controv. c. 1. §. 7. f. m. 174. Item c. 3. §. 2. f. m. 183. & alibi.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0207
DFG

ligione etiam naturali, etsi *universaliter omnes* liget, *tanquam fundamentum ipsius naturalis juris praecipuum*, adeoque ab ejus disciplina inseparabile, ut initio diximus. Hunc errorem, subin agnitum, supplevit PUFFENDORFIUS, supplendo *officia hominis erga Deum*, in libello *de officio hominis*. Alter ab eodem commissus est *per defectum*, * dum jus Naturae sic *privative* tractandum suscepit, ut non adjungeret juris Divini & Humani principia, quibus illud vel perficitur, vel elevatur, id, quod disciplinam hanc *Christiano usui* reddit quam maxime utilem, ac necessariam. Id in PUFFENDORFIO desideravit eruditus LEIBNITIUS, dum scripsit: (a) *Plurimum referret parallela addi juris Civilis, inter homines recepti, praesertim Romani, ipsiusque etiam juris Sacri: ita usus juris Naturae apud Theologos, & Jurisconsultos pronior futurus esset, quod nunc magis sermonibus celebratur, quam negotiis adhibetur.* **

Idem in multis nec apud Orthodoxos est illaudatus.

II. In PUFFENDORFII scriptis de Jure Naturae non pauca *ingeniosa*, *erudita*, explicando Naturae juri *accommoda*, & veritati quam maxime *Consona*, uti laudant passim orthodoxi Scriptores, ita haec ipsa pro illustranda veritate allegant: ii scilicet, quibus permissum, sic inspicere Authores prohibitos, ut tritici grana a furfure seligant, eaque in usum, vere Catholicum, convertant.

III.

* Etsi & hunc in grandiori opere saepe, necessitate connexionis, supplere coactus sit.

(a) In epist. censoria libri de officio hominis & civis f. m. 6.

** Aliter THOMASIUS in prooem. Instit. Jurisprud. Divinae §. 15. Majorem adhuc usum Jurisprudentiae naturalis esse experiebar in applicatione legum, cum tot infinitae circumstantiarum varietates, quibus negotia humana civilia vestiuntur, saepissime casum forment, & facti speciem, qui legibus civilibus plane definitus non est, vel ubi plures leges, diversa disponentes, concurrunt, principiis communibus opus est, quae & Gentium cordibus inscripta sunt.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0208
DFG

III. Etsi DD. Protestantium Critici multo plura, optimo jure, ac verissime, damnent in PUFFENDORFIO, non nulla tamen, vel male allegata, vel non rite, nec in Authoris sensu, intellecta, facile deprehendet, qui ejusdem apologiam multiplicem, indifferente oculo, lustrarit. Sic v. g. VALENTINUS ALBERTUS ex statu integritatis non satis feliciter impugnavit PUFFENDORFIANAM hypothesin, solis principiis, ratione cognitis, superinstructum. (a) Sic idem PUFFENDORFIUS JOSUAM SCHWARZIUM, BECKMANNUM, (b) VELTHEMIUM, ZENTGRAVIUM, & GESENIUM, (c) perfeitatem turpitudinis in actibus, Naturae jure prohibitis, assignantes, non male repressit, primamque regulam moralitatis, legem DEI aeternam, recte defendit. * Sed nos ejusmodi lites tanti haud facimus, ut fusiore pagina dignas hic censeamus. Saepe Censores, saepius PUFFENDORFIUM cespitantem videbimus *defectu orthodoxae Theologiae*. Quid ergo mirum, quod ex falsis praemissis nec illi extraxerint verum, nec ex hoc Jurisconsulto satis consultus scintillarit saepe Theologus?

Et hinc inde non satis merito reprehensus a suae religionis Criticis.

§. 121. R. II. His non obstantibus, PUFFENDORFII partus de jure Naturae

Nihilominus & hic Author est

(a) In specim. controv. c. 4. de fundam. proposit. Leg. Nat. §. 17. f. m. 219.
(b) In Apol.
(c) In appendice, & in specimine controvers. c. 6.

* Sic & illustris LEIBNITIUS in epist. censoria f. m. 21. & seq. causam obligationis juridicae, a potestate superiore deductam, quae & viribus, & justis causis suffulta sit, minus recte, & ex suppositis illegitimis, impugnavit contra PUFFENDORFIUM, non incongrue defensum a WEBERO scholiaste ad L. de officio hominis & Civis c. 2. §. 5. & in epistolae LEIBNITIANAE notis f. m. 21. & seqq.

admodum defectuosus in suo systemate.

rae & Gentium, quoad doctrinam, est admodum defectuosus.

Ut testis est Wernerus quoad modum eruendi juris naturalis minime demonstrativum.

Explicatur I. Teste BALTHASARE WERNERO, JCto, *PUFFENDORFIUS, in tantopere depraedicato *socialitatis* principio, veram demonstrandi methodum nequaquam retinet, sed in specialibus praeceptis ac prohibitionibus demonstrandis, rationes solum probabiles; & qualemcunque aequitatis speciem obtrudit; innumeras item quaestiones ad jus Naturae refert, quas extra ejusdem objectum & quasi sphaeram, constitutas esse constat.

Kemmerichius quoad principium socialitatis haud adaequatum.

II. Authore KEMMERICHIO, PUFFENDORFII Enucleatore studiosissimo, (a) cujus judicium confirmat Eruditorum communis, PUFFENDORFIUS erravit in ipso lapide angulari moralis sui aedificii, fundamento nempe, quod in sola socialitate constituit: *eo quod ex una parte hoc principium non sit ita evidens, ut non aliquod evidentius possit reperiri:* ex altera non *sit adaequatum; dum ex eo duntaxat officia erga alios, non vero erga Deum*, & *seipsum commode* (quia admodum torte, & oblique) *deduci queant.* Hinc addit: *Ansam authori praebuit* GROTIUS, *qui, cum jus Belli, & Pacis scribere vellet, ex quo controversiae Principum decidi possent, officia erga alios tantum respicie-*

* In Elementis J. N. c. 5. §. 14. PUFFENDORFIUS per suam hypothesin in particularibus juris naturae praeceptis expoliendis haud raro extra limites exerrat, neque ex suo principio, sed ex mera aequitate, pro qua saepius in utramque partem argumenta suppetunt, dictata rectae rationis derivat; aliquando plane haesitat, sententiae incertus &c. Accedit, quod non ita in proclivi sit, quid sit, socialitas, & si vel maxime eam ita explices, ut ea omnia, quae ad humanam societatem faciunt, jure Naturae praecepta, & quae eidem repugnant, prohibita esse dicantur, haec tamen quaenam sint, non ita expeditum est. Ita ille.

(a) L. c. c. 3. n. 25. f. m. 59.

ſpiciebat, quae ex ſocialitate utique deduci poterant, atque adeo ſocialitas inſtituto ejus ſufficiebat, ſed non pro diſciplina juris Naturae adaequata, quam venditabat, atque profitebatur.

III. Teſte LEIBNITIO foedum hallucinatus eſt PUFFENDORFIUS *in ipſo fine* juris Naturae, quem *ſola hujus vitae felicitate*, tanquam *termino*, concluſit. Etſi enim finis naturae humanae *partialis*, & *immediatus*, ſit *hujus vitae felicitas*, non tamen eſt *adaequatus*, & *ſubſtantialis*, quia non eſt *adaequata naturae humanae felicitas*, quae ſeſe *ſub ratione praemii naturalis* neceſſario extendit ad vitae alterius terminum *qualemcunque*. Nam ſatis liquet, *ratione ſola*, non attingi felicitatem alterius vitae *ſupernaturalem*, ſub ratione praemii *aeternum duraturi*, id, quod identidem, ſed extra rhombum, regerit PUFFENDORFIUS: * non tamen ſat liquet, *ratione ſola*, nec ipſam attingi *immortalitatem animae*. Et licet iſta non attingeretur *ſaltem evidenter* (quod PUFFENDORFIO interim transmittemus) *ſolo tamen rationis lumine*, non poteſt non eſſe *evidenter nota* alterius cujusdam vitae neceſſitas *ſub reſpectu praemii vel poenae*, ſic ut evitatione hujus, & conſecutione alterius obtineatur tandem *felicitas ſubſtantialis & conſummata*. Hoc PUFFENDORFIUS ſi abnuat, adſtruit naturam humanam *ab Authore Deo peſſime conſtitutam*, quia deſtitutam principiis, ad honeſtatem vitae, finemque ſuum *indiſpenſabiliter* requiſitis. Cum enim, ut recte notat LEIBNITIUS, *in hac vita*

Leibnitius quoad finem felicitatis ſolummodo hujus vitae.

* V. g. In praefat. de officio hominis §. 8. Diſciplina juris naturalis hominem format, prout hanc vitam cum aliis ſociabilem exigere debeat: aſt Theologia moralis hominem Chriſtianum informat ad honeſtatem vitae, & pietatem in Caelo praemiandam &c. Notator WEBERUS: finis juris naturalis non eſt, ut per ejus obſervationem aeternum ſalvi ſimus; ſed ut in hac vita ſociabiles, & beati evadamus.

vita praesente pleraque impunita, impensataque transmitti conſtet, nec virtus eſſe queat *ſufficiens praemium ſui*, nec vitium *ſui ipſius congrua poena*, ſi cum PUFFENDORFIO abſtrahas a poena vel praemio, ſeu ab Authore naturae, ut praemiante bona, & puniente mala, *ſaltem in altera quadam vita*, enervis ruet obligatio juris Naturae ad principia *honeſti, decori, & juſti*; carebit Genus humanum ſufficiente incitamento ad virtutem, & congruo abſterriculo a vitio; immo carebit ſufficiente medio ad conſequendum finem, puta felicitatem perfectam, id, quod infra fuſius demonſtrabimus.

Et quoad objectum, non niſi actionibus externis terminatum.

IV. Eodem Authore LEIBNITIO, PUFFENDORFIUS quoque coecutiit *in objecto juris Naturae*, dum ſcripſit: (a) *quae intra pectus latitant, nec foris prorumpunt, ad jus Naturae non pertinere, qua ratione*, inquit LEIBNITIUS, *ex mutilato fine naturae etiam objectum ejus nimis contraxit, ut plane mirer, viro inſigni, in hac eruditionis luce, talia excidere potuiſſe, non minus paraloga, quam paradoxa.* Id magis mirum videri poſſet, tam *paraloga*, ac *paradoxa* a PUFFENDORFIO, ejusque Syndico WEBERO, etiam fucari obtruſo palpo, quaſi *interna* philoſophiam moralem, Ethicamve reſpicerent, non trahenda ad Jurisprudentiam naturalem *cum confuſione* utriusque diſciplinae. * Sed quam haec frivola ſint, apparet. quod philoſophia moralis, quatenus *per regulas honeſti*,

(a) In Epiſt. cit. f. m. 13.

* Sic in ſpicilegio Juris naturalis. §. 20. f. m. 299. Laconice ZENTGRAVIUM reprimit: quae reſtant, exigui ſunt momenti, velut quod carpit a me juris naturalis ſcita, ad uſum duntaxat fori humani, adaptari, quia in Theologiam moralem mihi falcem immittere non placebat. At placere debebat falcem mittere in meſſem propriam, Theologiam naturalem, ſaltem volenti tractare diſciplinam juris naturalis adaequati, uti promiſerat.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0212
DFG

sti, *decorique* dirigit *officia hominis erga se ipsum*, *& Deum*, sit constitutivum intrinsecum juris Naturae, id quod in libello *de officio hominis*, *& civis* agnovit ipse PUFFENDORFIUS, supplevitque inanem libri grandioris jactantiam, qua *omnia*, *quae ad disciplinam juris naturalis pertinent*, *complexurum*, *& in ordinem non hiulcum se digessurum*, (a) edixerat, vano utique promissor hiatu.

V. Eodem Authore PUFFENDORFIUS deviavit quam maxime *in modo tractandi disciplinam juris Naturae*, utpote qua solas ferme actiones hominis exteriores, sibi formandas, sumpsit; interna, quae ad Deum, ac se ipsum hoc ipso Naturae jure formanda sunt, *sub praetextu vitandae inter disciplinas discretas confusionis*, vel relegando ad forum Ethicum, Theologicum, & Divinum, vel supponendo saltem ex Philosophia morali, aut Theologia naturali: * unde utilissima pars juris Naturae omissa; internorum cura neglecta; genuina juris principia male suppositа; immo ex erroneis aliis solo vitae termino clausa felicitas, statusque publica commoda, pro adaequato fine & objecto, proposita, ut *adeo* LEIBNITIO teste, *parum tuta*, *ac facilis sit hypothesis*, *quam* PUFFENDORFIUS *constituit*, *animi intus pravi*, *foris innoxii*. Hanc animi, intus depravati, incuriam si minus expresse constituit in suis principiis juris naturalis, *circa interna*, ut ait, *parum soliciti*, (b) saltem *permisit*, & passim *latenter*, uti

Denique, quoad modum tractandae disciplinae, omissis officiis ad Deum, soli foro externo accommodatae.

(a) In praefatione citata.

* Inde in specimine controvers. c. 5. de origine moralitatis: §. 25. f. m. 253. ait, caput de religione naturali esse consectarium doctrinae de Deo, seu Theologiae naturalis, adeoque nativam veluti sedem in disciplina juris naturalis non sortiri: id tamen caput, in usum Juventutis, suppleviſse se affirmat.

(b) In Praf. cit.

uti videbimus, innuit, forsan ex norma Religionis *Lutheri*cae, cujus praerogativam alibi (b) commendavit, dum *in ea bonorum operum summam, officio boni viri* (utique ex Naturae jure *quo ad extrinseca* rite compositi) *definitam* esse scripsit. Atque ista ad assertum propositum satis, cum curiosis e fundamentis judicium facile sit ad molem superimpositam, cujus fatiscentes hiatus explicabimus per decursum.

Est insuper corruptus, protrita Patrum, & Orthodoxorum omni authoritate.

§. 122. R. III. PUFFENDORFII liber de J. N. & G. est multis erroribus a fide Catholica alienis refertus.

I. Non perstringam hic PUFFENDORFIUM *atheismi* stigmate, quod DD. protestantes Moralistae illi inusserant: * *id pro scopo Catholico* satis odium & contemptum Religionis orthodoxae ab eo passim diffusum, latenterque instillari ut possit, velut pro scopo sibi habuisse propositum. Quam abjecte de catholicis auctoribus, mox in operis fronte sic explicat: cur ab hoc opere excluserim Scriptores, qui, *inter sectae Romanae addictos mores*, sibi conscientias quoque hominum regendas sumpsere, *quos ipse* GROTIUS, *& alii magno agmine in partes vocare gaudent*, ejus rei ratio *apud cordatos* satis, puto, constabit. Scilicet istis hominibus suorum traditorum *nullum certum fundamentum, aut hypothesin subsistere*, solemne est: sed praeter illa, quae a JCtis mutuari solent, *frivolas ut plurimum quaestiones paribus ratiunculis* confirmare contenti, de cetero integras legiones

(b) L. de statu Imp. Germ. c. 8. §. 7. f. m. 216. edit. Veron. A. 1667.

* Apud HARTEWIGUM Biographum f. m. 667. Man machte ihne gar zu einen monstreusen Mann, und schädlichen Atheisten.

nes suae sectae scriptorum allegasse, praeclarum habent, quorum unum, si noveris, omnes noveris: *ita omnes magno conatu magnas nugas agunt*, ut tamen vix ulla sit quaestio, in qua isti in partes non discedant. *Cujus instituti haec est arcana ratio*, ut postquam inter fundamenta sacrae istorum Reipublicae *est hominum conscientias, non ratione, sed authoritate Sacerdotum regi, ubique in promptu sit Authorum nubes, quae qualemcunque sententiam stabilire idonea sit, prout quemque persuaderi horum interest.* Atque inde bono publico pessime mereri arbitramur, qui, in tanta solidarum scientiarum luce, *ad istas adhuc nugas, Regni tenebrarum foetum juxta, ac stabilimentum, Juventutem manuducere laborant.* * Turpiter vero otio suo abutitur, & vulpes ungit, ac hircos mulget, qui ista in utramque partem disceptare, & cum sana ratione conciliare satagit. Ita pro suo candore PUFFENDORFIUS.

Explosa methodo syllogistica.

II. Uti PATRES, Scholasticos, & Scriptores catholicos ubique despotico calamo proterit: ita & methodum studiorum Orthodoxam, atque *syllogisticam* formam dicacitate satyrica ubique conculcat, partim ut contemptibilem reddat, quam protestanticae verbositatis norat

e

* In specim. controv. c. 2. de Novit. phil. §. 5. f. m. 181. ait: Majorem mihi adplausum apud solide eruditos polliceor, si Scholasticos dixerim, tractare doctrinam barbaris vocabulis, frivolae subtilitatis speculationibus adornatam, scientiae proficuae inanem, astutissimo consilio nutritam, ad otiosa ingenia, vanis disputationibus distinenda, ut a scrutandis Divinis litteris, solidaque eruditione, simulque fraudibus, Regni tenebrarum perspiciendis removerentur. Quae non solum per se nihil ad culturam confert, sed pestilentissima est, dum utiles litteras suffocat, ingenia scientiae vana persuasione distendit, veraeque scientiae incapacia reddit: qua sola qui imbuti sunt, ne hilo rebus gerendis aptiores redduntur &c. sic ut revera praestet omnes litteras nescire, quam nihil praeter Scholasticos nosse &c.

exosam; partim, ut vagam quidvis sentiendi, garriendique licentiam induceret, ac stabiliret. Hinc *formam syllogisticam* vocat *circumforaneum disceptandi genus; probandi vero rationem summam, habemus textum expressum in* ARISTOTELE. Hujus disciplinas, & praecipue philosophiam, appellat *scabiosam, disputationum & dubitationum nutriculam solertissimam;* cumprimis aptam ad clamosas disputationes, infinitas objectiones, *strepitum* nempe *& nubem scholastici pulveris excitandum:* suppeditari ab ea, asserit, *infinitam vim sonorum, & distinctiuncularum sine mente, queis auditoria ingenti altercatione reboent, Doctore in cathedra barbam mulcente, sibique miris modis placente.* Addit: quod *frenum pedanticum* nisi bona quaedam ingenia abrupissent, ad Mundi usque finem philosophi poma *Aristotelica*, scharabaeorum instar, in circulum volvissent, *scientia rerum naturalium ne hilum quidem promota.* Damnum *ab Aristotelicis* disciplinis *in Ecclesiam illatum*, ait, quod ex illis *otiosi* homines monstrosam illam, & inquinatam Theologiam juxta, ac Philosophiam scholasticam concinnarint, quae *cum idoneum sit instrumentum Regno tenebrarum* * (quo vocabulo Papatum semper indigitat) hodie

* Unde cum in specim. Controv. c. 4. f. m. 208. de VALENTINO ALBERTI dixisset: in prooemio queritur, diabolum in eo totum fuisse, ut Philosophiam tam theoreticam, quam practicam, eximia utique Dei dona, florente Papatu, corrumperet: Addit: hoc verissime dictum, sed addi tamen debuerat, id potissimum factum ope Sacerdotum, qui ad stabiliendam suam tyrannidem inanibus, iisdemque intricatissimis nugis scholas appleverunt, quibus districta bona ingenia a solidarum rerum investigatione averterentur, & ut homines caeco obsequio a nutu eorundem dependerent, genuinam Philosophiam moralem penitus oppresserunt. Rursus cum dixisset ex VALENTINO: post repurgatam religionem (a Luthero scilicet) cum e Philosophia practica nostro

hodie quoque in tanta luce nobilioris philosophiae, *ab ejus Regni propugnatoribus mordicus defendatur: cujus nempe interfit, solidam rerum divinarum, & humanarum notitiam alta caligine esse immersam; cum econtra Protestantium interfit*, ut etiam mulieres, & rustici illarum rerum cognitione *vel* ALBERTUM, *Magno majorem, superent.* (a)

III. Idem cum statuisset: *expedire, ut Civitas ejusmodi doctrinis publice personet, quae cu- fine* (felicitate scilicet temporali) *usuque Civitatum congruunt, simulque civium animi a puero istis imbuantur*, ab acatholicis Theosophis *Machiavellismi* est postulatus, cujus e

Et proscriptis fidei Catholicae dogmatibus, veluti Juri naturae sanae politicae adversis,

N 2 pla-

---

stro seculo doctrina de Jure Naturae & Gentium enucleatius proponeretur, haec ut Orthodoxae fidei adversa evaderet, maximopere laboravit diabolus: haec sexcentis parasangis a se amolitur PUFFENDORFIUS, & in orthodoxos Scholasticos detorquet: equidem, inquiens, id sine dubio ad artes tenebrarum (quo nomine denuo Papatum honorat) pertinet, moralia dogmata, nullis subnixa fundamentis, mordicus retinere; falsis & perniciosis traditis genuinam politicam corrumpere; vastis & intricatis voluminibus de justitia & jure, nec non commentitiis conscientiae casibus actionum humanarum regulas certas, solidas, & perspicuas obruere; animosque hominum, inter anticipitia veluti natantes, ab hominum, suis commodis velificantium, nutu suspendere; probabilitatem (probabilismum sugillat) etiam probioribus Pontificiorum detestatam, comminisci. Ad isthaec arcana status, Regni istius dissipanda, inter alios fines pertinet opera eorum (quos inter triumphat PUFFENDORFIUS) qui hoc seculo doctrinam juris Naturae & Gentium, alta hactenus caligine sepultam, eruere, & in justam disciplinam redigere laborarunt. Ubi tamen contigit, ut, qui ceteris omnibus viam praeivit GROTIUS, intempestive & praeter necessitatem, quaedam subinde aspergeret, quae a scitis Ecclesiarum nostrarum abirent &c. quae tamen a se, ad usque pulviseulum repurgata, utique merito gloriatur PUFFENDORFIUS. Ex quibus omnibus, qui PUFFENDORFII hoc in opere praefixum finem non palpat, cum BATTO in lapidem obriguerit, necesse est.

(a) Contra VALENTINUM ALBERTUM acatholicum in commentario super invenusto Veneris Lipsianae pullo, f. m. 366. & sequent.

placitis doceret, *Religionem statui esse accommodandam, & pro hujus instrumento habendam*, eo quod haec explicaret non tantum *de humana scientia*, sed etiam de ea, *quae est circa cultum Dei.* Hic pennam acuit animosus Apologeta in *Asinios tenebriones*, vindicans integritatem suam in *Lutherica fide*, scripsitque, se non locutum de dogmatibus, *quae proprie spectarent cultum Dei*, seu *Religionem Christianam*, illam nempe *primaevam, ab erroribus, atque assumentis humanis repurgatam:* * sed de dogmatibus *moralibus*, religionem comitantibus, seu *ethicis*, seu *politicis*, *sub religionis specie*, *aliove modo obtrusis*, statuens in haec expressa verba: *dogmata illa, quae sive sub religionis specie, sive alio modo obtruduntur, & jus naturale, principiaque sanae* (puta PUFFENDORFIANÆ) *politicae convellunt, nec tantum per accidens, seu ex hominum intemperie, sed sua natura turbas excitare, & exitiabiles morbos in Civitate producere apta sunt, e Civitate proscribenda esse.* Atque ut Criticis pectoris sensa apertius denudaret, quae ille dogmata, *per suam Jurisprudentiam naturalem*, proscriptum iret, sic scribillavit: (a) Ex eo genere dogmatum, *quae sane pestilentissima, sub Religionis larva*, alicubi irrepsisse nemo ignorat, sunt haec. *1. Dari potestatem extranei cujusdam Sacerdotis* (puta Pontificis) *cui summi Imperantes civiles subjecti sint, quique ipsos dejicere solio, ac Cives obligatione adversus eosdem absolvere queat. 2. Omnibus Sacerdotibus cujuscunque Reipublicae Christianae necessario dependendum ab aliquo Sacerdote extra-*

* Cujus concordiam cum vera politia expresso libello demonstrasset; puta libello, cui titulus: De habitu religionis Christianae ad vitam civilem, cujus anatomen infra dabimus.

(a) In ERIDA Scandica, seu Apologia §. 6. f. m. 7.

traneo. 3. In Sacerdotes summo imperio civili nullam esse potestatem. 4. Sacerdotibus necessario competere immunitatem ab oneribus Reipublicae, ut tamen ipsis in infinitum suas opes cumulare liceat. 5. Quemlibet civem actiones suas exteriores, & ad statum Civitatis spectantes, juxta propriae conscientiae dictamen, posse regere, etiam contra leges publicas, & jussa summorum Imperantium (v. g. religionis Catholicae cultum externum, exercitia, seu dogmata prohibentium) *6. Non dependere abs cujusvis arbitrio actiones, super quibus in foro humano solet exigi ratio* (v. g. sacramentali sigillo aliena crimina, Reipublicae noxia, retegere prohibente) *7. Illicitos esse homini Christiano aliquos actus* (v. g. usum Matrimonii Clericis, Religiosis, Sacerdotibus) *ad conservationem Civitatum in isthac mortalium conditione necessarios. 8. Dari aliquod vitae genus* (v. g. Monasticum) *Civitati necessarium, quod per se vitio, & impuritate laboret; fanaticorum hominum* (Sacerdotum, & Monachorum) *deliria, & commenta, pro oraculis, divinitus inspiratis, esse habenda, & si quae sunt ejus farinae alia.* (a)

IV. Haec & similia, explicata in palma, ut contrahamus modo in pugnum, ita arguimus. Juxta PUFFENDORFII sensa in utroque libro, disciplina Juris Naturae & Gentium *tradenda est:* 1. rejectis Patribus, Scholasticis catholicis, eorumque methodo pedantica, nec nisi *tenebrarum Regno stabiliendo* accommoda. *Petenda est* 2. Ex solidioribus principiis * *Socia-*

(a) In Apologia cit. Item in specimine controv. c. 6. de examine doctrinarum §. 1. f. m. 272. & sequent.

* In specim. Controv. c. 2. De novitat. Philosoph. §. 5. f. m. 180. Aegre ferunt, inquit PUFFENDORFIUS, qui

cialitatis humanae, in ordine *ad finem* Civitatis, puta, *felicitatem externam, temporalem*, vitae terminis concluſam, * ſic ut deducta exinde officia hominis, tanquam dogmata, *Reipublicae fini ac uſui congrua*, a teneris Juventuti ſint inſtillanda, queis religio *Chriſtiana* (ſaltem *primaeva*, ſeu *ab aſſumentis humanis acatholice repurgata*) haud diſconvenit *juxta Auguſtanae Confeſſionis effatum: Evangelium non abolet politias.* (a) *Stabilienda eſt* 3. *Proſcriptis peſtilentiſſimis* illis dogmatibus, *ex ſua natura* Naturae juri adverſis, turbas excitare aptis, Reipublicae perniciolis, *quae, ſub larva Religionis, tanquam aſſumenta*, vel *alio modo*, obtruduntur, qualia ſunt *de Primatu* exteri Sacerdotis; *de diſtinctione poteſtatis Eccleſiaſticae, & civilis; de Eccleſiaſtica quacunque exemptione; de Monachatu*, & ceteris commentis ** &c. Atqui per haec ſenſa PUFFENDOR-

---

qui in Scholaſticorum lacunis aetatem contriverunt, in votis mihi eſſe, ab orthodoxa Juventute limpidos doctrinae moralis fontes adiri.

* Dicente S. AUGUSTINO L. 2. de Civit. c. 10. Iſti nullo modo curant flagitioſiſſimam eſſe Rempublicam &c. Reges non curent, quam bonis, ſed quam ſubditis imperent; Provinciae Regibus, non tanquam Rectoribus morum, ſed rerum dominatoribus, & deliciarum ſuarum proviſoribus ſerviant &c. Tantum ſtet, inquiunt, tantum floreat Respublica, copiis referta, victoriis glorioſa, vel, quod felicius, pace ſecura ſit &c. Nullus ducatur ad Judices, niſi qui alienae rei, vel domui fuerit importunus, aut noxius &c.

(a) Apo. L. c. f. 7.

** Haec inter commenta alibi ponit, & execratur directe praemium coeleſte, ut mercedem; indirecte bona opera, ut meritoria vitae aeternae, cum dicit: ad aliquid a DEO exigendum nulla creatura jus habet: quippe cum etiam, quae ex promiſſo DEUS nobis praeſtat, ejus gratiae (quae tamen merito non obeſt) in acceptis referre debeamus: & omnes pii (Lutherice tales) execrantur impudentiam iſtius Monachi moribundi, qui veluti ſuo jure DEUM Coelum poſcebat hiſce verbis: ſolve, quod debes. In ſpecim. Controv. c. 4. f. in.

DORFII uterque liber est ideis, *in fide erroneis*, maligne incrassatus: ergo &c.*.

§. 123. R. IV. PUFFENDORFIUS Juventuti Catholicae est *periculosus*, ac *pernicioſus*, adeoque merito *proſcriptus*.

Est denique Orthodoxae juventuti periculosus, pernicioſus, ac merito proſcriptus, quia Proteſtantiſmi inductivus, & Catholiciſmi exterminativus.

Fluit Reſponſionis probatio ex dictis, & breviter ſic amplius declaratur. Illa diſciplina Juris Naturae *eſt periculoſa*, ac *pernicioſa* Juventuti Catholicae, quae *ex ſuo ſcopo* ſic eſt inſtructa, ut per principia varia latenter ſtabiliat dogmata Religionis acatholicae, & convellat Catholicae. Talem autem conſtat eſſe diſciplinam PUFFENDORFIANAM. Namjuxta haec *Principia Evangelium non abolet politias, nec inter ſe pugnant Officia boni Civis, Politicique, ac boni Chriſtiani:* (a) ergo illa religio *vere eſt Evangelica, & primaeva*, adeoque tenenda, & praeferenda, quae magis congruit officiis boni civis, & principiis ſtatus; & *illa aſſumentis humanis* eſt corrupta, atque exterminanda, quae diſconvenit hiſce principiis: atqui illa eſt religio *Lutherica;* haec Catholica: nam, ut alibi prodidit arcana ſtatiſtici pectoris: *In Lutheranorum religione ſane nihil licuit animadvertere, quod principiis doctrinae civilis repugnat. Poteſtas circa ſacra Princi-*

f. m. 198. §. 4. Ita Monachus ex ore PUFFENDORFII: e ſuo dixerit cum S. PAULO: curſum conſummavi &c. de reliquo repoſita eſt mihi corona Juſtitiae, quam reddet mihi Dominus, juſtus Judex.

* In epiſt. ad SCHERZERUM f. m. 70. his ſuis dogmatis addit epiphonema dicens: quo minus ita doceam, neque Jeſuitae, neque Anabaptiſtae, neque Quackeri, neque univerſa fanaticorum cohors me prohibebunt, qui omnes heic amice conſpirant, & facultatem, turbas in Republica movendi hoc dogmate, ſubtrahi indignantur.

(a) L. c. §. m. 6.

pibus asserta; opes Sacerdotum ad tenuitatem, magno Reipublicae bono, redactae &c. (a) *Contra religionis Catholicae prorsus alia indoles, utpote cui non tam curae est, ut animi ad probitatem formentur, quam ut Sacerdotum opes, potentia, & authoritas immensum glisçat, &c. &c.* (b) Ut adeo PUFFENDORFIUS eandem *Lutheranismi* crambem, quam alibi *ut Historicus* coxerat, (c) novo obsonio politico recoxerit ut MONZAMBANUS, Statistae Catholici larva tectus; tandem *ut Moralista*, juridico conditam pipere, denuo hic obtruserit, ubique sibi similis, ex commodis status religionem accommodans. * Inde est, quod ipsomet teste, *in suis hisce traditis toto Coelo a Pontificiorum commentis abeat;* (d) quod *in scopo* suae disciplinae naturalis tam cum HOBBESIO, quam MACHIAVELLO exacte conveniat, *in asserendo* nimirum, ut ipsemet ait, *unius potestate tam circa sacra, quam circa profana:* hoc tamen discrimine, quod PUFFENDORFIUS subruat *aliqua* tantum Catholica dogmata; HOBBESIUS *evertat plura;* MACHIAVELLUS *omnia*, ut adeo *Puffendorfianismus* in multis velut heterodoxia Religione infesta; *Hobbesianismus* velut *insania pseudo-politica; Machiavellismus* velut *utriusque* coagulata *impietas Atheistica* Orthodoxae aetati Academicae sit fugienda, ac detestanda. **

ART.

(a) Sub nomine MONZAMBANI in L. de statu Imp. Germ. c. 8. §. 7. f. m. 215. edit: Veron. An. 1667.

(b) L. c. §. 8. f. m. 218.

(c) De statu Romano in der Einleitung zur Histori. Vide Coll. Hist. P. III. Q. 3. f. 42.

* Uti demonstravimus P. VI. Coll. Hist. Q. 1.

(d) In Apol. c. §. 5. f. m. 5.

** Conferantur ea, quae diximus de hoc Authore P. III. Coll. Hist. Q. 5. f. 288. & sequent. Hanc disciplinam juris, quod spectat, saltem apud Catholicos vera est illa SCHWARZII ELIAE crisis: haec nova Puffendorfiana plus veneni, quam commodi Juvenibus afferunt. In Apol. cit. f. m. 37. §. 27.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0222
DFG

Art. VI.

Crisis de Christiano Thomasio.

§. 124. Q. *VII. Quale tandem judicium est Catholicis de* Christiano Thomasio? Christianus Thomasius, ejusdem ponderis cum Puffendorfio.

R. I. Thomasius, in statera Catholica, quoad pleraque ejusdem est cum Puffendorfio ponderis, pretiique politici.

Declaratur ab ipsomet Thomasio, dum institutionibus suis in ipsa fronte hanc dedit epigraphen: *fundamenta juris naturalis secundum hypotheses Puffendorfianas;* dum fatetur, *sese in totis institutionibus suis prae oculis habuisse opus* Puffendorfii, *ejusque scripta apologetica, sic ut ipsi soli relinquat, quae bona; quae minus apte & convenienter posita, sibi reservet.* Immo melius egisset, si sibi sola sumpsisset Puffendorfii bona, neque mala amplificando fecisset pejora. Profecto errores omnes, quos supra in Puffendorfio vidimus, in Thomasio repetitos, non sine auctario, videmus. Idem authoritatis omnis contemptus, Scholasticorum exagitatio, & exsufflatio: *hodie* per nos, *Luthericos Megalandros, propugnaculum priscorum Sapientum,* Aristotelis, Alberti, Thomae, Scoti* *penitus est expugnatum;* (a) recte *Lutherus*, Reformator ille Dius, Seckendorfio, & Gerardo teste, *Theologiam scholasticam, veluti ignorantiam veritatis, &* Quia amanuensis maxime in erroribus.

* Arma, quibus expugnat Antiquos, profert in suo libro varia v. g. L. I. c. I. §. 36. Ex Cartesio, quocum statuit, bestias carere sensu, moveri ut machinas, rationem hominis nil aliud esse, quam cogitationem.

(a) L. c. §. 27.

inanem fallaciam, e Scholis proteſtanticis elimi-navit, ejecit, protrivit. (a) *Socialitatem eſſe fundamentum* juris naturalis demonſtratur *ex* SECKENDORFIO, *tanquam ex quo patere vobis poſſit, ſententiam hanc noſtram jam ante Chriſti nativitatem floruiſſe, atque ſic antiquio-rem eſſe doctrina Scholaſticorum, &c.* (b) *Inde eſt, cum Scholaſtici rationibus deſtituantur, quibus propugnaculum Patrum & Ariſtotelici-cum defendant, rem non melius procedere poſſe putant, quam ſi ſub ſpecie Religionis Adverſa-rios, ut Novatores & Haereticos, proſcindant.* (c) Ita THOMASIUS.

Quos novis etiam adaugeat.

§. 125. R. II. THOMASIUS in multis dogmatis Religioni perniciosis eſt PUFFENDORFIO deterior, cujus erroribus novos adjicit.

Demonſtratur denuo ab eodem auctore. Fatetur ipſe, objectum ſibi fuiſſe etiam a ſuis, *quod, fundamenti loco, poſuerit principia, quae heterodoxiam, & neſcio, quam impietatem, atque Philoſophiam novaturientem ſaperent, non cum parvo Reipublicae damno.* (d) Ab iſthac accuſatione ut ſeſe expurget, inquit, *nullus mihi theſin demonſtrabit, quae Scripturae ſacrae, & fidei, quam profitemur, articulis repugnet.* Mox

(a) L. c. §. 52. Ubi ex SECKENDORFII Chriſten-Stand L. 3. c. 7. prolixam chartae illinit pſeudologiam de orthodoxis Scholaſticis, juxta ſpiritum Lutheri concludens: D. JOHAN GERHARD thuet wegen der Scholaſticorum folgende Erinnerung: der ſeelige Lutherus habe mit wohlbedachten und heilſamen Rath die ſcholaſtiſche Theologiam, weiche er ignorantiam veritatis, & inanem fallaciam, genennet, aus unſeren Schulen ausgemuſtert, und wo man ſolche wieder einzuführen gedächte, wäre es eben, als ob man ſtatt des Brods Eichlen zur Speis brauchen wollte.

(b) L. c. §. 53.

(c) §. 27. cit. (d) L. c. §. 28.

Mox subjungit confessionem fidei homine scilicet orthodoxo dignam: *credo*, inquit, *quod potestas declarandi haereticum, sit regale, & pertineat ad jura Principis sacra &c. ordinandum tamen ex norma Verbi divini &c.* Grandi adjuncto mendacio: *ita video, observatum esse in primitiva Ecclesia, in primis Conciliis Oecumenicis; ita docent me principia genuina Politices.* (a) Addere potuisset: (b) credo, quod omnes *habitus Theoretici*, qui pro fine tantum habent speculationem, *ad stultitiam* pertineant. * Credo, quod disputationes de justitia *commutativa* & *distributiva*, *universali* & *particulari* sint *grilli inutiles*. Credo, quod ex ratione demonstrari non possit, Deum *externo cultu* esse prosequendum. Credo, *quod falsiloquio* uti aliquando liceat; immo praeceptum sit. Credo, quod meris rationibus naturalibus non possit demonstrari, *omnem concubitum libidinosum*, etiam *ad bestialitatem*, qui pertinet, *aut concubinatum*, *aut lenocinium*, esse prohibitum. Credo, quod polygamia, *etiam virilis*, mero jure Naturae non sit interdicta. Credo, quod *nullus incestus* juri Naturae repugnet &c. & sic de aliis. Unde ipsemet Author ingenue fatetur. (c) *non nisi fortunae praesentis aevi se in acceptis ferre, quod sentiendi, docendique licentia, in Institutionibus usurpata, hactenus publicum castigatorem*

(a) §. 31.

(b) Ex thesibus 48, quas ex institutionibus suis excerpsit & publice disputandas proposuit Anno 1694.

* Hanc confutatam lege in prodromo juris controv. edito hic loci A. 1737. Dissert. I. §. 2. n. 32. f. m. 17.

(c) In programmate ad Academicos HALLENSES f. m. 81. Ich kan es nit anders als dem Glück gegenwärthiger Zeiten zuschreiben, daß man mir meine Freyheit, der ich mich in besagten Institutionibus gebraucht, ungekränckt gelassen ꝛc. ich bin auch weiter, als PUFFENDORF gangen, und ohne Prallerey zu melden, der erste gewesen.

torem non viderit, etsi Puffendorfianas ideas omnes non modo renovarit, sed & animosiore conatu plures excogitarit. Nam ait: *absque vanitate* fateri ausim, me fuisse primum, qui jus divinum a naturali genuinis terminis ordinarit; qui multa officia hominis, praesertim in statu conjugii, contra communem, Naturae juri vindicarit. Profecto si PUFFENDORFII aevo institutiones meae lucem publicam aspexissent, nae ego *pernicioſissimus haereticus* audiissem: adeo absorptus suis praejudiciis erat Mundus. Nam si contra PUFFENDORFIUM tantus sonuit strepitus, cum polygamiam muliebrem, solum *problematica methodo*, traderet, quantus in meum caput detonuisset, publice profitentis, *nec polygamiam muliebrem, nec virilem, nec incestum ullum*, etiam lineae directae, aliaque similia, esse jure naturae prohibita? His non obstantibus audacem fortuna juvit, & Institutionum mearum partus, fortunati hujus seculi auspiciis tutus, etiam *cum approbatione* lucem publicam vidit, & illustravit. Haec ille: quid ultra egemus testibus?

Ut adeo Fleischeriana hyperpole evanescat.

Ex his ultro consequitur, quid de exaggeratis FLEISCHERI in THOMASIUM elogiis sentiendum. * Accedit, quod principum juris naturalis PUFFENDORFIANUM, in sic dicta Jurisprudentia Divina tot phrasibus defensum, ipse *ut mancum & ambiguum* agnoverit, & *per leges Divinas universales* impertinenter emendarit, tandem in fundamentis Juris Naturae, & Gentium penitus rejecerit, & institutiones suas Divinas, admodum humanas, declararit, dum pleraque asserta, statuto alio principio juris Naturae, & revocaverit & reformarit. Sed & isthaec *fundamenta*, per secundas curas vulgata (quod mireris) tam sunt exo-

* Institut. Jur. Nat. & Gent. J. LAUR. FLEISCH.

exotica, juris naturalis cum positivo tam confusiva, tam paradoxis ideis, erroneisque phantasmatis farta, ut laudem, quam a suis non modicam meruit Divina illa Jurisprudentia, fundamentis suis, tam male fundatis, penitus obscurarit. Fidem in hac crisi non poscimus, nisi eandem per decursum pleniſſime faciamus. Dabit FLEISCHERUS, qui secundas THOMASII curas compilavit in Academicam methodum, argumenta plura, quem si posthac nominaverimus, THOMASIUM *male reformatum* nominare semper intendimus. *

§. 126. Q. *VIII. Quid ex his omnibus fusiore hactenus paraphrasi descriptis concludendum.*

Unde fluit multiplex ratio hujus jus disciplinae, Catholico studio accommodandae.

R. Manifesta utilitas, vel necessitas, saltem pro Academica aetate Catholica conscribendi Institutiones juris publici, praesertim Naturae & Gentium, queis admovere manum consultum duximus, multiplici de causa. *Pri-*

* Huc usque extenditur crisis P. SCHWARZ, qui hoc loco celebriores duntaxat juris naturae Doctores acatholicos voluit attingere, alios subin, ubi de specialibus materiis in praeclaro opere tractat, allegaturus. Ceterum non est mihi tantum virium, aut supercilii, ut de posterioribus juris naturae scriptoribus sententiam ferre ausim. Quid DD. protestantes de iis sentiant, videri potest in GOETTENS jetzt lebenden gelehrten Europa; WEIDLICH Geschichte der jetzt lebenden Rechtsgelehrten. Item apud GLAFEJUM, SCHMAUSIUM, NETTELBATT l. c. ubi tamen illust. WOLFIUS, quem omnes non tantum ut insignem Philosophum, sed etiam Jurisconsultum suspiciunt, non prorsus omittendus. Illud in eo passim reprehendunt, quod ipsius demonstrationes non quidem (ubique) sint falsae, sed nimis verae, h. e. inutili verbositate ita accumulatae, ut ea etiam operose demonstrentur, quibus nemo non sua sponte assentitur. Accedit, quod immensis citationum ambagibus lectorem ita fatiget, ut is in Labyrinthum se incidisse existimet, unde vix exitus pateat, cujus rei experimentum

Ob insignem utilitatem in juris studio.

Prima. Quod absque doctrina juris naturalis perfectus Jureconsultus esse vix possit. *Ratio est* 1. Quia ultima juris humani ratio, ut recte advertit non nemo, (a) fere in jure Naturae quaerenda est. 2. Quia jus Naturae suppeditat media genuinae interpretationis, & applicationis. 3. Quia principiis universalibus constat, reliquum jus nonnisi particularibus, e quibus omnes casus decidi non possunt, minime omnium negotia Gentium. 4. Quia docet experientia, *jus publicum Romani Imperii, aliorumque Regnorum* aegre addisci, nisi *jus publicum universale*, e quo jura singularum Civitatum, tam quoad se, quam in ordine ad Respublicas alias, descendunt, tractatione praevia sit explanatum; cum tralatitium sit, rivos ex fonte deducendos, & quae generica sunt, particularibus esse praeponenda.

Ob convenientiam,

Secunda. Quod calamo Ecclesiastico atque Religioso, magis quam seculari, praesertim hominis heterodoxi, consentaneum videatur (si nostri temporis erudito Authori fides) (b) tractare jus Divinum, cum *naturale* mentibus nostris impressum; *tum positivum*, seu tabulis lapideis, seu sacris paginis digito Dei inscriptum, secundum quod homines, cujuscunque conditionis, ad bene, beateque vivendum instituantur, id, quod exem-

---

tum non semel ipse cepi. Quantum ad Principium juris naturae WOLFIANUM in perfectione propria constitutum, censent plures, illud, si excutiatur, nihil differre a felicitate naturae rationali propria, adeoque nihil habere novi praeter obscuritatem. Omitto alia, quae persequitur fuse Cl. DESSING celebris WOLFII antagonista, nec non cl. SCHMAUS, GLAFEY l. c. ubi etiam obiter refutatum leges, perniciosissimum auctorem dubiorum juris naturae, qui ipsam juris naturae existentiam videtur velle evertere, quamvis dissimuler. Dicitur esse partus J. FRID. HOMPERGKEN Prof. Marb.

(a) In appendice Thematum PUFFENDORF. Disp. 1. Themat. 1. editionis Giestensis An. 1703.

(b) In praefatione ad Lectorem Jurisprudentiae publicae universalis clarissimi Patris FRANCISCI SCHMIER.

exemplo suo docuere ANGELICI, (a) AMBROSII, AUGUSTINI, BELLARMINI, OSORII, & SIMANCAE EPISCOPI, CONCENII NOSTRI, aliique plurimi Commentatores in libros STAGYRITAE politicos, qui lucubrationes suas de Regum, Principum, Regnorum, & Rerumpublicarum institutione, ac gubernatione ediderunt, nosque ad legenda utcunque sua vestigia animarunt.

Tertia. Quod disciplinae hujus, *academico studio, saltem Catholico, accommodatae*, ingens sit raritas, ut uno excepto vel altero (quod sane mirum, & a Protestantibus Orthodoxae parti toties exprobratum) vix tertium nominare possis,* Academicae aetati utiliter suadendum. Contra apud Adversarios tanta nostro aevo pullulat *Institutionum, Elementorum, Compendiorum, Exercitationum*, de J. N. & G., seges, ut acatholicam *Palladem* pene singulis noctibus edere videas novos partus, utinam publicae luci semper proficuos. Quid ergo mirum, si nostra penuria alienam copiam commendet? Si propemodum cogat sitim restinguere e cisternis periculosis, quia dissipatis? Haec ipsa, fateor, raritas, etsi difficultatem objecerit, simul tamen & animos addidit, ut praesenti temporum necessitati calamum commodaremus. Tanto enim ardentiore studio oportet iis insudare scientiis, quae Reipublicae tam salutares; quanto pauciores est reperire, qui iisdem, pro

Ob lucubrationum, hac in re, penes Orthodoxos paucitatem.

(a) Siquidem Author est libelli de regimine Principum.

* Qui modo ad meam notitiam pervenerunt, sunt, praeter modo laudatos, Cl. SCHMIER, STAPFIUM, IGNATIUM SCHWARTZ, auctorem Institut. J. N. & G. & hujus exegesis historicae, Cl. ANSELM. DESSING O. S. B. in Larva juris Nat. detracte. Cl. FRANC. XAV. ROYS, cujus Ethica & jus naturae primum 1761, dein rursus 1766, Viennae est recusa. Huc etiam pertinet Ethica P. SCHWAAN juris naturae elementa in compendio complectens, item aliquae Dissertationes Cl. Cl. J. PAULI SUTOR, & L. B. ADAMI AB ICKSTADT, Prof. Ingolstad. Dent boni coelites, ut plures ex Catholicis eruditi praeclaris horum virorum exemplis, ad jus naturae scriptis suis illustrandum, excitentur.

pro merito dilucidandis, navaſſe operam dignoſcuntur.

Ob retundendam, & reformandam Moraliſtarum proteſtantium falſitatem.

Quarta & praecipua ratio eſt. Quia DD. Proteſtantium eruditio hoc aevo noſtro in eo plurimum verſari videtur, ut diſciplinam juris N. & G. ab antiquis Patribus (ſi credere fas eſt) tantopere neglectam, a Scholaſticis orthodoxis adeo confuſam, atque corruptam, e Papiſticis tenebris eruant; ad uſum academicum reforment; & ad boni publici emolumentum illuſtrent. Rem tanti clamoris penitius ſi rimemur, illico evaneſcit in grande vacuum. Jus N. & G. excolunt, *ut ſuo ſcopo* accommodent, & paſſim depravent. Anguem non raro porrigunt ſub herba, hoc eſt, principia *erronea*, eruditionis velata fronde. Fundamenta juris Naturae, ſuis ideis commoda, ſtatuunt, Religioni ſuae magis, quam Orthodoxae, conformia: inde illam hac veriorem inferunt, ſicque *diviſionem poteſtatis, & Hierarchiae Eccleſiaſticae Primatum* (petram ſcandali DD. Proteſtantibus) non ad divina Oracula, ſed *ad aſſumenta humana* referunt. Verbo: id agunt, ut, *ſub genuini politiciſmi fuco, acatholica dogmata latenter Juventuti inſtillent; Principibus obtrudant; eumque in Imperio Romano-Germanico magis ſtabiliant, ac propagent.* Nemo igitur aegre feret ex acatholicis, ſi eorum ſtudiis provocati, in partem adverſam, agamus ratem; ſi ſcopum ſcopo oppoſito conemur elidere, *ut ne Juventutem catholicam Acatholicis & Apoſtolicae Sedi, & Imperatoriae Majeſtati parum honorificis principiis, poſt hac imbui contingat.* (a) Quidquid ſit, cum meliore titulo nobis faveant Naturae jura, *more nobis hactenus ſolemni*, in id incumbimns, *ut ne aliorum falſitas maneat ſine vindice, & Catholica veritas ſit ſine Patrono.*

(a) Ita Cenſura Theologica de opere Catholico Juris Nat. & Gentium, quod nuper edidit clariſſimus SIGISMUNDUS STAPFFIUS, Friburgi Brisgoiae.

FINIS.

GELICI, (a) AMBROSII,
INI, OSORII, & SIMAN-
II NOSTRI, aliique plu-
ibros STAGYRITAE po-
es suas de Regum, Prin-
Rerumpublicarum insti-
e ediderunt, nosque ad
estigia animarunt.

Ob lucubrationum, hac in re, penes Orthodoxos paucitatem.

ae hujus, *academico stu-*
commodatae, ingens sit
el altero (quod sane mi-
Orthodoxae parti toties
n nominare possis,* Aca-
adendum. Contra apud
aevo pullulat *Institutio-*
mpendiorum, Exercita-
seges, ut acatholicam
noctibus edere videas
iblicae luci semper pro-
n, si nostra penuria alie-
? Si propemodum cogat
nis periculosis, quia dis-
, raritas, etsi difficulta-
en & animos addidit, ut
ssitati calamum commo-
rdentiore studio oportet
ae Reipublicae tam salu-
est reperire, qui iisdem,
pro

elli de regimine Principum,
am pervenerunt, sunt, praeter
, STAPFIUM, IGNATIUM
it. J. N. & G. & hujus exege-
DESSING O. S. B. in Larva
IC. XAV. ROYS, cujus Ethi-
dein rursus 1766. Viennae est
hica P. SCHWAAN juris na-
mplectens, item aliquae Dis-
UTOR, & L. B. ADAMI AB
Dent boni coelites, ut plures
horum virorum exemplis, ad
idum, excitentur.

the scale towards document
Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No. 572
Patch Reference numbers on UTT
C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 20 18 17 16 11
10 09 03 02 01 C7 B7 A7 C8 B8 A8 C9 B9
4.5 5.0 5.6 6.3
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1670257037/phys_0233
DFG